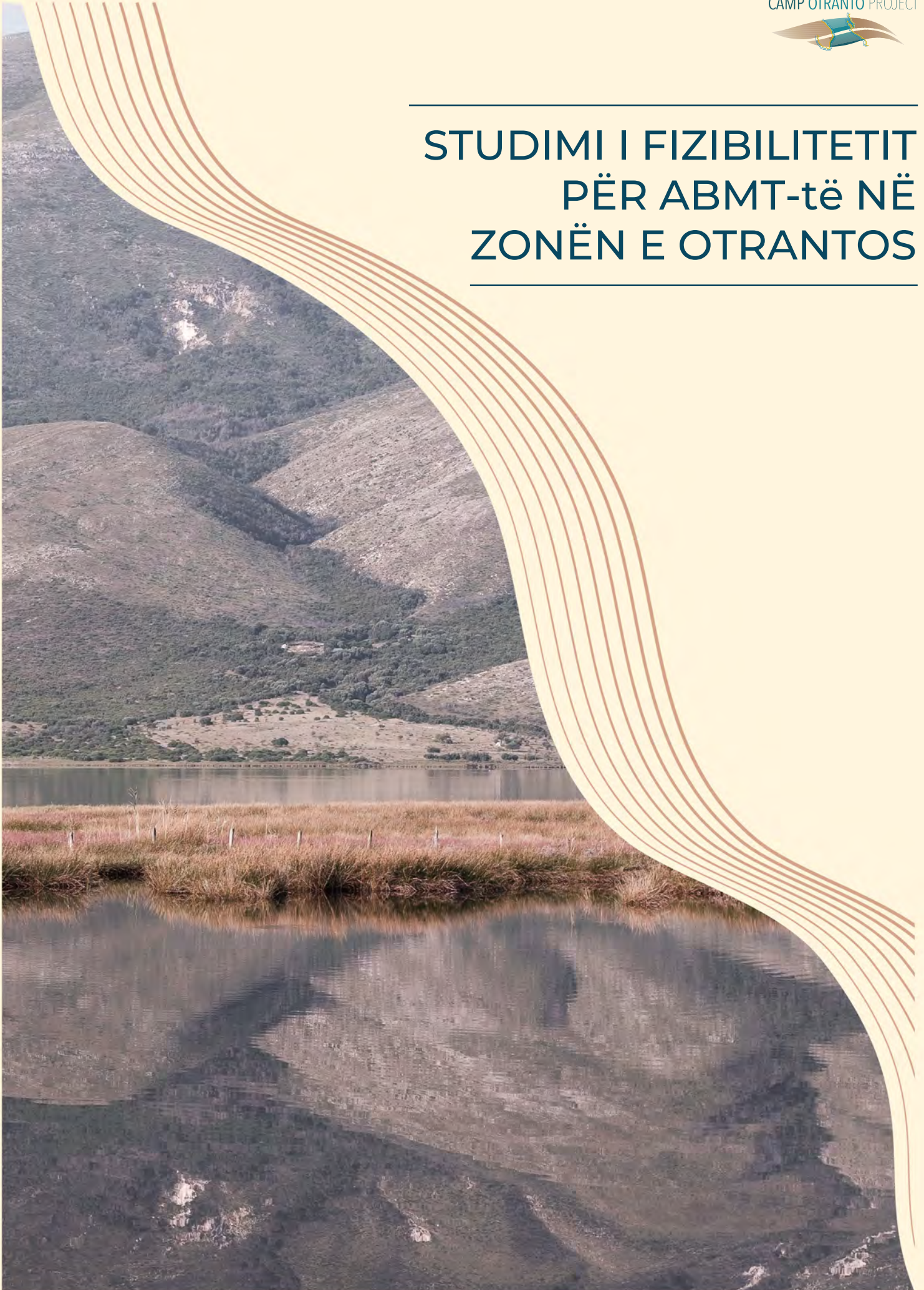

STUDIMI I FIZIBILITETIT PËR ABMT-të NË ZONËN E OTRANTOS

Koordinimi:	Marina Marković, PAP/RAC Daniela Addis, Koordinatore Kombëtare e Projektit për Italinë Ina Janushi dhe Rezart Kapedani, Koordinatorë Kombëtarë të Projektit për Shqipërinë Tea Marasović, PAP/RAC
Autorët:	Martina Bocci, Fabio Carella, Micol Roversi Monaco, Tulio Scovazzi
Përkthimi:	We Translate Albania
Dizajni i kopertinës:	Tessa Bachrach-Krištofić
Redaktimi i faqesjes:	Old school S.P.
Foto e kopertinës:	© N. Russo

Emërtimet e përdorura dhe prezantimi i materialit në këtë botim nuk nënkuptojnë shprehjen e ndonjë opinioni nga ana e UNEP/MAP-it në lidhje me statusin ligjor të çdo vendi, territori, qyteti ose zone ose autoriteteve përkatëse të tij, ose në lidhje me përcaktimin të kufijve të tij.

Raporti u përgatit si pjesë e projektit ndërkufitar CAMP Otranto.

Për citimet:

UNEP/MAP-PAP/RAC (2023). Studimi i Fizibilitetit për ABMT-të në zonën e Otrantos. Priority Actions Programme / Regional Activity Centre (PAP/RAC), Split (Kroaci). Fq. 160

Tabela e përmbajtjes

1. Hyrje	1
2. Inventari	2
2.1. Të dhënat dhe qëllimi i analizës	2
2.2. Karakteristikat e zonës së studimit	3
2.2.1. Karakteristikat gjeografike dhe morfologjike	7
2.2.2. Qarkullimi i ujit, batica, valët	9
2.2.3. Përdorimi i mbulesës së tokës	10
2.3. Aktivitetet antropogjene	14
2.3.1. Transporti detar	14
2.3.2. Peshkimi	19
2.3.3. Akuakultura	25
2.3.4. Turizmi	30
2.3.5. Energjia	33
2.3.6. Trashëgimia kulturore nënujore	35
2.4. Komponentët ekologjikë	37
2.4.1. Habitatet bentike	37
2.4.2. Habitatet kryesore të peshqve	41
2.4.3. Megafauna detare	42
2.5. Ndikimet mjedisore	45
2.6. Zonat e identifikuar për mbrojtjen detare	57
2.7. Masa të tjera mbrojtëse efektive në zonë	66
2.8. Planet hapësinore në zonën e studimit	69
2.9. Identifikimi i zonave potenciale për aplikimin e Instrumenteve të Menaxhimit në Zonë	74
3. Analiza e kuadrit ligjor përkatës për ABMT në zonën e projektit	83
3.1. Statusi aktual ligjor i zonës së projektit	83
3.1.1. Ujërat e Brendshme	83
3.1.2. Deti territorial	86
3.1.3. Shelfi kontinental	86
3.1.4. Zona Ekskluzive Ekonomike	86
3.1.5. Caktimi i kufijve detarë	87
3.1.6. Implikimet e mundshme të miratimit të fundit të Marrëveshjes BBNJ	91
3.2. Kuadri ligjor	92
3.3. Korniza ndërkombëtare dhe evropiane	92
3.3.1. Instrumentet e politikave ndërkombëtare për ABMT në zonën e projektit	92
3.3.2. Kuadri ligjor ndërkombëtar i rëndësishëm për ABMT në zonën e projektit: traktate ndërkombëtare	93
3.3.3. Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun	104
3.3.4. Rregullorja e Bashkimit Evropian nr. 1082/2006 për një grupim evropian të bashkëpunimit territorial	106
3.4. Kuadri italian	107
3.4.1. Kuadri ligjor kombëtar italian që lidhet me ABMT, duke përfshirë rregulloret e Bashkimit Evropian dhe legjislacionin kombëtar që zbaton direktivat e Bashkimit Evropian	107
3.4.2. Kuadri ligjor i Rajonit të Puglia-s për ABMT në zonën e projektit	113
3.4.3. Planet dhe programet italiane të lidhura me ABMT në zonën e projektit	114
3.5. Kuadri shqiptar	115
3.5.1. Kuadri ligjor shqiptar i lidhur me ABMT	115
3.5.2. Planet dhe programet shqiptare të rëndësishme për ABMT në zonën e projektit	120
4. Propozimi i ABMT në zonën e projektit	122
4.1. Qasja e menaxhimit hapësinor të detit në zonën e projektit	122
4.2. Opsioni 1 – Përdorimi i mjeteve ligjore në dispozicion: ABMT do të krijohen ose zgjerohen në zonën e projektit	123
4.2.1. Zonat e mbrojtura natyrore	124
4.2.2. ABMT të tjera	129
4.2.3. Shqipëria: fusha me interes për studime shtesë për MSP dhe ABMT	134
4.3. Opsioni 2 – Një skemë e integruar bashkëpunimi	135
4.4. Përmbledhje rreth ABMT së mundshme	137
Referencat	141
Shtojca 1 Ekstrate nga projekt-plani i MSP italiane për zonën detare të Adriatikut në lidhje me ujërat e Adriatikut në Puglia	143
Shtojca 2 Shembuj të ABMT të zbatuara në fusha të tjera	157

Lista e figurave

Figura 1.	Korniza e hartëzimit dhe shkallët hapësinore.....	3
Figura 2.	Korniza e kanalit të Otrantos. Burimi: Istat (Itali) dhe GADM – UNHCR (Shqipëri).....	4
Figura 3.	Zona e studimit dhe kufijtë administrativë. Burimi: Istat (Itali) dhe GADM – UNHCR (Shqipëri).....	5
Figura 4.	Qarku i Vlorës, kufiri administrativ dhe bashkitë. Burimi: GADM – UNHCR.....	6
Figura 5.	Kufijtë administrativë të provincave dhe komunës së Leçes dhe Brindisit Burimi: Istat (Itali).....	7
Figura 6.	Batimetria. Burimi: EMODnet.....	8
Figura 7.	Harta e basenit të Mesdheut që paraqet zonat kryesore të formimit të ujit të dendur dhe trajektoret e përgjithshme të Ujit të Atlantikut të Modifikuar dhe Ujit të ndërmjetëm Levantin; skica e veçuar nxjerr në pah tiparet kryesore morfologjike të kufirit jugor të Adriatikut. Burimi: Taviani et al., 2016.....	10
Figura 8.	Mbulesa e Tokës. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020).....	11
Figura 9.	Mbulesa e tokës në Vlorë. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020).....	12
Figura 10.	Mbulesa e tokës në provincat e Brindisit dhe Leçes. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020).....	13
Figura 11.	Trafiku i linjës së ngarkesave (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet.....	15
Figura 12.	Trafiku i linjës së anijeve cisternë (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet.....	16
Figura 13.	Trafiku i të gjitha linjave (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet.....	17
Figura 14.	Mallrat në Portin e Vlorës. Burimi: Instituti i Statistikave, CEICDATA.....	18
Figura 15.	Maritime traffic lines and infrastructures in Vlorë Bay (2019). Source: Genc Myftiu, 2020.....	19
Figura 16.	GSA limits. Burimet: GFCM.....	20
Figura 17.	Intensiteti i itinerarit të anijeve të peshkimit për vitin 2021 dhe kufizimet kryesore të peshkimit. Burimi: EMODnet Aktivitetet Njerëzore për trafikun e linjës së anijeve të peshkimit; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe habitati në thellësi të detit nën -1000 m; Plani i Menaxhimit GSA18 për zonën pa peshkarexha në -50 m dhe 3NM.....	23
Figura 18.	Përpjekjet për peshkim dhe kufizimet kryesore të peshkimit. Burimi: SID Portale del Mare dhe Ministria e Bujqësisë, sovraniteti ushqimor dhe pyjet – MASAF për përpjekjet për peshkim; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe habitatin në thellësi të detit nën -1000 m; Plani i Menaxhimit GSA18 për zonën pa peshkarexha në -50 m dhe 3NM.....	24
Figura 19.	Paraqitja grafike e prodhimit të kocës dhe levrekut evropian, përkatësisht në Sarandë dhe Himarë, nga viti 2015 deri në vitin 2017 (në të majtë) dhe në grafikun e prodhimit të përgjithshëm të këtyre dy specieve nga viti 2015 deri në 2017 (në të djathtë). Burimi: Baku et al. 2019.....	25
Figura 20.	Grafiku i prodhimit të kocës dhe levrekut evropian, përkatësisht në gjirin e Vlorës, nga viti 2014 deri në vitin 2017 (në të majtë) dhe grafiku i prodhimit të përgjithshëm të këtyre dy specieve nga viti 2014 deri në 2017 (në të djathtë). Burimi: Baku et al. 2019.....	26
Figura 21.	Akuakultura në Puglia dhe në Vlorë. Burimi: Acquacoltura Pugliese 4.0 – FEAMP – Unisalento për zonat e mundshme të kultivimit të peshkut dhe butakëve; SID Portale del Mare për objektet e akuakulturës – IT; Baku etj. 2019 për objektet e akuakulturës – AL; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonën e përcaktuar për akuakulturë – Rezervat peshku.....	27
Figura 22.	Akuakultura në Puglia. Burimi: Acquacoltura Pugliese 4.0 – FEAMP – Unisalento për zonat e mundshme të kultivimit të peshkut dhe butakëve; SID Portale del Mare për objektet e akuakulturës – IT.....	28
Figura 23.	Akuakultura në Vlorë. Burimi: Baku et al. 2019 për objektet e akuakulturës – AL; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonën e përcaktuar për akuakulturë – Rezervat peshku.....	29
Figura 24.	Spektori i turizmit në zonën e studimit. Burimi: ISTAT për presionet e bashkive turistike; SID Portale del Mare për marinën italiane; Turizmi Kombëtar Shqiptar për marinën shqiptare; Emodnet për trafikun e linjës së pasagjerëve.....	31
Figura 25.	Vendet turistike në Vlorë. Burimi: Genc Myftiu, 2020.....	32
Figura 26.	Spektori i energjisë në zonën e studimit. Burimi: Emodnet për kabllo dhe stacionet e telekomunikacionit; SID Portale del Mare për zonat e përshtatshme dhe jo të përshtatshme për hidrokarbure dhe tubacionet.....	33
Figura 27.	Gazsjellësi Trans-Adriatik – TAP. Burimi: TAP, https://www.tap-ag.it/	34
Figura 28.	Trashëgimia kulturore nënujore në qarkun e Vlorës. Burimi: SID Portale del Mare për sinjalizimin e zonës mbrojtëse të trashëgimisë kulturore nënujore; IUCN për peizazhin e mbrojtur; Genc Myftiu (2020) për trashëgiminë kulturore nënujore në Gjirin e Vlorës.....	35
Figura 29.	Trashëgimia kulturore nënujore në Brindisi dhe Leçe. Burimi: SID Portale del Mare për sinjalizimin e zonës mbrojtëse të trashëgimisë kulturore nënujore; Pasuritë e peizazhit bregdetar dhe trashëgimia kulturore bregdetare.....	36
Figura 30.	Habitatet në shtratin e detit sipas klasifikimit të EUNIS në zonën e studimit. Burimi: Habitati në shtratin e detit sipas EMODnet; Shpërndarja e grupeve të koraleve në thellësi të detit, që korrespondon me habitatin sipas EUNIS A.6.61: Ramieri et al., 2022 dhe burimet e përcaktuara (anketë nga Rajoni i Puglia-s – Projekti i Biohartës 2013 dhe CNR-ISMAR – Prampolini et al., 2021).....	38
Figura 31.	Posidonia Oceanica në rajonin e Puglia-s. Burimi: EMODnet Biology	39
Figura 32.	Posidonia Oceanica dhe Cymodocea nodosa në qarkun e Vlorës. Burimi: EMODnet Biology	40
Figura 33.	Vivaret e peshqve në zonë. Burimi: OCEANA dhe MEDISEH, projekti gjendet në https://europe.oceana.org/essential-fish-habitats-viewer/	41
Figura 34.	Vrojtimit/vëzhgimit e balenave me sqep (Ziphius cavirostris) të bëra nga të gjitha anijet e vëzhgimit gjatë studimit ASI (përkatësisht katrorët/rrathët rozë). Një hartë e parashikuar e intensitetit nga Cañadas et al., 2018 është mbivendosur në një foto njëngjyrëshe duke përcaktuar rajonet që mund të përbëjnë një habitat ideal për balenën me sqep të Kuvier	

	(parashikimet në rajonin me vija u konsideruan si të pabesueshme për shkak të madhësisë së ulët të mostrës). Burimi: ACCOBAMS (2021).....	42
Figura 35.	Numri i delfinëve hundë-shishe. Burimi: ACCOBAMS (2021)	43
Figura 36.	Shpërndarja e delfinëve me vija. Burimi: ACCOBAMS (2021).....	43
Figura 37.	Shpërndarja e breshkave të ujit. Burimi: ACCOBAMS (2021).....	44
Figura 38.	Shpërndarja e specimeneve të peshkaqenëve. Burimi: ACCOBAMS (2021)	44
Figura 39.	Vëzhgimet e Caretta caretta. Burimi: <u>MYSEA project</u>	45
Figura 40.	Lart-majtas: shpërndarja hapësinore e numrit të mbetjeve në plazhet e studiuara; Lart-djathtas: numri i mbetjeve në plazh në një bazë të përmbledhur në nivel kombëtar (Kroacia është në boshtin dytësor y), simbolet paraqesin diapazonin ndërkuartil, pikat e zeza paraqesin vlerat mesatare; Në fund: Dhjetë artikujt në plazhet italiane të Adriatikut. Burimi: Vlachogianni et al. 2018.....	47
Figura 41.	Artikujt plastikë nga peshkimi dhe akuakultura në plazhet e zonës së studimit. Burimi: EMODnet Chemistry; Capo Bianco, Monitoraggio Strategia Marina – Ministero dell’Ambiente, IT; Spiaggia Saline Punta della Contessa, Brindisi (BR), Legambiente Onlus, IT; Spiaggia Li Ronzi, Casalabate (LE), Legambiente Onlus, IT; 2 SP366, 73026 San Foca, Italie, Surfrider Foundation Europe, IT; Baia dell’Orte, spiaggia di cala casotto, Surfrider Foundation Europe, IT.....	48
Figura 42.	Segmentet e vijës bregdetare të ekspozuara ndaj erozionit (vijat e kuqe). PU = Njësia fiziografike. Modeli digjital i lartësisë nga www.sit.puglia.it . Burimi: Bruno et al. 2020	49
Figura 43.	Zonë bregdetare e ulët në Puglia dhe Vlorë. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022.....	50
Figura 44.	Zonë bregdetare e ulët në Vlorë. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022.....	51
Figura 45.	Zonë bregdetare e ulët në Puglia. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022.....	52
Figura 46.	Zonat e ulëta bregdetare dhe CCZ në qarkun e Vlorës. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022	54
Figura 47.	Zonat e ulëta bregdetare dhe CCZ në provincat e Brindisit dhe Leçes. Burimi: Instrumenti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022	55
Figura 48.	Shpërndarja hapësinore e rezultatit të CEA = ndikimi i vlerësuar mjedisor (majtas) dhe zonat prioritare me interes (djathtas). Burimi: Ramieri et al. (2022).	56
Figura 49.	Zonat prioritare me interes për megafaunën (majtas) dhe për habitatin e shtratit të detit A6.61 – habitatet e grupeve të koraleve në thellësi të detit (djathtas). Burimi: Ramieri et al. (2022).	57
Figura 50.	Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat EMERALD	59
Figura 51.	Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit në zonën e studimit. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat EMERALD	60
Figura 52.	Zonat e mbrojtura pranë Italisë. Përfaqësohen vetëm zonat që lidhen me zonën e studimit. Burimet: MAPAMED për MPA – SPAMI, EBSA, SPA; SID Portale del Mare për zonat NAT2000.....	63
Figura 53.	Zonat e mbrojtura pranë Shqipërisë. Përfaqësohen vetëm zonat që lidhen me zonën e studimit. Burimet: MAPAMED për MPA, EBSA, IMMA, CCH; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri, VKM N°59-60; IUCN ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; EEA për zonat EMERALD.....	64
Figura 54.	Propozimi për Zonën e Kufizuar të Peshkimit. Burimi: GFCM për FRA dhe GSA, EMODnet për batimometri.....	68
Figura 55.	Planifikimi Hapësinor Detar dhe njësitë e planifikimit në rajonin e Puglia-s. Burimi: SID Portale del Mare	71
Figura 56.	Planifikimi Hapësinor Detar i Gjirit të Vlorës. Burimi: Genc Myftiu (2020).....	73
Figura 57.	Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura dhe peshkimit . Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000, Përpjekje për peshkim; EEA për zonat SMERALD; GFCM për FRA e krijuar, propozuar dhe zonën pa peshkarexha në -50 m ose 3NM.....	78
Figura 58.	Përfaqësimi i përbashkët i habitateve në shtratin e detit (sipas klasifikimit EUNIS) dhe peshkimit. Burimet: SID Portale del Mare për zonat NAT2000, Përpjekje për peshkim; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe pa peshkarexha në -50 m ose 3NM; Habitatet në shtratit të detit sipas EMODnet; Shpërndarja e grupeve të koraleve në thellësi të detit, që korrespondon me habitatin sipas EUNIS A.6.61: Ramieri et al., 2022 dhe burimet e përcaktuara (anketë nga Rajoni i Puglia-s – Projekti i Biohartës 2013 dhe CNR-ISMAR – Prampolini et al., 2021).....	79
Figura 59.	Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura dhe transportit detar . Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat SMERALD; Emodnet për të gjithë trafikun; Eurostat për portet kryesore	80
Figura 60.	Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura dhe turizmit . Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000, presioni turistik, marina italiane; EEA për zonat SMERALD; Emodnet për trafikun e linjës së pasagjerëve; Eurostat për portet kryesore; Turizmi Kombëtar Shqiptar për marinën shqiptare	81

Figura 61. Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura, akuakulturës dhe peshkimit, transportit detar dhe turizmit në zonën e studimit.....	82
Figura 62. Vija e drejtë bazë e Shqipërisë.....	84
Figura 63. Vija e drejtë bazë e Italisë.....	85
Figura 64. Shelfi kontinental Shqipëri – Itali.....	89
Figura 65. Shelfi kontinental Greqi– Itali.....	90
Figura 66. Kufiri detar Shqipëri-Greqi (marrëveshja nuk është në fuqi).....	91
Figura 67. Propozohet zgjerimi i zonës së mbrojtur në Porto Palermo.....	126
Figura 68. Zgjerimi i propozuar i zonës së mbrojtur detare të Torre Guaceto.....	127
Figura 69. Komunitet bregdetare të interesuara për përcaktimin e propozuar të zonës së mbrojtur detare të shpellave Capo d'Otranto – Zinzulusa dhe Romanelli – Capo di Leuca.....	128
Figura 70. Shtirja e mundshme gjeografike për një zonë të kufizuar peshkimi në Adriatikon e Jugut.....	130
Figura 71. Fushat e interesit për studime shtesë për MSP.....	134
Figura 72. Diagrami që ilustron logjikën e ndërhyrjes për ngritjen e një grupi ABMT në zonën e projektit.....	135
Figura 73. Harta që përmbledh identifikimin e mundshëm të ABMT në zonën e projektit. Përveç ABMT të përshkruara në legjendën e hartës, PSSA dhe SPAMI janë gjithashtu mjete të rëndësishme që duhen marrë në konsideratë, edhe nëse një fushë specifike gjeografike për aplikimin e tyre në zonën e projektit nuk është identifikuar në kuadrin e këtij studimi.....	137

Lista e tabelave

Tabela 1. Statistikat kryesore të Portit të Brindisit. Burimi: Autorità di Sistema Portuale – AdSP – del Mare Adriatico Meridionale, Ufficio Innovazione Tecnologica.....	18
Tabela 2. Pajisjet e peshkimit të përdorura në GSA 18. Burimi: GFCM, 2022.....	21
Tabela 3. Prodhimi i akuakulturës në Puglia. Burimi: MiPAAF, 2014.....	26
Tabela 4. Numri i vizitorëve në Shqipëri sipas zonës dhe afërsisë me vijën bregdetare. Burimi: INSTAT.....	30
Tabela 5. Normat vjetore të ndryshimit të vijës bregdetare të njërive të ndryshme fiziografike të bregdetit të Puglia-s (PU) në periudhat 1960-1992, 1992-2005 dhe 2005-2017 Zona e studimit përfshihet në PU3 dhe PU4. Burimi: Bruno et al., 2020.....	49
Tabela 6. Zonat të ulëta bregdetare në Vlorë, Brindisi dhe Leçe dhe përqindjet e tyre brenda zonës bregdetare 10 km. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022.....	53
Tabela 7. Zonat e kategorive të ndryshme LCLU në zonat e ulëta bregdetare. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022.....	53
Tabela 8. Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit.....	58
Tabela 9. Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan. Zonat dhe rregullimi i aktiviteteve. Legjenda: Y – LEJOHET; N – NDALOHET; R – I RREGULLUAR.....	65
Tabela 10. Zona e Mbrojtur Detare e Torre Guaceto. Burimi i informacionit: Dekret Ndërmnistror 4 Dhjetor 1991 – Institucioni i Rezervatit Natyror Detar "Torre Guaceto" (N – NDALOHET; R – I RREGULLUAR).....	66
Tabela 11. Sintezë e provave të inventarit dhe identifikimi i nevojave të menaxhimit për fusha të ndryshme hapësinore brenda zonës së projektit.....	75
Tabela 12. Rajoni i Puglia-s ka plane të rëndësishme për ABMT në zonën e projektit.....	114
Tabela 13. Sintezë e ABMT të propozuara siç rrjedhin nga evidencat e inventarit dhe nevoja e menaxhimit në fusha të ndryshme kandidate.....	138

1. Hyrje

Projekti ndërkufitar CAMP për kanalin e Otrantos synon të kontribuojë në mbrojtjen e mjedisit dhe në zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik në zonë, të harmonizojë prioritetet e sektorit publik dhe presionet e sektorit privat dhe të sigurojë një strategji të integruar për zhvillimin në rajon brenda kuadrit të politikave për menaxhimin e qëndrueshëm.

Masat e projektit CAMP kanë për qëllim të:

- reduktojnë nivelin e ndotjes, duke i kushtuar vëmendje të veçantë mbetjeve detare, mbi të cilat projekti duhet të bëjë përpjekjet për zhvillimin e praktikave më të mira të përbashkëta midis Italisë dhe Shqipërisë;
- rrisin qëndrueshmërinë e sektorit të turizmit bregdetar dhe detar në zonë, veçanërisht nëpërmjet vlerësimit të aktiviteteve të përzgjedhura turistike;
- ruajnë, mbrojnë dhe rivendosin mirëqenien dhe integritetin e ekosistemeve bregdetare dhe detare, veçanërisht në zonat ekzistuese dhe potenciale të Rrjetit Natura 2000, nëpërmjet kontrollit të Instrumenteve të ndryshme të Menaxhimit në Zonë (ABMT) duke përfshirë Masat e Tjera Efektive të Mbrojtjes në Zonë (OECM-të), në dhe jashtë Juridiksionit Kombëtar (AWNJ dhe ABNJ).

Projekti CAMP merr parasysh sinergjitë me projekte dhe iniciativa të tjera në këtë zonë, si ato që janë në progres si pjesë e projektit të Komunitetit të Mbrojtjes së Biodiversitetit në Mesdhe (MBPC) (konkretisht, përdorimet nga njerëzit dhe komponentët ekologjikë; Draft Plani i Veprimit dhe Projekti).

Ky dokument përfshin Studimin e Fizibilitetit për identifikimin dhe krijimin e një ABMT në kanalin e Otrantos, përgjatë zonave bregdetare të Rajonit të Puglia-s (Itali) dhe Qarkut të Vlorës (Shqipëri), si një zonë e vetme komplekse projekti.

2. Inventari

Në këtë kapitull përshkruhen karakteristikat kryesore të zonës së studimit, duke përfshirë veçoritë gjeografike, aktivitetet njerëzore të ndërmarrja në zonë dhe karakteristikat ekologjike. Paraqiten gjithashtu prova të ndikimeve në mjedisin detar lidhur me fushën e aktiviteteve njerëzore.

Përshkrimi përfundon me një pasqyrë të masave të mbrojtjes hapësinore të zbatuara në zonën e studimit.

Për më tepër, ekziston edhe përmbledhja e dispozitave nga Draft Plani Hapësinor Detar Italian për zonën e studimit, e cila shërben për objektin përfundimtar të këtij studimi.

2.1. Të dhënat dhe qëllimi i analizës

Për përshkrimin e zonës së studimit janë përdorur burimet e mëposhtme të të dhënave:

- Të dhënat kombëtare dhe rajonale, të disponueshme p.sh. nga portali [SID – Il portale del mare](#) i Ministrisë Italiane të Infrastrukturës dhe Transportit, Instituti Kombëtar Italian i Statistikave ([ISTAT](#)), Autoriteti Shtetëror Shqiptar për Informacionin Gjeohapësinor ([ASIG](#)), sistemi i informacionit të Rajonit të Puglia-s ([SIT](#)) dhe [GADM – UNHCR](#).
- Burimet ndërkombëtare dhe evropiane të të dhënave si p.sh. [Emodnet](#), [IUCN](#), [European Environment Agency](#), [MAPAmed](#), [Corine Land cover](#), [General](#)

[Fisheries Commission for the Mediterranean](#), [Eurostat](#), dhe [European Maritime Safety Agency](#).

- Studimet shkencore dhe anketat në terren të promovuara dhe të bëra të aksesueshme nga institutet kërkimore (p.sh., [CNR-ISMAR](#)), ose marrëveshjet ndërqeveritare si ACCOBAMS për ruajtjen dhe mbrojtjen e cetaceve.

Të gjitha burimet e të dhënave dhe informacionit, legjendat e hartave ose mbishkrimet e figurave referohen në tekst.

Shkallët e miratuara për hartimin tematik gjatë studimit janë përcaktuar si në vijim (Figura 1):

- Shkalla e gjerë (A) na mundëson identifikimin e gjithë bregdetin rajonal të rajonit të Puglia-s, territorin kombëtar shqiptar, duke ofruar një pamje gjithëpërfshirëse mbi aspektet morfologjike dhe bati-metrike përkatëse të Adriatikut dhe Jonit.
- Shkalla e dytë (B) në zonën e studimit përfshin kufijtë e krahinave të Brindisit dhe Leçes dhe qarkut të Vlorës. Ky kuadër mundëson kuptimin e hollësishëm të ndërveprimeve dhe lidhjeve mes dy vendeve.
- Shkalla e tretë (C dhe D), mundëson zmadhimin e zonave bregdetare me korniza specifike, njëra në vijën bregdetare të Brindisit dhe Leçes me pamje nga ujërat territoriale dhe tjetra në vijën bregdetare të qarkut të Vlorës me një pjesë të ujërave territoriale shqiptare. Ky pasqyrim paraqet veçoritë bregdetare dhe nxjerrë në pah ndërveprimet tokë dhe det.

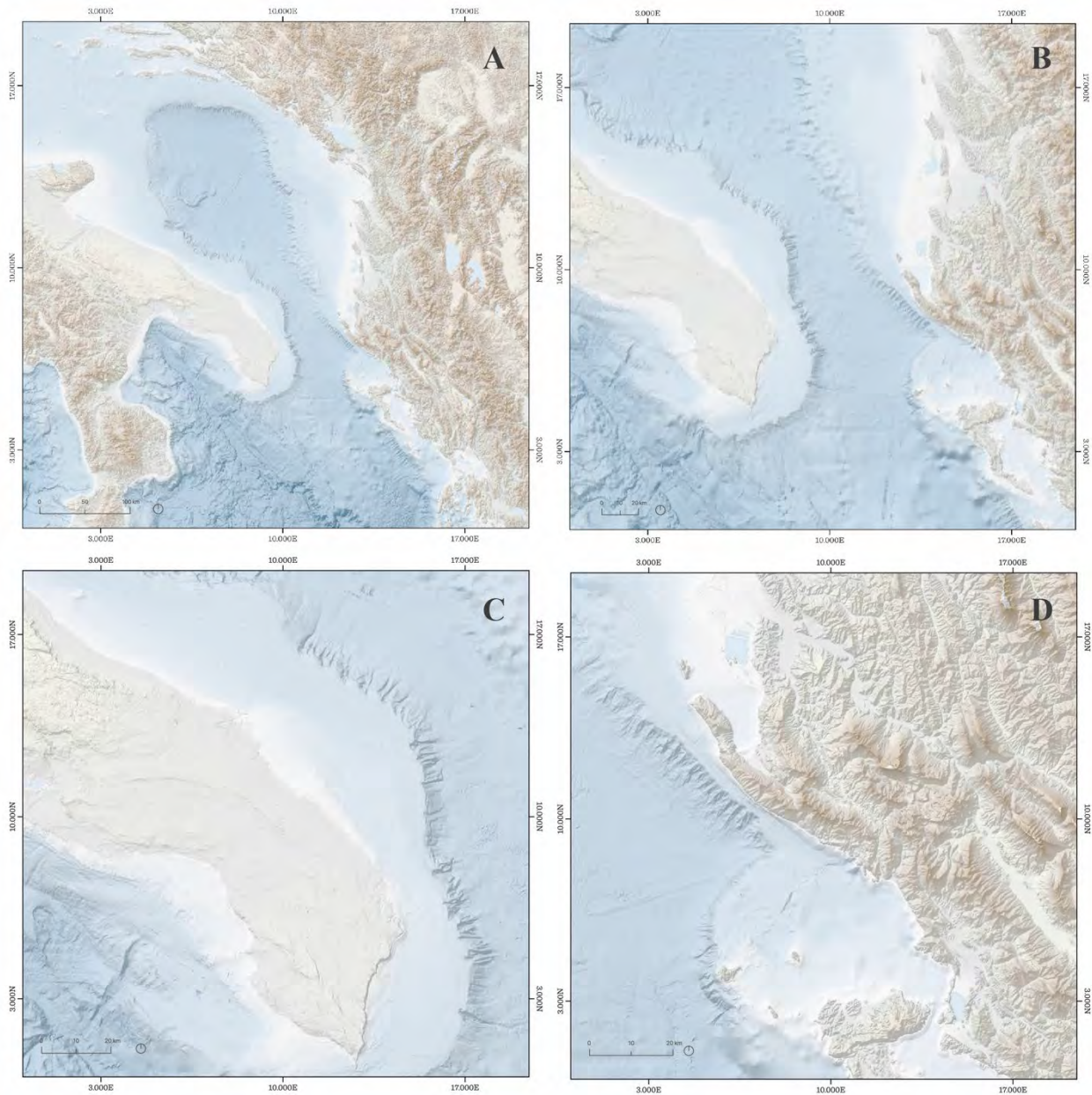

Figura 1. Korniza e hartëzimit dhe shkallët hapësinore

2.2. Karakteristikat e zonës së studimit

Kanali i Otranto-s (Italisht: *Canale d'Otranto*) lidh detet Adriatik dhe Jon dhe ndan Italinë nga Shqipëria (Figura 2). Kanali i Otranto-s nuk është një kanal ndërkombëtar, ku zbatohet regjimi i kalimit transit, siç përcaktohet nga Konventa e Kombeve të Bashkuara "Për të Drejtën e Detit" – UNCLOS, sepse distanca më e shkurtër midis Kepit

të Gjuhës, Karaburun (Shqipëri) dhe Punta Palascia. (Itali, në lindje të Salentos) është rreth 72 kilometra (45 milje detare)¹. Pozicioni i kanalit të Otrantos është shumë strategjik dhe për shekuj ka qenë aspekt kyç për të kontrolluar të gjithë fluksin e trafikut nga Mesdheu në detin Adriatik ([PASSAGE project 2016](#)).

¹ Kanalet ndërkombëtare për të cilat zbatohet regjimi i kalimit tranzit janë ato kanale që lidhin dy pjesë të detit të hapur ose zonave ekskluzive ekonomike (neni 37 i Konventës së Kombeve të Bashkuara "Për të Drejtën e Detit"). Për rrjedhojë, gjerësia e kanaleve duhet të jetë më e vogël ose e barabartë me 24 milje detare (dyfishi i 12 miljeve detare të detit territorial midis dy vijave bazë të kundërta).

Figura 2. Korniza e kanalit të Otrantos. Burimi: Istat (Itali) dhe GADM – UNHCR (Shqipëri)

Zona e studimit (Figura 2) ndodhet midis Adriatikut në jug dhe Detit Jon në veri dhe fokusohet në hapësirën detare dhe bregdetare që përfshin (siç përcaktohet nga Menaxhimi i Integruar i Zonës Bregdetare – Protokolli ICZM, neni 3) provincën e Brindisit dhe Leçes (Rajoni i Puglia-s, Itali) dhe qarkun e Vlorës (Shqipëri).

Në veriperëndim, zona kufizohet me kufirin e provincës së Brindisit (Komuna e Fasanos) dhe shtrihet në det

me një zonë mbrojtëse prej 5 nm (duke ndjekur afërsisht izobatin 100 m) deri në portin e Brindisit. Në formë pingule, një direktiks (prej 100 km) kalon kanalën e Otrantos, duke arritur në kufirin verior të qarkut të Vlorës në deltën e lumit Vjosa.

Zona përfshin të gjithë bregdetin e Qarkut të Vlorës deri në jug deri në Ksamil.

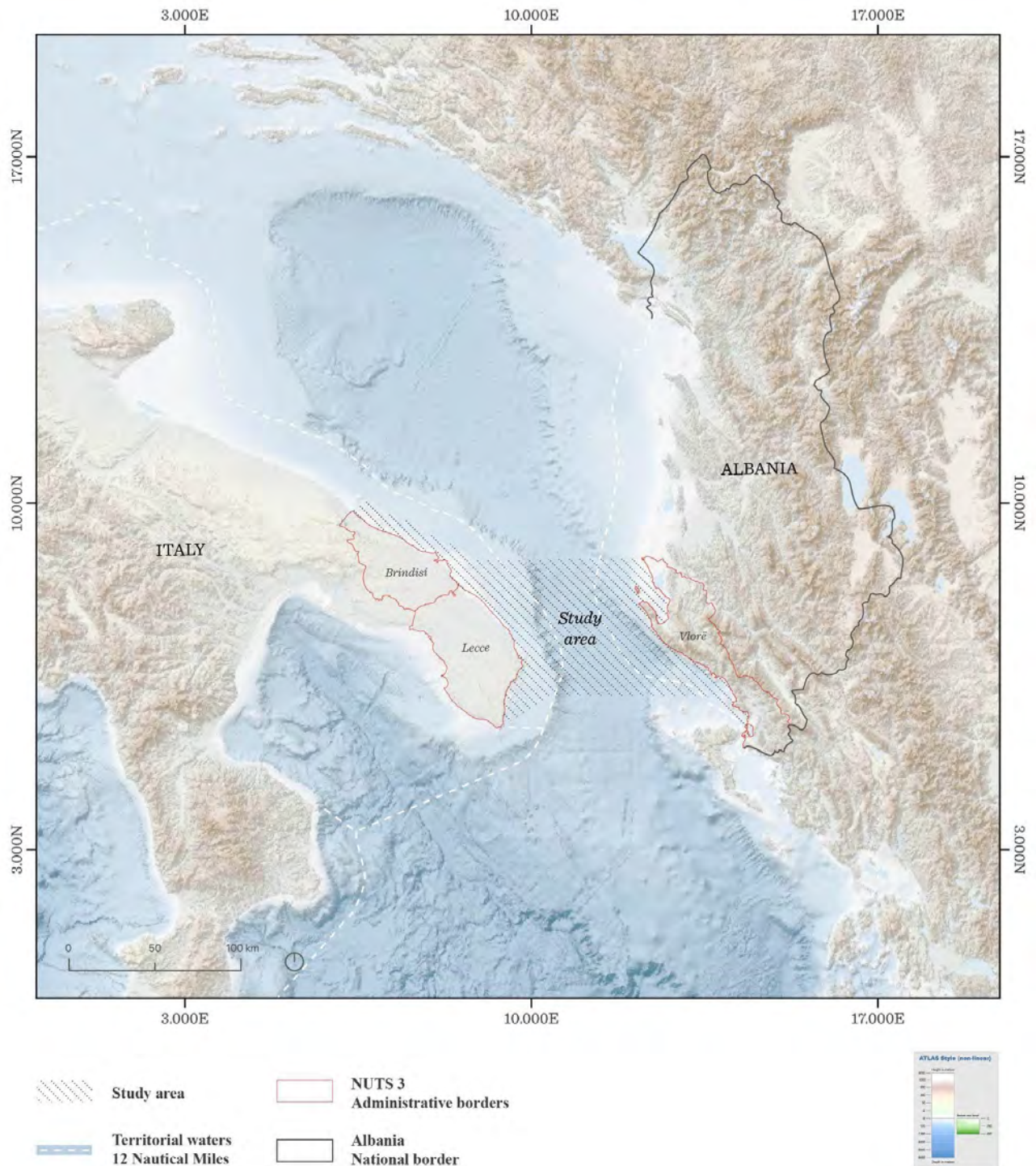

Figura 3. Zona e studimit dhe kufijtë administrativë. Burimi: Istat (Itali) dhe GADM – UNHCR (Shqipëri)

Qarku i Vlorës (Figura 4) është një nga 12 qarqet e Shqipërisë. Ka një sipërfaqe totale prej 2706 km² dhe ndahet në shtatë bashki: Vlorë, Delvinë, Finiq, Himarë, Konispol, Sarandë dhe Selenicë. Në janar 2019, kishte 189311 banorë me një rritje shumë të lehtë krahasuar me një vit më parë. Bashkia është niveli i parë i qeverisjes

vendore ndërsa qarku është niveli i dytë (Genc Myftiu, 2020).

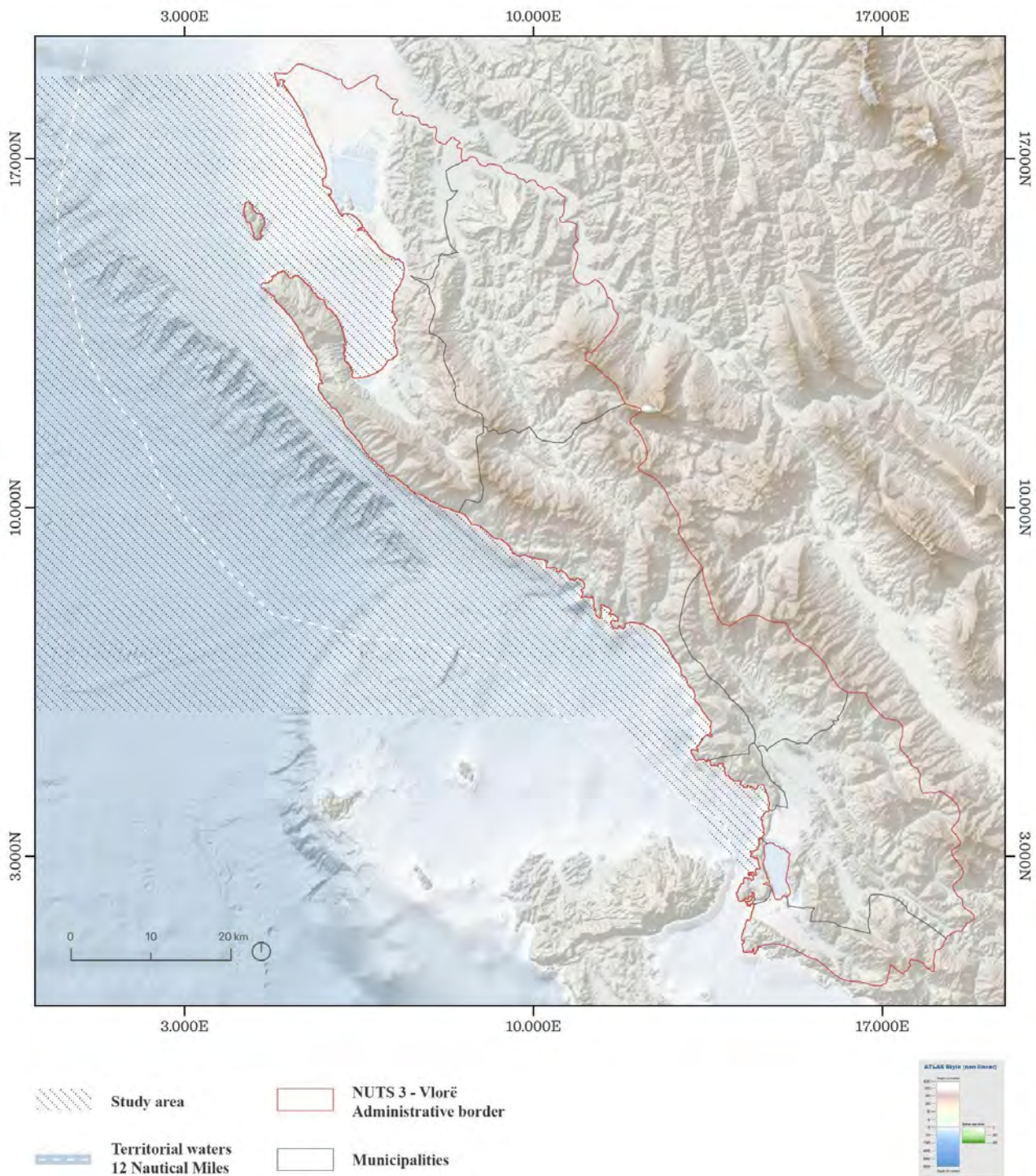

Figura 4. Qarku i Vlorës, kufiri administrativ dhe bashkitë. Burimi: GADM – UNHCR

Qarku i Puglias është një nga 20 qarqet italiane. Ky qark ndodhet në pjesën jugore të Italisë, është rajoni më në lindje të vendit. Rajoni ka një sipërfaqe totale prej 19 541 km². Në vitin 2019, kishte 4 029 053 banorë. Qarku ndahet në 6 provinca: Bari (kryeqyteti i rajonit), Barletta- Andria-Trani, Brindisi, Foggia, Leçe dhe Taranto. Në sistemin e qeverisjes italiane, bashkitë janë niveli i parë i qeverisjes vendore ndërsa provinca

është niveli i dytë. Në zonën e studimit (Figura 5), në provincën e Brindisit, bashkitë Brindisi, Carovigno, Ostuni dhe Fasano kanë përballë detin Adriatik, si dhe bashkitë Castrigliano del Capo, Gagliano del Capo, Alessano, Corsano, Tiggiano, Tricase, Andrano, Diso, Castro, Santa Cesarea Terme, Otranto, Melendugno, Vernole dhe Leçe, në provincën e Leçes.

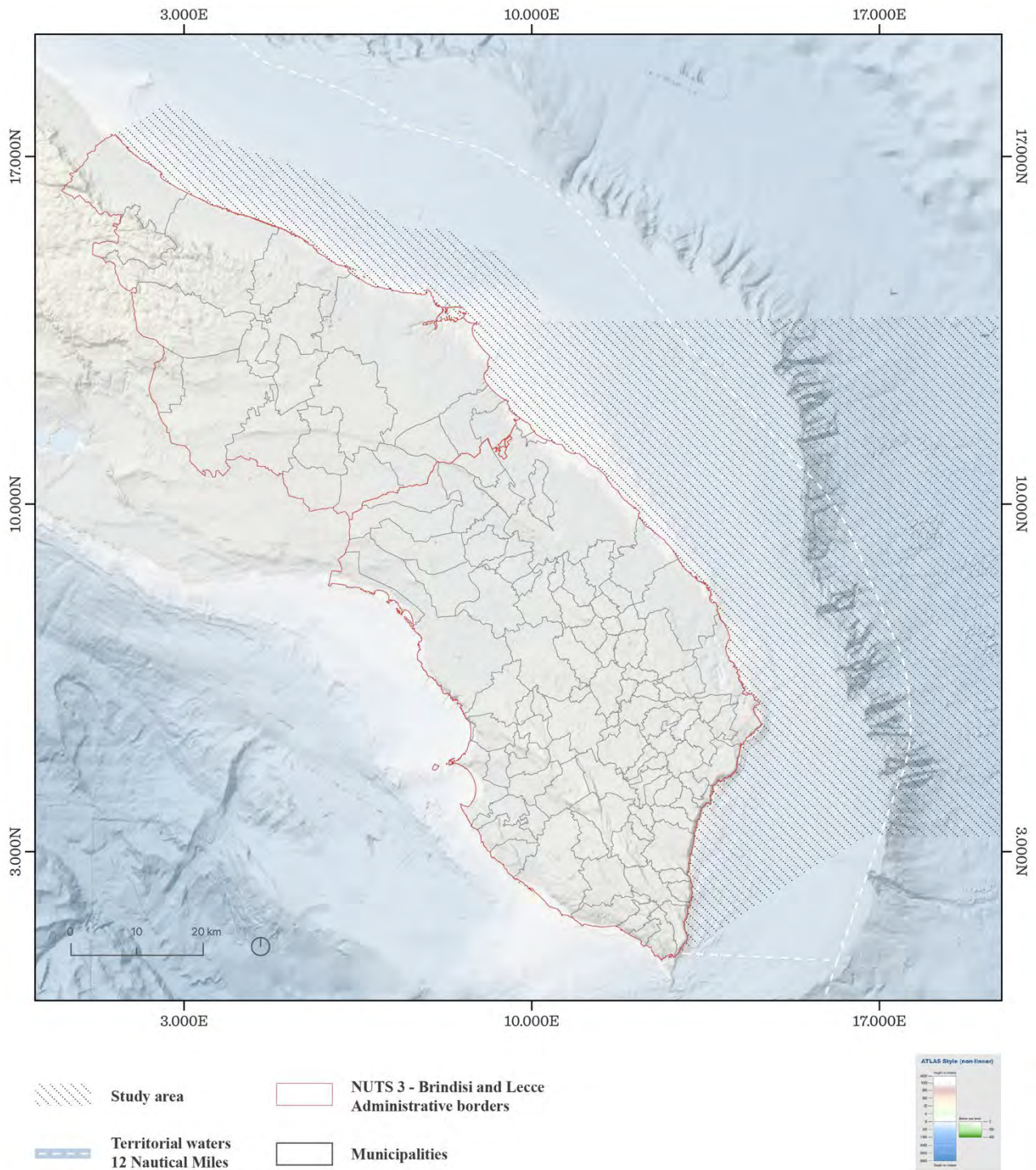

Figura 5. Kufijtë administrative të provincave dhe komunës së Leçes dhe Brindisit Burimi: Istat (Itali)

2.2.1. Karakteristikat gjeografike dhe morfologjike

Siç përshkruhet nga Ramieri *et al.* (2022) zona (Figura 6) paraqet një thellësi maksimale prej 780 m (Fogliani *et al.*, 2016; Taviani *et al.*, 2016). Në pjesën jugore të këtij kufiri ka prerje të shumta të pjerrësisë, pjesa më e madhe e të cilave përfaqësohet nga sistemi i kanionit të Barit (Manea *et al.*, 2020), ndërsa pjesa veriore paraqet

brezin e deformimit të gondolës që lidh shelfin me malin detar të Daunus. Kufiri i anës lindore shfaq një vrazhdësi topografike më pak të theksuar, megjithatë ka disa kanione nëndetëse (Taviani *et al.*, 2016).

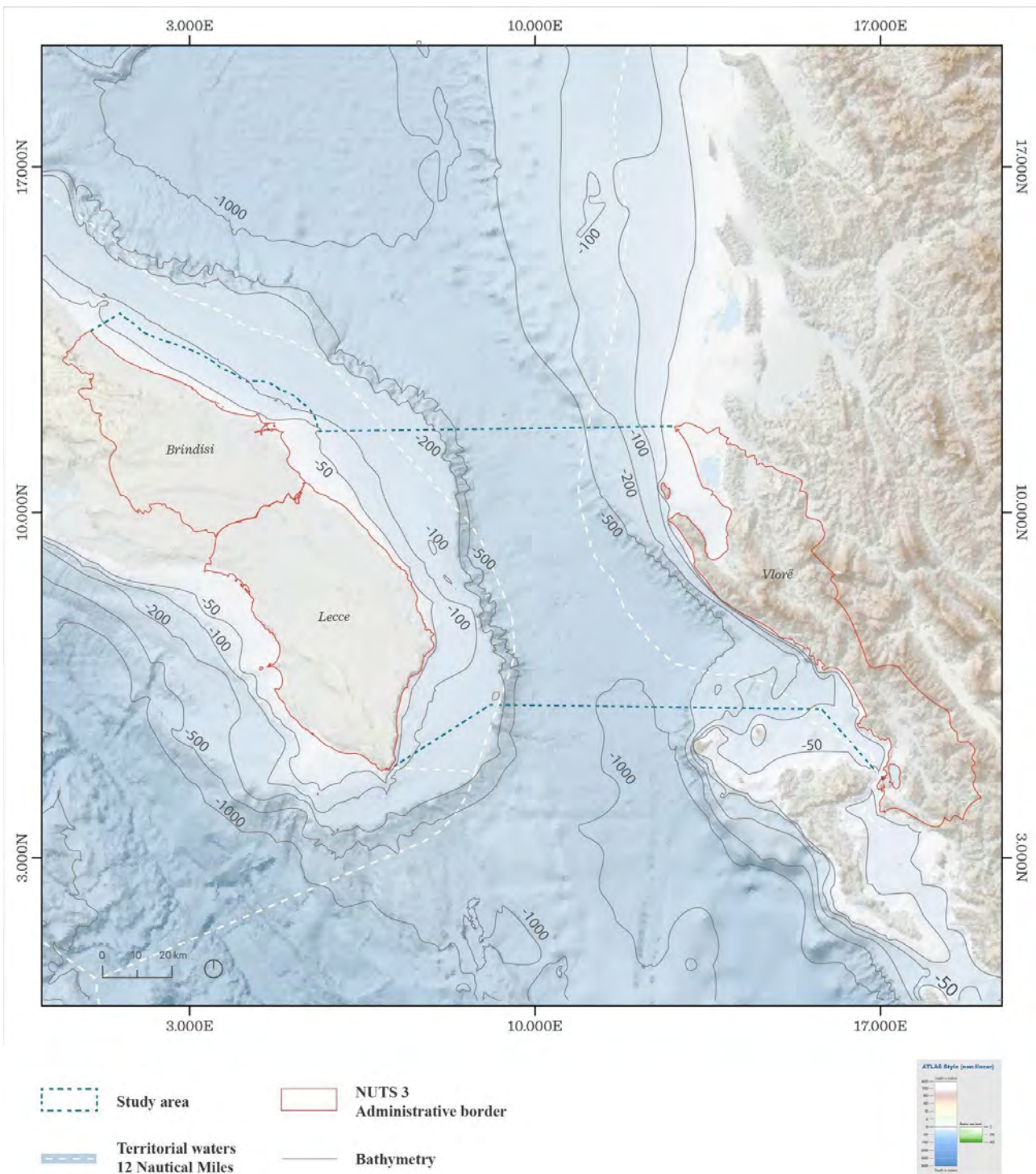

Figura 6. Batimetria. Burimi: EMODnet

Vija bregdetare e Puglia-s është rreth 975 km e gjatë, me lartësi dhe karakteristika të ndryshme gjeologjike dhe morfologjike. Plazhet ranore dhe brigjet shkëmbore përbëjnë rreth një të tretën e totalit të vijës bregdetare në total, ndërsa shkëmbinjtë e lartë përbëjnë 21% të saj. Shkëmbinjtë bregdetar shpesh përbëhen nga shpella, të cilat përkeqësojnë efektet e veprimit të valëve, duke dëmtuar stabilitetin e shkëmbinjve dhe duke shkaktuar

shembjen e tyre. Brigjet e sedimenteve të përziera (duke përfshirë plazhet me guralecë) përbëjnë 12% të totalit të vijës bregdetare. Zgjerimi i vijës bregdetare është ndikuar fuqishëm nga zhdukja graduale e brezave të dunave, të cilat veprojnë si një rezervuar sedimenti dhe një sistem mbrojtjeje për zonat e dunave të shkëputura nga vija bregdetare (Bruno et al., 2020).

Qarku i Vlorës shtrihet përgjatë detit Adriatik dhe veçanërisht detit Jon dhe ka një vijë bregdetare prej 244 km. Pjesa veriore e vijës bregdetare të qarkut të Vlorës ka një profil të ulët dhe është ranore, ndërsa pjesa jugore është shkëmbore me shkëmbinj të lartë dhe një breg shkëmbor me plazhe me guralecë dhe zhavorr.

Në zonën e studimit, shtrati i detit ka një shelf kontinental të ngushtë, mesatarisht 2,5 km i gjerë, me konturin -5 m të vendosur në më pak se 30 m det dhe -20 m në 200 m në det. Erozioni i shkëmbinjve është i përhapur përgjatë vijës bregdetare, i cili shoqërohet me formimin e plazheve të vegjël ose plazheve të ngushta me zhavorr në bazën e shpateve si në Lukovë dhe Spille pranë Himarës.

Vija bregdetare e gjirit të Vlorës-zona e grykës së lumit Vjosa ka modifikuar vazhdimisht konfigurimin e saj nga sedimentimi i aluvioneve të transportuara nga uji i lumit Vjosa dhe nga dallgëzimi i detit Adriatik.

Gadishulli i Karaburunit njihet për shkëmbinjtë e lartë, shpellat bregdetare dhe nënujore dhe plazhet e vogla me guralecë si gjiri i Gramës (Genc Myftiu, 2020). Gadishulli i Karaburunit shtrihet përgjatë pjesës perëndimore të Gjirit të Vlorës. Ai zë një sipërfaqe prej 62 km² dhe ndan bregdetin shqiptar të detit Adriatik nga deti Jon. Kanali i ngushtë detar, i quajtur Mezokanali (në anglisht: kanali i mesit), ndan Karaburunin nga ishulli i Sazanit. Ishulli i Sazanit është 4,8 km i gjatë, 2 km i gjerë dhe zë një sipërfaqe prej 5,7 km² (Genc Myftiu, 2020).

Më tej në jug gjendet gjiri i vogël i Spillesë që kufizohet nga dy pjesë; në veri është qyteti i Himarës. Gjiri ka një plazh të përbërë nga zhavorr gëlqeror dhe guralecë, i cili është 20 m i gjerë dhe ndahet në dy pjesë nga një dalje e vogël shkëmbi. Një aspekt interesant i këtij gjiri është prania e dy burimeve të ujërave të ëmbla me origjinë karstike të cilat rrjedhin pranë plazhit.

Dhjetë kilometra në jug nga Himarë shtrihet gjiri i Porto-Palermos, me shkëmbinj të lartë shkëmborë të prerë në gurë gëlqerorë dhe plazhe të ngushta me guralecë. Dy pjesët në kufijtë e gjirit e mbrojnë atë nga valët gjatë stuhive, ndërsa shtrati i detit është i pjerrët me një thellësi të konsiderueshme uji (20 m) afër bregut.

Gjiri në formë harku i Sarandës, ndërmjet Gormartit është pjesa më jugore e zonës së studimit.

2.2.2. Qarkullimi i ujit, batica, valët

Për sa i përket qarkullimit të ujit, në zonën e studimit ndodhet, në mënyrë periodike, një qark ciklonik mbi Adriatikon Jugor, i cili përcaktohet nga tiparet topografike dhe ndan Adriatikon jugor nga ai qendror (Ramieri *et al.*, 2022 dhe artikujt e referuar në këtë dokument: Orlic *et al.*, 1992; Russo dhe Artegiani, 1996). Për më tepër, baseni i Adriatikut Jugor karakterizohet nga tre masa kryesore ujore të dendura (Cushman-Roisin *et al.*, 2001): Uji i ndërmjetëm Levantine (LIW), që vjen nga Mesdheu Lindor përmes kanaleve të Otrantos, Uji i dendur i Adriatikut të Veriut (NAdDW) dhe Uji i Dendur i Adriatikut Jugor (SADW), të cilët formohen përkatësisht në Adriatikon verior dhe jugor.

Baseni i Adriatikut Jugor përshkohet nga uji i ndërmjetëm Levantin (LIW), një masë ujore me kripësi të lartë e krijuar nga avullimi në Mesdheun lindor. Për më tepër, kjo zonë përfshin kanionin e Barit, i cili luan një rol të rëndësishëm në dinamikën e detit Adriatik pasi është kanali kryesor që lehtëson transportin e sedimenteve midis shelfit perëndimor të Adriatikut dhe basenit jugor ([Faqja e internetit EBSA p.r Adriatikon Jugor dhe Jonin](#)).

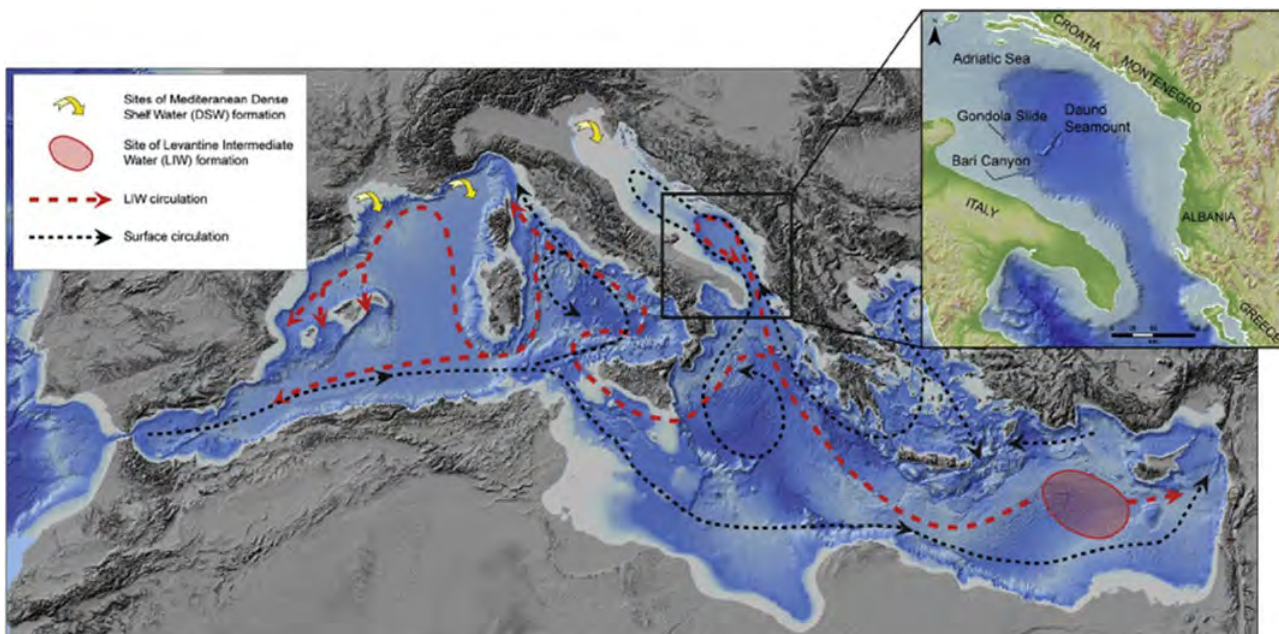

Figura 7. Harta e basenit të Mesdheut që paraqet zonat kryesore të formimit të ujit të dendur dhe trajektoret e përgjithshme të Ujit të Atlantikut të Modifikuar dhe Ujit të ndërmjetëm Levantin; skica e veçuar nxjerr në pah tiparet kryesore morfologjike të kufirit jugor të Adriatikut. Burimi: Taviani et al., 2016

2.2.3.

Përdorimi i mbulesës së tokës

Siç paraqitet në Figurën 8, mbulesa e tokës dhe përdorimi i saj ndryshojnë ndjeshëm në zonat bregdetare të Puglia-s dhe Vlorës. Presionet e ushtruara në hapësirën ujore përcaktohen, për sa i përket provincave të Brindisit dhe Leçes, nga praktikat bujqësore (p.sh. plantacionet e ullirit, tokat e punueshme të paujtura dhe modelet komplekse të kultivimit) dhe alternimi i vazhdueshëm i aglomerateve të vogla urbane. Është e rëndësishme të theksohet gjurma që ushtrohet nga zona e Brindisit ku mund të lokalizohet qyteti, qendra industriale, porti dhe aeroporti. Në bregdetin e Puglia-s, Figura 10, spontaniteti përgjatë bregdetit është ruajtur, duke pasur parasysh shtrirjen e gjerë të zonave të ndërtuara, qendrave të prodhimit industrial dhe zonave bujqësore.

Për sa i përket planifikimit dhe menaxhimit në rajonin e Puglia-s ekziston Plani Rajonal Bregdetar (PRC – Piano Regionale Costiero), një instrument që rregullon përdorimin e sipërfaqeve të pronës shtetërore detare, me synimin për të siguruar ekuilibrin e duhur midis mbrojtjes së aspekteve mjedisore dhe të peizazhit të vijës bregdetare të Puglia-s, përdorimit të lirë dhe zhvillimit të aktiviteteve turistike dhe rekreative.

Bregdeti shqiptar, ndryshe nga ai i Puglia-s, ka një sipërfaqe të gjerë dhe të vazhdueshme me bimësi pyjore dhe pyjore (sklerofile, halore dhe kullota). Kjo zonë e kufizuar (nga Dhërmiu në Lukovë) ka disa aktivitete bujqësore, kryesisht pemë frutore dhe plantacione ulliri. Pjesa veriore dhe jugore e qarkut të Vlorës preken nga zonat lagunore që gjenden në Parqet Kombëtare Vjosë-Nartë dhe Butrint. Zonat urbane ndodhen rreth dy qyteteve kryesore të qarkut, Vlorës dhe Sarandës.

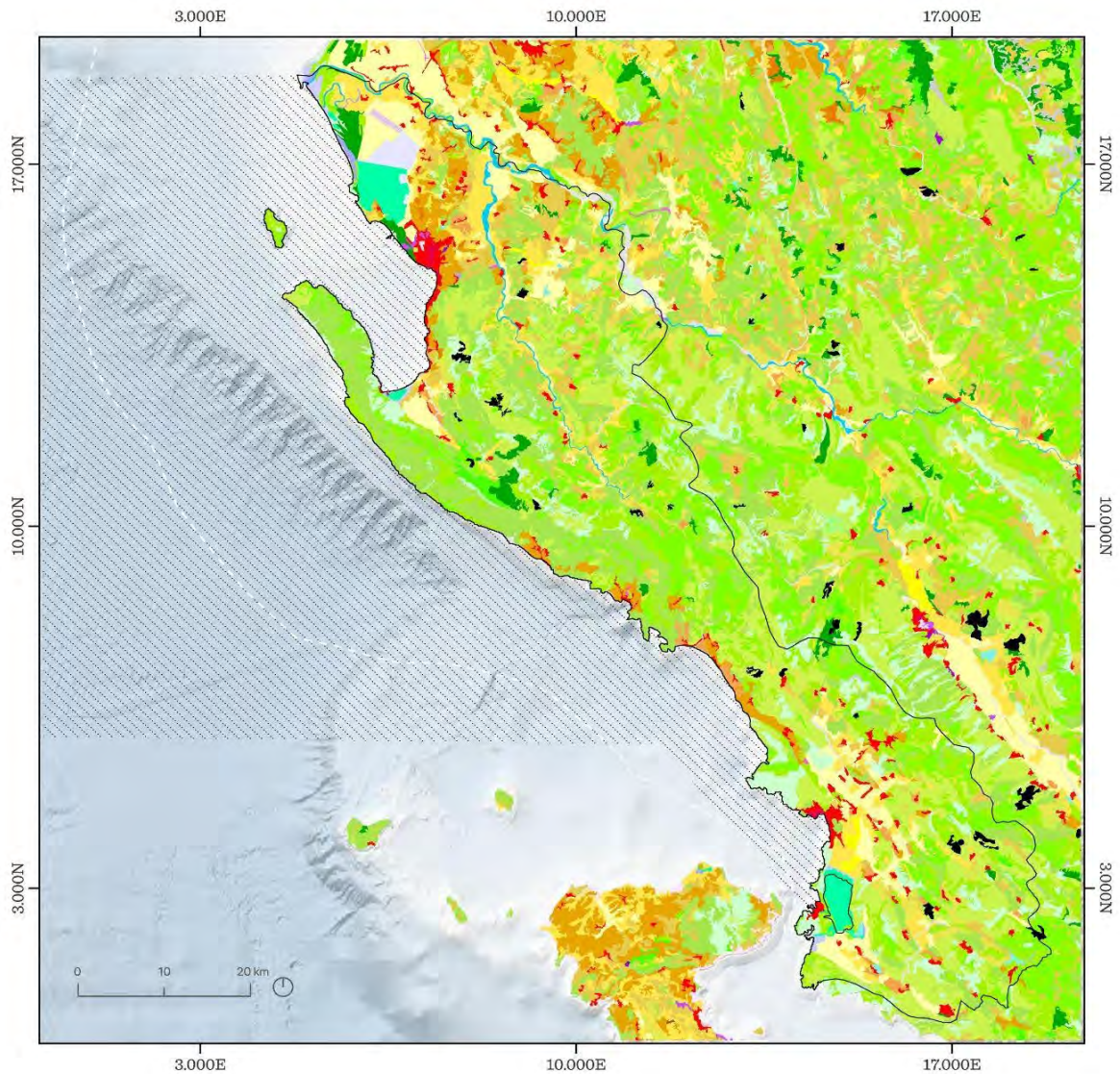
Për sa i përket menaxhimit dhe planifikimit të bregdetit shqiptar, është në fuqi Plani i Integruar Ndërsektorial për Bregdetin (PINS Bregdeti). Ai është një plan strategjik hapësinor në nivel kombëtar, që synon përmirësimin dhe forcimin e ndërveprimit ndërmjet zhvillimeve territoriale (urbane, natyrore, infrastrukturore, ujësjellës, sistemi bujqësor dhe sektori i turizmit), si dhe administrimin e ndikimit të tyre për të nxitur zhvillimin ekonomik dhe mirëqenien sociale. Dihet të theksohet se bashkitë bregdetare kanë miratuar edhe Planet e Përgjithshme Vendore të tyre ku është përcaktuar planifikimi për secilën bashki.

Figura 8. Mbulesa e Tokës. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020)

Study area
 Territorial waters 12 Nautical Miles
 NUTS 3 - Vlorë Administrative border

Corine Land Cover 2018 (v.v. 2020)

111 - Continuous urban fabric	221 - Vineyards	323 - Sclerophyllous vegetation
112 - Discontinuous urban fabric	222 - Fruit trees and berry plantations	324 - Transitional woodland-shrub
121 - Industrial or commercial units	223 - Olive groves	331 - Beaches - dunes - sands
122 - Road and rail networks and associated land	231 - Pastures	332 - Bare rocks
123 - Port areas	241 - Annual crops associated with permanent crops	333 - Sparsely vegetated areas
124 - Airports	242 - Complex cultivation patterns	334 - Burnt areas
131 - Mineral extraction sites	243 - Land principally occupied by agriculture with significant areas of natural vegetation	411 - Inland marshes
132 - Dump sites	244 - Agro-forestry areas	421 - Salt marshes
133 - Construction sites	311 - Broad-leaved forest	422 - Salines
141 - Green urban areas	312 - Coniferous forest	423 - Intertidal flats
142 - Sport and leisure facilities	313 - Mixed forest	511 - Water courses
211 - Non-irrigated arable land	321 - Natural grasslands	512 - Water bodies
212 - Permanently irrigated land	322 - Moors and heathland	521 - Coastal lagoons
213 - Rice fields		522 - Estuaries

Figura 9. Mbulesa e tokës në Vlorë. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020)

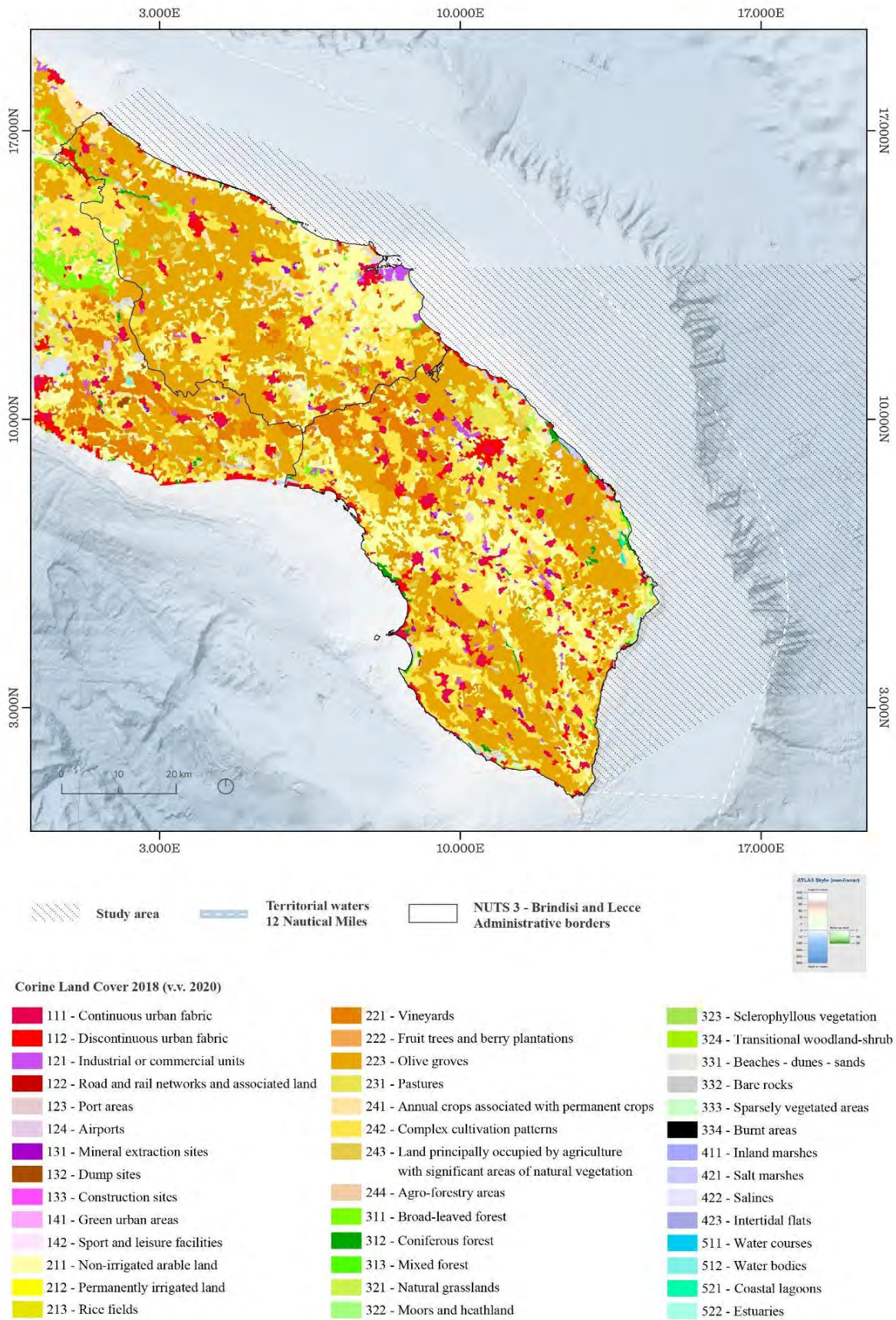

Figura 10. Mbulesa e tokës në provincat e Brindisit dhe Leçes. Burimi: Corinne Land Cover 2018 (v.v. 2020)

2.3. Aktivitetet antropogjene

Zona e studimit karakterizohet nga një sërë aktivitetesh njerëzore dhe presioni përkatës: transporti detar; peshkimi dhe zonat për akuakulturë; sektori i turizmit i konsideruar si transporti për udhëtarët, marina dhe presioni turistik i bashkive bregdetare; sektori i energjisë që përbëhet nga infrastruktura nëndetëse si kabllo dhe linjat e energjisë elektrike dhe zonat për përpunimin dhe nxjerrjen e hidrokarbureve; hapësirat ushtarake për mbrojtjen kombëtare; dhe platformat kërkimore dhe platforma të ngjashme në det. Secila prej këtyre aktivitetëve përshkruhet më poshtë dhe mbështetet nga një hartë tematike.

2.3.1. Transporti detar

Zona e studimit është porta tregtare e transportit detar që lidh detin Adriatik me territoret e detit Mesdhe, një nga detet ku kryhen lëvizjet më të shumta në botë. Konfigurimi i saj kompleks gjeografik dhe produktiv e bën zonën një nga qendrat kryesore detare në Mesdhe, duke rritur ekonominë detare të lidhur me transportin detar si faktorin kryesor të zhvillimit të territoreve në kufi me të.

Siç paraqitet në Figurën 11 dhe Figurën 12, trafiku i mallrave dhe anije cisternave tregojnë intensitet të lartë në zonën e studimit. Në këtë "arterie" kryesore që përshkon kanalën e Otrantos, më afër vijës bregdetare italiane sesa asaj shqiptare, dy degë të vogla me intensitete më të ulëta burojnë nga porti i Brindisit dhe i Vlorës.

Hyrja në detin Jon krijon një ndarje të rrjedhës, e cila megjithatë mbetet me intensitet të lartë: njëra rrugë, vazhdon përgjatë bregut të Puglia-s, duke u nisur drejt perëndimit drejt Sicilisë dhe Maltës; tjetra vazhdon drejt Lindjes së Mesme.

Në krahasim me trafikun e mallrave, i cili menaxhohet me një itinerar të mirë-shënuar, trafiku i anijeve cisternë paraqet një shtrirje të jashtëzakonshme që prek pothuajse të gjithë zonën e studimit. Ai shtrihet nga

izobati 100 m përgjatë bregdetit italian duke arritur pothuajse në izobatin 500 m pranë bregdetit shqiptar.

Nëse lëvizja e pasagjerëve dhe flota e peshkimit i shtohen fluksit të anijeve të mallrave dhe cisternave, rezultati bën të mundur nxjerrjen në pah të marrëdhënies së rëndësishme që lidh brigjet e Puglia-s dhe ato të Shqipërisë. (Figura 13). Në veçanti, ekzistojnë dy rrugë me intensitet të lartë: Brindisi-Vlorë, Brindisi-Korfuz dhe Korfuz-Sarandë.

Fluksi intensiv i anijeve tregtare brenda dhe jashtë Detit Mesdhe në detin Adriatik mbi kanalën e Otrantos e nxiti Organizatën Ndërkombëtare Detare (IMO) të miratonte një Sistem të Detyrueshëm të Raportimit të Anijeve në Detin Adriatik (ADRIREP, Rezoluta Detare e IMO MSC Nr. 139 (76) i 5 dhjetorit 2002) i promovuar në kuadër të Iniciativës Evropiane për Kanalet (ESI), duke përfshirë Shqipërinë, për të monitoruar të gjitha anijet që kalojnë nëpër kanalën e Otrantos dhe duke u lejuar shteteve bregdetare të interesuara të kenë një pamje gjithëpërfshirëse të trafikut detar të rrezikshëm dhe/ose mallra ndotëse në rast aksidenti. Rregullat e ADRIREP janë të detyrueshme për të gjitha anijet që përfshihen në një prej kategorive të mëposhtme: Anijet cisterna me naftë me 150 tonazhe bruto dhe më shumë; Anije me 300 tonazheve bruto dhe më shumë, që mbajnë në bord (si ngarkesë) mallra të rrezikshme ose ndotëse, me shumicë ose në paketa.

Në këtë aspekt, një rol kyç luajnë portet tregtare, zhvillimi i të cilave është i lidhur ngushtë me aspekte të infrastrukturës logjistike dhe funksionale, si dhe infrastrukturës së transportit tokësor. Këto aktivitete janë historikisht të lidhura me zonën dhe të favorizuara nga rrjeti strategjik evropian i transportit TEN-T.

Konkretisht, në zonën e studimit, që prej datës 1 dhjetor 2022, Korridori 8, i cili fillon nga Brindisi në Itali dhe përfundon në Bullgari, është integruar në rrjetin TEN-T, duke filluar nga portet jugore italiane të Barit dhe Brindisit dhe kalon nëpër portet shqiptare të Durrësit dhe Vlorës.

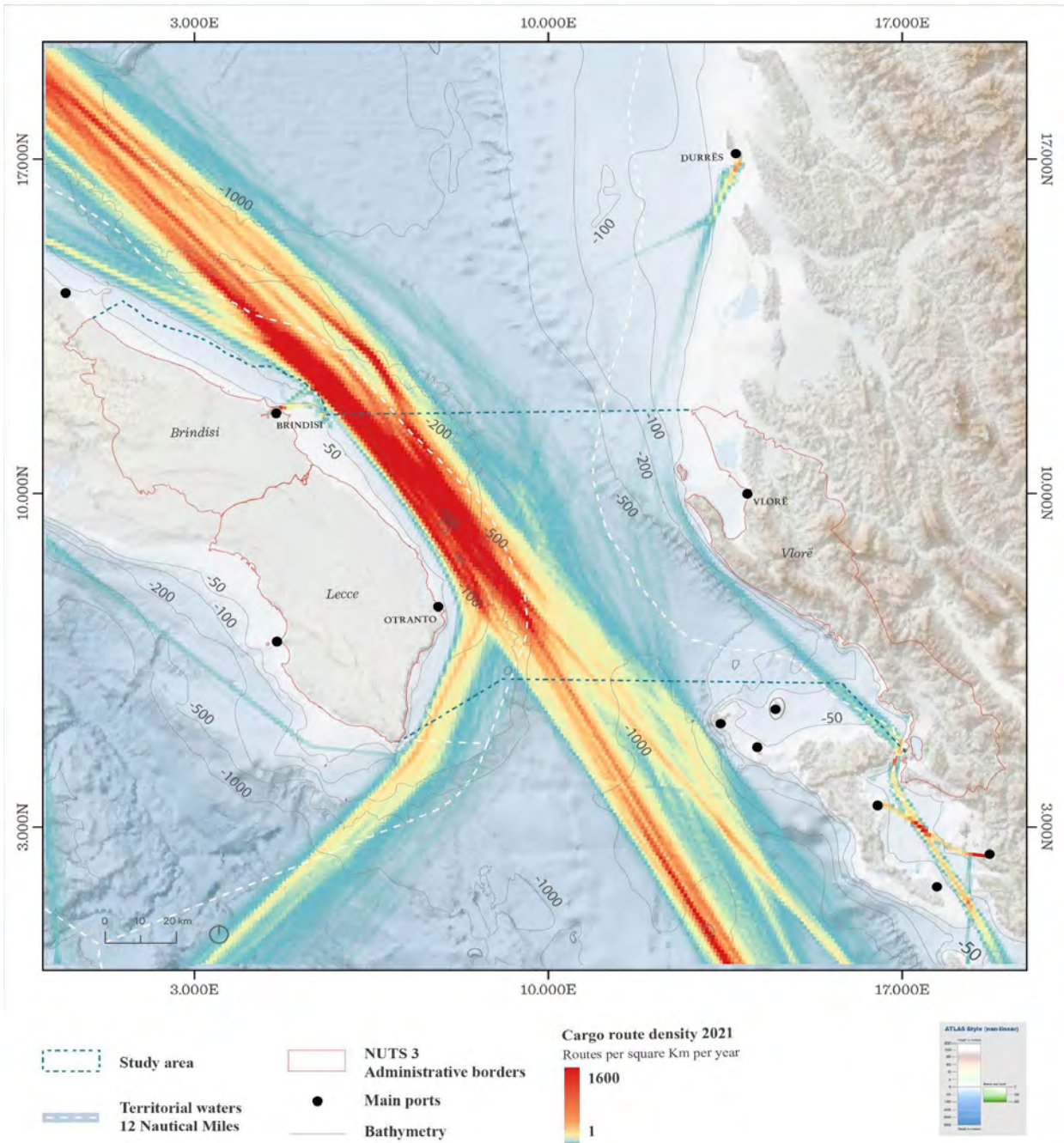

Figura 11. Trafiku i linjës së ngarkesave (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet

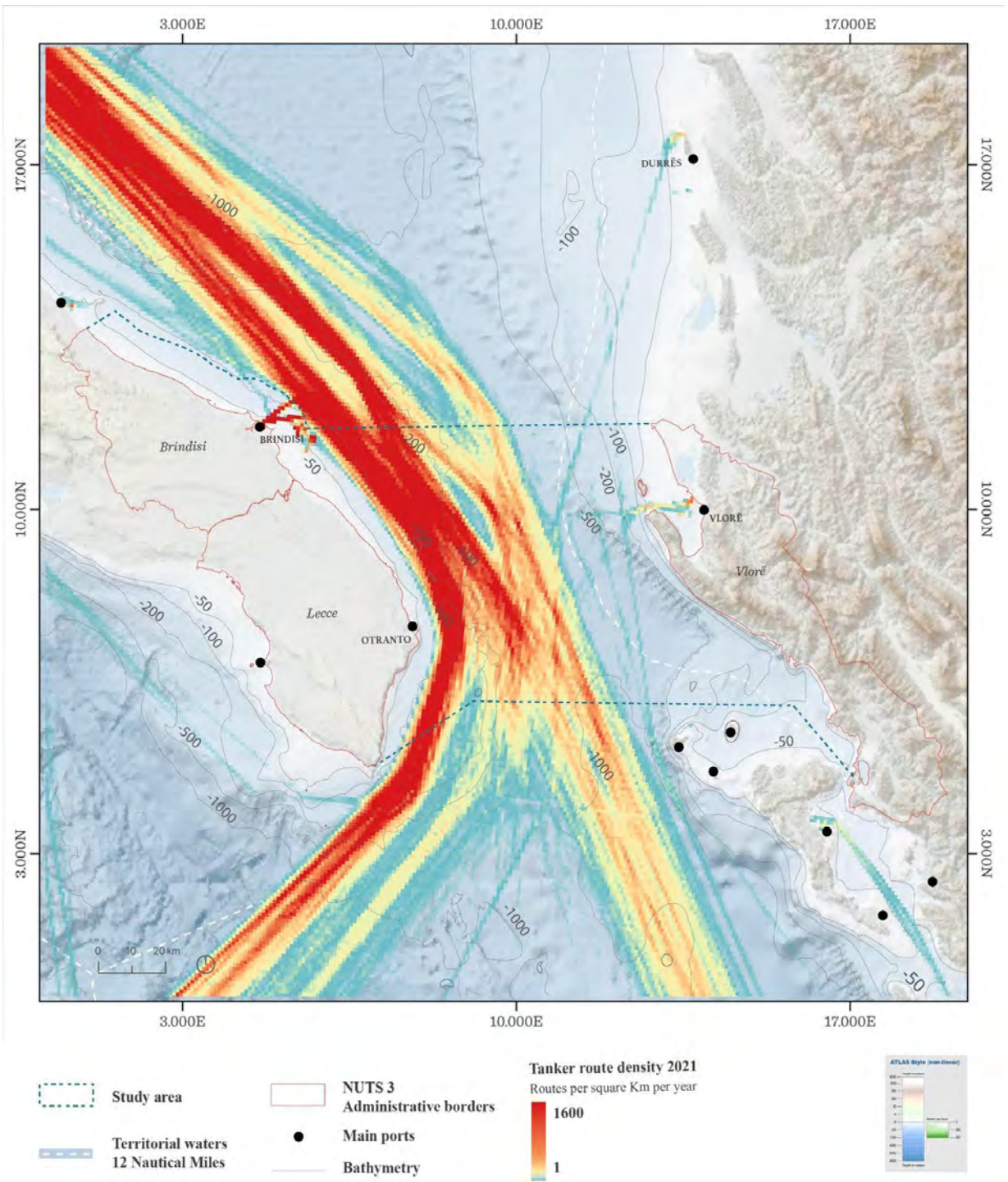

Figura 12. Trafiku i linjës së anijeve cisternë (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet

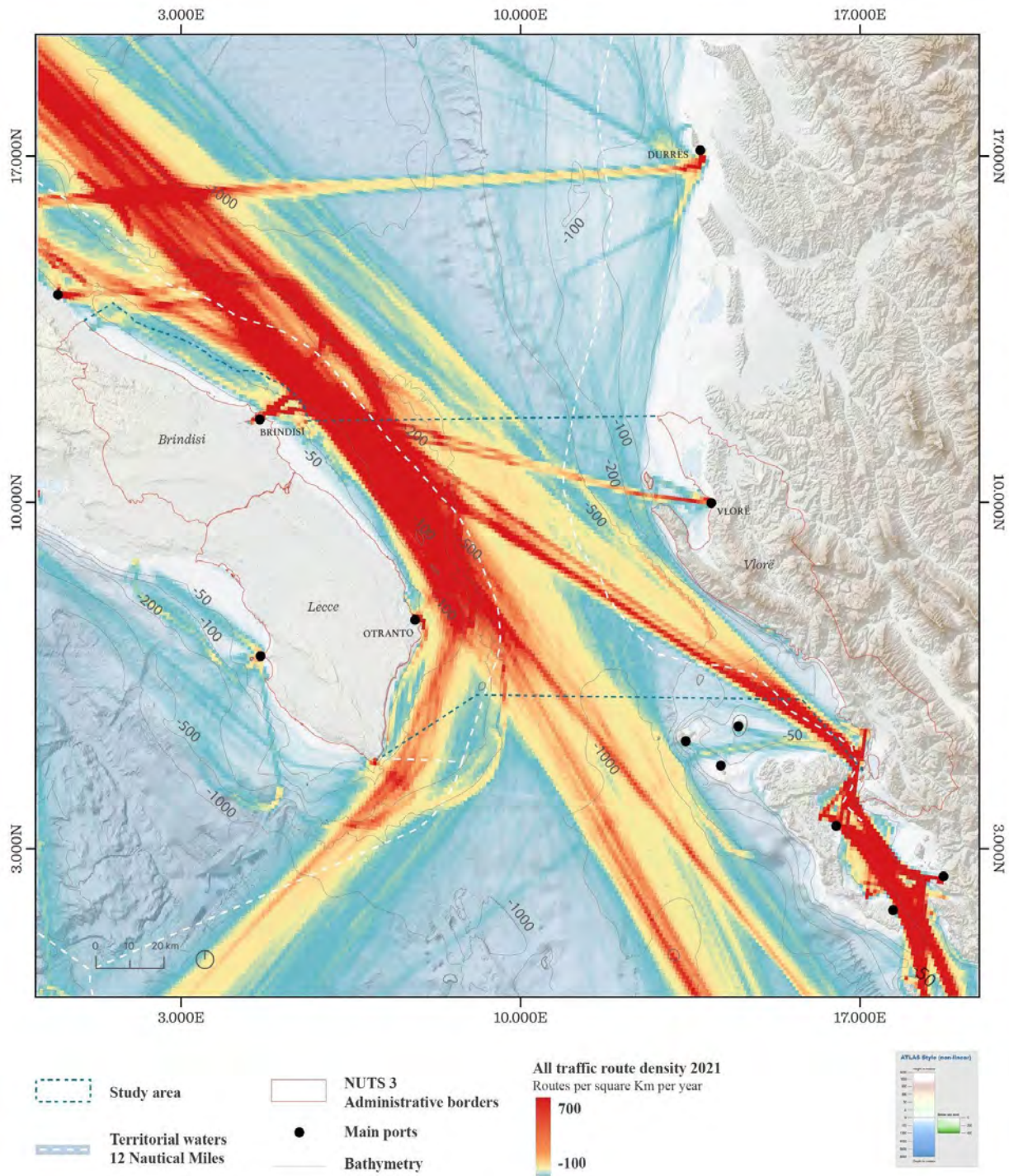

Figura 13. Trafiku i të gjitha linjave (2021) dhe portet kryesore. Burimi: EMODnet për trafikun e linjës dhe Eurostat për portet

Porti i Brindizit është, së bashku me portin e Barit, porti më i rëndësishëm i Autoritetit të Sistemit Portual të Detit Adriatik Jugor. Është një port me disa funksione dhe luan një rol të rëndësishëm në lidhjet midis Italisë dhe pjesës lindore të pellgut të Mesdheut, kryesisht me vendet bregdetare të Gadishullit Ballkanik, Greqinë dhe Turqinë.

Intensiteti i trafikut të regjistruar nga porti i Brindisit që nga viti 2015 tregon një rënie të ndjeshme të numrit të

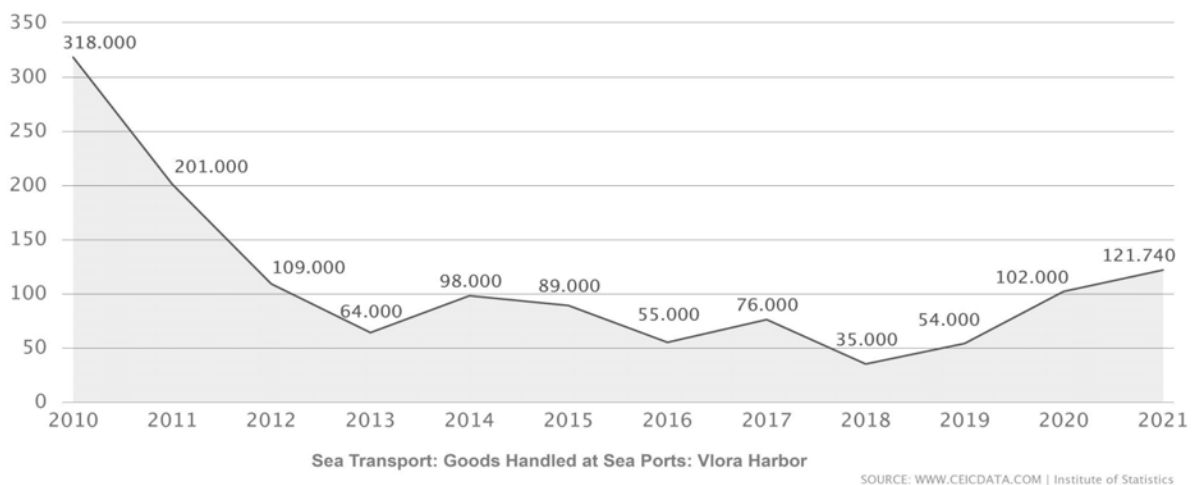
pasagjerëve, në lidhje me përqendrimin progresiv të trafikut drejt portit të Barit. Vitet e fundit numri i pasagjerëve është duke u rritur sërish. Për sa i përket ngarkesave, vitet e fundit nuk janë shënuar rënie të intensitetit të përgjithshëm në portin e Brindisit, ku mallrat e ngurta dhe të lëngëta përbëjnë pjesën më të rëndësishme.

Tabela 1. Statistikat kryesore të Portit të Brindisit.
 Burimi: Autorità di Sistema Portuale – AdSP – del Mare Adriatico Meridionale, Ufficio Innovazione Tecnologica

MODELLO ESPO - PORTO DI BRINDISI															
	january - december 2018			january - december 2019			january - december 2020			january - december 2021			january - december 2022		
	IN	OUT	TOTAL	IN	OUT	TOTAL	IN	OUT	TOTAL	IN	OUT	TOTAL	IN	OUT	TOTAL
TOTAL TONS	8.112.888	4.582.556	12.695.444	5.788.759	1.756.172	7.544.931	4.961.790	1.774.202	6.735.992	5.342.021	2.284.711	7.626.732	7.307.937	2.737.184	10.045.121
Number of local passengers and ferries	266.000	266.912	532.912	260.573	259.953	520.526	107.914	113.862	221.776	151.092	161.123	312.215	200.917	199.328	400.245
Number of cruise passengers			104.428			86.096			2.361			8.568			87.753
Number of container in TEU	0	12	12	5	100	105	0	0	0	0	0	0	0	383	383

Porti i Vlorës ndodhet në jug të qytetit të Vlorës, 2 milje në veri të Kepit të Kalasë. Ai përbëhet nga dy pjesë: pjesa lindore dhe perëndimore (pjesa zero). Kategoritë kryesore të trafikut të identifikuar në këtë gj janë trafiku i trageteve, anijet e ngarkesave dhe anijet cisternë, anijet turistike/ kruzera, anijet e peshkimit, anijet për rekreacion. Terminali

i ri për furnizimin me karburant i PIA-së është ndërtuar 2,3 milje në veriperëndim të portit të Vlorës. Porti i Petroliferës ka me dy valëpritës dhe një pjesë qendrore. Valëpritësi verior është 1080 m i gjatë me formë harku.

Figura 14. Mallrat në Portin e Vlorës. Burimi: Instituti i Statistikave, CEICDATA

Intensiteti i trafikut në Gjirin e Vlorës është rritur ndjeshëm nga viti 2014 në 2018 (nga 1251 në 2356 sinjale). Rritja e këtij numri vjen si rezultat i rritjes së numrit të anijeve dhe jahteve turistike, veçanërisht në vitin 2017 dhe 2018. Numri i anijeve tregtare është reduktuar gjatë kësaj periudhe. Sasia e mallrave është në rritje në 4 vitet e fundit duke arritur në 2021 121 740 njësi. Aktualisht, Porti i

Vlorës, duke përfshirë atë tregtar dhe turistik, është pjesë e qytetit. Megjithatë, me vendimin nr.5, datë 24.11.2021 të Këshillit Kombëtar të Territorit, porti tregtar është planifikuar që në periudhën e ardhshme të zhvendoset në veri, në zonën e Triportit dhe ish-porti në qendër të qytetit do të bëhet ekskluzivisht një port rekreativ.

Figura 15. Maritime traffic lines and infrastructures in Vlorë Bay (2019). Source: Genc Myftiu, 2020

2.3.2. Peshkimi

Adriatiku jugor ka një nivel relativisht më të ulët të peshkimit se ai verior, pasi karakterizohet kryesisht nga habitate të thella. Gjithashtu, në basenin verior, ka facie dhe grupe tipike të fondeve të lëvizshme si *Ophelia sp.* dhe të gjetheve të thata të *Posidonia oceanica* dhe fanerogamave të tjera. Ai përmban një basen bacial dhe një gropë të madhe që arrin rreth 1200 m thellësi. Zona e hapur dominohet nga biokenozat e fondeve në det dhe mbeturinave.

Sipërfaqja potenciale në Adriatikon jugor e shfrytëzuar nga peshkarexhat është 15 000-17 000 km² (70% në pjesën perëndimore, 30% në pjesën lindore). Zgjerimi i zonës së peshkimit ka një pjerrësi pozitive nga jugu në veri të basenit.

Zona e studimit bie kryesisht brenda Nënzonave Gjeografike (GSA²) 18 “Deti Adriatik Jugor”, dhe një pjesë e vogël i përket GSA 19 “Detit Jon Perëndimor”.

² GSA = Nënzonat Gjeografike janë krijuar nga Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM) në zonën FAO 37, Mesdheu dhe Deti i Zi, me synimin për të nxitur zhvillimin, mbrojtjen, menaxhimin racional dhe përdorimin më të mirë të burimeve të gjalla detare dhe zhvillimin e qëndrueshëm të akuakulturës.

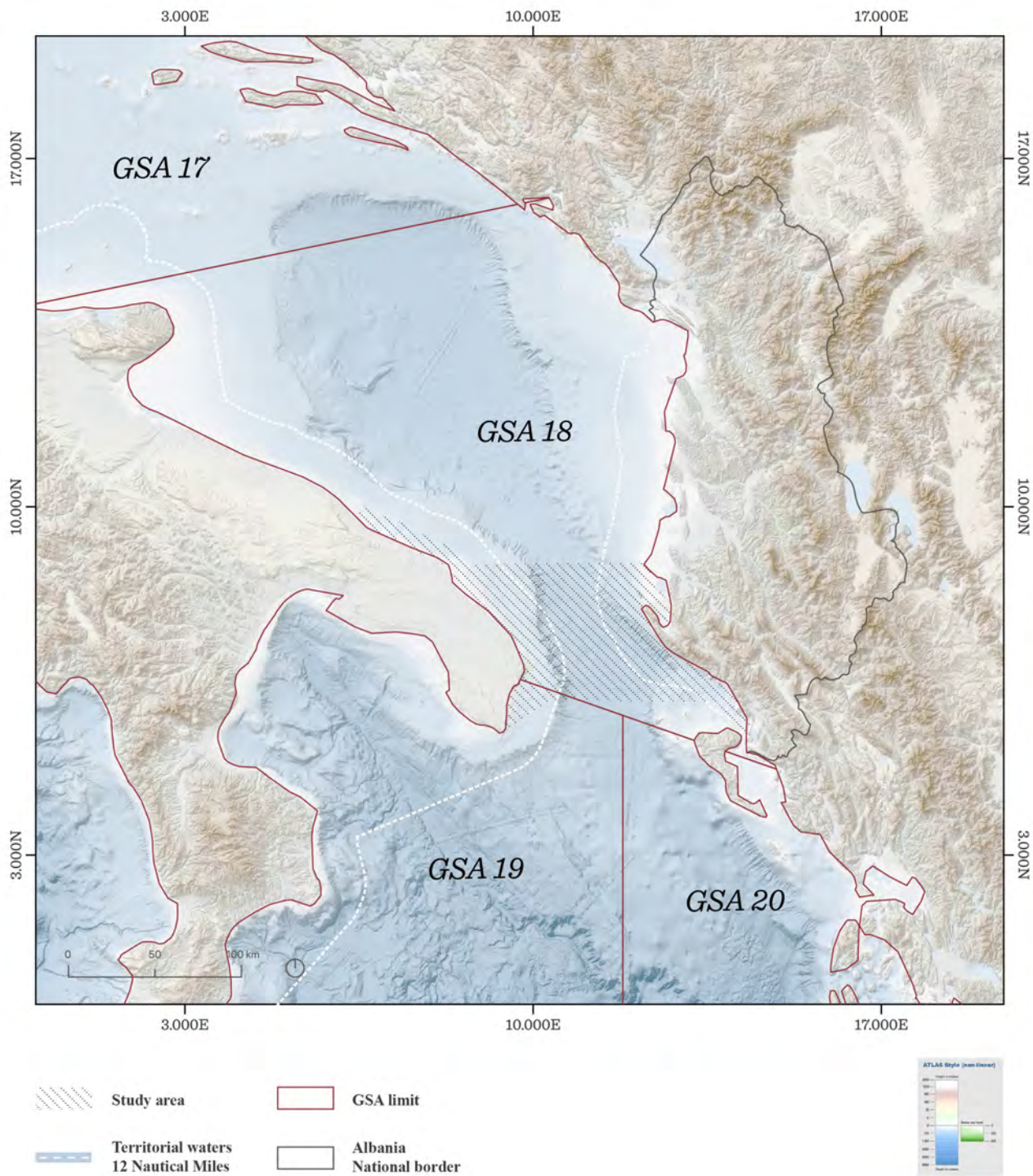

Figura 16. GSA limits. Burimet: GFCM

Në GSA, në vitin 2022 janë regjistruar 2099 mjete lundruese sipas GFCM, pjesa më e madhe e të cilave janë nga Italia (1031), e ndjekur nga ato shqiptare (751) dhe ato malazeze (317).

Në zonën e studimit (GSA 18, 2022, të dhënat e GFCM) përdoren kryesisht mjetet e mëposhtme të peshkimit (Tabela 2): trata në fund të detit, rrjetat e kombinuara në formën e barrierave dhe atyre të trefishta, grepat e

fiksuar fiksuar dhe rrjetat e trefishta. Aktiviteti me rrjeta të mëdha kryhet kryesisht nga anije të mëdha (nga 24 deri në 40 metra LOA), që gjenden në portet e Barletta dhe Molfetta, të cilat kryesisht peshkojnë në Gjirin e Manfredonia dhe në disa raste vazhdojnë edhe në GSA 17 (MIPAAF, 2016). Disa anije në portin e peshkimit të Vlorës ushtrojnë edhe aktivitetin me rrjeta të mëdha për peshkimin pelagjik në sasi të vogël në zonë.

Tabela 2. Pajisjet e peshkimit të përdorura në GSA 18. Burimi: GFCM, 2022

Mjetet kryesore të peshkimit	Numri i anijeve
Trata në fund të detit	634
Rrjeta të kombinuara në formën e barrierave dhe rrjetave të trefishta	523
Grepa	323
Rrjeta në formën e barrierave (të lëvizshme)	321
Rrjeta të trefishta	116
Dragë me tërheqje	76
Rrjeta të mëdha	49
Trata pelagjike në koshilok (nuk janë konstatuar në asnjë vend tjetër)	18
Perzevola krahu	14
Grepa lëvizës peshkimi	12
Dragë e mekanizuar	5
Rrjeta lëvizëse në formën e barrierave	4
Kurthe (nuk janë konstatuar në asnjë vend tjetër)	2
Litarë peshkimi dhe kallama peshkimi që tërhiqen manualisht	1
Harpunë	1
Totali	2099

Deti Adriatik Jugor kontribuon ndjeshëm në prodhimin italian të peshqve, ku shënon një kontribut të ngjashëm me atë të Kanalit të Sicilisë, që përbën rreth 13% të prodhimit (Irepa, 2010). Rezervat kryesore në ujërat e thella të shfrytëzuara në GSA 18 janë *Merluccius merluccius* evropian, karavidhja norvegjeze *Nephrops norvegicus* dhe karkaleca në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella *Parapenaeus longirostris*.

Në vitin 2014, sasia e karavidheve norvegjeze që u kap nga peshkarexhat italiane arriti në 442,8 tonë (STEF, 2017). Karavidhet norvegjeze dhe merluci evropian që kapen nga pala italiane shiten tërësisht në tregjet lokale dhe kërkesa tejkalon sasinë e peshqve. Pothuajse të gjitha karavidhet norvegjeze dhe merluci evropian nga terrenet e peshkimit GSA 18 zbarkohen në porte të vendosura në të njëjtën GSA, (Russo *et al.*, 2017). Në vitin 2020, sasia e kapur nga pala shqiptare arriti në pothuajse 4580 tonë (të dhënat e GFCM)

Ka njëmbëdhjetë pikat të zbarkimit të karavidheve norvegjeze dhe merlucit evropian në palën italiane të GSA 18 dhe të gjitha këto ndodhen në rajonin e Puglia-s

(Russo *et al.*, 2017). Më konkretisht, portet kryesore italiane të peshkimit në GSA 18 janë Manfredonia, Bisceglie, Molfetta, Mola di Bari dhe Monopoli.

Shqipëria ka katër porte kryesore të peshkimit: Durrësi (38% e flotës së peshkimit), Vlora (35%), Saranda (14%) dhe Shëngjini (12%) ku Vlora dhe Saranda janë në qarkun e Vlorës.

Shpërndarja hapësinore e peshkimit në zonën e studimit përcaktohet në dy hartat e mëposhtme. Figura 17 paraqet intesitetin e anijeve të peshkimit, të marra nga të dhënat e Sistemit Automatik të Identifikimit në vitin 2021.³ Figura 18 paraqet peshkimin e regjistruar gjatë viteve 2006-2018 të anijeve të peshkimit më të mëdha se 12 m.

Të dyja hartat paraqesin presion të konsiderueshëm peshkimi në pjesën perëndimore të zonës së studimit, ku janë të përqendruara habitate të vlefshme bentike (si koralet në ujëra të thella). Intesiteti i lartë i peshkimit në ujërat territoriale është regjistruar në të gjithë palën italiane, me presione në afërsi të zonave të mbrojtura Natura 2000 dhe MPA e Torre Guaceto. Ndërsa në palën

³ Sistemi automatik i identifikimit (AIS) është një sistem automatik gjurmimi që përdor transmetuesit në anije dhe përdoret nga shërbimet e trafikut të anijeve (VTS). Kur satelitët përdoren për të marrë nënshkrime AIS, përdoret termi Sateliti-AIS (S-AIS).

shqiptare, bazuar në të dhënat që disponojmë, intensiteti i peshkimit është më i përqendruar përgjatë izobatit 500 m në afërsi të Parkut Kombëtar Detar të Karaburun-Sazan dhe në Gjirin e Sarandës, me më pak intensitet në veri të zonës së studimit përgjatë izobateve 100 m dhe 200 m.

Për sa i përket masave të menaxhimit të peshkimit në zonën e studimit, peshkimi me trata nuk lejohet në zonat afër bregut në Itali, siç përcaktohet në nenin 13 të Rregullores së Këshillit të BE-së 1967/2006 ku peshkimi me trata është i ndaluar në 3 miljeve detare larg vijës bregdetare ose në 50 m thellësi.

Shqipëria, duke qenë pjesë e GFCM-së dhe gjithashtu në fazën e negociatave për t'u anëtarësuar në BE, ka dispozita të ngjashme për kufizimet që janë në nivel kombëtar, por edhe për kategori të veçanta ujore. Disa nga dispozitat më të rëndësishmet janë për shembull: sipas Vendimit të Këshillit të Ministrave (VKM) Nr. 402, datë 8.5.2013 *"Ndalohet përdorimi i mjeteve për peshkatar në një distancë më të vogël se 3 milje detare nga vija bregdetare ose në izobatin 50 metra, kur kjo thellësi arrihet në një distancë më të vogël nga bregu"*. Sipas urdhrit

nr.149, datë 31.3.2022 *"8. Ndalohet çdo lloj aktiviteti peshkimi në zonën e mbrojtur "Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan", sipas koordinatave të përcaktuara me VKM nr.289, datë 28.4.2010, shpallur "Park Kombëtar" i ekosistemit natyror detar pranë gadishullit të Karaburunit dhe ishullit të Sazanit. 9. Ndalohet hedhja e rrjetave të peshkimti deri në izobatin 10 m për detin Adriatik dhe deri në 20 m izobat për detin Jon. 10. Në gjirin e Vlorës (kufizohet në veri nga vija bazë nga Kepi i Karaburunit deri në Treport) ndalohet peshkimi me tratë (në fund të detit ose peshkimi pelagjik)"*.

Një propozim për FRA-në *"Habitatet kryesore të peshqve në ujëra të thella dhe habitatet e ndjeshme në Adriatikut Jugor"*, që gjenden në gropën e Adriatikut Jugor, u dorëzua nga MedReAct në emër të Projektit të Rikuperimit të Adriatikut në Komitetin Nënrajonal të GFCM për Detin Adriatik në 2018. Propozimi për këtë FRA është duke u diskutuar brenda FAO GFCM dhe qeverive kombëtare (shih 1.1 për më shumë informacion). Në vitin 2021, GFCM miratoi Rezolutën 44/2021/3 mbi planin për krijimin e një zone të kufizuar peshkimi në Detin Adriatik jugor. Perimetri i FRA-së së propozuar paraqitet në Figurën 17 dhe Figurën 18.

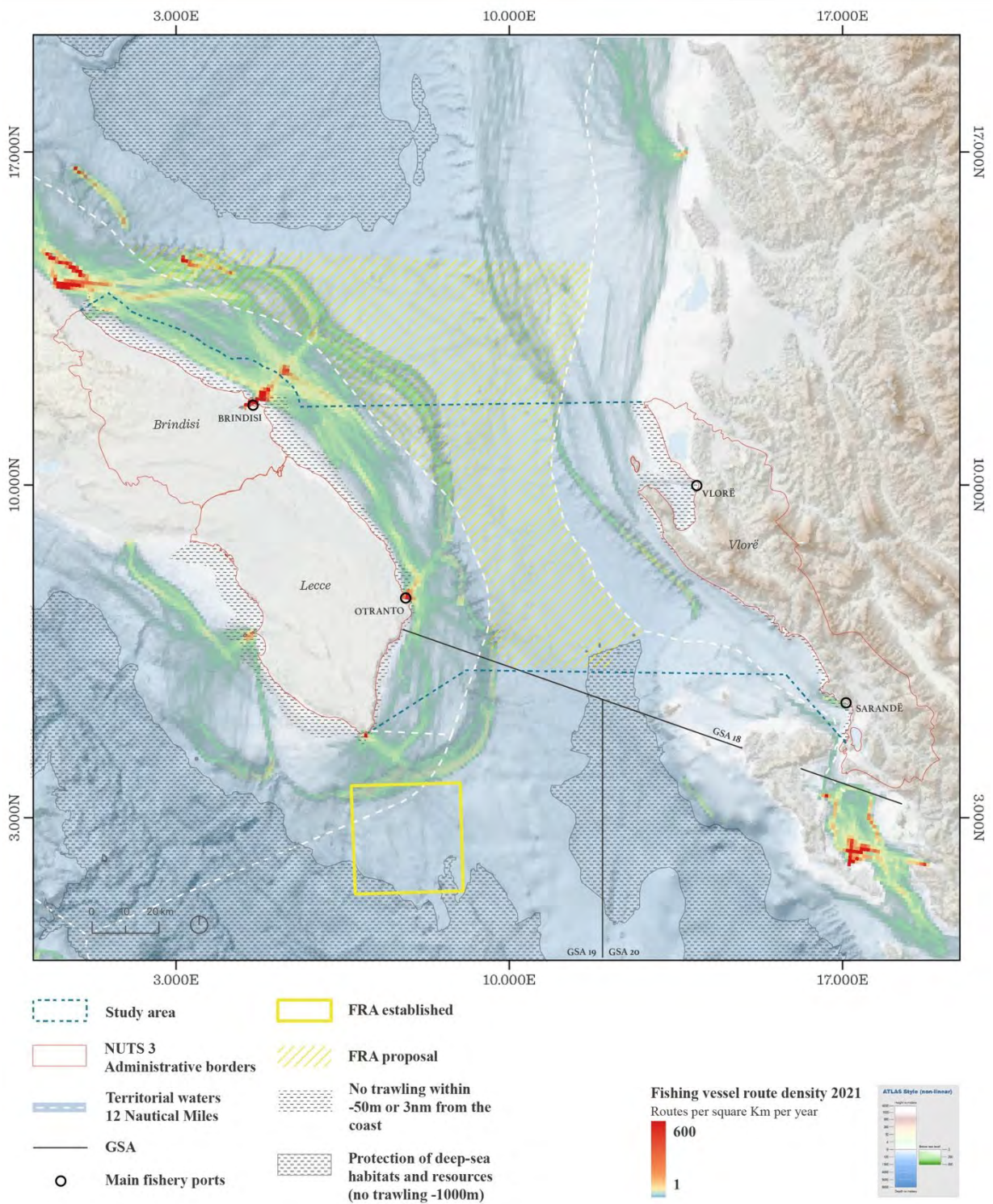

Figura 17. Itensiteti i itinerarit të anijeve të peshkimit për vitin 2021 dhe kufizimet kryesore të peshkimit. Burimi: EMODnet Aktivitetet Njerëzore për trafikun e linjës së anijeve të peshkimit; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe habitati në thellësi të detit nën -1000 m; Plani i Menaxhimit GSA18 për zonën pa peshkarexha në -50 m dhe 3NM

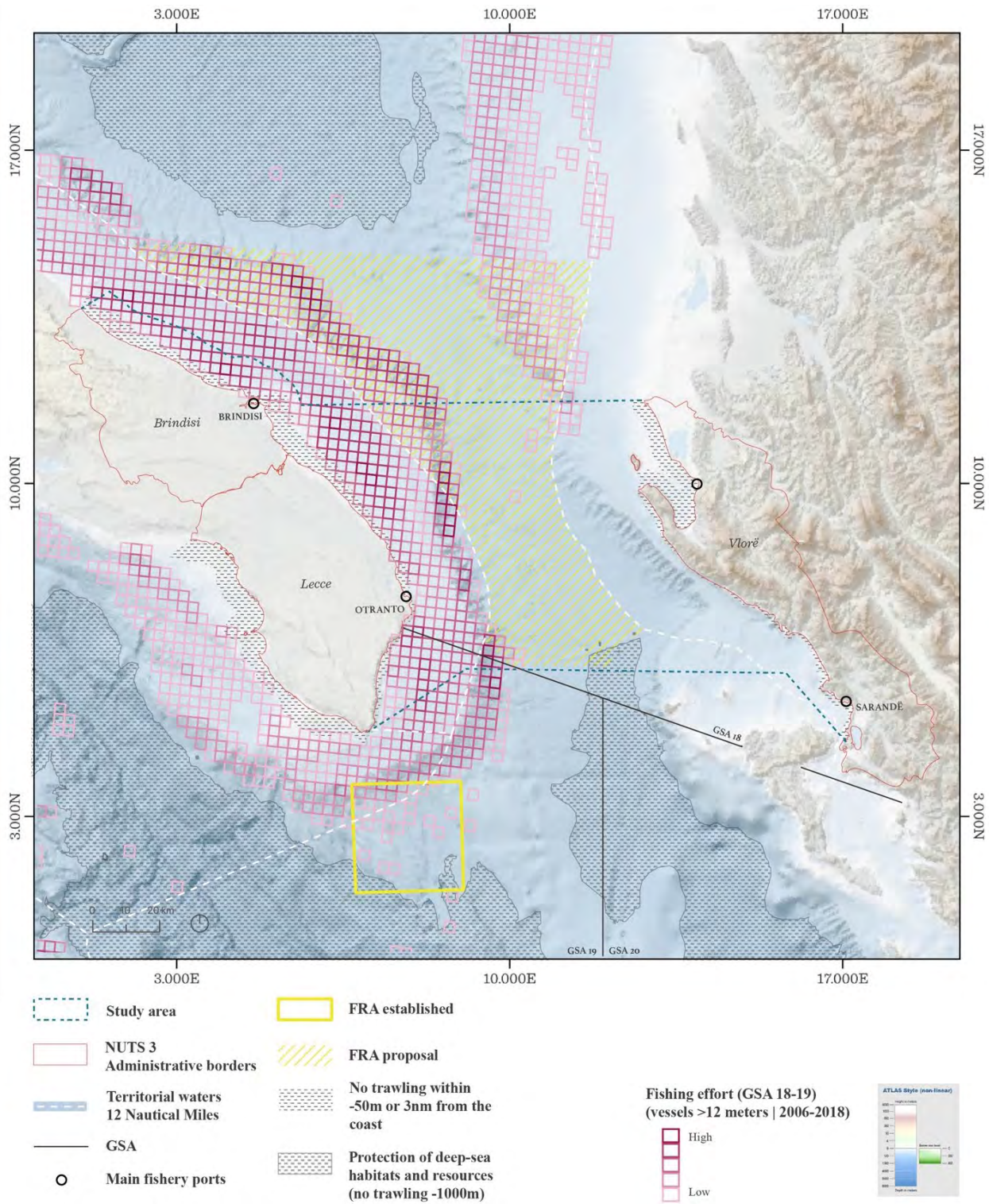

Figura 18. Përpjekjet për peshkim dhe kufizimet kryesore të peshkimit. Burimi: SID Portale del Mare dhe Ministria e Bujqësisë, sovraniteti ushqimor dhe pyjet – MASAF për përpjekjet për peshkim; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe habitatin në thellësi të detit nën -1000 m; Plani i Menaxhimit GSA18 për zonën pa peshkarexha në -50 m dhe 3NM

Në qarkun e Vlorës ushtrohet peshkimi tregtar, peshkimi artizanal në sasi të vogla dhe peshkimi rekreativ. Flota e peshkimit të Vlorës është flota e dytë më e madhe në Shqipëri dhe është e përqendruar kryesisht drejt peshkimit me rrjetë të hedhur në fund të detit. Si rrjedhojë,

pjesa më e madhe e anijeve janë të pajisura me trata në fund të detit që përdoren në pjesën ranore në fund të detit. Ky i fundit nuk mund të përdoret në ujërat MPA, kryesisht të përbëra nga pjesë shkëmbore në fund të detit. Për më tepër, ndalohej me ligj peshkimi masiv në Gjirin

e Vlorës (Urdhër nr. 149 i MBZHR datë 31.3.2022 dhe MP për NMP të K-S, dhjetor 2014, UNDP/WWF). Si rrjedhojë, përpjekja për peshkim tregtar është e papërfillshme në zonën Karaburun-Sazan (Kapedani, 2011). Peshkatarët profesionistë përdorin kryesisht trata dhe rrjeta të mëdha. Fauna e peshkut me interes tregtar përbëhet nga disa lloje dhe grupe të ujërave të thella, peshq të vegjël dhe të mëdhenj, krustace dhe molusqe, lloje peshqish dhe krustace të rëndësishëm në aspektin tregtar. Përgjatë zonës së Kanalit, grepat dhe peshkarexhat rreth 230 m përdoren për kapjen e merlucit evropian *Merluccius merluccius*, skumbrit të kalit të Atlantikut *Trachurus trachurus*, karkalecave në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella *Parapenaeus longirostris*, surmulletit *Mullus surmuletus*. Disa peshkatarë kapin peshq të mëdhenj dhe peshq shkëmbor me anë të grepave (Genc Myftiu, 2020). Peshkimi artizanal ushtrohet në brigjet e Rrëzës, Kanal-Karaburunit dhe Sazanit. Ai përfshin të gjitha llojet e aktivitetit të peshkimit duke përdorur pajisje fikse dhe selektive, si grepa, rrjeta të fiksuara, rrjeta të trefishta dhe rrjeta në formën e barrierave.

2.3.3. Akuakultura

Gjatë dekadës së fundit, prodhimi i akuakulturës në Shqipëri është zgjeruar, falë përhapjes së llojeve të ndryshme të aktiviteteve të akuakulturës. Janë të kultivuara rreth dhjetë lloje (detare dhe tokësore), nga të cilat llojet më kryesore detare janë midhjet mesdhetare (*Mytilus galloprovincialis*), levreku evropian (*Dicentrarchus labrax*) dhe kocës (*Sparus aurata*). Prodhimi total i akuakulturës është rritur në mënyrë të qëndrueshme gjatë viteve të fundit nga 3450 ton në 2012 në 6258 ton në 2018, vlera e të cilave ishte rreth 22 milion dollarë (© FAO, 2011–2020). Kafazet rrjetë përdoren në bregdetin e detit Jon, duke filluar nga gjiri i Vlorës deri në Sarandë (kepi i Stillos). Deri në vitin 2020 në gjirin e Vlorës kishte shtatë aktivitete të akuakulturës që kultivonin peshk në kafaz, duke prodhuar në total rreth 75% të prodhimit kombëtar të krapit dhe levrekut; ndërsa në zonën e Sarandës u zhvilluan tetë aktivitete akuakulture, nga të cilat pesë kultivonin kocë dhe levrek dhe tre kultivonin midhje (VKM Nr. 130, datë 7.2.2021 – AZA).

Identifikimi i Zonës së Ndara për Akuakulturën (ZAZ) në Zonat Bregdetare të Shqipërisë është miratuar me VKM nr. 130, datë 7.2.2021 dhe është rishikuar me VKM-në e re nr. 461, datë 26.7.2023.

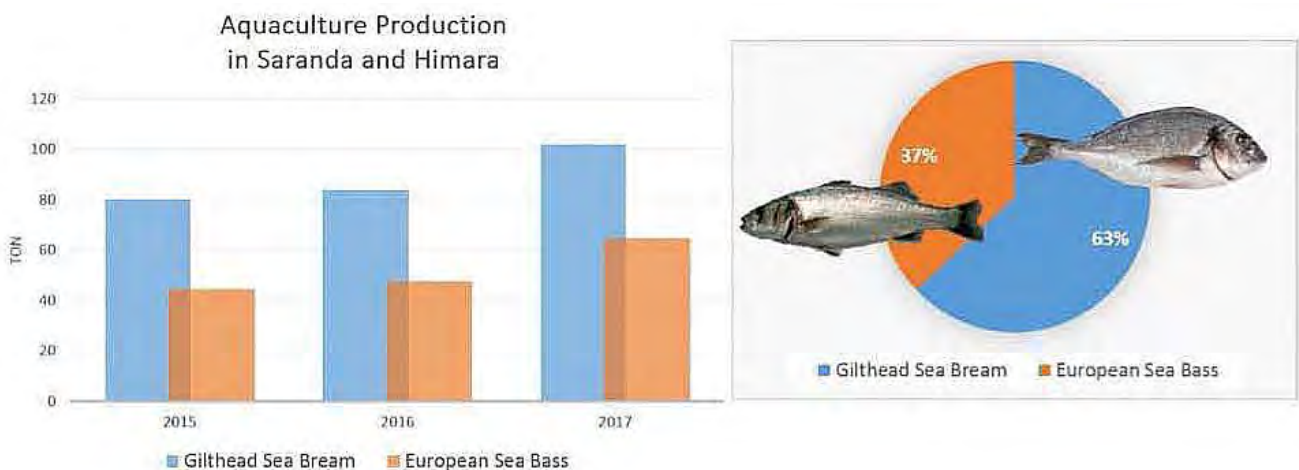

Figura 19. Paraqitja grafike e prodhimit të kocës dhe levrekut evropian, përkatësisht në Sarandë dhe Himarë, nga viti 2015 deri në vitin 2017 (në të majtë) dhe në grafikun e prodhimit të përgjithshëm të këtyre dy specieve nga viti 2015 deri në 2017 (në të djathtë). Burimi: Baku et al. 2019

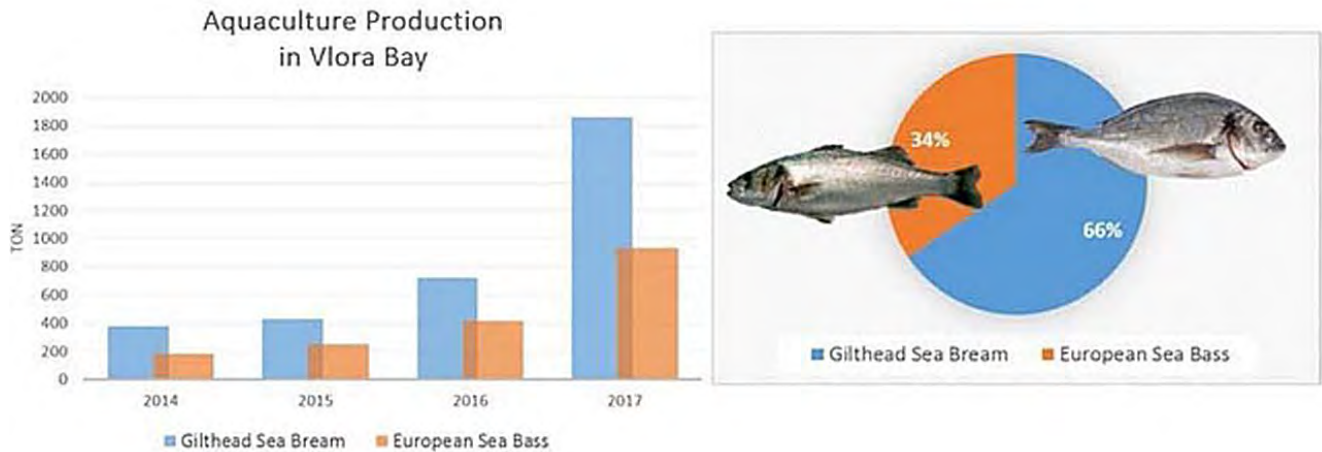

Figura 20. Grafiku i prodhimit të kocës dhe levrekut evropian, përkatësisht në gjirin e Vlorës, nga viti 2014 deri në vitin 2017 (në të majtë) dhe grafiku i prodhimit të përgjithshëm të këtyre dy specieve nga viti 2014 deri në 2017 (në të djathtë). Burimi: Baku et al. 2019

Puglia luan një rol kryesor në marikulturën italiane. Të dhënat e fundit (MiPAAF, 2014) paraqesin një vëllim prodhimi prej 12 000 tonësh për një vlerë prej më shumë se 28 milionë euro në 2013, me 70 fabrika në total në vitin 2020 (ISPRA), shumica e të cilave ndodhen në Gjirin e Tarantos, jashtë zonës së studimit. Tendencat e përqindjes së prodhimit tregojnë një rënie në prodhimin e butakëve dhe të peshkut gjatë viteve. Rreth 80 për

qind e objekteve të akuakulturës i dedikohen kultivimit të butakëve dhe pjesa tjetër kultivimit të peshkut. Fabrikat kryesore ndodhen në Gjirin e Tarantos, ndërsa favbrikat e tjera gjenden në provincën e Brindisit dhe në Otranto.

Në kuadër të projektit “Acquacultura pugliese 4.0” janë konstatuar zona të përshtatshme për akuakulturën detare. Ato paraqiten në Figurën 21.

Tabela 3. Prodhimi i akuakulturës në Puglia. Burimi: MiPAAF, 2014

Production trends (var%)			
	2011/2013	2002/2013	
Shellfish	-11,13	+16,58	
Fish	-53,91	-33,07	
Employees	949		
Number of facilities	64		
Species	Mytilus, Sea bass, Gilthead seabream, Sharpnose seabream, Oyster, Eel, Clam, Mullet		
Technologies	Tub, cage, basin, on the bottom, suspension		
Production volume (t)	12.873,7	Production value (€)	28.452.142

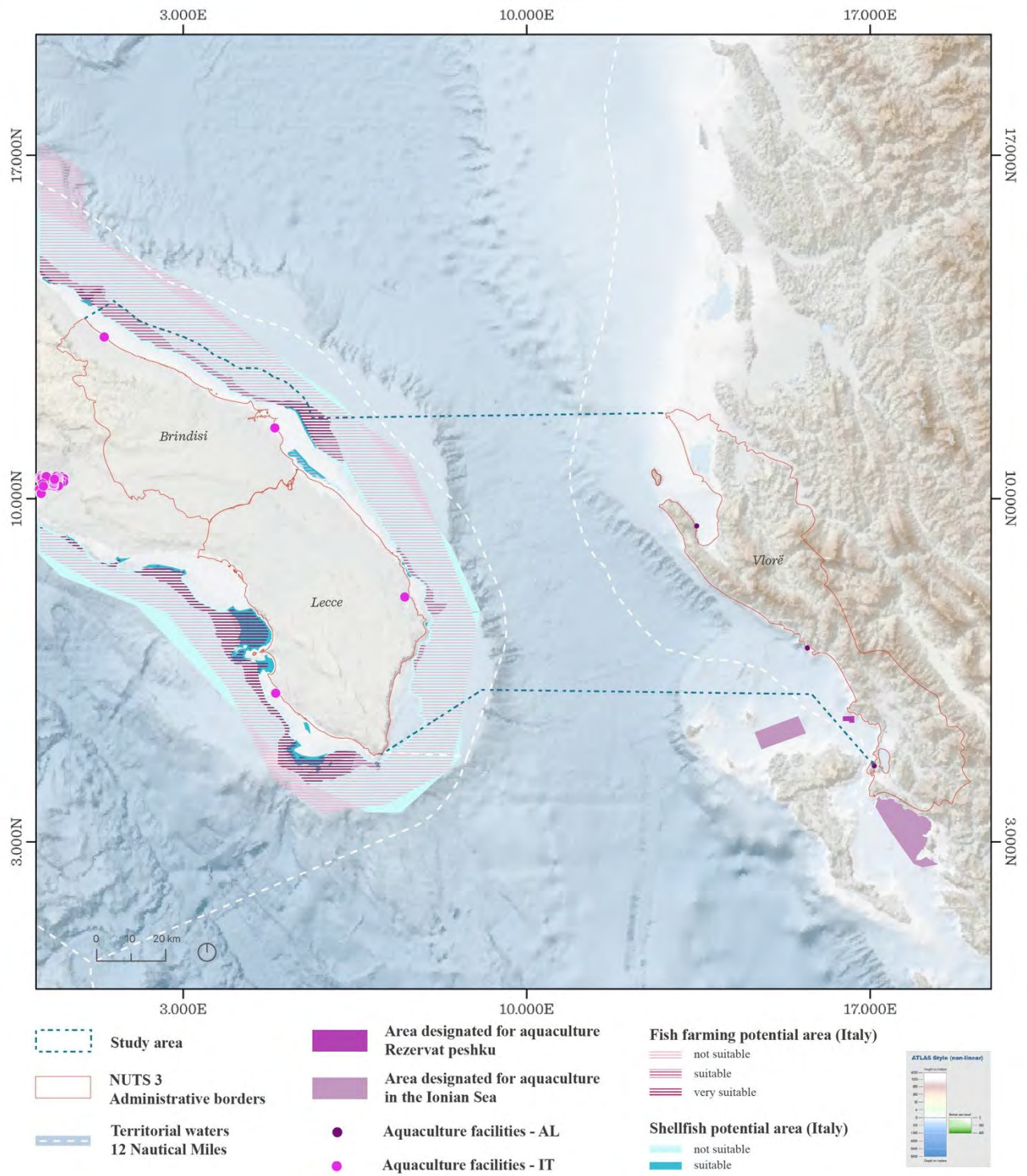

Figura 21. Akuakultura në Puglia dhe në Vlorë. Burimi: Acquacoltura Pugliese 4.0 – FEAMP – Unisalento për zonat e mundshme të kultivimit të peshkut dhe butakëve; SID Portale del Mare për objektet e akuakulturës – IT; Baku etj. 2019 për objektet e akuakulturës – AL; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonën e përcaktuar për akuakulturë – Rezervat peshku

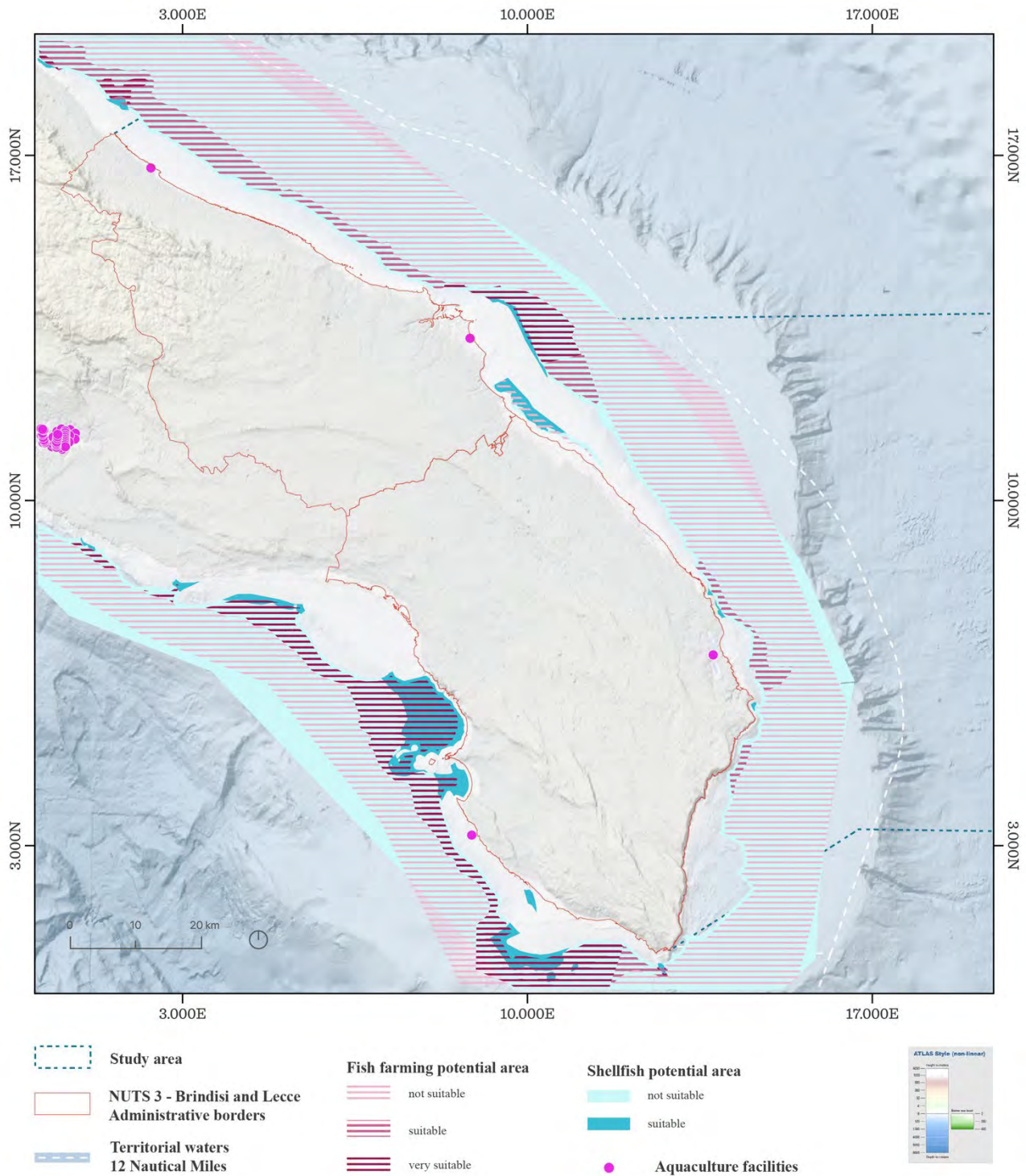

Figura 22. Akuakultura në Puglia. Burimi: Acquacoltura Pugliese 4.0 – FEAMP – Unisalento për zonat e mundshme të kultivimit të peshkut dhe butakëve; SID Portale del Mare për objektet e akuakulturës – IT

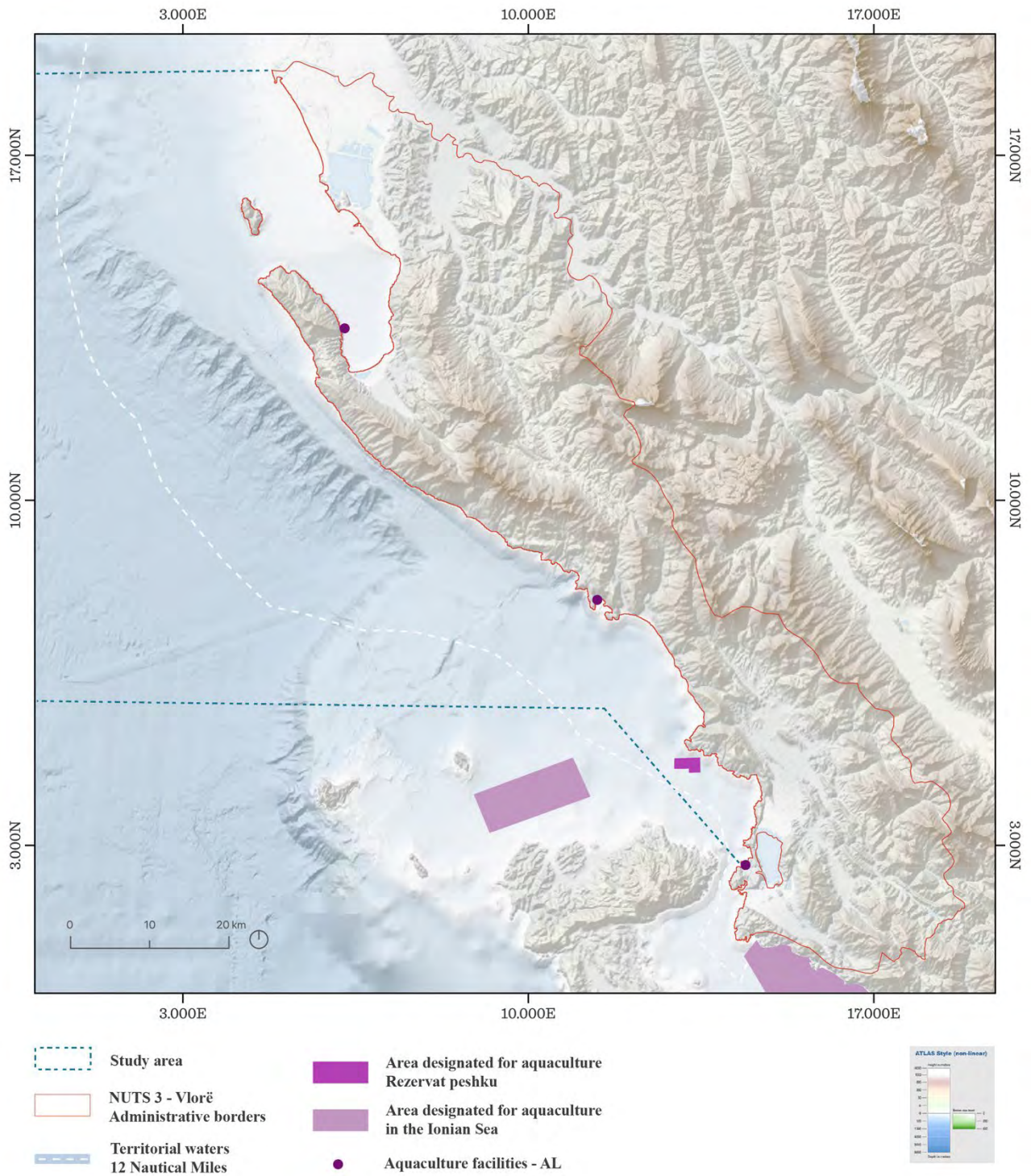

Figura 23. Akuakultura në Vlorë. Burimi: Baku et al. 2019 për objektet e akuakulturës – AL; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonën e përcaktuar për akuakulturë – Rezervat peshku

2.3.4. Turizmi

Sektori i turizmit është një faktor nxitës kryesor në ekonominë detare si të territorit italian, me referencë të veçantë në bregdetin e Puglia-s dhe, vitet e fundit, në territorin shqiptar, veçanërisht përgjatë bregut të qarkut të Vlorës.

Bazuar në një studim të kryer nga Qendra Ndërkombëtare për Ekonominë e Turizmit (CISSET) vlerësoi se rreth 60 për qind e të ardhurve të turistëve të Puglia-s kanë produktet e detit si motivimin e tyre kryesor. Nëse merren parasysh numrin, për shkak të numrit më të madh të netëve në zonë, numri i turistëve bregdetar në flukset e përgjithshme rajonale është rritur, duke zënë rreth 70% të numrit total të regjistruar në Puglia në korrik dhe gusht.

Vlerësime të mëtejshme për vijën bregdetare të Brindisit dhe Leçes sugjerohen nga të dhënat e ISTAT mbi presionin e turizmit në bashkitë bregdetare, duke llogaritur numrin e vizitorëve ndaj popullsisë së komunës. Mund të identifikohet një lidhje midis pikave të nxehta turistike dhe vendndodhjes së zonave të mbrojtura, përkatësisht zonave Natura 2000 dhe MPA e Torre Guaceto. Disa shembuj të këtij rasti janë bashkia e Brindisit, ku turistët shkojnë por nuk qëndrojnë gjatë natës, si dhe bashkitë Otranto dhe Ostuni.

Për sa i përket Shqipërisë, vërehen vizitorë në zona të ndryshme të vendit dhe në zona të ndryshme pranë bregdetit (Tabela 3). Krahasuar me totalin, numri më i madh i vizitorëve mund të jetë në zonat afër bregdetit (59,3%). Në vend, pothuajse të gjithë vizitorët akomodohen në "Hotele dhe akomodime të ngjashme" (98%).

Tabela 4. Numri i vizitorëve në Shqipëri sipas zonës dhe afërsisë me vijën bregdetare. Burimi: INSTAT

	2019	2020	2021
Rajoni			
Veri	327 752	128 178	328 030
Qendër	459 774	245 508	458 645
Jug	465 970	291 494	443 590
Afërsia me vijën bregdetare			
Distanca nga bregdeti	682 525	352 242	501 088
Afërsia me bregdetin	570 971	390 006	729 177

Turizmi paraqet një sezonalitet të fortë edhe në qarkun e Vlorës, me një numër të lartë vizitorësh në korrik dhe gusht (Instituti i Statistikave të Shqipërisë – INSTAT).

Numri i lartë i turistëve përgjatë bregdetit krijon presione në tokë dhe në det. Fluksi detar i pasagjerëve, në veçanti, në lidhjet Brindisi-Vlorë regjistroi intensitet të lartë në vitin 2021 duke sjellë përcaktimin e një presioni të konsiderueshëm në zonën e studimit dhe veçanërisht në Parkun Kombëtar Detar Karaburun-Sazan dhe në Gjirin e Sarandës.

Turizmi në qarkun e Vlorës është një sektor në zhvillim, ku numri i vizitorëve rritet çdo vit. Rreth 70% e vizitorëve janë shqiptarë, ndërsa pjesa tjetër janë të huaj, kryesisht nga Kosova dhe Maqedonia e Veriut.

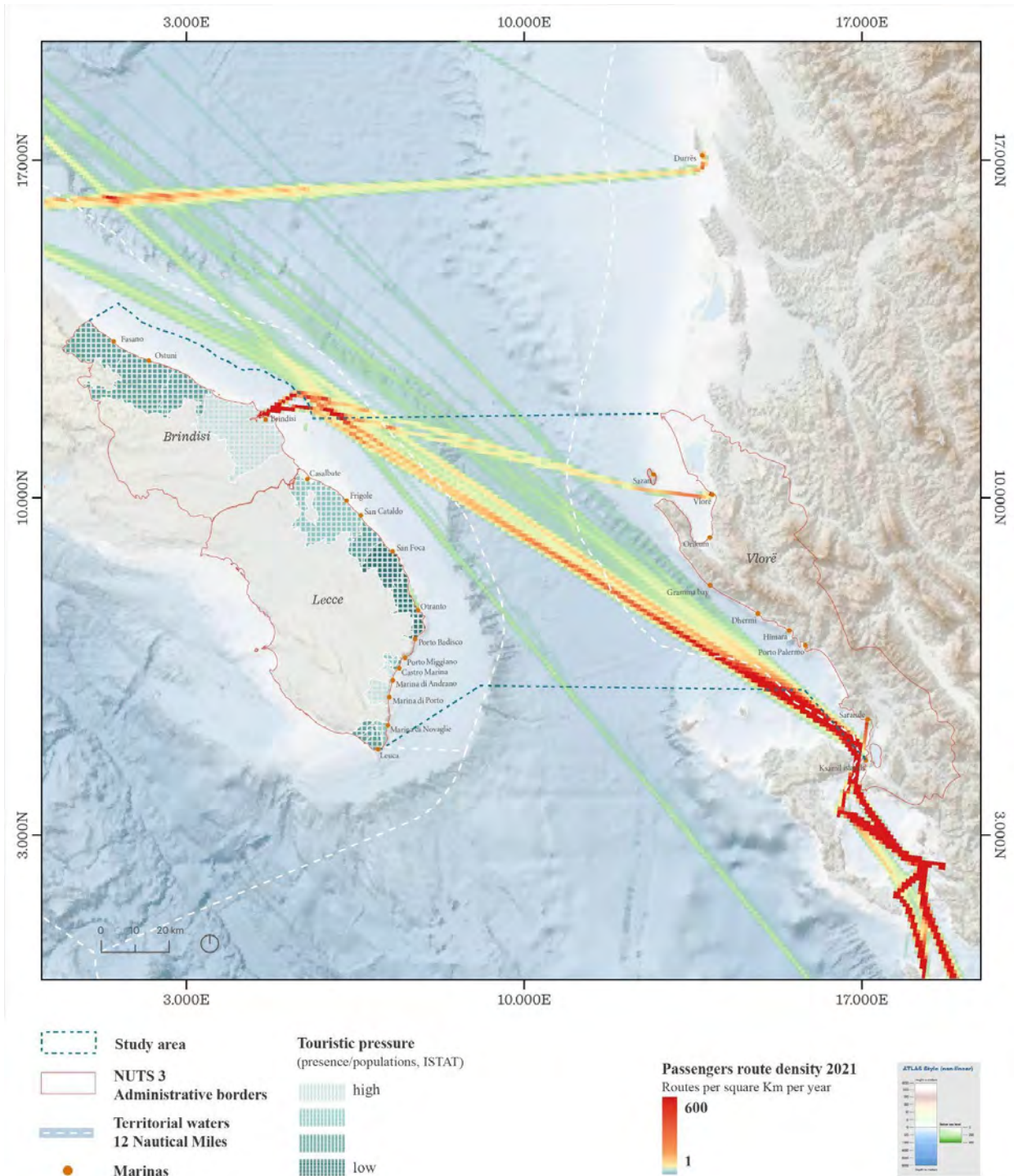

Figura 24. Sektori i turizmit në zonën e studimit. Burimi: ISTAT për presionet e bashkive turistike; SID Portale del Mare për marinën italiane; Turizmi Kombëtar Shqiptar për marinën shqiptare; Emodnet për trafikun e linjës së pasagjerëve

Figura 25. Vendet turistike në Vlorë. Burimi: Genc Myftiu, 2020

2.3.5. Energjia

Siç paraqitet në hartë, përpunimi dhe shfrytëzimi i hidrokarbureve, kablloet e telekomunikacionit dhe stacionet në tokë, si dhe tubacionet e energjisë dhe gazit janë marrë parasysh për sektorin e energjisë.

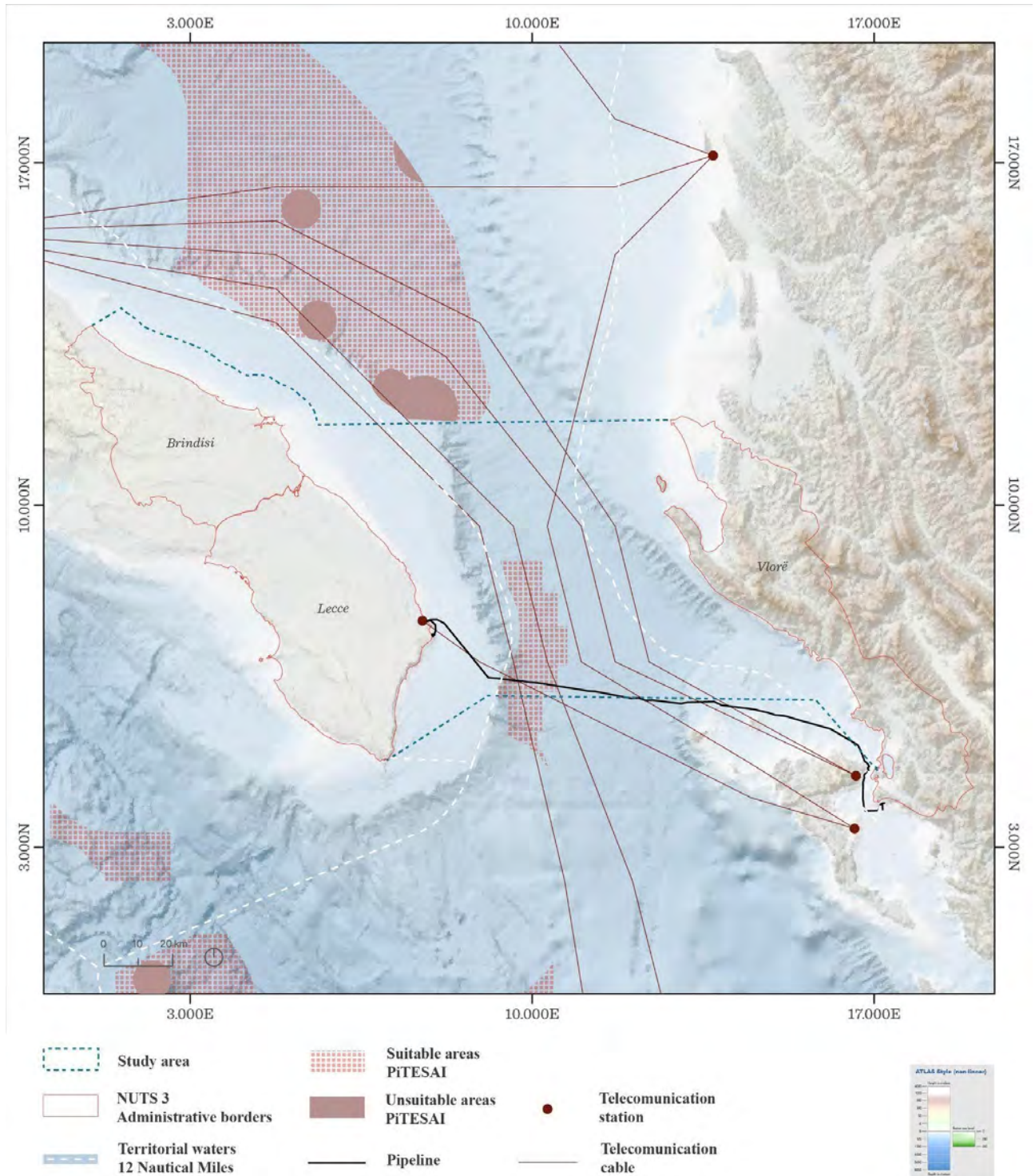

Figura 26. Sektori i energjisë në zonën e studimit. Burimi: Emodnet për kablloet dhe stacionet e telekomunikacionit; SID Portale del Mare për zonat e përshtatshme dhe jo të përshtatshme për hidrokarbure dhe tubacionet.

Në zonën e studimit nuk ka aktivitete për nxjerrjen e hidrokarbureve në det dhe as impiante ere. Megjithatë, në Itali, "Piano per la transizione energetica sostenibile delle aree idonee" (PiTESAI) u miratua në dhjetor 2021. Plani përcakton zonat ku lejohen shfrytëzimet dhe përpunimi i hidrokarbureve (në tokë dhe në det) në vend. Paraqiten dy lloje informacioni: zonat e përshtatshme dhe zonat e papërshtatshme. Zonat e përshtatshme zonat ku mund të aplikohen leje të reja për kërkim dhe shfrytëzim. Lejet e reja për kërkim dhe vazhdimi i lejeve aktuale mund të jepen vetëm për gazin dhe jo për naftën. Për zonat e papërshtatshme, lejet aktuale të shfrytëzimit ose aplikimet për leje shfrytëzimi mund të vazhdojnë në kushte specifike të përcaktuara nga PiTESAI (nuk lejohen aktivitete të reja kërkimore në zonën e papërshtatshme). Të gjitha zonat jashtë janë të mbyllura në mënyrë të përhershme për kërkimin dhe shfrytëzimin e hidrokarbureve.

Për sa i përket territorit shqiptar, kërkimi dhe zhvillimi i vendburimeve të naftës dhe gazit (Figura 12) ndahen në blloqe në tokë dhe në det. Licencimi për të gjitha blloqet e lira bëhet nga Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN) dhe për momentin, të gjitha blloqet në det janë të lira.

Shqipëria ka dy terminale naftë dhe gazi në bregdet si në vijim: Porto Romano në Durrës dhe Petrolifera në Vlorë. Në çdo terminal ruhet gazi i lëngshëm, nafta bruto, nafta, gazi dhe produkte të tjera të lëngshme dhe në gjendje të thatë.

Në zonë gjenden disa infrastruktura për transmetimin e energjisë elektrike, telekomunikacionit dhe gazit. Linja

e energjisë, e operuar nga shoqëria italiane Terna, prek një pjesë të kufirit jugor të zonës së studimit dhe lidh Otranton në Puglia-n me Greqinë, duke kaluar pranë Parkut Kombëtar të Butrintit.

Një rrjet i dendur kabllorsh telekomunikacioni fillon në Bari dhe vazhdon në qendër të SAIS-EBSA që lidh detin Adriatik me Mesdheun. Një linjë lidh Otranton me ishullin e Korfuzit në Greqi dhe stacionet ekskluzive në tokë që marrin sinjale ndodhen në Otranto dhe Durrës.

Në zonë ndodhet Gazsjellësi Trans-Adriatik -TAP- (Figura 27) një tubacion rreth 850 kilometra i gjatë që buron nga Greqia, në Kipoi, i cili ndodhet në kufi me Turqinë. Prej andej gazsjellësi vazhdon në territorin grek për rreth 335 kilometra deri në qytetin e Devollit në Shqipëri. Këtu fillon seksioni i dytë shqiptar, i cili vazhdon edhe për 215 km në tokë përpara se të arrijë në detin Adriatik. Seksioni nënujor i tubacionit është rreth 105 km i gjatë dhe kalon kanalin e Otrantos, duke arritur një thellësi maksimale prej 810 metrash.

Seksioni i fundit ndodhet në Itali: TAP-i (nëpërmjet një mikrotuneli) vazhdon në bregdetin në veri të San Focas dhe përfundon 8 km më tej në Terminalin Pritës të Gazsjellësit në komunën e Melendugno-s. Gazsjellësi në Itali ka nga një tubacion nënujor (seksion në det) rreth 45 km i gjatë dhe një tubacion nëntokësor (seksion në breg) rreth 8 km i gjatë dhe një Terminal Pritës Gazsjellësi (PRT) që ndodhet në komunën e Melendugno, në provincën e Leçes. Sistemi fillimisht do të ketë një kapacitet prej 10 miliardë metra kub gaz natyror në vit, i cili mund të rritet deri në 20 miliardë metra kub në vit.

Figura 27. Gazsjellësi Trans-Adriatik – TAP. Burimi: TAP, <https://www.tap-ag.it/>

2.3.6. Trashëgimia kulturore nënujore

Në Gjirin e Vlorës ka rreth 7 anije të mbytura, që nga Lufta e Dytë Botërore e më vonë, të cilat ndërthurin vendet historike dhe biodiversitetin e krijuar gjatë viteve. Anijet e mbytura janë si në vijim: "Rosandra3", "Regina Margherita", "Interpido", "Rovigno", "Lucian", "Stampella", "Andromeda", "Po"; Për më tepër, këto relikte historike janë objekt i grabitjeve dhe plaçkitjeve të vazhdueshme

nga gjuetarët e metaleve dhe thesareve, të cilët gjatë veprimtarisë së tyre shkaktojnë edhe ndotje. Është e rëndësishme që këto trashëgimi kulturore dhe turistike të ruhen dhe/ose mbrohen nga persona përgjegjës të caktuar për të mundësuar përdorimin e duhur të vlerave të tyre turistike dhe historike.

Figura 28. Trashëgimia kulturore nënujore në qarkun e Vlorës. Burimi: SID Portale del Mare për sinjalizimin e zonës mbrojtëse të trashëgimisë kulturore nënujore; IUCN për peizazhin e mbrojtur; Genc Myftiu (2020) për trashëgiminë kulturore nënujore në Gjirin e Vlorës

Për sa u përket siteve arkeologjike nënujore në bregdetin e Puglia-s, të dhënat për zonat me rëndësi arkeologjike janë të disponueshme falë Projektit Arkeomar të iniciuar në vitin 2004 nga Drejtoria e Përgjithshme e Arkeologjisë e Ministrisë së Kulturës.

Për arsye sigurie nuk mund të bëhet e ditur vendndodhja e saktë dhe as lloji i pronës së zhytur në ujë, prandaj ka

një zone sinjalizimi. Rezulton, në çdo rast, se i gjithë bregdeti i Puglia-s brenda 12 min ka një trashëgimi masive të zhytur në ujë, si portet historike, zonat e betejave detare, vendbanimet e zhytura në ujë, kantieret detare, anijet e mbytura, etj. Në vitin 2018, është gjetur një anije e mbytur që daton nga shekulli i VII para Krishtit në kanalën e Otrantos, në një thellësi prej 780 m dhe 22 n.m. në brigjet italiane (Marina Militare, 2021).

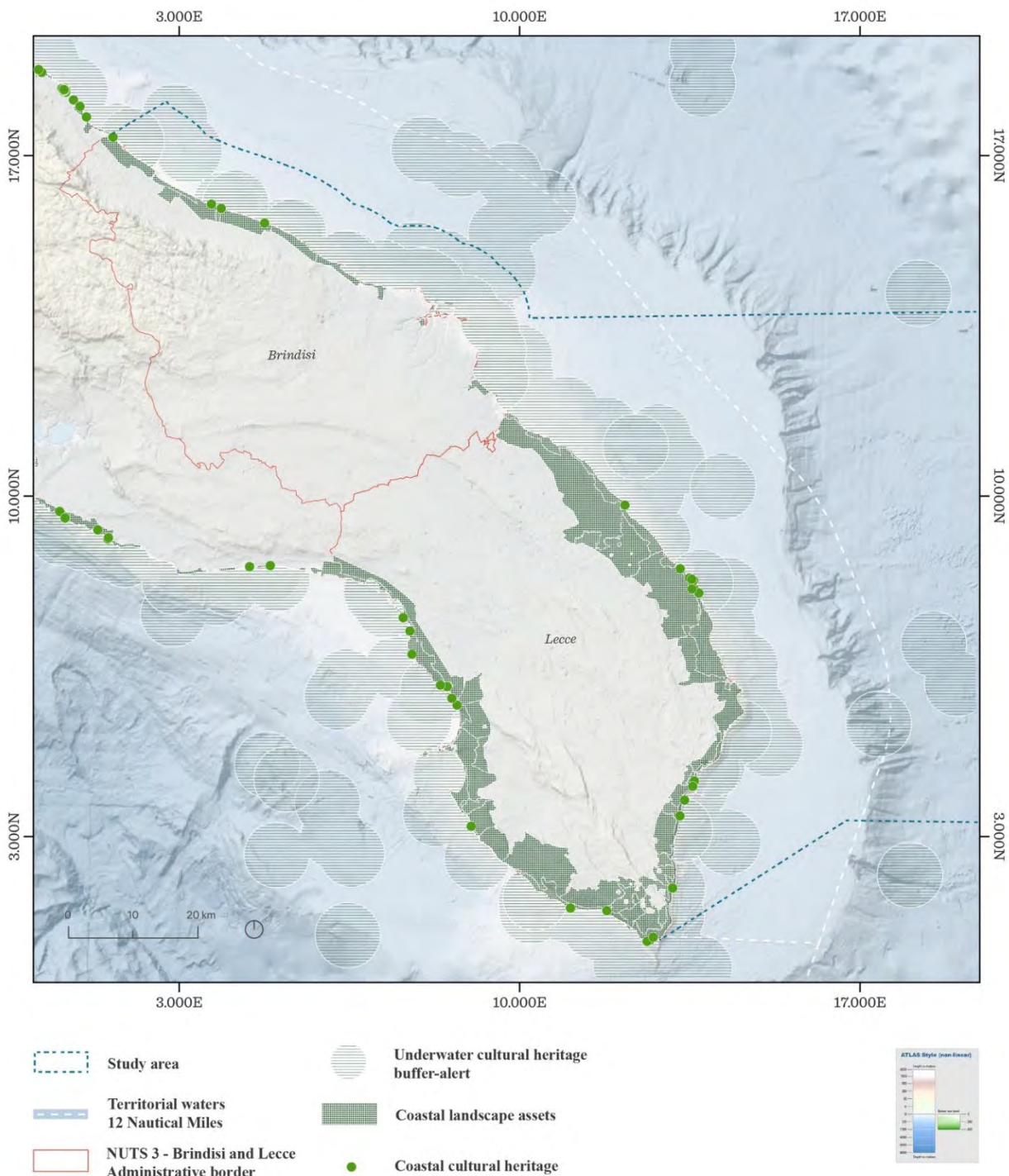

Figura 29. Trashëgimia kulturore nënujore në Brindisi dhe Lecce. Burimi: SID Portale del Mare për sinjalizimin e zonës mbrojtëse të trashëgimisë kulturore nënujore; Pasuritë e peizazhit bregdetar dhe trashëgimia kulturore bregdetare

2.4.

Komponentët ekologjikë

Zona e studimit karakterizohet nga pjerrësi të theksuara, kripësi e lartë dhe thellësi rreth 1000 m maksimumi. Kjo zonë përfaqëson zonën e shkëmbimit midis detit Adriatik dhe Detit Mesdhe përmes kanalit të Otrantos, e cila ka një prag 800 m të thellë.

2.4.1.

Habitatet bentike

Për shkak të karakteristikave morfologjike dhe oqeanografike, zona e studimit ka një larmi të madhe të habitateve në fund të detit. Pas klasifikimit të Sistemit të Informacionit të Rrjetit Evropian (EUNIS), janë përshkruar habitatet më tipike të shtratit të detit. Zonat bregdetare karakterizohen nga prania e A5.39 biocenozës mesdhetare të rërës terrigjene bregdetare dhe A5.46 biocenozës mesdhetare detritike bregdetare në fund të detit. Përgjatë brigjeve të Puglia-s, zonat e zgjeruara karakterizohen nga A5.535 shtretërit *Posidonia* dhe A3 shkëmbinj infralitoral dhe nënshtresa të tjera të forta, grupet mesdhetare të rërës bathjale (A6.51) dhe facialet e rërës me *Thenea muricata* (A6.511) në det. Zona ka një brez pothuajse të vazhdueshëm me korale që gjenden në ujëra të thella përgjatë gjithë kufirit jugperëndimor (të Puglia-s), që lidh gjallesat e Adriatikut me ato në kufirin Jon – provinca korale Santa Maria di Leuca (Angeletti et al., 2014). Korale në thellësi të detit (A6.61) formojnë grupe megabentike të dominuara nga një shumëllojshmëri cnidarianësh, duke përfshirë skleractinians ndërtues të kornizave (*Madrepora oculata*, *Lophelia pertusa*) dhe që përfaqësojnë bazën e grupeve të koraleve në ujëra të thella ([faqja e internetit të SEIS EBSA](#)). Ka gjithashtu korale gurore si *Desmophyllum dianthus* dhe *Stenocyathus vermiformis* dhe korale të verdha *Dendrophyllia cornigera*, antipatarijanë (*Leiopathes glaberrima*) dhe gorgonianë (*Callogorgia*

verticillata) si takson të habitateve kryesore që formojnë. Këto gjenden shpesh ë bashku me sfungjerë si *Pachastrella monilifera*, *Poecillastra compressa* dhe serpulide (Freiwald et al., 2009; Taviani et al., 2011; Angeletti et al., 2014; Oceana, 2014). Korale në thellësi të detit (A6.61) (korale në ujëra të thella) përfshihen në Shtojcën I të Direktivës për Habitatet).

Në përgjithësi, këto grupe luajnë një rol të rëndësishëm për pritjen e biokonstrukcioneve unike të ndërtuara nga korale dhe sfungjerët në ujëra të thella dhe një biodiversitet përkatës të specieve të lidhura bentike (Ramieri et al., 2022). Për më tepër, ato përdoren nga shumë lloje të lëvizshme, duke përfshirë organizmat migrues si balenat, që gjejnë ushqim, strehim dhe kushte të përshtatshme për tu riprodhuar; në të vërtetë, ato përcaktohen si habitate kryesore për peshqve speciet me rëndësi tregtare (p.sh., *Aristaeomorpha foliacea*, *Aristeus antennatus*, *Merluccius merluccius*, *Nephrops norvegicus*, *Pagellus bogaraveo*; (Ramieri et al., 2022 dhe referencat gjenden në këtë dokument).

Livadhet *Posidonia oceanica*, të cilat janë konstatuar si një lloj habitati me prioritet që duhen mbrojtur sipas Direktivës së Habitaveve (Direktiva 92/43/CEE), ato gjenden në bregdetin e Puglia-s të, të cilat nuk janë të pranishme në pjesën lidhëse të porteve kryesore.

Një shtresë *Posidonia* gjendet në ishullin e Sazanit të gjirit të Vlorës. Shtresa *Cymodocea nodosa* është e pranishme si faciale në pjesët fundore më të cekëta ranore, pranë plazhit të Vlorës. Rëra detritike në fund të detit (DE; sensu Pere`s, 1967) u identifikua edhe si brez i ngushtë në bregdetin e qytetit të Vlorës, pak më i thellë se brezi i kolonizimit të *Caulerpa*.

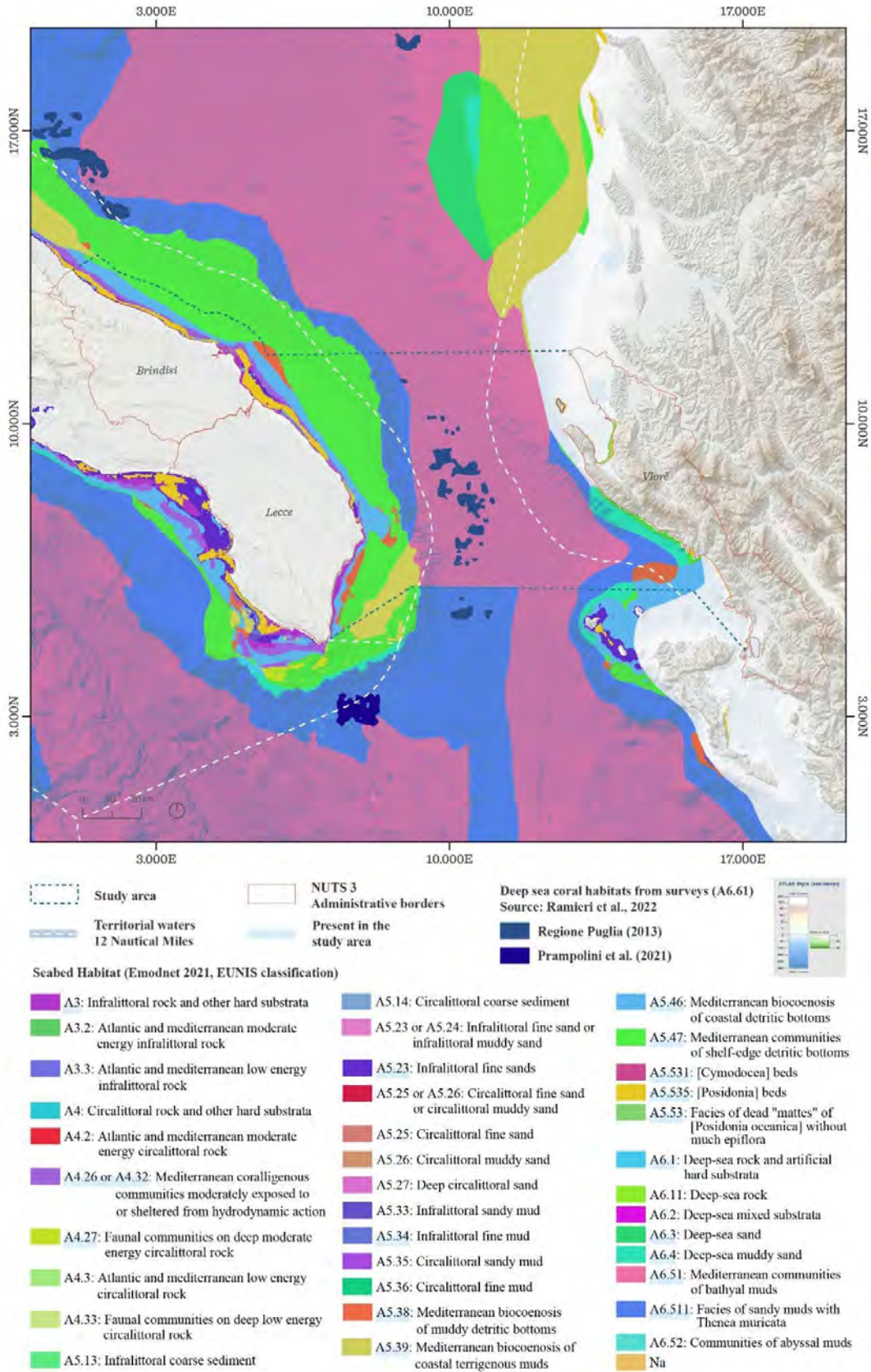

Figura 30. Habitatet në shtratin e detit sipas klasifikimit të EUNIS në zonën e studimit. Burimi: Habitatet në shtratin e detit sipas EMODnet; Shpërndarja e grupeve të koraleve në thellësisë të detit, që korrespondojnë me habitatet sipas EUNIS A.6.61: Ramieri et al., 2022 dhe burimet e përcaktuara (anketë nga Rajoni i Puglia-s – Projekti i Biohartsës 2013 dhe CNR-ISMAR – Prampolini et al., 2021)

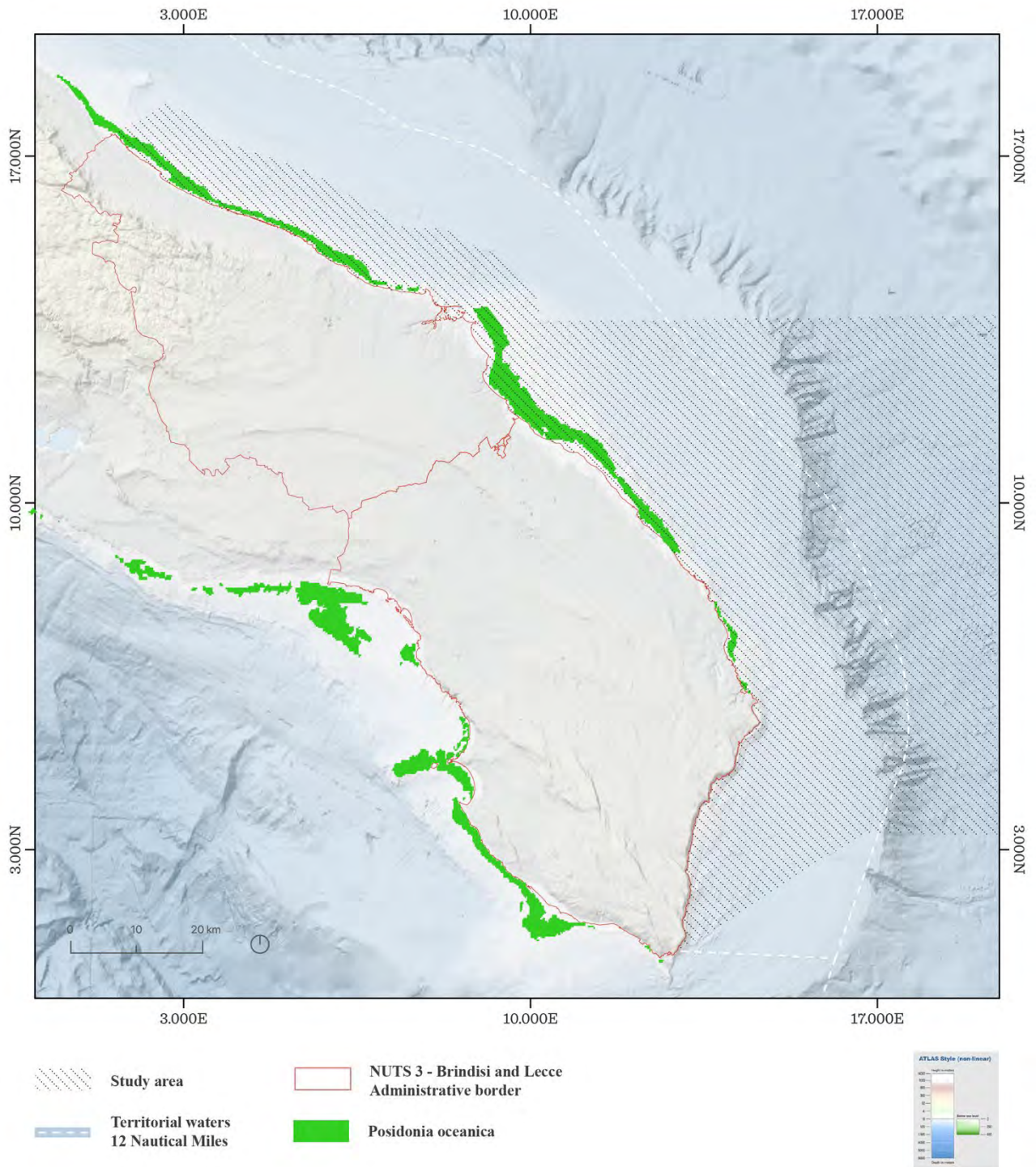

Figura 31. *Posidonia Oceanica* në rajonin e Puglia-s. Burimi: [EMODnet Biology](#)

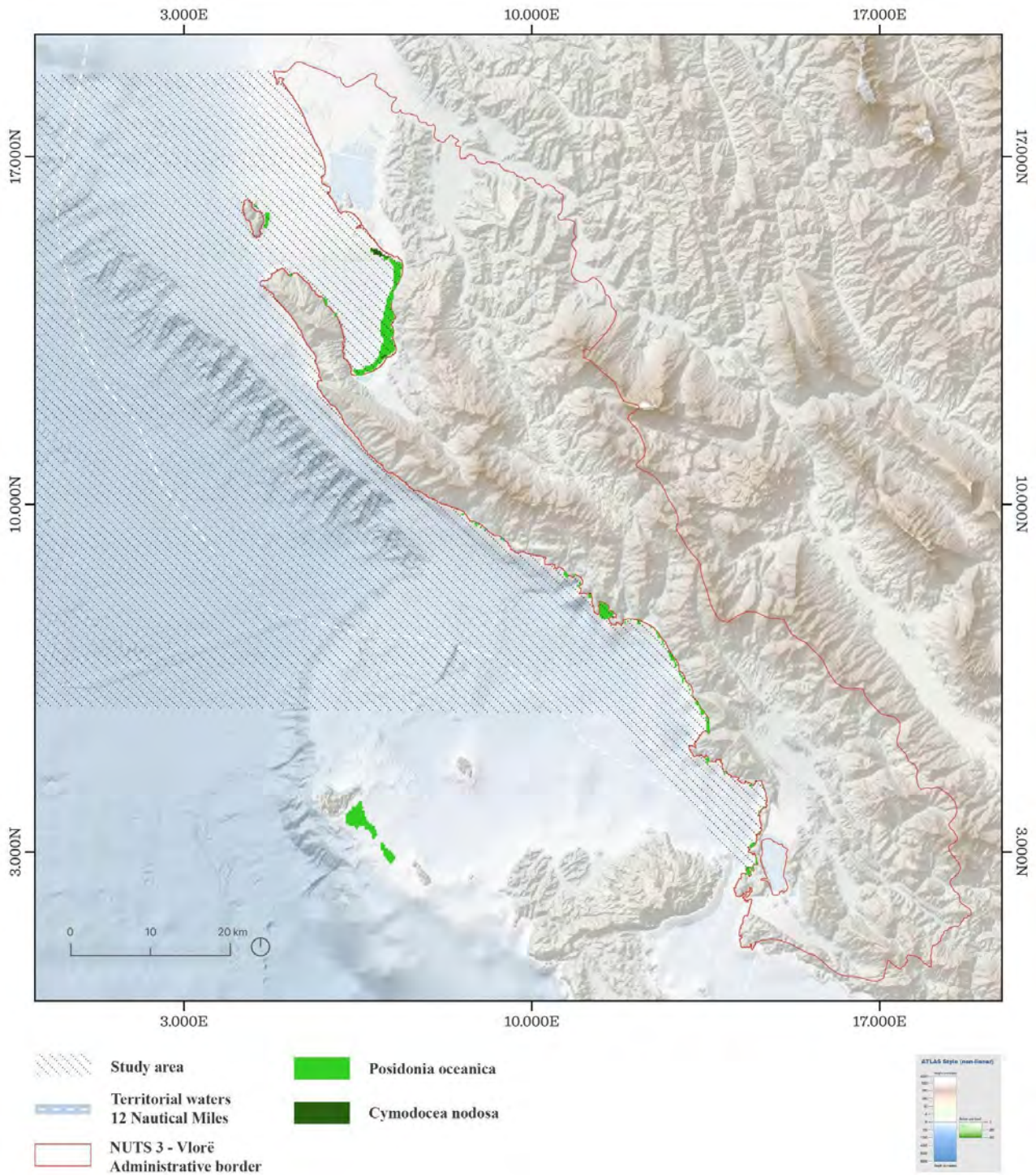

Figura 32. *Posidonia Oceanica* dhe *Cymodocea nodosa* në qarkun e Vlorës. Burimi: [EMODnet Biology](#)

2.4.2. Habitatet kryesore të peshqve

Zona e studimit karakterizohet nga vivaret e peshqve dhe zonat ku janë shtruar vezë për shumë specie me rëndësi komerciale, si për shembull *Parapenaeus longirostris* (karkalecat në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella), *Merluccius merluccius* (merluci evropian), *Mullus barbatus* (barbuni), *Eledone cirrhosa* (Oktapodi i përdredhur) (projekti MEDISEH, Giannoulaki et al., 2013; Carlucci et al., 2009).

Në përgjithësi, vivaret e termofileve dhe halofileve, si karkalecat në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella, gjenden kryesisht në pjesën lindore të Adriatikut jugor, ku vihet re prania e fidanishteve të specieve të tjera bregdetare dhe atyre në ujëra të thella, ndoshta si

rezultat i intensitetit më të ulët të peshkimit (Colloca et al., 2015).

Grupet e specieve të rritura (zonat për shtrimin e vezëve) të peshkaqenit të zi (*Galeus melastomus*) janë të pranishme në rërën me biocenozë bathjale në thellësi të detit (VP) dhe *Gryphus vitreus* ose facialet *Isidella elongata* (MEDISEH, 2013). Grupet e vezëve të karkalecave të kuq të mëdhenj (*A. foliacea*) mbivendosen pjesërisht me vivaret e peshqve dhe ndodhen kryesisht përgjatë kufirit lindor të gropës së Adriatikut Jugor në brigjet shqiptare (Habitatet e ndjeshme të Mesdheut, 2013).

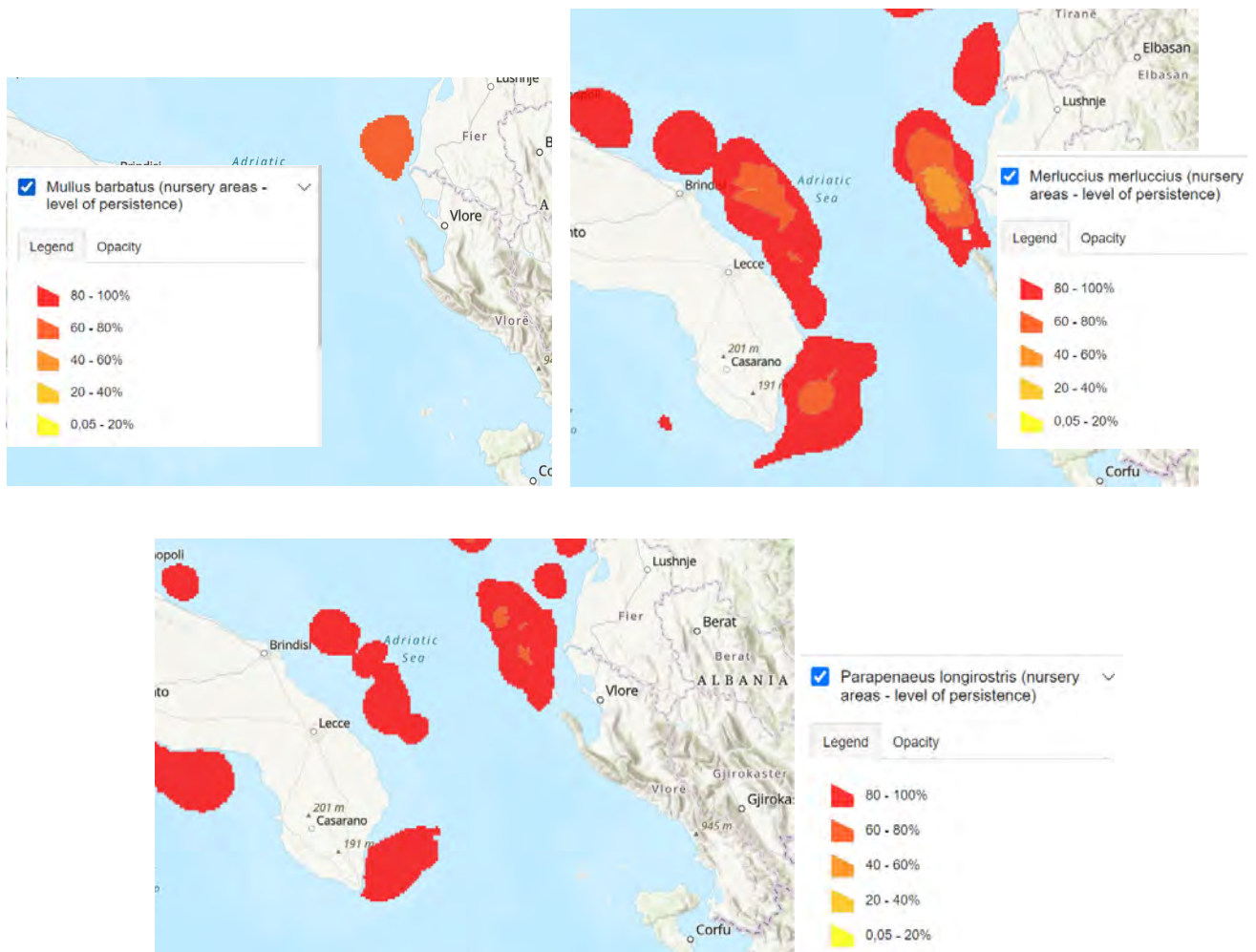

Figura 33. Vivaret e peshqve në zonë. Burimi: OCEANA dhe MEDISEH, projekti gjendet në <https://europe.oceana.org/essential-fish-habitats-viewer/>

2.4.3. Megafauna detare

Gropa e Adriatikut Jugor karakterizohet gjithashtu nga zooplanktoni i detit të hapur, veçanërisht euphausiids, të njohur edhe si "krill". Në zonë gjendet edhe zooplanktoni mesopelagjik dhe zooplanktoni që qëndron në ujëra të thella (Viličić, 2008). Kjo është duke siguruar baza ushqimore për disa specie të rëndësishme cetace. Në fakt, zona e studimit përfshin habitate të rëndësishme për speciet e megafaunës mesdhetare, *Ziphius cavirostris* (balenat me sqep të Kuvierit), *Stenella coeruleoalba* (delfini me vija) dhe *Tursiops truncatus* (delfini i zakonshëm hundë-shishe) dhe *Caretta caretta* (breshka e ujit). Të gjitha këto specie renditen në Shtojcën II të Protokollit SPA/BD si dhe në Shtojcat II dhe IV sipas Direktivës së Habitaveve (Širović dhe Holcer, 2020). Në zonat e gjera

të EBSA të Adriatikut Jugor dhe Jonit, janë regjistruar edhe disa takson të tjerë me interes për tu mbrojtur, përkatësisht *Balaenoptera physalus* (balena fin), *Physeter macrocephalus* (balena e spermës), *Monachus monachus* (foka murg) dhe *Chelonia mydas* (breshka e gjelbër) ([faqja e internetit të EBSA](#)). Për më tepër, zona përshkohet nga lloje të ndryshme peshkaqenësh dhe ton.

Në projektin MYSEA janë studiuar zonat e kërkimit të ushqimit, shumimit dhe folezimit të breshkave të ujit. Provat për praninë e kësaj specie në brigjet e Puglia-s janë të dokumentuara (Figura 39).

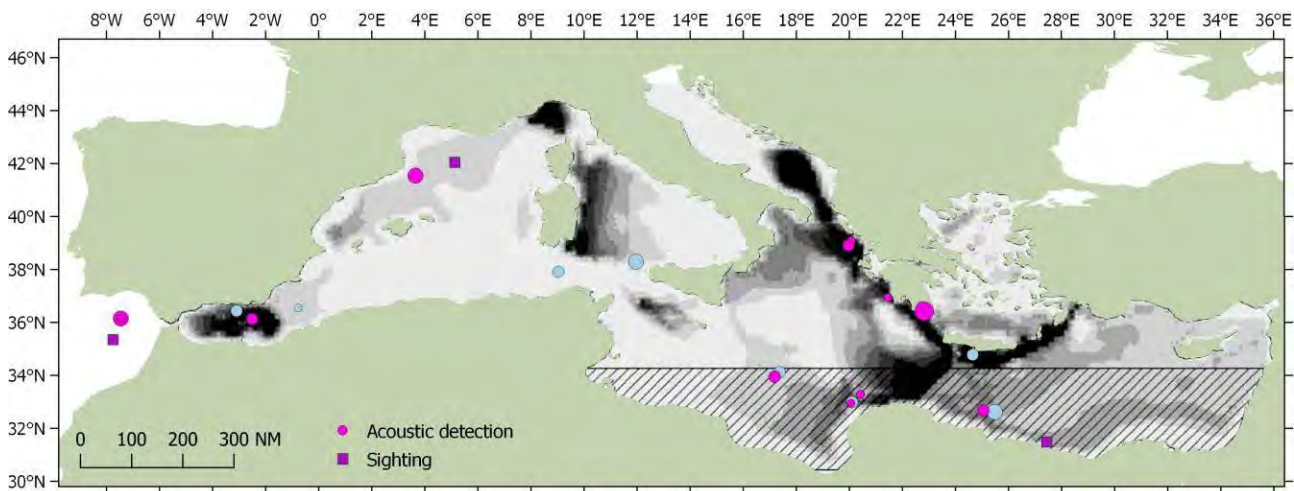

Figura 34. Vrojtimit/vëzhgimet e balenave me sqep (*Ziphius cavirostris*) të bëra nga të gjitha anijet e vëzhgimit gjatë studimit ASI (përkatësisht katrorët/rrathët rozë). Një hartë e parashikuar e intensitetit nga Cañadas et al., 2018 është mbivendosur në një foto njëngjyrëshe duke përcaktuar rajonet që mund të përbëjnë një habitat ideal për balenën me sqep të Kuvier (parashikimet në rajonin me vija u konsideruan si të pabesueshme për shkak të madhësisë së ulët të mostrës). Burimi: ACCOBAMS (2021)

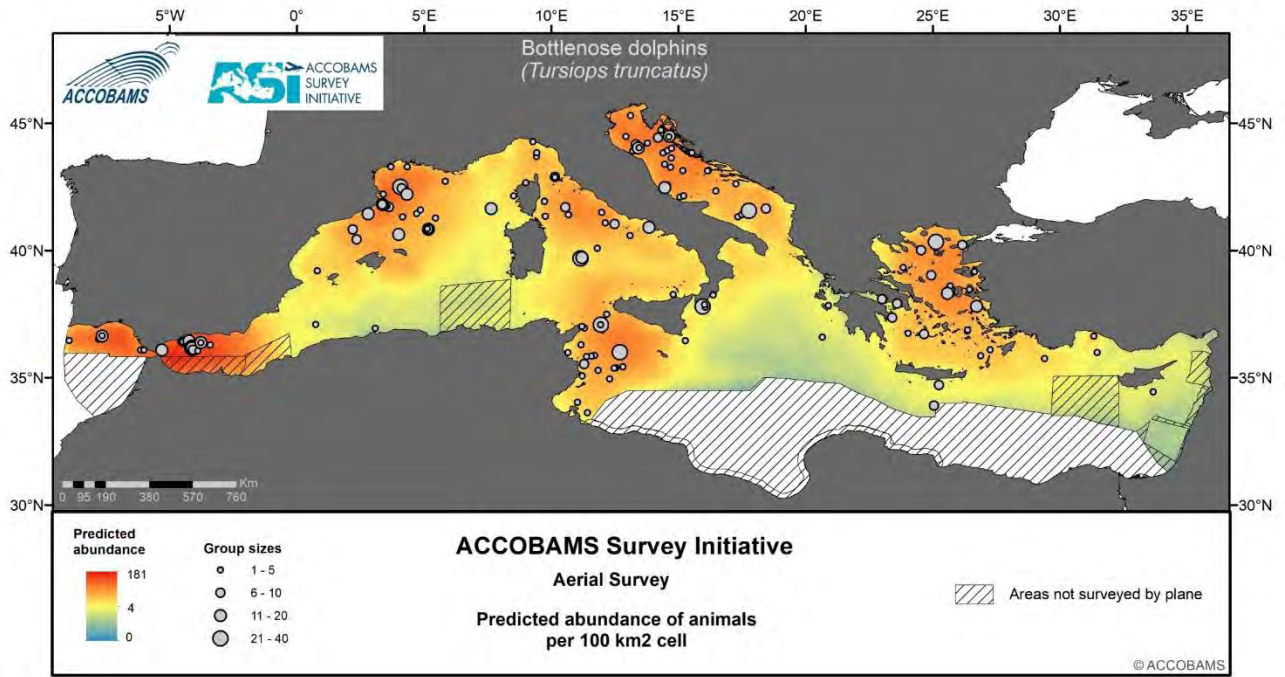

Figura 35. Numri i delfinëve hundë-shishe. Burimi: ACCOBAMS (2021)

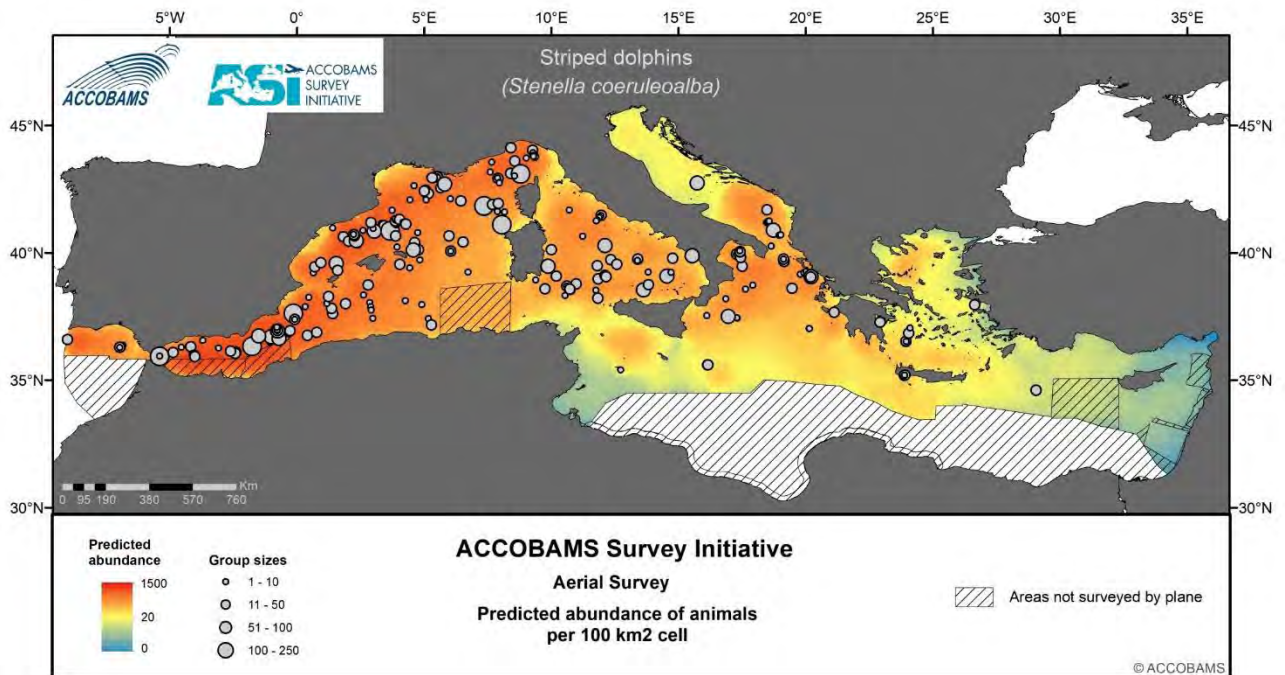

Figura 36. Shpërndarja e delfinëve me vija. Burimi: ACCOBAMS (2021)

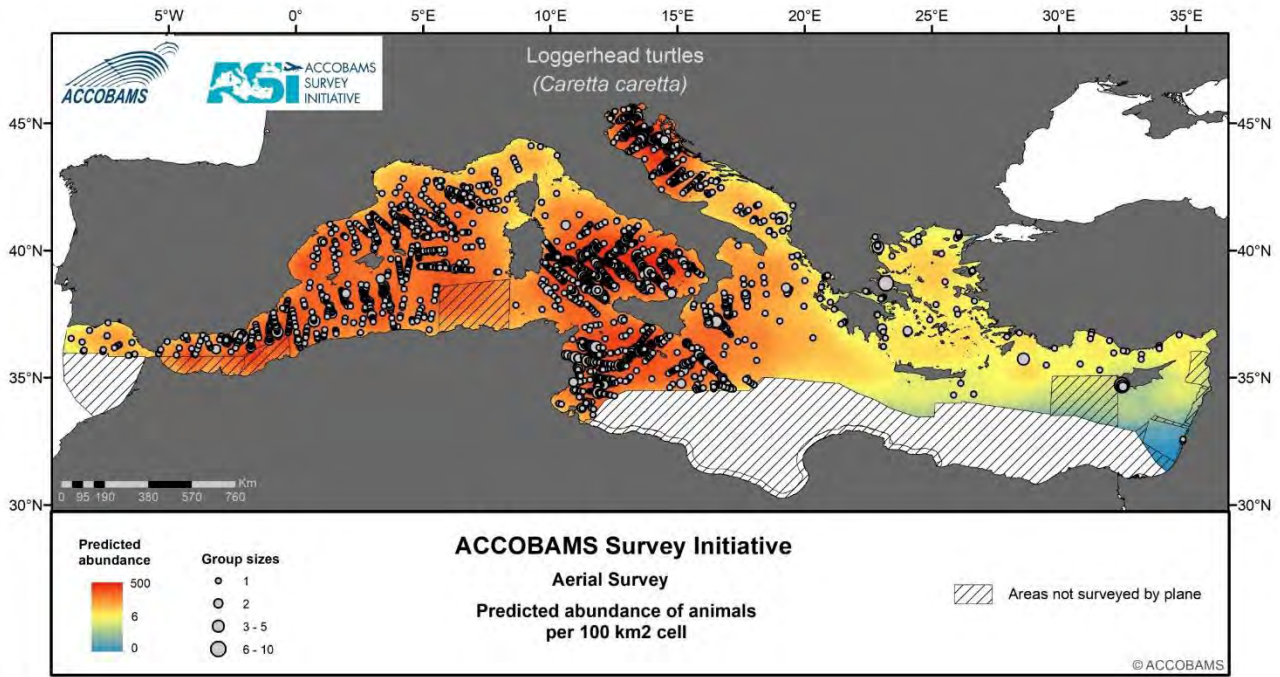

Figura 37. Shpërndarja e breshkave të ujit. Burimi: ACCOBAMS (2021)

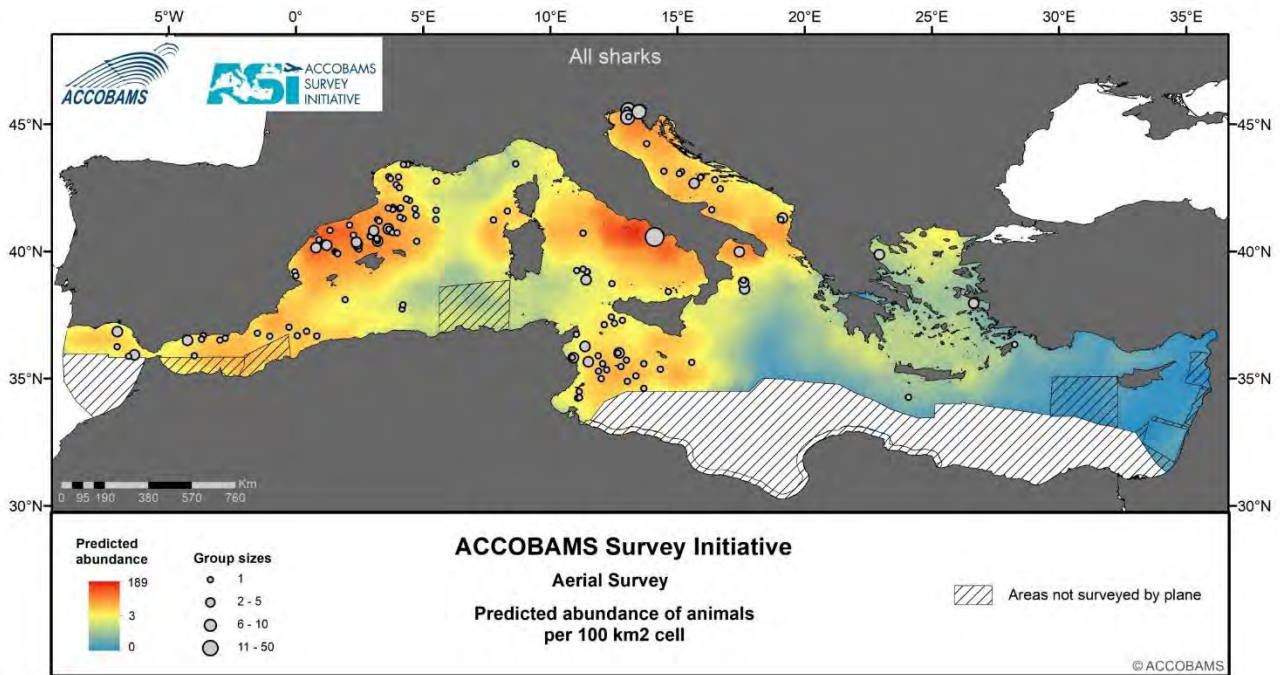

Figura 38. Shpërndarja e specimeve të peshqenëve. Burimi: ACCOBAMS (2021)

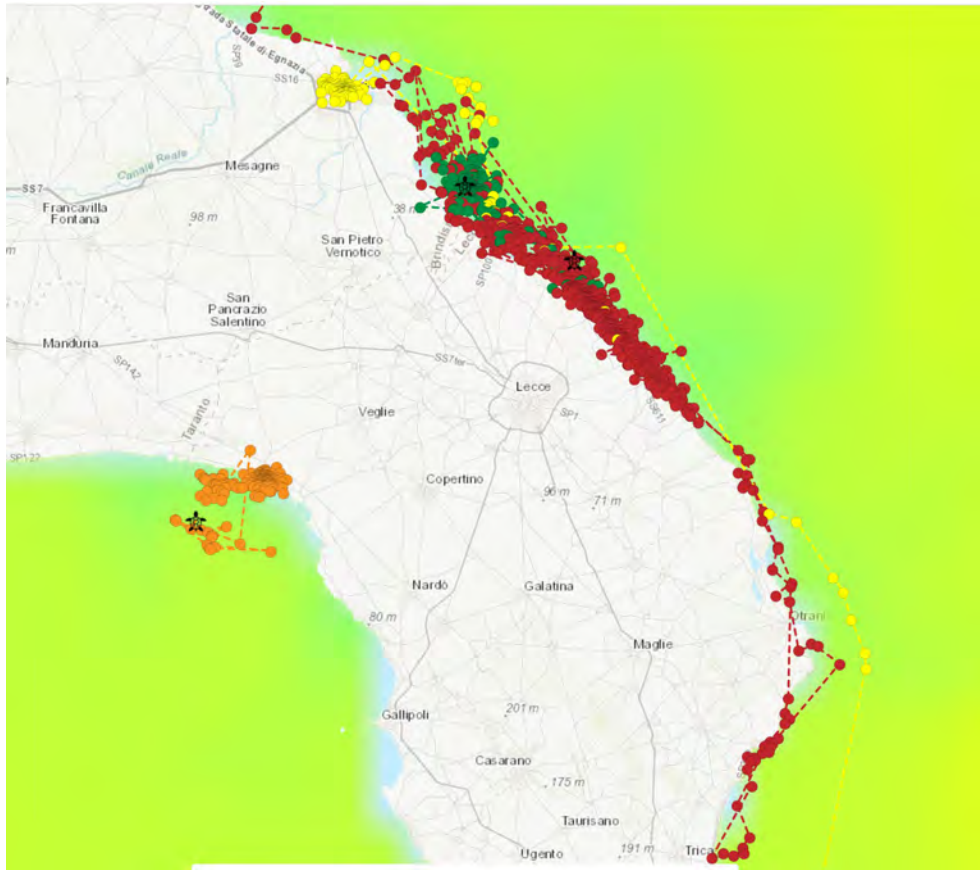

Figura 39. Vëzhgimet e *Caretta caretta*. Burimi: [MYSEA project](#)

2.5. Ndikimet mjedisore

Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut

Adriatiku është një nga detet më produktive të Mesdheut, por i njohur edhe për mbishfrytëzimin e tij. Në zonën e studimit (Adriatiku Jugor, GSA 18 dhe 17), burimet e shfrytëzuara të peshkut përfshijnë speciet e ujërave të thella dhe ato pelagjike. Ka prova të këtij mbishfrytëzimi në zonë për disa specie, por gjithashtu janë dokumentuar luhatjet dhe tendencat bregdetare në biomasën totale të rezervave dhe biomasën e rezervave të zonës ku janë shtruar vezët (MIPAAF, 2011; MIPAAF, 2018; Këshilli i Administrimit Detar, 2018).

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun është në dijeni të këtyre çështjeve dhe ka zbatuar plane specifike menaxhimi:

- Për peshkimin në ujërat e thella në detin Adriatik (GSA 17 dhe 18): plani shumëvjeçar i menaxhimit⁴ drejt peshkimit të qëndrueshëm të merlucit evropian (*Merluccius merluccius*), karavidheve norvegjeze (*Nephrops norvegicus*), gjuzës së kanalit (*Solea solea*), karkalecit në ngjyrë portokalli që qëndron në ujëra të thella (*Parapenaeus longirostris*) dhe barbunit (*Mullus barbatus*) me anë të tratave, tratave konike, çifteve të tratave në fund të detit dhe tratave të dyfishta në Detin Adriatik (GSA-të 17–18) u miratua në vitin 2019. Planu u përforcua nga një rekomandim shtesë në vitin 2021.⁵ Për të arritur objektivin maksimal të rendimentit të qëndrueshëm në vitin 2026, reduktimi i përpjekjes për peshkim u caktua në vitin 2022 në 7% për peshkimin me trata në fund të detit dhe 3% për peshkimin me trata konike (GFCM, 2022).

⁴ Rekomandimi GFCM/43/2019/5 për një plan shumëvjeçar menaxhimi për peshkimin e qëndrueshëm në ujërat e thella në Detin Adriatik (nënzonat gjeografike 17 deri 18).

⁵ Rekomandimi GFCM/44/2021/1 për përcaktimin e regjimit të përpjekjes për peshkimi për rezervat në ujërat e thella në Detin Adriatik (nënzonat gjeografike 17 deri 18).

- **Shfrytëzimi i qëndrueshëm i rezervave të vogla pelagjike në detin Adriatik (GSA 17 dhe 18).** Një plan bazë menaxhimi u hartua në 2013 për të menaxhuar peshkimin e sardeles (*Sardina pilchardus*) dhe aquges evropiane (*Engraulis encrasicolus*) dhe disa rekomandime u miratuan në vitet në vijim. Në vitin 2021 u miratua një plan i ri menaxhimi, që synon të sigurojë rendimente të larta afatgjatë në përputhje me rendimentin maksimal të qëndrueshëm (MSY) dhe të redukojë rrezikun e shkatërrimit të rezervave duke ruajtur qëndrueshmërinë dhe stabilitetin relativ të peshkimit. Për vitin 2022 dhe 2023, është përcaktuar një regjim i përkohshëm peshkimi që parashikon kufijtë e peshkimit kombëtar ose të përbashkët të përafëruar me reduktime vjetore prej 5% për aqugen evropiane dhe 8% për sardelen në 2022, dhe 5% për aqugen evropiane dhe 9% për sardelen në 2023.

Ndikimet në megafaunën detare

Aktivitetet detare në zonë ushtrojnë shumë presione mbi megafaunën detare. Ekzistojnë disa prova për zonën më të madhe EBSA të Adriatikut Jugor dhe Jonit (projekti MBPC, 2022). Trafiku detar është shtuar vitet e fundit në Adriatik, me kërcënime të mundshme për megafaunën duke përfshirë përplasjet, ndotjen akustike, kimike dhe biologjike. Për më tepër, industria hidrokarbure mund të ndikojë ndjeshëm në mjedis përmes studimeve sizmike, ndotjes akute dhe kronike dhe trafikut të shtuar detar. Studimet sizmike mund të kenë një ndikim të veçantë në speciet e ndjeshme ndaj zhurmës, duke përfshirë balenat me sqep të Kuvier dhe balenat e tjera, breshkat e detit, peshqit kockor dhe speciet jo-vertebrore. Gjithashtu, peshkimi mund të ndikojë në megafaunën detare, përmes rrjetave të vendosura dhe grepave të gjatë që mund të shkaktojnë nivele të konsiderueshme dhe të paqëndrueshme të kapjes së rastësishme të specieve jo të synuara, për shembull, breshkat. Energjia e rinovueshme në det mund të ndikojë edhe në habitatet ku ndodhen dhe banojnë speciet. Së fundi, ushtrimet ushtarake detare që përdorin zjarr të drejtpërdrejtë mund shkaktojnë ngordhjen ose lëndime serioze tek speciet që preken veçanërisht nga ndryshimet e shpejta të presionit, siç janë balenat. Përdorimi i hidrolokatorëve me frekuencë të ulët dhe të mesme të vendosur nga anijet luftarake dhe nëndetëset është provuar se shkakton bllokim direkt tek speciet e ndjeshme ndaj zhurmës, veçanërisht balenat me sqep.

Ndonëse jashtë zonës së studimit, rezultatet e studimit nga Pulcinella *et al.* (2019) paraqesin lidhjen midis intensitetit të përpjekjeve për peshkim dhe shfaqjes së kapjes rastësore të breshkës detare *Caretta caretta* në Detin Adriatik Verior dhe Qendror. Vlerësimi i kapjes rastësore të organizmave të ndryshëm të megafaunës në Detin Adriatik Verior gjendet në Fortuna *et al.* (2010).

Ndikimet në habitatet bentike

Dihet se peshkimi me rrjetë në fund të detit ndikim negativisht tek koralet në ujëra të thella si *Lophelia pertusa*, *Madrepora oculata* dhe koralet e bambusë *Isidella elongata* dhe speciet ngjashme. Koralja e bambusë *Isidella elongata* është një alcionace që formohet në formën e shkurre, e cila gjendet në thellësi të detit dhe në kanalën e Otrantos. Këto koralet ndikohen drejtpërdrejt nga aktivitetet e peshkimit të cilat i shkatërrojnë ose largojnë ato. Përveç kësaj, shkaktohen ndikime të tërthorta për shkak të rritjes së risuspensionit të sedimentit në fund të detit. Janë vërejtur edhe efekte të tërthorta afatgjata, duke përfshirë dëmtimin e ekosistemeve të shpateve kontinentale (Maynou dhe Cartes 2012). Përveç rrjetave të peshkimit, shumë mjete të tjera peshkimi mund të ndryshojnë edhe integritetin e grupeve bentike, si: rrjetat në formën e barrierave, rrjetat e trefishta, grepat e gjatë (Bo *et al.*, 2014). Rikuperimi i dëmit të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë të shkakuar nga peshkimi me rrjetë në fund të detit në këto habitate mund të zgjasë me dekada ose shekuj, sipas ritmeve të ngadalta të rritjes së koralet në ujëra të thella.

Studimet e fundit të kryera në kanalën e Otrantos (Carbonara *et al.*, 2022) tregojnë se zonat e kolonizuara nga *Isidella elongata* po tregojnë një shtrirje hapësinore të qëndrueshme, por me një biomasë në rënie me kalimin e kohës. Janë vërejtur ndryshime në shpërndarjen e diametrit kryesor të kolonive, me një rënie të konsiderueshme nga viti 2014 në 2020. Këto rezultate sugjerojnë një ndikim në rritje të lidhur me peshkimin nga zhvillimi i peshkimit në thellësi të detit që ndodh në zonën e studimit. Koralja e bambusë në zonën e studimit përfaqëson një pikë të nxehtë të biodiversitetit për mjedisin bathial.

Grumbullimi i mbetjet detare

Për të përcaktuar seriozitetin e këtij ndikimi në zonën e studimit, duhet të merren parasysh të dhënat e disponueshme në basenin e Adriatikut dhe Jonit.

Gjithashtu, nëse këto të dhëna nuk janë specifike për studimin e zonës, ato theksojnë seriozitetin e problemit. Vlachogianni *et al.* (2018) vlerësoi 31 plazhe në detin Adriatik ndërmjet viteve 2014 dhe 2016, ku u kryen gjithsej 180 studime dhe u klasifikuan, u regjistruan dhe u hoqën gjithsej 70 581 mbetje detare. Artikujt ndryshonin në numër dhe lloje (Figura 40, lart majtas).

Rezultatet e marra në nivel kombëtar (Figura 40, lart djathtas) tregojnë se numri i mbetjeve është me një vlerë mesatare prej 0,28 artikuj/m² (280 artikuj/100 m) në Itali dhe 0,22 artikuj/m² (219 artikuj/100 m) në Shqipëri.

Mbetjet detare të regjistruara u klasifikuan në 8 grupe kryesore të llojeve të materialeve të grumbulluara në nivel kombëtar dhe rajonal (Adriatik dhe Jon). Pjesa më e madhe e mbetjeve ishin polimere artificiale/ antropogjene. Pothuajse në të gjitha vendet e rajonit Adriatik dhe Jon artikujt plastikë ishin në intervalin 74–92% të totalit të artikujve të regjistruar (me përjashtim të Shqipërisë, ku plastika përbënte 54,3%), ndërsa në nivel rajoni, artikujt prej plastike përbënin 91%. Grupi i dytë i mbetjeve të gjetura në rajon ishin qelqi/qeramika (3,2%), e ndjekur nga artikujt prej metali

(1,5%), letra (1,4%) dhe artikujt prej pëlhure/tekstili (1,1%). Artikujt prej gome përbënin 0,6% të 70 581 artikujve të regjistruar në rajon dhe vetëm rreth 0,1% u klasifikuan si artikuj dhe/ose kimikate të paidentifikuara.

Pjesët plastike më të mëdha se 2,5 cm dhe më të vogla se 50 cm në përmasat më të gjata (G79) përbënin përqindjen më të lartë 19,89% (14,040 artikuj) të totalit të mbetjeve të regjistruara në të gjitha studimet, të ndjekura nga pjesët e polistirenit më të mëdha se 2,5 cm dhe më të vogla se 50 cm (G82) me 11,93% (Tabela 3). Artikujt e tretë me numrin më të lartë ishin kunjat e pambukut (G95) që përbënin 9,17% të totalit të artikujve të regjistruar, të ndjekur nga tapat/kapakët plastike të pijeve (G21) me 6,67% dhe bishtat e cigareve dhe filtrat (G27) me 6,60%. Tapat/kapakët plastikë të paidentifikuar (G23), rrjetat për midhje dhe gocat e detit (G45), pako çipsash/paketime ëmbëlsirash (G30), copëza qelqi ose qeramike 2,5 cm (G208) dhe plastikë/polistire të tjera të identifikueshme. Lista e dhjetë artikujve është e disponueshme edhe në nivel kombëtar. Figura 40 – poshtë, paraqet 10 artikujt në plazhet italiane të Adriatikut.

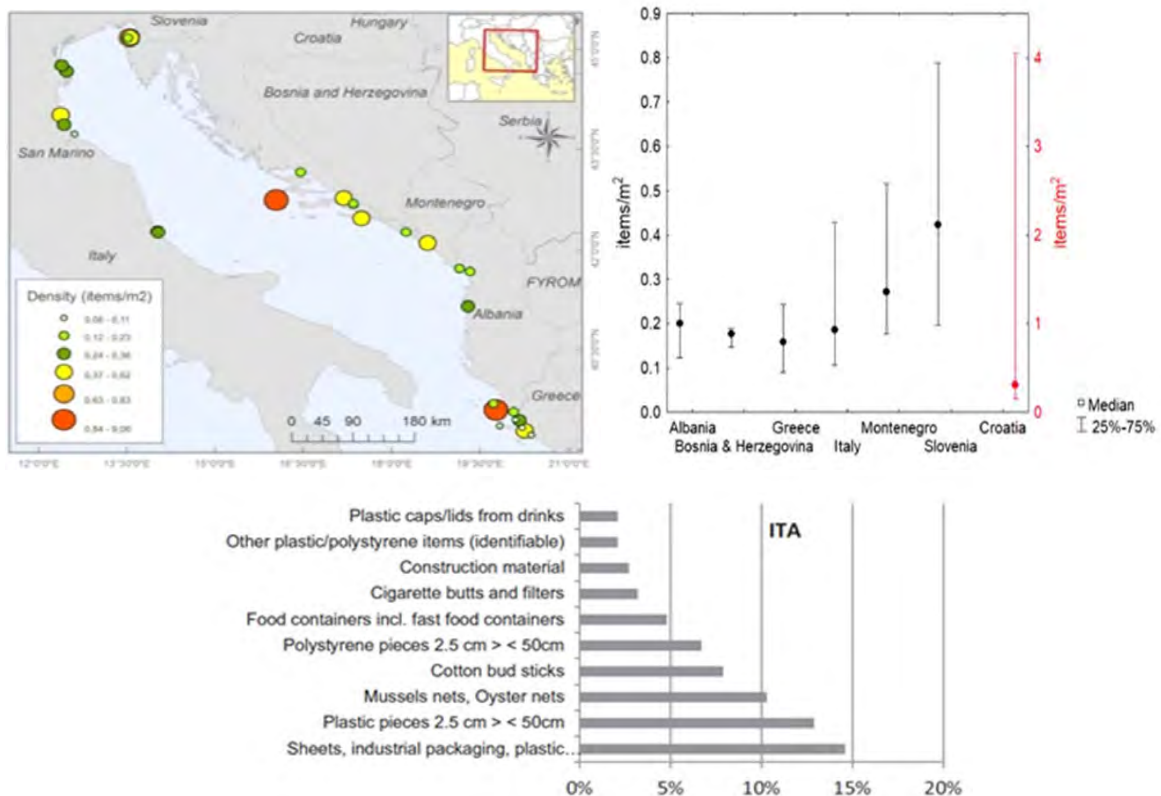

Figura 40. Lart-majtas: shpërndarja hapësinore e numrit të mbetjeve në plazhet e studiara; Lart-djathtas: numri i mbetjeve në plazh në një bazë të përmblodhur në nivel kombëtar (Kroacia është në boshtin dytësor y), simbolet paraqesin diapazonin ndërkuartil, pikat e zeza paraqesin vlerat mesatare; Në fund: Dhjetë artikujt në plazhet italiane të Adriatikut. Burimi: Vlachogianni *et al.* 2018

Të dhënat dhe informacioni specifik për zonën e studimit konfirmojnë se prania e mbetjeve detare në plazhe është një çështje e rëndësishme mjedisore (Figura 41). Theksohet rëndësia e mbetjeve të lidhura me peshkimin dhe akuakulturën për bregdetin e Puglia-s. Ka pak të dhëna të disponueshme për bregdetin shqiptar. Gjithashtu, ato theksojnë rëndësinë e këtyre burimeve të mbetjeve detare.

Mbetjet detare në gjirin e Vlorës janë monitoruar në bazë të një projekti (UNDP Shtator 2018). Vendet më të prekura janë plazhet shumë të frekuentuara që ndodhen në anën lindore të ishullit të Karaburunit (Genc Myftiu, 2020).

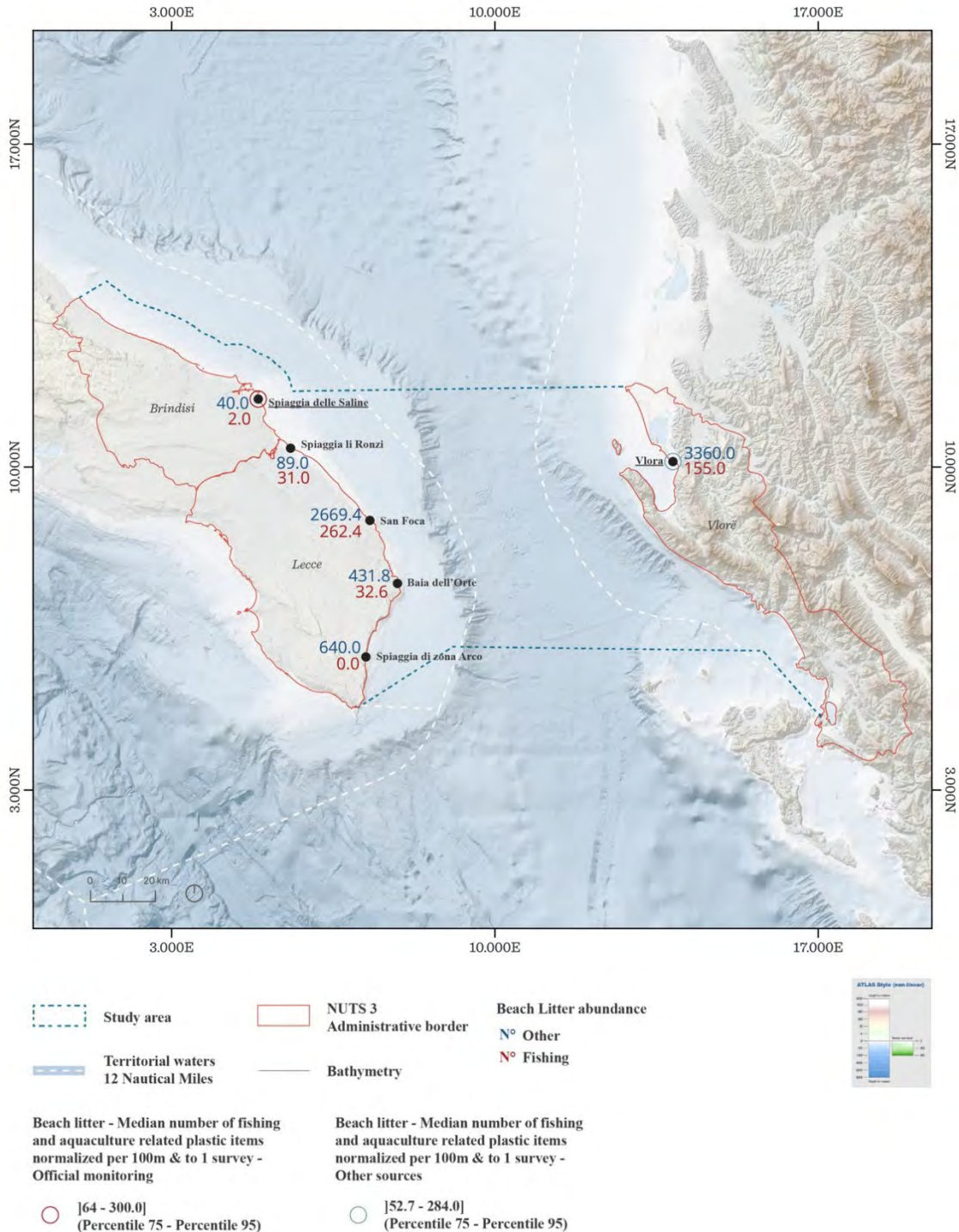

Figura 41. Artikujt plastikë nga peshkimi dhe akuakultura në plazhet e zonës së studimit. Burimi: EMODnet Chemistry; Capo Bianco, Monitoraggio Strategia Marina – Ministero dell’Ambiente, IT; Spiaggia Saline Punta della Contessa, Brindisi (BR), Legambiente Onlus, IT; Spiaggia Li Ronzi, Casalabate (LE), Legambiente Onlus, IT; 2 SP366, 73026 San Foca, Italie, Surfrider Foundation Europe, IT; Baia dell’Orte, spiaggia di cala casotto, Surfrider Foundation Europe, IT

Duke iu referuar grumbullimit të mbetjeve detare në fundin e detit, Giménez *et al.* zbuloi një lidhje pozitive midis numrit të mbetjeve të vëzhguara në zonat e Puglia-s dhe përqindjes totale të specieve strukturore të prekura nga nekroza. Rezultatet sugjerojnë se aktivitetet njerëzore, si peshkimi përgjatë bregdetit dhe presioni i tërthortë i njeriut, po ndikojnë negativisht në këto habitate. Grepat dhe litarët ishin në përgjithësi mbetjet detare më të gjetura në të katër vendet e studiuara, duke konfirmuar ndikimin e aktiviteteve detare në zonë. Zonat më të prekura ishin zonat pranë porteve të rëndësishme, ndërsa numri më i ulët i mjeteve të peshkimit dhe mbetjeve detare u regjistrua në dy zonat përgjatë bregut të Adriatikut, të cilat ishin larg qendrave kryesore të populluara.

Erozioni bregdetar

Fenomene të rëndësishme erozive janë duke ndodhur në vijën bregdetare të Puglia-s: Bruno *et al.* (2020) analizon zhvillimin në periudhën 2005-2017 duke treguar se rreth 34% e bregdetit ranor rajonal (127 km) ka qenë e ekspozuar ndaj erozionit (Tabela 5, Figura 42) Analizat e mëtejshme të kryera duke iu referuar ortofotove të viteve 2008, 2010 dhe 2011 theksojnë se ato brigje ranore u përkeqësuan ndjeshëm dhe papritur midis viteve 2008 dhe 2010, duke sjellë prekjen nga erozioni të rreth 31% të totalit të vijës bregdetare. Të dhënat e mëparshme tregojnë se 130 km vijë bregdetare me rërë janë tërhequr gjatë periudhës 1960-1992.

Tabela 5. Normat vjetore të ndryshimit të vijës bregdetare të njësisve të ndryshme fiziografike të bregdetit të Puglia-s (PU) në periudhat 1960-1992, 1992-2005 dhe 2005-2017 Zona e studimit përfshihet në PU3 dhe PU4. Burimi: Bruno *et al.*, 2020

	Sandy Shoreline (km)	Average Width (m)	Erosion 1960–1992 (%)	Erosion 1992–2005 (%)	Erosion 2005–2017 (%)
PU1	81.9	30.6	21.0	22.3	39.6
PU2	77.9	29.9	32.5	28.0	31.9
PU3	36.3	18.4	55.4	3.2	43.2
PU4	62.8	19.8	64.9	23.9	31.9
PU5	18.7	23.3	19.2	16.1	45.3
PU6	42.1	20.4	25.8	4.3	22.9
PU7	46.5	29.6	26.5	2.3	25.3
Total	366.2	25.5	35.5	16.2	33.2

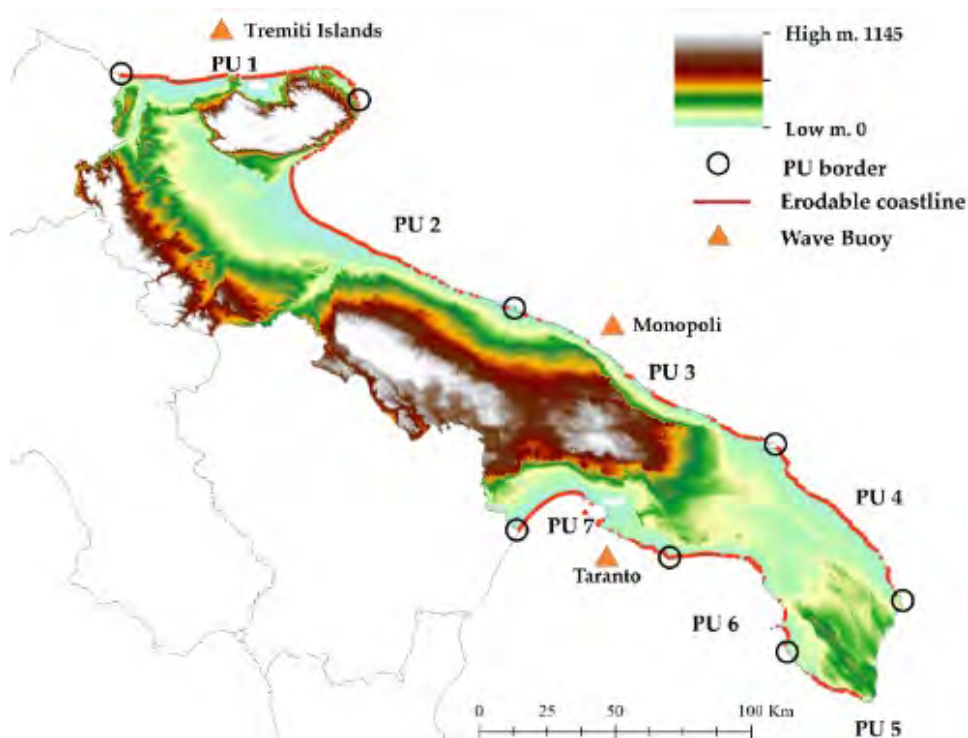

Figura 42. Segmentet e vijës bregdetare të ekspozuara ndaj erozionit (vijat e kuqe). PU = Njësia fiziografike. Modeli digjital i lartësisë nga www.sit.Puglia.it. Burimi: Bruno *et al.* 2020

Cenueshmëria ndaj përmbytjeve

Lidhur me zonat vulnerabel të rrezikuara nga përmbytjet, si p.sh. lumenjtë dhe nga deti, Figura 43, paraqet zonën bregdetare të ulët (LECZ), të përcaktuar nga studimi i instrumentit të vlerësimit NEAT për Statusin e Mirë Mjedisor (GES) për Bregdetin dhe Objektivat Ekologjike të Hidrografisë (Eo-të) në Adriatik (2022) si zona tokësore brenda brezit bregdetar 10 km të gjerë që është ngjitur

me vijën bregdetare dhe është më pak se 5 metra mbi nivelin e detit.

Mund të vërehet në veri të qarkut të Vlorës, Figura 44, që zona e ulët bregdetare vazhdon në brendësi të tokës, madje edhe përtej gjerësisë së zonës bregdetare 10 km.

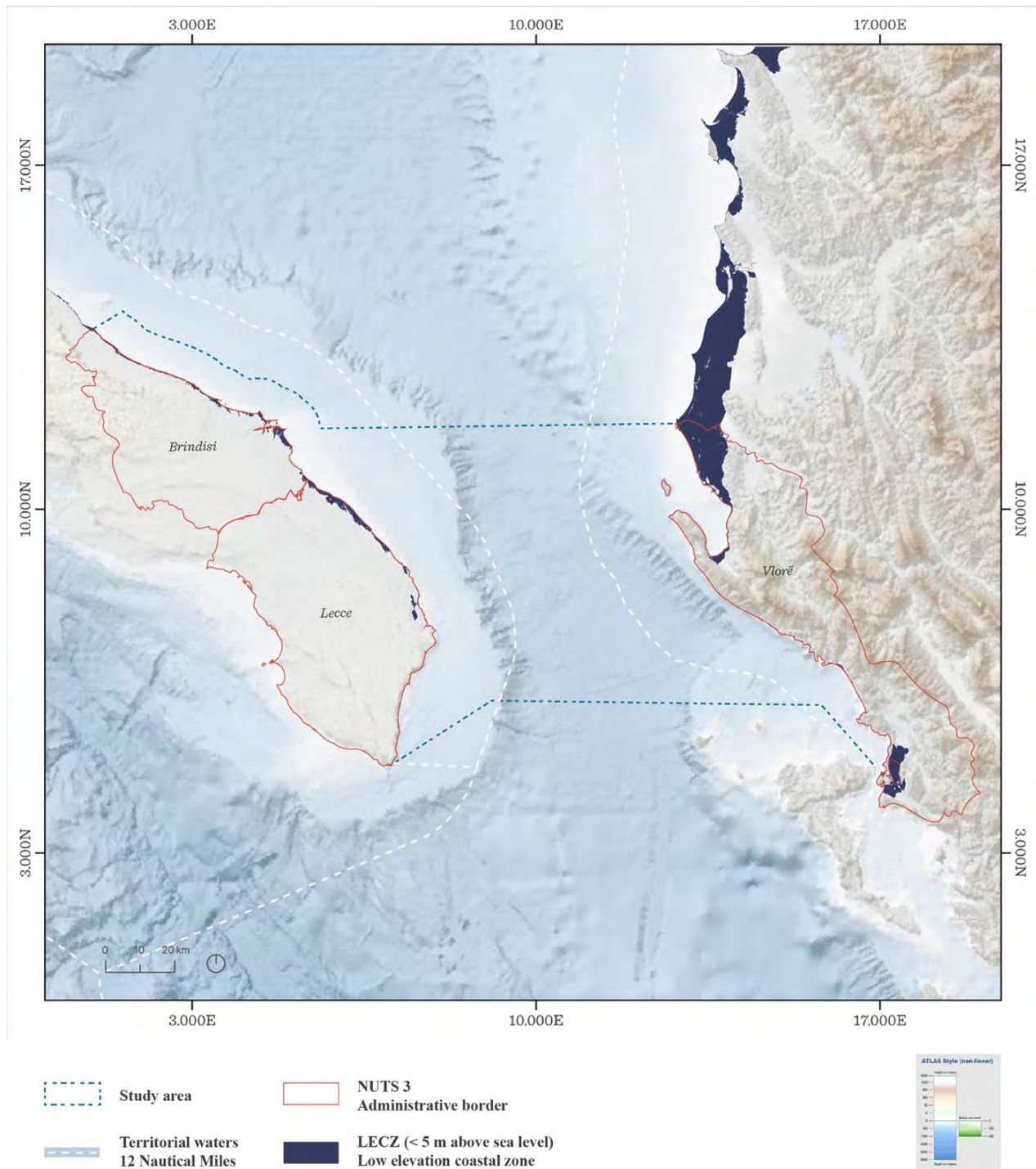

Figura 43. Zonë bregdetare e ulët në Puglia dhe Vlorë.
Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

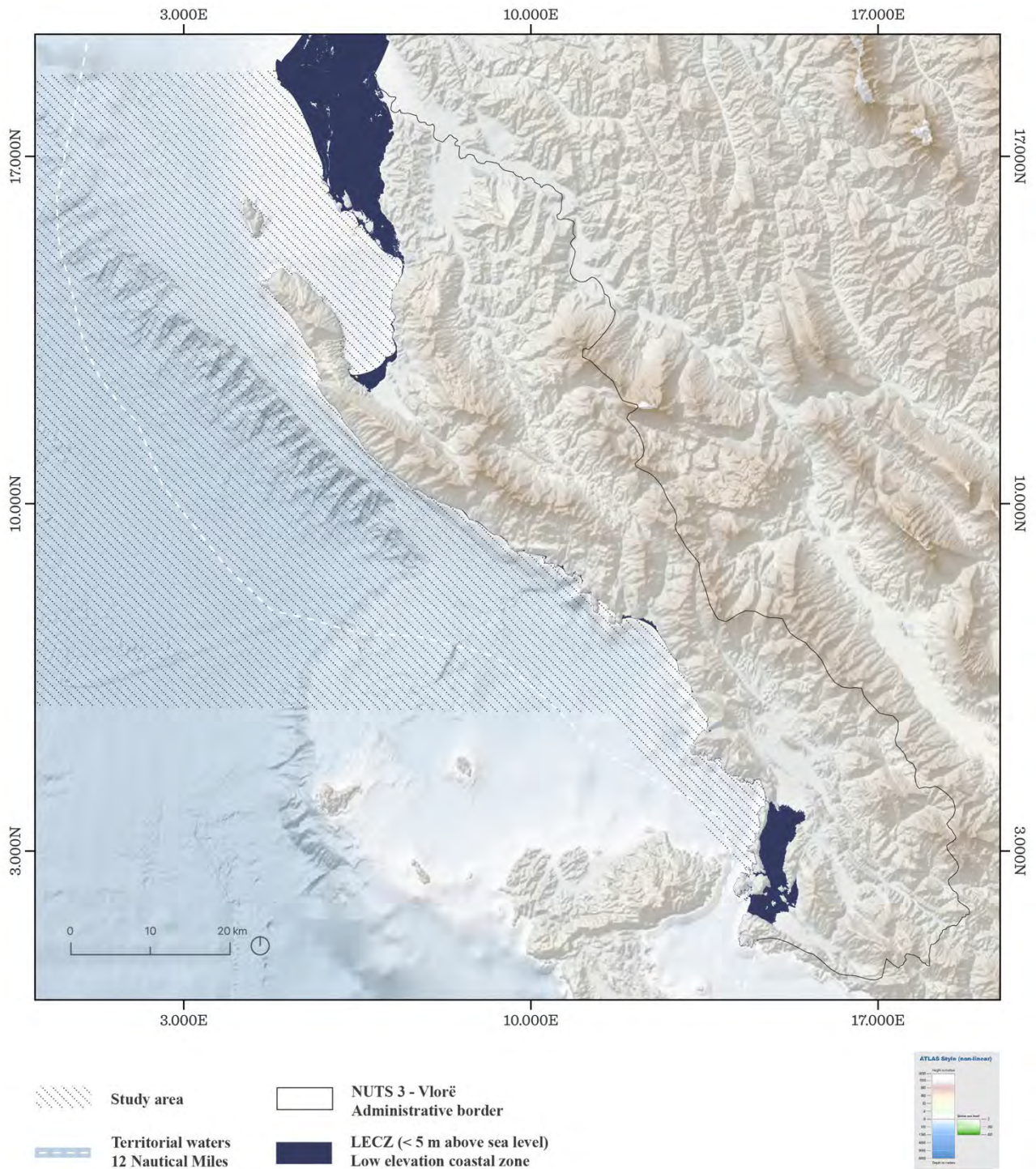

Figura 44. Zonë bregdetare e ulët në Vlorë. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

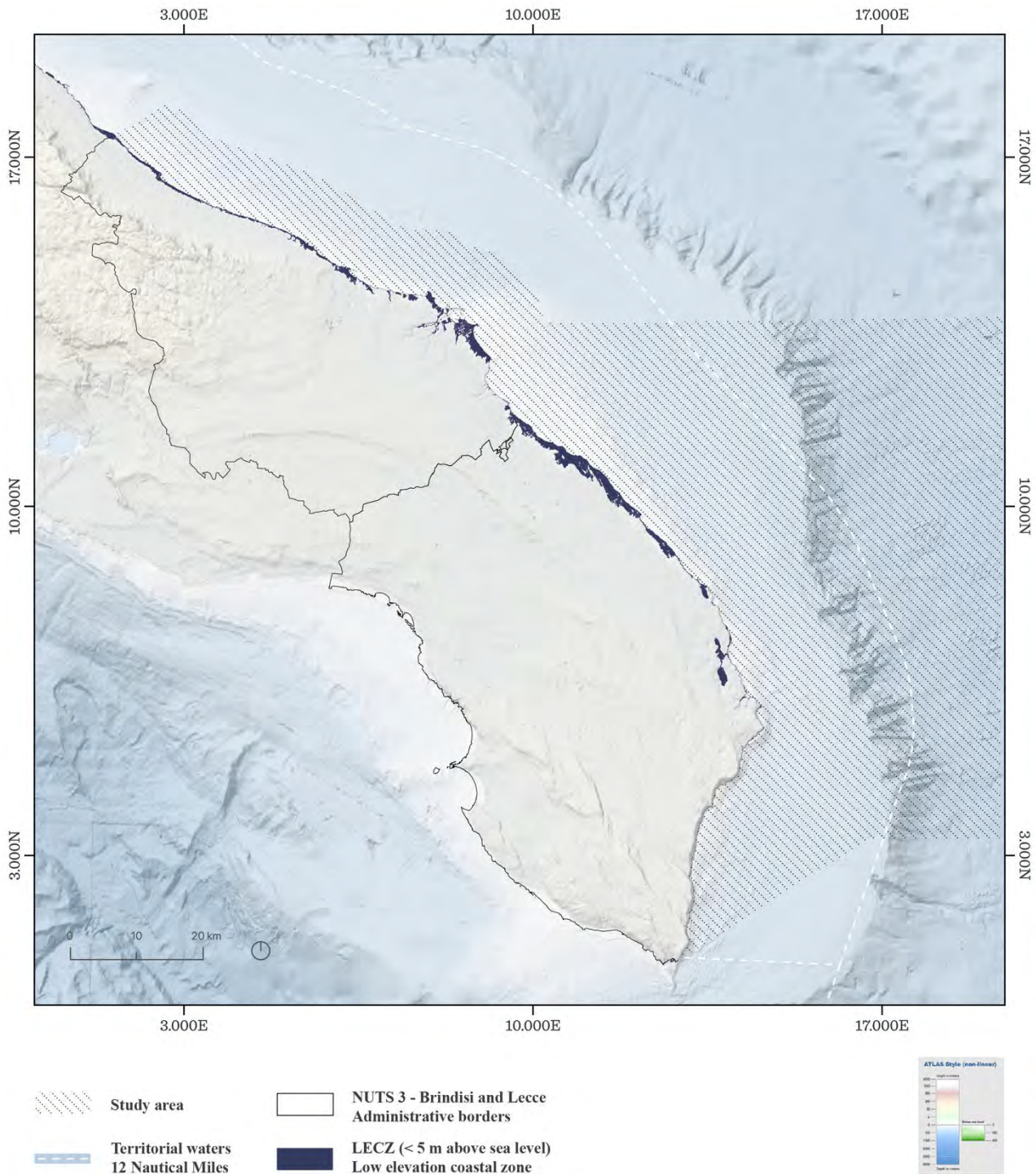

Figura 45. Zonë bregdetare e ulët në Puglia. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

Bregdeti i Vlorës, siç paraqitet në Tabelën 6, mbulon brenda 10 km nga vija bregdetare një sipërfaqe prej 1614,59 kilometra katrorë. 13,68% (rreth 220 km²) e kësaj zone është më pak se 5 m mbi nivelin e detit.

Me një shtrirje më të vogël, provincat e Brindisit dhe Leçes paraqesin gjithashtu zona të ulëta bregdetare,

konkretisht 3,99% (796,90 km²) për Brindisin dhe 4,49% (884,58 km²) për Leçen.

Nëse brenda zonës bregdetare të ulët mbivendoset përdorimi i tokës, Tabela 7, mund të konstatohet se në rastin e Vlorës (Figura 46) nga sipërfaqja totale prej 220 km², 81,47 km² e përbën toka bujqësore (37%),

60,67 km² e përbëjnë trupat ujorë (28%), 27,42 km² sipërfaqe natyrore dhe pyjore (12%) dhe se 16,04 km² janë zona të urbanizuara (7%).

Në bregdetin e provincave të Brindisit dhe Leçes (Figura 47), nga ana tjetër, shtrirja më e lartë brenda zonës së

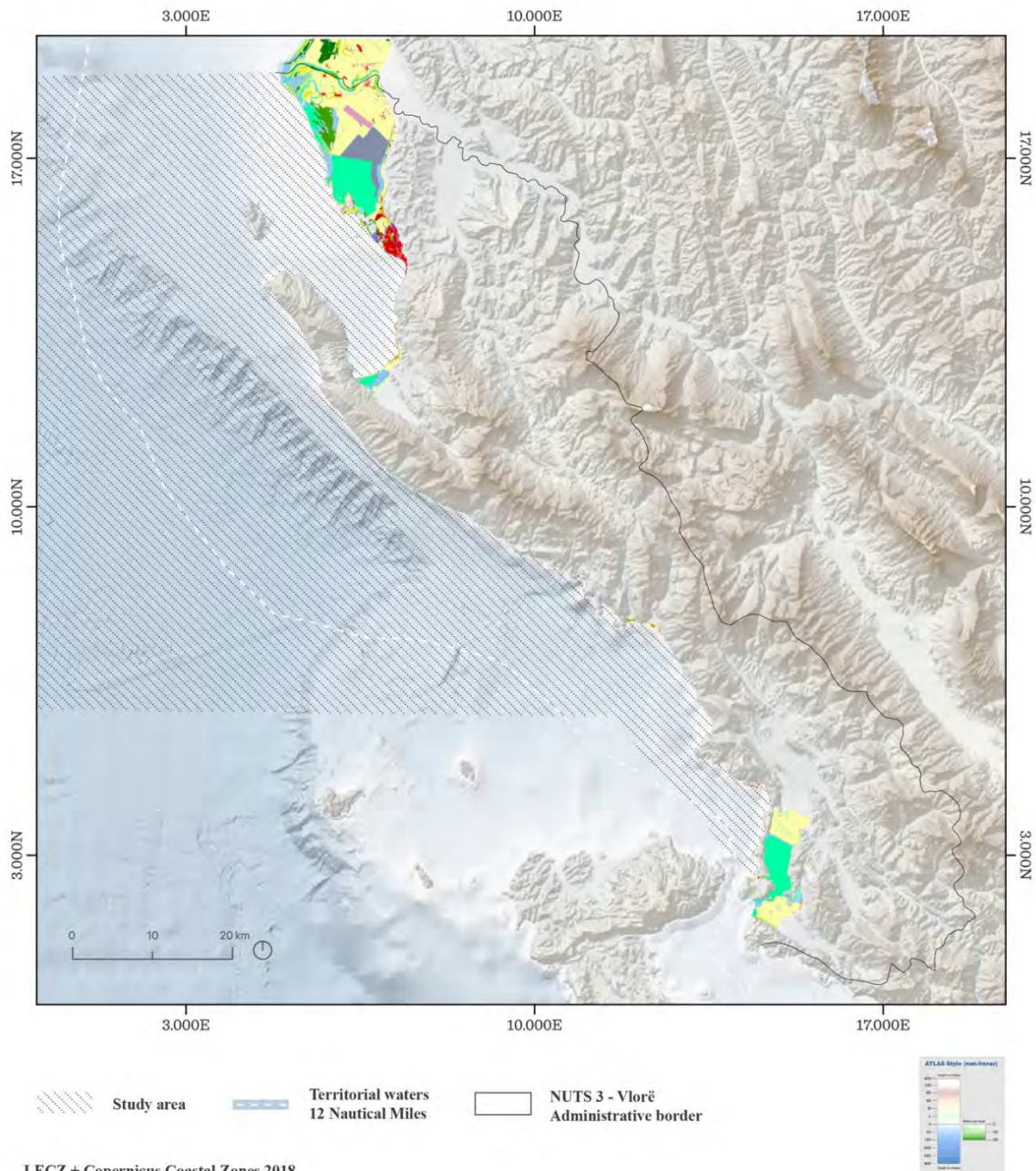
ulët bregdetare përbëhet nga zonat bujqësore dhe ato të urbanizuara. Në veçanti, në rastin e Brindisit, ka një shtrirje prej 10,99 km² të tokave bujqësore (15%) dhe 9,47 km² për ato të urbanizuara (13%).

Tabela 6. Zonat të ulëta bregdetare në Vlorë, Brindisi dhe Leçe dhe përqindjet e tyre brenda zonës bregdetare 10 km. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

Njësia administrative	Zona e ulët bregdetare [km ²]	Zona bregdetare (0-10 km) [km ²]	Përqindja e zonës bregdetare të ulët në zonën bregdetare
Qarku i Vlorës	220,82	1614,59	13,68%
Brindisi	31,82	796,90	3,99%
Leçe	39,71	884,58	4,49%

Tabela 7. Zonat e kategorive të ndryshme LCLU në zonat e ulëta bregdetare. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

Njësia administrative	Ndërtesa [km ²]	Tokë bujqësore [km ²]	Pyje dhe zona gjysmë-natyrore [km ²]	Ligatina [km ²]	Trupat ujorë [km ²]	Totali [km ²]
Qarku i Vlorës	16,04	81,47	27,42	35,22	60,67	220,82
Brindisi	9,47	10,99	6,34	3,46	1,56	31,82
Leçe	6,14	12,63	8,13	8,39	4,42	39,71

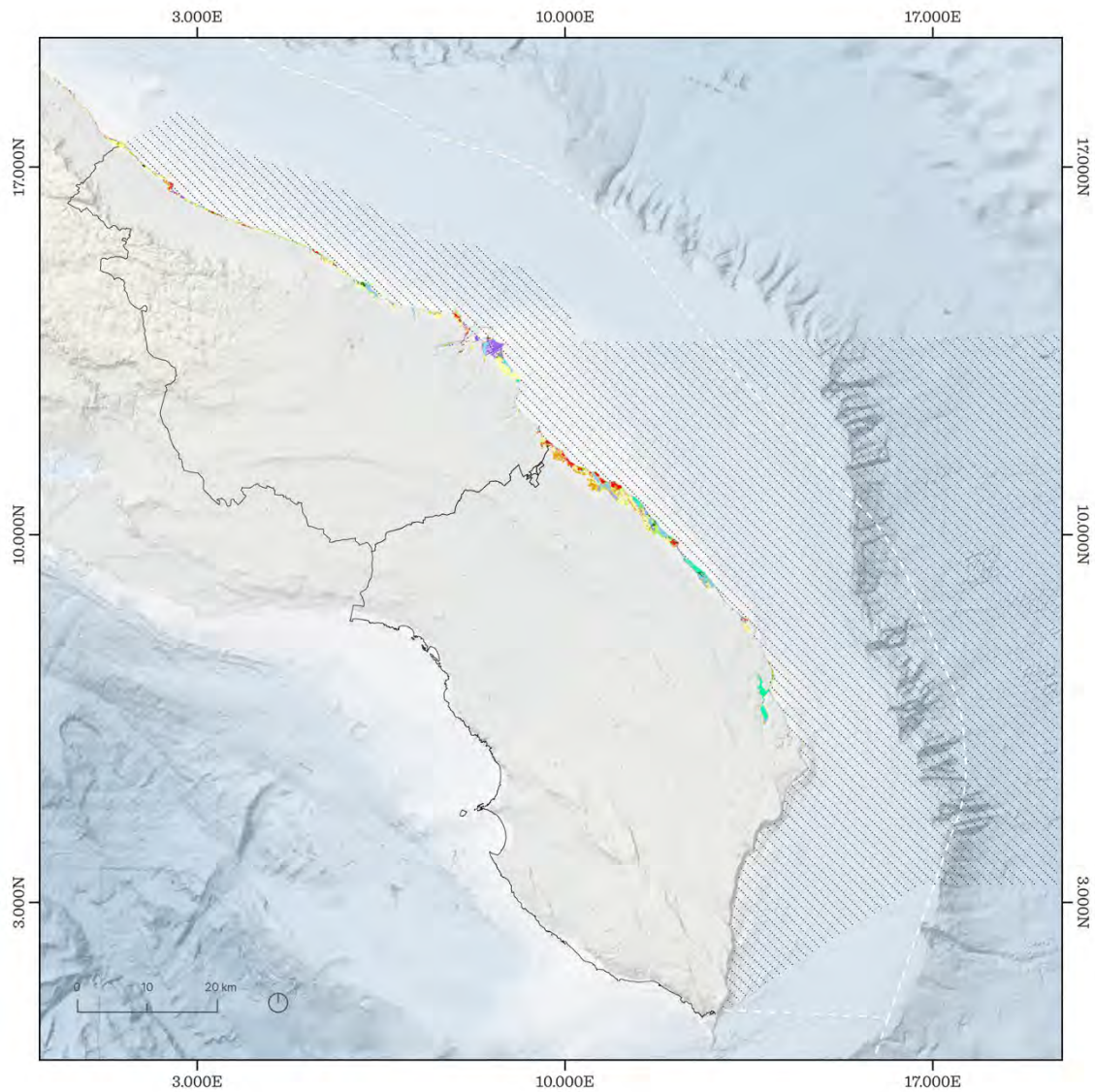

LECZ + Copernicus Coastal Zones 2018
(included in the map)

11110 Continuous urban fabric (IMD =>80%)	22100 Vineyards, fruit trees and berry plantations	62200 River banks
11120 Dense urban fabric (IMD =>30-80%)	22200 Olive groves	63110 Bare rocks and outcrops
11130 Low density fabric (IMD <30%)	23200 Complex cultivation patterns	63120 Coastal cliffs
11210 Industrial, commercial, public and military units (other)	23300 Land principally occupied by agriculture with significant areas of natural vegetation	71100 Inland marshes
12100 Road networks and associated land	31100 Natural & semi-natural broadleaved forest	72100 Salt marshes
12200 Railways and associated land	32100 Natural & semi-natural coniferous forest	72200 Salines
12320 Passenger port	33100 Natural & semi-natural mixed forest	72300 Intertidal flats
12330 Fishing port	34000 Transitional woodland and scrub	81100 Natural & semi-natural water courses
12350 Marinas	35000 Lines of trees and scrub	81200 Highly modified water courses and canals
12360 Local multi-functional harbours	41000 Managed grassland	81300 Seasonally connected water courses (oxbows)
12400 Airports and associated land	42100 Semi-natural grassland	82100 Natural lakes
13110 Mineral extraction sites	53000 Sclerophyllous scrubs	82200 Reservoirs
13130 Construction sites	61100 Sparse vegetation on sands	83100 Lagoons
13200 Land without current use	61200 Sparse vegetation on rocks	83200 Estuaries
14000 Green urban, sports and leisure facilities	62111 Sandy beaches	83300 Marine inlets and fjords
21100 Arable irrigated and non-irrigated land	62112 Shingle beaches	84200 Coastal waters

Figura 46. Zonat e ulëta bregdetare dhe CCZ në qarkun e Vlorës. Burimi: Mjeti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjikë të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

 Study area
  Territorial waters
12 Nautical Miles
  NUTS 3 - Brindisi and Lecce
Administrative borders

LECZ + Copernicus Coastal Zones 2018
(included in the map)

 11110 Continuous urban fabric (IMD =>80%)	 13200 Land without current use	 61200 Sparse vegetation on rocks
 11120 Dense urban fabric (IMD =>30-80%)	 14000 Green urban, sports and leisure facilities	 62111 Sandy beaches
 11130 Low density fabric (IMD <30%)	 21100 Arable irrigated and non-irrigated land	 62112 Shingle beaches
 11210 Industrial, commercial, public and military units (other)	 22100 Vineyards, fruit trees and berry plantations	 63110 Bare rocks and outcrops
 12100 Road networks and associated land	 22200 Olive groves	 63120 Coastal cliffs
 12200 Railways and associated land	 23200 Complex cultivation patterns	 63200 Burnt areas (except burnt forest)
 12310 Cargo port	 31100 Natural & semi-natural broadleaved forest	 71100 Inland marshes
 12330 Fishing port	 31200 Highly artificial broadleaved plantations	 72100 Salt marshes
 12350 Marinas	 32100 Natural & semi-natural coniferous forest	 72200 Salines
 12360 Local multi-functional harbours	 33100 Natural & semi-natural mixed forest	 81100 Natural & semi-natural water courses
 12370 Shipyards	 34000 Transitional woodland and scrub	 81200 Highly modified water courses and canals
 12400 Airports and associated land	 35000 Lines of trees and scrub	 82100 Natural lakes
 13110 Mineral extraction sites	 42100 Semi-natural grassland	 82200 Reservoirs
 13130 Construction sites	 53000 Sclerophyllous scrubs	 83100 Lagoons
	 61100 Sparse vegetation on sands	 84200 Coastal waters

Figura 47. Zonat e ulëta bregdetare dhe CCZ në provincat e Brindisit dhe Leçës. Burimi: Instrumenti i vlerësimit NEAT për GES për Objektivat Ekologjike të bregdetit dhe hidrografisë në Adriatik, 2022

Përmbledhje e ndikimeve

Duke iu referuar zonës EBSA të Adriatikut Jugor dhe Jonit (SEIS), Ramieri *et al.* (2022) ka theksuar fushat më të prekura nga aktivitetet njerëzore⁶. Disa nga zonat me ndikimet më të larta të vlerësuara ndodhen përballë bregut të rajonit të Pulgia-s, afërsisht 15 NM në det të qytetit të Brindisit. Zonat me nivel të lartë ndikimi të

vlerësuar ndodhen në një zonë të gjerë rreth 20 NM në det të Barit, në qendër të kanalit të Otrantos. Presionet e krijuara nga trafiku detar dhe peshkimi (veçanërisht aktivitetet e peshkimit) rezultojnë të jenë faktorët më të rëndësishëm për përcaktimin e këtyre niveleve të vlerësuara të ndikimit mjedisor.

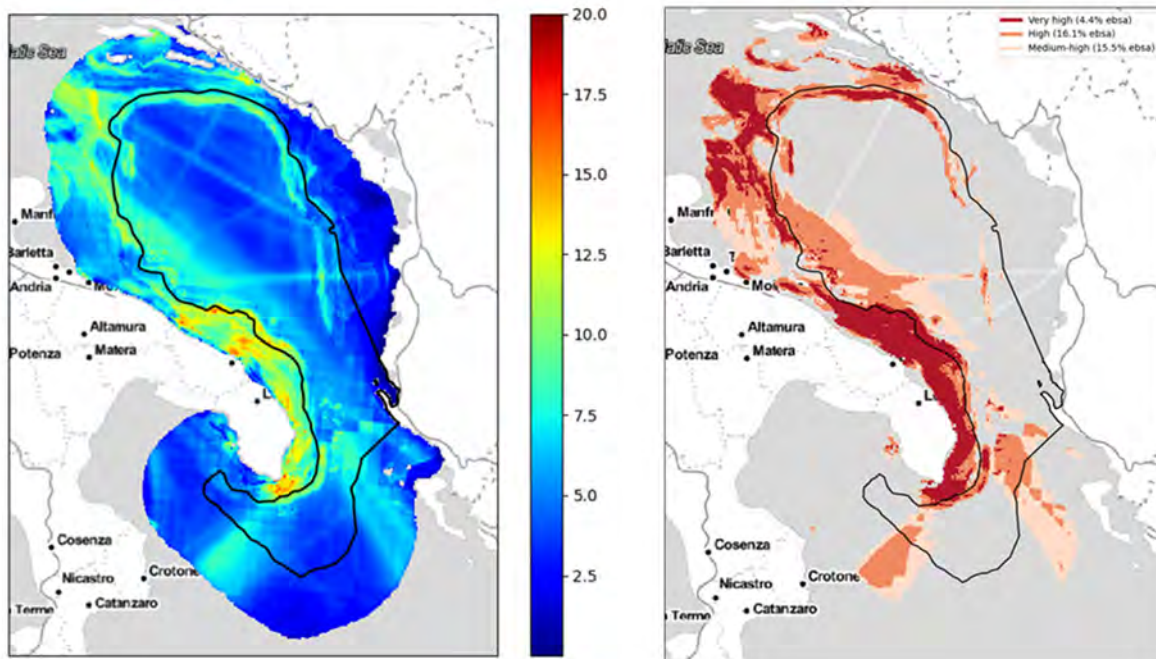

Figura 48. Shpërndarja hapësinore e rezulttit të CEA = ndikimi i vlerësuar mjedisor (majtas) dhe zonat prioritare me interes (djathtas). Burimi: Ramieri *et al.* (2022).

Me të njëjtën analizë, autorët analizojnë edhe ndikimet në disa komponentë individuale mjedisore të analizuar në detaje. Zonat prioritare me interes për megafaunën detare dhe habitatin e shtratit të detit A6.61 (Grupet e koralet në thellësi të detit) paraqiten në Figurën 49. Sa i përket megafaunës, 98% e ndikimit të vlerësuar është për shkak të trafikut detar dhe peshkimit, nëpërmjet presioneve si vendosja e përbërjeve sintetike dhe jo sintetike, mbetjet detare, përplasjet dhe kapjet e rastësishme. 99% e ndikimeve të vlerësuara për habitatin e shtratit të detit A6.61 (koralet në ujëra të thella) shkaktohen nga transporti detar dhe peshkimi me peshkarexhë. Përveç presioneve për shkak të futjes së substancave dhe mbeturinave, gërryerja dhe ndryshimi i bllokimit të mbetjeve janë gjithashtu shumë të

rëndësishme në këtë rast (përkatësisht 13% dhe 12%). Zonat prioritare me interes ndodhen në kanionin e Barit dhe në kanalit të Otrantos.

Duke iu referuar zonës më të gjerë të SEIS EBSA, janë identifikuar kriteret e mëposhtme CBD (Konventa e Diversitetit Biologjik): grupe të rëndësishme benthike (koralet në ujëra të thella dhe grupet e sfungjerëve në thellësi të detit); habitati kritik për balenat me sqep të Kuvier-it; habitatet e rëndësishme për rraxhat, delfinët me vija, breshkat e ujit, tunat, peshkaqenët dhe zogjtë; habitatet historike ngjitur të fokave murg të rrezikuara të Mesdheut. Duke qenë pjesa më e madhe e këtyre elementëve biologjikë rrezikohen në zonën e studimit, mund të merren parasysh ndikimet e mundshme për të gjithë këta elementë.

⁶ Analiza bazohet në zbatimin e të ashtuquajturit instrumenti CEA (Menegon *et al.*, 2018a, 2018b). CEA është një softuer me akses falas dhe me burim të hapur (FOSS) i bazuar në python për analiza gjeohapësinore për të mbështetur Planifikimin Hapësinor Detar dhe menaxhimin e mjedisit detar. CEA bazohet në metodologjinë e zhvilluar fillimisht nga Halpern *et al.* (2008) dhe më vonë të modifikuar nga Andersen *et al.* (2013) dhe përfshin aspektin kryesor të vlerësimit të rrezikut mjedisor, d.m.th. identifikimin e qartë të lidhjeve burim-presion-rugë-receptor (Judd *et al.*, 2015; Stelzenmüller *et al.*, 2018).

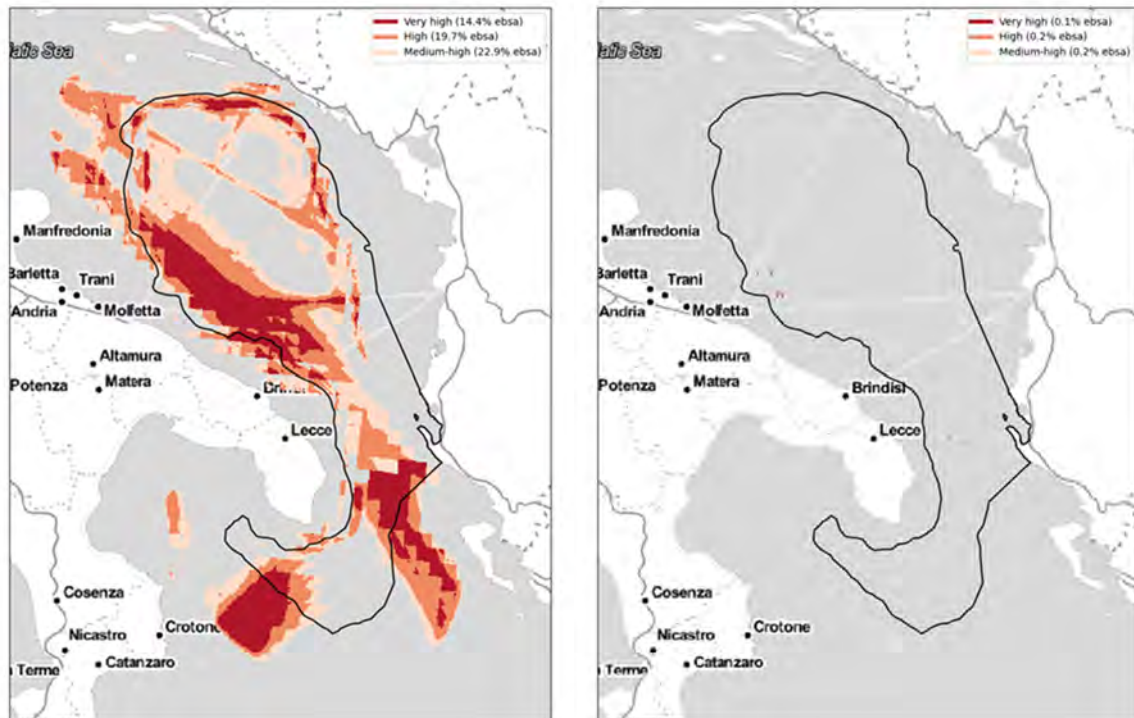

Figura 49. Zonat prioritare me interes për megafaunën (majtas) dhe për habitatin e shtratin të detit A6.61 – habitatet e grupeve të koraleve në thellësi të detit (djathtas). Burimi: Ramieri et al. (2022).

Në lidhje me zonat bregdetare, në Gjirin e Vlorës janë identifikuar rreziqe për mjedisin detar dhe bregdetar nga aktivitetet njerëzore (Genc Myftiu, 2020). Në mënyrë të veçantë, theksohen ndikimet nga aktivitetet e peshkimit për shkak të praktikave të paligjshme të peshkimit (peshkimi me midhje, peshkimi me peshkarexhë dhe përdorimi i eksplozivëve). Peshkimi i paligjshëm me peshkarexhë shkakton humbjen e mbi 50% të livadheve *Posidonia oceanica* në shtratin e detit brenda gjirit. Peshkimi i paligjshëm në bregun shkëmbor shkakton reduktim të mbulesës së makroalgave si *Cystoseira* spp. Për Parkun Kombëtar Karaburun-Sazan, ekziston rreziku i lidhur me incidentet dhe ndotjen e anijeve dhe praninë e mbeturinave, së bashku me presionet që rrjedhin nga frekuentimi i pakontrolluar nga toka dhe deti.

Përgjatë bregut të Puglia-s, mund të ketë ndikime në ekosistemet bregdetare, veçanërisht në livadhet *Posidonia oceanica*, të lidhura me presionin intensiv turistik (turizmi i llixhave, turizmi detar), peshkimi (duke përfshirë peshkimin rekreativ) dhe ndotjen e ujit dhe sedimenteve (duke përfshirë mbetjet detare). Siç u përshkrua më lart, erozioni bregdetar është gjithashtu problematik, duke paraqitur rreziqe për ekosistemin bregdetar në vend. Erozioni bregdetar lidhet me një sërë faktorësh, duke përfshirë dinamikën e ndryshimeve klimatike, përdorimin e tokës, por edhe praninë/

mungesën e ekosistemeve bregdetare detare si livadhet nënujore me alga që janë një pengesë natyrore ndaj valëve.

2.6. Zonat e identikuara për mbrojtjen detare

Në zonën e studimit janë identifikuar disa lloje zonash të përcaktuara për mbrojtjen e habitateve dhe specieve detare: Zonat e Mbrojtura Detare, Zonat Natura 2000, Parqet Kombëtare, Rezerva Natyrore e Menaxhuar, dy Zona të Veçanta të Mbrojtura me Rëndësi për Mesdheun (SPAMI). Një pjesë e zonës së studimit përfshihet në Zonën me Rëndësi Ekologjike ose Biologjike (EBSA) të Adriatik Jugor dhe detit Jon. Për më tepër, ka Habitata Kritike të Cetaceve (CCH), siç përkufizohen në ACCOBAMS, në zonën e studimit. Lista e zonave të mbrojtura të krijuara paraqitet në Tabelën 8. Këto zona paraqiten në Figurën 50 dhe Figurën 51.

Tabela 8. Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit

Emri	Emërtimi	Cod-NAT2000	Plani i menaxhimit	Zona (ha)	Iloji i zonës	Kategoria IUCN
Puglia						
Litorale brindisino	SAC – SCI	IT9140002	<u>Po</u>	7256	Bregdetare dhe detare	
Torre Guaceto e Macchia S.Giovanni	SAC – SCI	IT9140005	<u>Po</u>	7978	Bregdetare dhe detare	
Torre Guaceto	MPA – SPA – SCI – SPAMI	IT9140008	<u>Po</u>	548	Bregdetare dhe detare	IV – Zona e menaxhimit të habitatit/specieve
Foce Canale Giancola	SAC – SCI	IT9140009	Jo	54	Bregdetare	
Stagni e Saline di Punta della Contessa	SPA – SCI – SAC	IT9140003	<u>Po</u>	2858	Bregdetare dhe detare	
Bosco Tramazzone	SAC – SCI	IT9140001	Jo	4406	Bregdetare dhe detare	
Rauccio	SAC – SCI	IT9150006	Jo	91	Bregdetare dhe detare	
Aquatina di Frigole	SAC – SCI	IT9150003	<u>Po</u>	3163	Bregdetare dhe detare	
Torre Veneri	SAC – SCI	IT9150025	<u>Po</u>	1742	Bregdetare dhe detare	
Le Cesine	SAC – SCI	IT9150032	Jo	2148	Bregdetare dhe detare	
Torre dell'Orso	SAC – SCI	IT9150004	<u>Po</u>	60	Bregdetare	
Alimini	SAC – SCI	IT9150011	<u>Po</u>	3716	Bregdetare dhe detare	
Costa Otranto – S.Maria di Leuca	SAC – SCI	IT9150002	Jo	6093	Bregdetare dhe detare	
Bosco le Chiuse	SAC – SCI	IT9150021	Jo	37	Bregdetare	
Vlorë						
Pishe Poro	Rezervë Natyrore e Menaxhuar	–	?	1499	Bregdetare dhe detare	IV – Zona e menaxhimit të habitatit/specieve
Vjosë-Nartë	Peizazh i mbrojtur	–	Po	19 729	Bregdetare dhe detare	V – Peizazh tokësor/detar i mbrojtur
Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan	SPAMI – Park Kombëtar	–	Po	12 571	Bregdetare dhe detare	II – Park Kombëtar
Butrinti	Park Kombëtar	–	Po	9422	Bregdetare dhe detare	II – Park Kombëtar
Ishulli i Sazanit – Gadishulli i Karaburunit	CCH	–	–	39 372	Detare	
Porto Palermo	Park natyror	–	Po	1694	Bregdetare dhe detare	IV – Zona e menaxhimit të habitatit/specieve
Zona e përgjithshme e studimit						
Ngushtica e Detit Jon dhe Adriatikut Jugor me rëndësi ekologjike ose biologjike	EBSA	–	–	3 816 316	Detare	

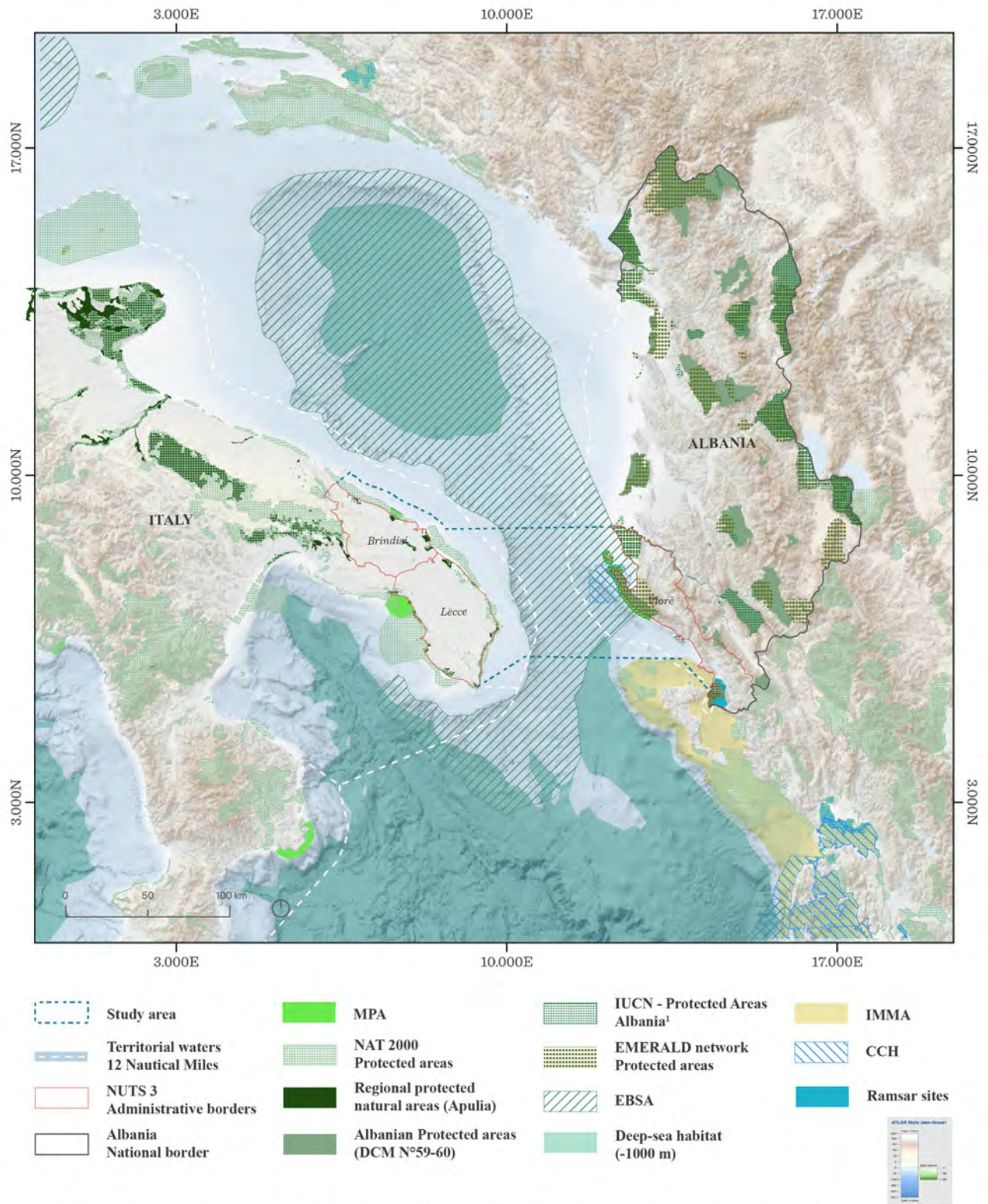
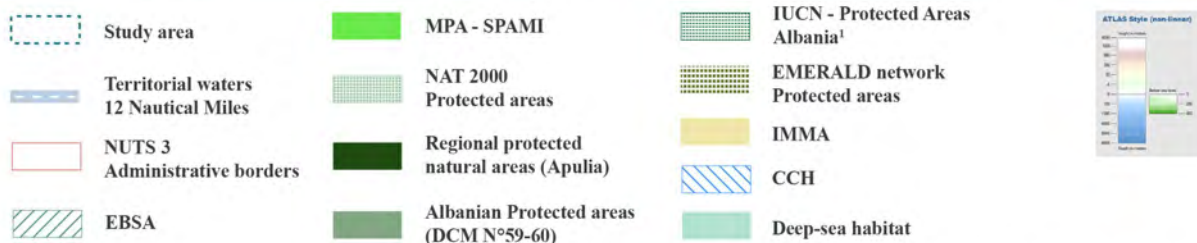
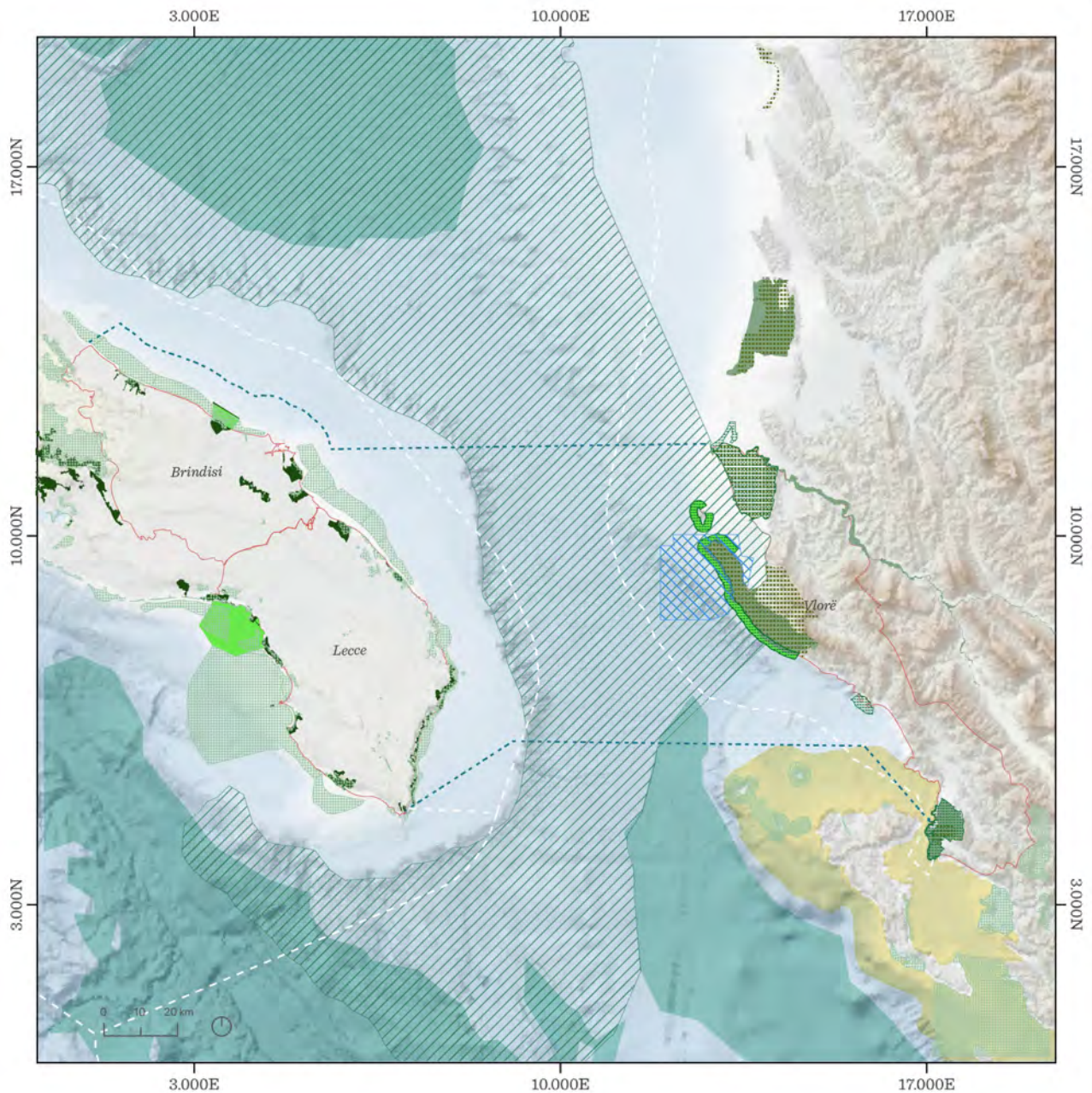

Figura 50. Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat EMERALD

¹Porto Palermo site is declared "Natural Park" - category IV - IUCN classification, represented in this map, but not included yet in the IUCN database (shp file)

Figura 51. Zonat për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit në zonën e studimit. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat EMERALD

Në Puglia, **Zona e Mbrojtur Detare e Torre Guaceto** është pjesë e (Figura 52) komunës së Brindisit dhe Carovigno. Zona shtrihet për rreth 8 km e gjatë përgjatë vijës bregdetare nga Apani deri në Punta Penna Grossa. Siç paraqitet nga SPA/RAC, zona është e rëndësishme për speciet në ujërat e njelmëta që karakterizohen nga prania e algave të detit (*Zostera noltii*). Meslitorali shkëmbor karakterizohet nga prania e algave të kuqe (*Laurencia* sp, dhe *Corallina elongate*) dhe *Cystosera* sp. Infralitorali shkëmbor karakterizohet nga algat fotofile dhe nga iriqi i detit. Livadhet e *Posidonia oceanica* gjenden në infralittoralin ranor, duke u siguruar strehë peshqve, krustaceve, sfungjerëve, briozanëve, hidroideve, antozonëve dhe molusqeve bivalvë. Disa nga formacionet prekoralligjene, që ndodhen kryesisht përballë Kullës së Guacetos, në thellësi 15-17 metra, karakterizohen nga zona me përqendrim të lartë të gorgonianëve të specieve *Eunicella cavolinii*, *E. singularis* dhe *E. seeranova*. Kërcënimet dhe presionet kryesore lidhen me shkarkimet e pakontrolluara të ndotësve organikë dhe inorganikë të papërcaktuar, me bllokimin e mbetjeve të ngurta inorganike dhe me ngarkesën organike që transportohet përgjatë bregdetit nga Adriatiku Verior dhe nga Shqipëria. Për më tepër, organizmat bentik bregdetar nga vizitorët e rezervës ndikon në grupin bentik. Specia invazive *Caulerpa racemosa* është gjithashtu shumë e zakonshme. Për më tepër, MPA e Torre Guaceto përfshihet në listën SPAMI.

Kërcënimet (për livadhet e *Posidonia*-s, koraligjene dhe parakoraligjene): shkalla e lartë e sedimentimit, ngarkesat e ndotjes nga agrikultura, mbetjet e industrisë ushqimore të trajtuara (vaji ushqimor) dhe ujërat e zeza urbane të trajtuara.

Masat (për mbrojtjen e livadheve të *Posidonia*-s, koraligjeneve dhe parakoraligjeneve): fitodepurimi dhe ripërdorimi i ujërave të zeza, monitorimi i cilësisë së ujit dhe i ngarkesës së sedimentit, realizimi i sistemit të bovave oqeanografike.

Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan në qarkun e Vlorës ka vendndodhje strategjike në bregun lindor të kanalit të Otrantos (Figura 53) (IUCN kategoria II). Ai mbulon një zonë detare përgjatë vijave bregdetare të gadishullit të Karaburunit dhe ishullit të Sazanit. Livadhet e *Posidonia oceanica* dhe koraligjenet janë të pranishme në shtresën infralitorale/rrethore përgjatë brigjeve perëndimore të Karaburunit, ishullit të Sazanit dhe Rrezës

së Kanalit. Tre breshka detare që rrezikohen në nivel global, me status të lartë kërcënues, gjenden në ujërat shqiptare: breshka e ujit (*Caretta caretta*), breshka e gjelbër (*Chelonia mydas*) dhe breshka e rrallë me kurriz lëkure (*Dermochelys coriacea*). Gjithashtu, zona është një habitat i mundshëm për fokën murg dhe kjo e fundit është vërejtur gjithnjë e më shumë në 5 vitet e fundit. Janë raportuar pesë lloje cetacesh, ndër të cilët delfini i zakonshëm me sqep të shkurtër (*Delphinus delphis*), delfini i zakonshëm hundë-shishe (*Tursiops truncatus*) dhe balena e spermës (*Physeter macrocephalus*). Për këtë arsye, Parku Kombëtar përfshihet në një zonë më të gjerë të Habitatit Kritik për Cetacean (CCH), duke përfshirë ujërat jashtë ishullit të Sazanit dhe gadishullit të Karaburunit për një sipërfaqe totale prej 124 km², të identifikuar nga ACCOBAMS. Sipas Birdlife International, zona e gjirit të Vlorës, gadishullit të Karaburunit dhe malit të Çikës renditet gjithashtu si Zonë e Rëndësishme e Zogjve dhe Biodiversitetit (IBA) për Shqipërinë. Janë regjistruar rreth 70 lloje zogjsh të detit, ndër të cilët karabullaku i vogël (*Phalacrocorax pygmaeus*). Për më tepër, Parku Kombëtar Detar përfshihet në listën SPAMI. (Burimi: Plani i Menaxhimit të Parkut Kombëtar të ekosistemeve natyrore detare të gadishullit të Karaburunit dhe ishullit të Sazanit). Aktivitetet e lejuara për zona të ndryshme paraqiten në Tabelën 9.

Parku Kombëtar Detar i Porto Palermos është një pikë e nxehtë e biodiversitetit në bregdetin shqiptar. Karakterizimi ekologjik i zonës është bërë nga një studim i kryer nga RAC/SPA (RAC/SPA – UNEP/MAP, 2013). Përveç habitateve tokësore, speciet pritëse bimore të mbrojtura, grupet dhe habitatet detare bentike janë shumë të pasura dhe ka specie pritëse me interes ruajtjeje (): komuniteti i *Lithophyllum byssoides*, komuniteti i *Cystoseira amentacea* var. *spicata*, livadhet *Posidonia oceanica*, komuniteti i *Cymodocea nodosa*). Burimet e peshkut janë gjithashtu shumë të pasura. Gjiri kishte një zonë ushtarake ku deri në vitin 1997 ndalohej çdo hyrje dhe aktivitet. Aktualisht, në gjir gjenden specie me rëndësi ndërkombëtare si specie të rralla ose të rrezikuara ku habitatet e tyre duhet mbrojtur dhe ruajtur në mënyrë të veçantë (p.sh., Kali i detit me hundë të shkurtër, makoja i shkurtër, peshkaqeni skumbri, raxha, *Sciaena umbra*, kalli, peshkaqeni kokë-çekiç, gjilpërëza shiritazezë, milllokopi, peshku shpatë).

Disa nga zonat e Natura 2000 (SAC/SCI) të pranishme përgjatë bregut të Puglia-s kanë një plan menaxhimi.

Për zonat pa plan menaxhimi, Rregullorja e Këshillit të Qarkut nr. 6 datë 10.05.2016 Këshilli i Qarkut nxori "Rregulloren që përmban Masat e Mbrojtjes në zbatim të Direktivave për Speciet 2009/147 dhe 92/43 dhe Dekretit Presidential 357/97 për Zonat me Rëndësi për Komunitetin (SIC)". Kjo rregullore u përditësua më pas me anë të Rregullores Rajonale nr. 12, datë 10 maj 2017 dhe shtojcën e saj që përcakton objektivat e mbrojtjes për zonat Natura 2000 të rajonit të Puglia-s.

Duke pasur parasysh karakteristikat e zonave (që përfshijnë zonat bregdetare dhe detare), shumë masa

menaxhimi synojnë mbrojtjen dhe vlerësimin e specieve dhe habitateve tokësore. Masa të tjera janë të rëndësishme për proceset e ndërveprimit tokë-det (p.sh. reduktimi i ndotjes nga lumenjtë dhe shkarkimet, kontrolli i ngarkesës së sedimentit, reduktimi i erozionit të plazhit, mbrojtja e sistemeve të dunave). Masat e rëndësishme për mjedisin detar synojnë, për shembull, përmirësimin e njohurive mbi gjendjen dhe dinamikën e livadheve me alga, monitorimin e cilësisë së ujit, reduktimin e ndikimeve në livadhet me alga nga ankorimi, rregullimin e flukseve turistike, rregullimin e aktiviteteve të peshkimit, veçanërisht peshkimit me peshkarexhë.

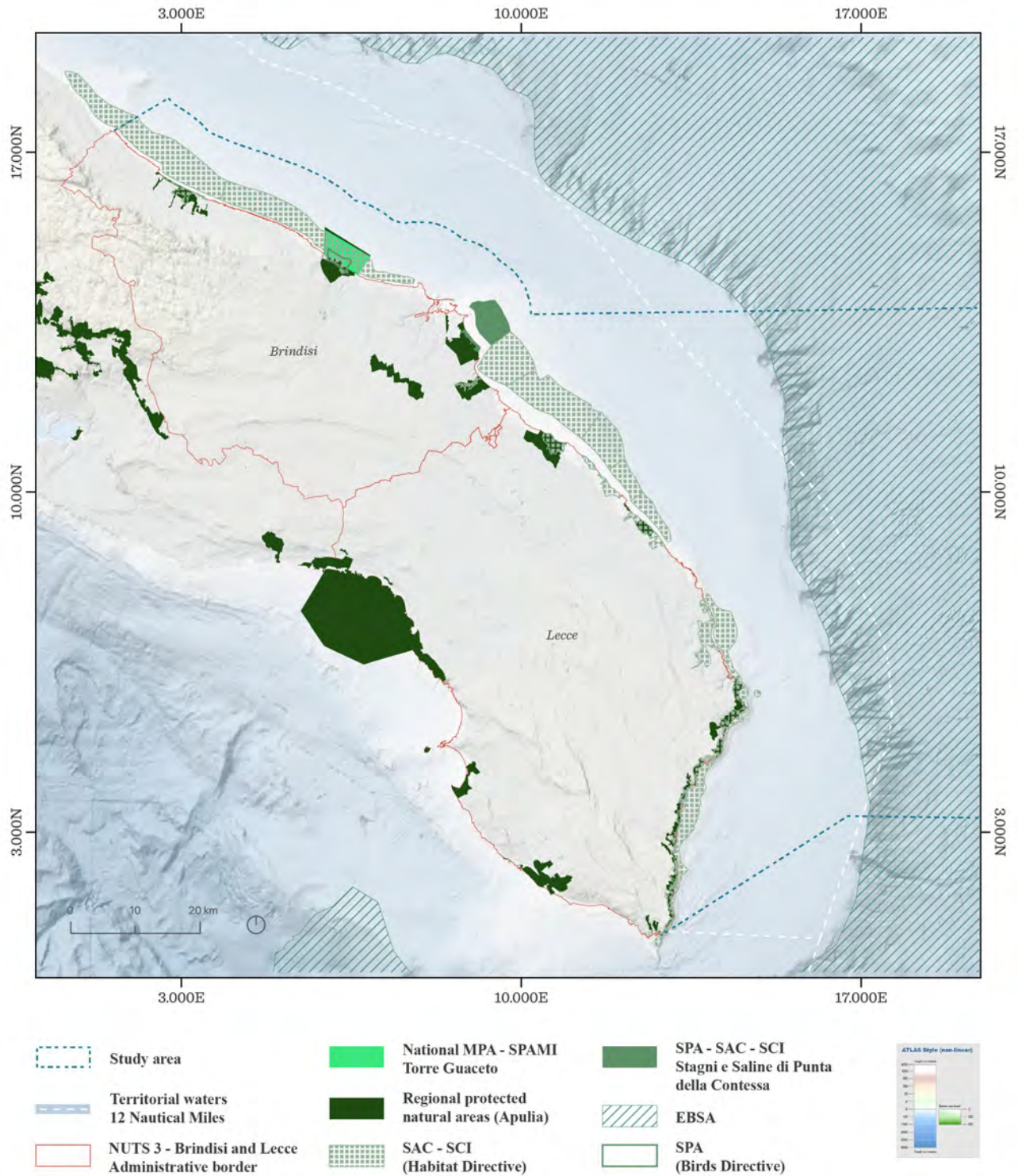
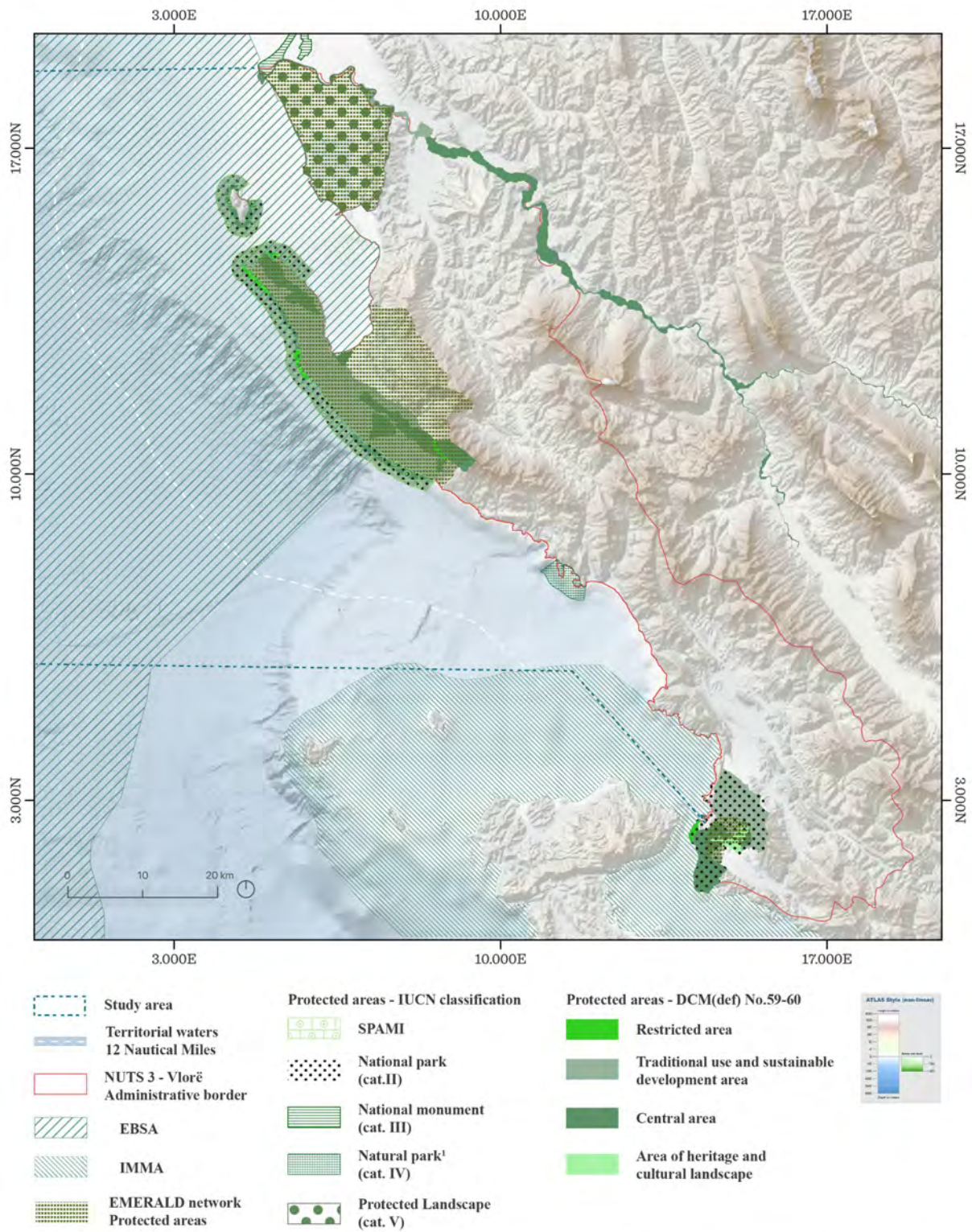

Figura 52. Zonat e mbrojtura pranë Italisë. **Përfaqësohen vetëm zonat që lidhen me zonën e studimit.** Burimet: MAPAMED për MPA – SPAMI, EBSA, SPA; SID Portale del Mare për zonat NAT2000

¹ Porto Palermo site is declared "Natural Park" - category IV - IUCN classification, represented in this map, but not included yet in the IUCN database (shp file)

Figura 53. Zonat e mbrojtura pranë Shqipërisë. **Përfaqësohen vetëm zonat që lidhen me zonën e studimit.** Burimet: MAPAMED për MPA, EBSA, IMMA, CCH; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri, VKM N°59-60; IUCN ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; EEA për zonat EMERALD

Tabela 9. Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan. Zonat dhe rregullimi i aktiviteteve.
Legjenda: Y – LEJOHET; N – NDALOHET; R – IRREGULLUAR.

Aktiviteti	CZ	EMZ	RZ	SDZ	Rregullimi i aktiviteteve
Kërkimi shkencor	R	R	R	R	Leje e veçantë nga administrata e zonës së mbrojtur për të gjitha zonat. CZ dhe EMZ – leje e veçantë dhe numër i kufizuar i shkencëtarëve të lejuar.
Monitorimi	R	R	R	R	Leje e veçantë nga administrata e zonës së mbrojtur për të gjitha zonat. CZ –leje e veçantë dhe monitorim i kufizuar.
Zhytjet	N	R	R	R	Vendet e zhytjes duhet të specifikohen, ndërsa zhytja lejohet vetëm në vendet e specifikuar. Zhytja lejohet vetëm me udhërrëfyes. Numri i kufizuar i zhytësve. Monitorimi i aktiviteteve të zhytjes nga administrata e zonës së mbrojtur. Lejohen fotot dhe videot.
Not dhe snorkeling (plazhe dhe banje dielli)	N	N	Y	Y	Lejohen fotot dhe videot.
Vizitat	R	R	Y	Y	CZ – turne me guidë në itinerare të specifikuar vetëm nën drejtimin e administratës së zonës së mbrojtur; rreptësisht i kufizuar në numër dhe vende. EMZ – turne me guidë, në numër të kufizuar.
Vëzhgimi i jetës së egër	N	R	R	R	Duhet të respektohet kodi i sjelljes për vëzhgimin e kafshëve të egra.
Peshkimi	N	N	R	R	Leje e veçantë për peshkim (Ligji për Peshkimin). Lejohet vetëm peshkimi sportiv dhe tradicional, ndërsa peshkimi komercial nuk lejohet.
Shëtitje me varkë (ekskursione)	N	R	R	R	Leje e veçantë nga administrata e zonës së mbrojtur për anijet që hyjnë në zonë. Ekskursione të kufizuara dhe ekskursione me varkë me guidë. Duhet të përcaktohet koha dhe hyrja në zonë; duhet të përcaktohet studimi i kapacitetit mbajtës për numrin e varkave.
Ankorimi	N	N	Y	Y	Derisa të bëhet vlerësimi për sistemin e ankorimit dhe, nëse është e nevojshme, duhet të instalohet sistemi i ankorimit. Ankorimi lejohet në RZ dhe SOZ.
Portet	N	R	Y	Y	Ankorime, doke dhe platforma të vogla, vetëm në struktura të vogla. Të gjitha ankorimet duhet të kryhen pa ndotur mjedisin.
Lundrimi	N	R	Y	Y	Leje e veçantë për varkat nga administrata e zonës së mbrojtur. EMZ – disa zona duhet të jenë jashtë kufijve (si p.sh. vendet e zhytjes), duhet të vendosen shenja për varkat. Nuk lejohet hedhja e mbeturinave (e rregulluar me ligj). Duhet të përcaktohet studimi i kapacitetit mbajtës për numrin e varkave.
Kajaking	N	R	Y	Y	Leje e veçantë nga administrata e zonës së mbrojtur.
Sportet ujore	N	R	Y	R	Nuk lejohet përdorim i skive jet në asnjë zonë. Sportet e tjera ujore me motorë lejohen vetëm në RZ. EMZ dhe SDZ – lejohen vetëm sportet ujore pa motorë. Ndarje e qartë e zonave të sporteve ujore dhe notit.
Zhvillimi i infrastrukturës	N	N	R	R	Zhvillimi i infrastrukturës duhet të bëhet në përputhje me Planet Zhvillimore dhe Planin e Menaxhimit. Nuk lejohen ndërtesa të përhershme, lejohet vetëm infrastruktura të vogla (ankorime, doke të vogla, platforma).
Trafiku detar	N	N	N	N	1 NM larg sipas ligjit.
Nxjerrja e mineraleve	N	N	N	N	
Koleksion bimësh, mineralesh, gurësh, gjetje paleontologjike	N	N	N	N	
Akuakultura	N	N	N	N	
Aktivitete ushtarake	N	N	N	N	

Tabela 10. Zona e Mbrojtur Detare e Torre Guaceto. Burimi i informacionit: Dekret Ndërmator 4 Dhjetor 1991 – Institucioni i Rezervatit Natyror Detar "Torre Guaceto" (N – NDALOHET; R – I RREGULLUAR)

Aktivitetet	Zona A – Rezerva integrale	Zona B – Rezerva e përgjithshme	Zona C – Rezerva e pjeshme	Rregullorja
Dëmtimi dhe heqja e formacioneve minerale	N	N	N	
Lundrimi me çdo lloj anije (përveç anijeve të shërbimit)	N	N	R	Lejohen lundrimi dhe kanotazhi, si dhe anijet profesionale të peshkimit dhe varkat turistike
Peshkimi profesional	N	N	R	Rrjetat fikse
Peshkimi rekreativ	N	N	R	Grepat e peshkimit nga varkat ose plazhi, pa rrjeta që vendosen në fund të detit
Mbledhja e midhjeve	N	N	R	Kërkohe autorizim
Mbledhja e elementeve të tjera të florës dhe faunës	N	N	N	
Çdo lloj veprimi që ndryshon karakteristikat morfologjike, fizike dhe kimike të ujërave, duke përfshirë shkarkimin e mbeturinave dhe mbetjeve dhe gërmimin.	N	N	N	
Vendosja e armëve, eksplozivëve dhe kimikateve	N	N	N	
Çdo aktivitet që pengon studimet dhe planet kërkimore	N	N	N	

2.7. Masa të tjera mbrojtëse efektive në zonë

Përkufizimi i OECM-ve (Masa të tjera mbrojtëse efektive në zonë)

OECM përkufizohet nga Konventa Ndërkombëtare për Diversitetin Biologjik (CBD), Unioni Ndërkombëtar për Mbrojtjen e Natyrës (IUCN) dhe Komisioni i BE-së si "Një zonë e përcaktuar gjeografikisht e ndryshme nga një zonë e mbrojtur, e cila qeveriset dhe menaxhohet në mënyra që arrijnë rezultate pozitive dhe të qëndrueshme afatgjata për ruajtjen in situ të biodiversitetit me funksionet dhe shërbimet e ekosistemit shoqëruar dhe në rastet kur është e zbatueshme, vlerat kulturore, shpirtërore, socio-ekonomike dhe vlera të tjera lokale" (CBD, 2018; IUCN, 2019; Komisioni i BE-së, 2022).

Si rrjedhojë, OECM-të mund të përfshijnë zona që kanë mbrojtje ligjore që nuk ka të bëjë me mbrojtjen e habitateve dhe specieve (p.sh. zonat e përcaktuara për

mbrojtjen e ujit, zonat e parandalimit të përmblytjeve, peizazhet agropjore, zonat ushtarake me akses të kufizuar, masat kufizuese të peshkimit, zonat nënujore me kablo) por në mënyrë të tërthortë promovojnë ruajtjen e biodiversitetit.

OECM-të mund të llogariten kundrejt objektivit të BE-së nëse:

- zona mbulohet nga një akt legjislativ ose administrativ kombëtar ose ndërkombëtar ose një marrëveshje kontraktuale që synon të arrijë rezultate mbrojtëse afatgjata;
- ekzistojnë objektivat dhe masat mbrojtëse; dhe
- ekziston menaxhimi dhe monitorimi efektiv i biodiversitetit në zonë.

Propozimi për një zonë të kufizuar peshkimi (FRA) sipas Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit në Mesdhe (GFCM)

Në emër të Projektit të Rikuperimit të Adriatikut, në vitin 2018, MedReAct⁷ paraqiti një propozim për një zonë të kufizuar peshkimi të quajtur *habitatet kryesore të peshqve në ujëra të thella dhe habitatet e ndjeshme në Adriatikut Jugor* në Komitetin Nënrajonal të GFCM për Detin Adriatik.

Zona kryesore e propozuar e FRA ka vivare të rëndësishme dhe zona për shtrimin e vezëve në rezervate të vlefshme në ujëra të thella dhe ekosisteme detare të cenueshme. Zona qendrore është e rrethuar nga një zonë mbrojtëse ku gjenden vivare të tjera të rëndësishme dhe zona për shtrimin e vezëve dhe habitate komplekse dhe heterogjene. Qëllimet e kësaj FRA të propozuar janë të mbrojtë si në vijim: (1) një zonë me karakteristika fizike unike që ndikojnë në dinamikën e qarkullimit të ujërave dhe shkëmbimit të ujit me të gjithë pellgun e Mesdheut; (2) Habitatet thelbësore të peshqve të rëndësishëm për specie të vlefshme si karkalecat që qëndrojnë në ujëra të thella (p.sh. *Aristeomorpha foliacea*), karkalecat në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella (*Parapeneus longirostris*), merluci evropian (*Merluccius merluccius*) dhe peshkaqeni i zi (*Galeus melastomus*); (3) një zonë kryesore për breshkat e detit, tonin, peshqit shpatë, peshkaqenë dhe një korridor të rëndësishëm migrues për megafaunën si cetacet; dhe (4) një zonë që ka ekosisteme detare të cenueshme (koralet në ujëra të thella) që mund të ndikohen ndjeshëm nga peshkimi me rrjetë në fund të detit.

FRA-të e propozuara mbulojnë peshkimin për rezervat prioritare të GFCM në Adriatik (merluci evropian) dhe specie të tjera si peshkaqeni i zi (*Galeus melastomus*), karkalecat e kuq të mëdhenj (*Aristeomorpha foliacea*), karavidhet norvegjeze (*Nephrops norvegicus*) dhe karkalecat në ngjyrë portokalli që qëndrojnë në ujëra të thella (*Parapeneus longirostris*).

Këto rezerva ndahen nga Palët Kontraktuese të GFCM (kryesisht Italia, Mali i Zi, Shqipëria).

Masat e sugjeruara të menaxhimit që duhen zbatuar në FRA:

- Zona kryesore e FRA: Mbyllja e përhershme e zonës për çdo aktivitet peshkimi profesional me rrjeta me mekanizëm tërheqjeje, rrjeta të vendosura në fund të detit dhe me grepa.
- Zona mbrojtëse e FRA: (1) Çdo aktivitet i peshkimit në ujëra të thella do t'i nënshtrohet autorizimit të posaçëm të peshkimit nëse mund të dëshmohet se janë kryer aktivitete peshkimi në zonë gjatë pesë viteve të fundit. Anëtarët dhe jo-anëtarët bashkëpunues të GFCM do të hartojnë dhe i dërgojnë Sekretarit Ekzekutiv të GFCM listën e anijeve të autorizuar. Anijet që nuk respektojnë masat mbrojtëse dhe menaxhimit të GFCM nuk do të autorizohen të peshkojnë në zonën mbrojtëse FRA. (2) Anijet e autorizuar do të lejohen të peshkojnë për një maksimum prej dy ditësh në javë.

Vendet kërkuar më shumë formulime mbi propozimin. Në përgjigje të kësaj GFCM ka miratuar Rezolutën 44/2021/3⁸ që parashikon një plan për krijimin e një FRA në detin Adriatik jugor dhe duke deklaruar se Palët duhet:

- a) të shqyrtojnë aktivitetet monitoruese të nevojshme për të identifikuar një FRA të mundshme (lëvizjet e flotës, ndikimet në fundin e detit, vëzhguesit në bord) në pjesën jugore të nënzonës gjeografike 18;
- b) të zbatojnë një studim të posaçëm socio-ekonomik që përshin flotat që operojnë në zonë;
- c) të hartojnë një studim shkencor të posaçëm për një përkufizim më të mirë të Ekosistemeve Detare të Cenueshme (VME) për të identifikuar një FRA të mundshme;
- d) të sigurojnë që komponentët kryesorë të një propozimi të ardhshëm përfshijnë VME-të, Habitatet kryesore të peshqve (EFH-të), dinamikën hapësinore të flotës së peshkimit dhe ndikimet socio-ekonomike, siç parashikohet nga administrata kombëtare.

Sipas Rezolutës, në vitin 2023, Palët duhet të vlerësojnë së bashku mundësinë e hartimit të një FRA me qëllimin për të mbrojtur VME-të përkatëse dhe EFH-të e identifikuar, duke ndjekur një qasje poshtë-lart dhe duke u angazhuar me palët përkatëse të interesit. GFCM duhet të shqyrtojë këtë propozim në mbledhjen e saj vjetore në 2023.

⁷ MedReAct është themeluar në vitin 2014 me iniciativën e një grupi aktivistësh për të luftuar humbjen e biodiversitetit në Detin Mesdhe.

⁸ Rezoluta GFCM/44/2021/3 mbi planin për krijimin e një zone të kufizuar peshkimi në Detin Adriatik jugor (nënzona gjeografike 18).

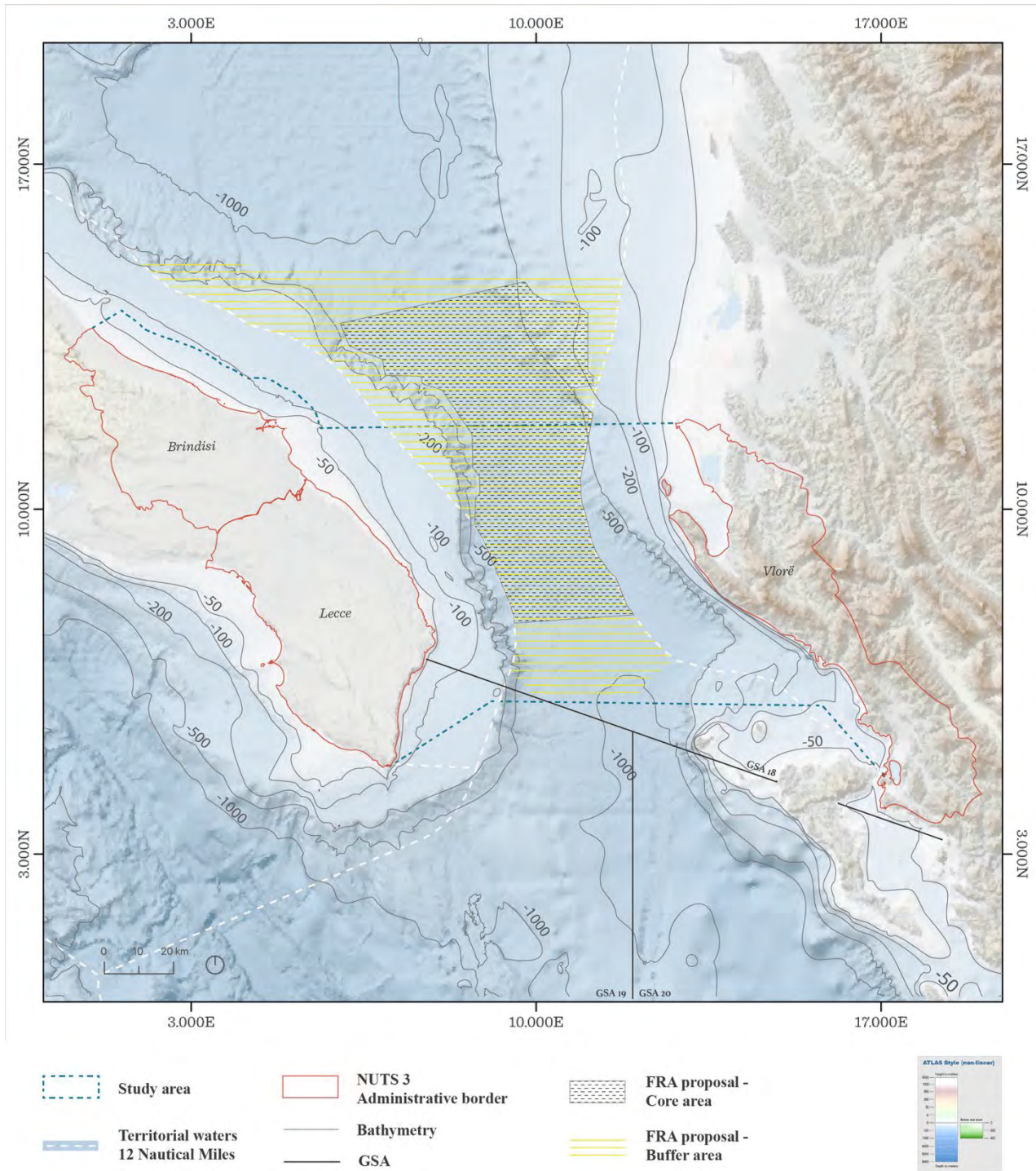

Figura 54. Propozimi për Zonën e Kufizuar të Peshkimit. Burimi: GFCM për FRA dhe GSA, EMODnet për batimetri

Elementë të tjerë të dobishëm për identifikimin e ABMT në zonë

Në kuadër të Projektit Pilot të Planifikimit Hapësinor Detar për Qarkun e Vlorës, u identifikuan rreze për biodiversitetin dhe ekosistemet për shkak të linjave të trafikut detar që qarkullojnë dhe në veri të ishullit të Sazanit (anije të mëdha, anije cisterna me naftë, etj.). Në kuadër të aktiviteteve të seminarit (Tiranë 10-13 Dhjetor 2020), u diskutua mundësia e menaxhimit të kalimit në ishullin e Sazanit, duke lejuar kalimin vetëm në varkat e vogla dhe ato për rekreacion. Duke pasur parasysh biodiversitetin e pasur detar (duke përfshirë fokën murg) dhe një numër të madh zonash të trashëgimisë kulturore që ndodhen në të dy anët detare të kanalit, mund të aplikoni për një Zonë Detare Veçanërisht të ndjeshme (PSSA) sipas IMO.

Rajoni i Puglia-s, si pjesë e punës së Komisionit Konsultativ Vendor për peshkimin dhe akuakulturën (në të cilin merr pjesë edhe ARPA në Puglia), propozoi masa urgjente për mbrojtjen e popullatës lokale të gofës (*Seriola dumerili*), dhe në veçanti një "specifik veprim që synon zbatimin e kontroleve specifike dhe efektive për zbatimin e rregullt dhe të duhur të dispozitave të Rregullores 1967/2006, duke pasur parasysh veçanërisht përshtatshmërinë e metodave të peshkimit të përdorura në lidhje me habitatet mbrojtura në nivel komuniteti, në lidhje me parametrat dimensionale të rrjetave, si dhe respektimi i distancës nga bregu dhe kufirit minimal të thellësisë së përcaktuar me ligj". Aktualisht ky propozim është duke u diskutuar.

2.8. Planet hapësinore në zonën e studimit

Plani Hapësinor Kombëtar Detar Italian dhe Plani Detar

Me Direktivën 2014/89/BE, Komisioni i BE-së hartoi kuadrin për Planifikimin Hapësinor Detar: një masë publike për shtetet anëtare bregdetare që synon analizimin hapësinor dhe organizimin e aktiviteteve antropogjene në det përmes hartimit të planit të menaxhimit hapësinor deri në mars të vitit 2021. Direktiva e Planifikimit Hapësinor Detar është transpozua në legjislacionin italian me Dekretin Legjislativ Nr. 201/2016 dhe Dekretin e Presidentit të Këshillit të Ministrave (DPKM) të datës 1 dhjetor 2017, i cili caktoi Ministrinë e Infrastrukturës si Autoritetin Kompetent për procesin dhe përcaktoi udhëzimet që përmbajnë të dhëna dhe

kritere për hartimin e tre planeve, për tre rajonet detare italiane: 1) "Adriatiku"; 2) "Joni dhe Mesdheun Qendror"; 3) "Tirreni dhe Mesdheu Perëndimor".

Italia është në procesin e miratimit të planit të detyrueshëm hapësinor detar. Italia është duke hartuar tre plane, për tre rajonet detare italiane: 1) Zona Detare "Adriatiku"; 2) Zona Detare e "Jonit dhe Mesdhet Qendror"; 3) Zona Detare e "Tirrenit dhe Mesdheut Perëndimor". Konsultimet publike për projekt-planet për Planifikimin Hapësinor Detar janë hapur më 15 shtator 2022 dhe u mbyllën më 31 tetor 2022. Faqja e internetit për konsultime me lidhje me të gjitha dokumentet gjendet [këtu](#). Konsultimet për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (VSM) u hapën më 30 shtator 2022 dhe u mbyllën më 15 nëntor 2022. Procesi i VSM është në punë e sipër.

Në çdo zonë detare, planet përfshijnë të gjitha ujërat dhe/ose shtratin e detit përtej vijës bregdetare mbi të cilën Italia ka juridiksion, me përjashtim të zonave me "planifikim urban dhe rural të rregulluar nga legjislacioni aktual" (Neni 2 Direktiva e Planifikimit Hapësinor Detar dhe Dekreti Legjislativ Nr. 201/2016).

Planet ofrojnë të dhënat dhe udhëzime strategjike për çdo Zonë Detare dhe nënzonat e saj, për t'u përdorur si referencë për planifikime të tjera dhe për dhënien e koncesioneve ose autorizimeve. Në varësi të karakteristikave të nënzoneve dhe nevojave të planifikimit, Plani siguron të dhëna pak a shumë të hollësishme për zgjidhjen hapësinore dhe përcaktimin e masave dhe rekomandimeve. Afati i referencës së Planit është viti 2032.

Është ndërmarrë një proces bashkëplanifikimi ndërmjet nivelit qendror (në veçanti ndërmjet ministrive që janë në Komitetin Teknik por nuk janë përgjegjëse për hartimin e planeve) dhe nivelit rajonal (15 qarqe bregdetare, duke përfshirë qarkun e Puglia-s).

Duhet të theksohet se më 31 korrik 2023, Komiteti Ndërmjësor Italian për Politikën e Detit miratoi Planin Detar, një dokument që siguron udhëzim dhe koordinim politik në formën e një strategjie kombëtare të integruar detare. Ndonëse planet për Planifikimin Hapësinor Detar paraqesin shpërndarjen hapësinore dhe kohore të përdorimeve, Plani i Detit siguron një pamje të përgjithshme të mënyrës se si duhet organizohet përdorimi i detit, si dhe veprimet e përgjithshme që duhen ndërmarrë për të ndjekur objektivat strategjike.

Njësitë e Planifikimit të Planeve Hapësinore Detare Italiane
Burimi: SID Il Portale del Mare - Ministria italiane e Infrastrukturës dhe Transportit

Njësitë e Planifikimit (NP) janë elementi bazë për planifikimin hapësinor në çdo zonë detare. Secilës NP i atribuohen profesione specifike të përdorimit, bazuar në:

- Statusi aktual i përdorimeve mjedisore dhe komponentëve;
- Tendencat e zbatuara të sistemit fizik dhe mjedisor dhe të sistemit të përdorimeve;
- Zhvillimet në sistemin e përdorimeve që do të promovohen, bazuar në vizionin dhe qëllimet e përcaktuara në Plan;
- Nevojat për të ruajtur dhe përmirësuar kushtet mjedisore, siç përcaktohet edhe në objektivat e Planit;
- Korniza e kompetencave dhe sistemi i qeverisjes;
- Rregulloret dhe planet aktuale, duke iu referuar veçanërisht rregulloreve për mjedisin, peizazhin dhe trashëgiminë kulturore.

Çdo NP i është caktuar një atribut tipologjik, si në vijim:

- G = Përdorimi i përgjithshëm. Zonat në të cilat mund të lejohen të gjitha përdorimet, me mekanizma rregullatorë specifikë dhe reciprokë të përcaktuar ose që do të përcaktohen brenda standardeve kombëtare dhe ndërkombëtare ose planeve sektoriale, në mënyrë që të garantohet siguria, të reduktohen dhe të kontrollohen ndikimet mjedisore dhe të nxitet koordinimi ndërmjet përdorimeve.
- P = Përdorimi me prioritet. Zonat për të cilat Plani ofron të dhëna të përdorimit dhe zhvillimit me prioritet, duke përfshirë të dhënat për përdorime të tjera që duhen siguruar ose lejuar nëpërmjet rregullimeve me njëri-tjetrin dhe me përdorimin e konstatuar me prioritet.
- L = Përdorimi i kufizuar. Zonat për të cilat përcaktohet përdorimi mbizotërues, me përdorime të tjera që mund të jenë të pranishme, me ose pa kufizime specifike, nëse dhe në masën e përputhshme me përdorimin mbizotërues.
- R = Përdorimi i rezervuar. Zonat e rezervuara për një përdorim specifik. Përdorime të tjera lejohen vetëm për nevojat e përdorimit të rezervuar ose nëse nuk hiqet dorë dhe jepet nga subjekti përgjegjës për ose administrimin e përdorimit të rezervuar.

Për qëllimin e këtij studimi, është e rëndësishme të merren parasysh dispozitat e draft planeve të Planifikimit Hapësinor Detar brenda zonës së studimit. Këto dispozita zbatohen për ujërat territoriale (brenda 12 nm) dhe zonat e shelfit kontinental (deri në vijën e mesme).

Për sa i përket ujërave të Puglia-s, projekt-plani për zonat detare të Adriatikut përcakton një listë objektivash

specifike (të identifikuar në qarkun e Puglia-s dhe të vlefshme brenda ujërave territoriale rajonale) dhe identifikon NP dhe trendet e tyre. Harta me NP paraqitet në Figurën 55. Përkthimet në anglisht të objektivave specifike dhe të përshkrimit të NP gjenden në Shtojcën 1.

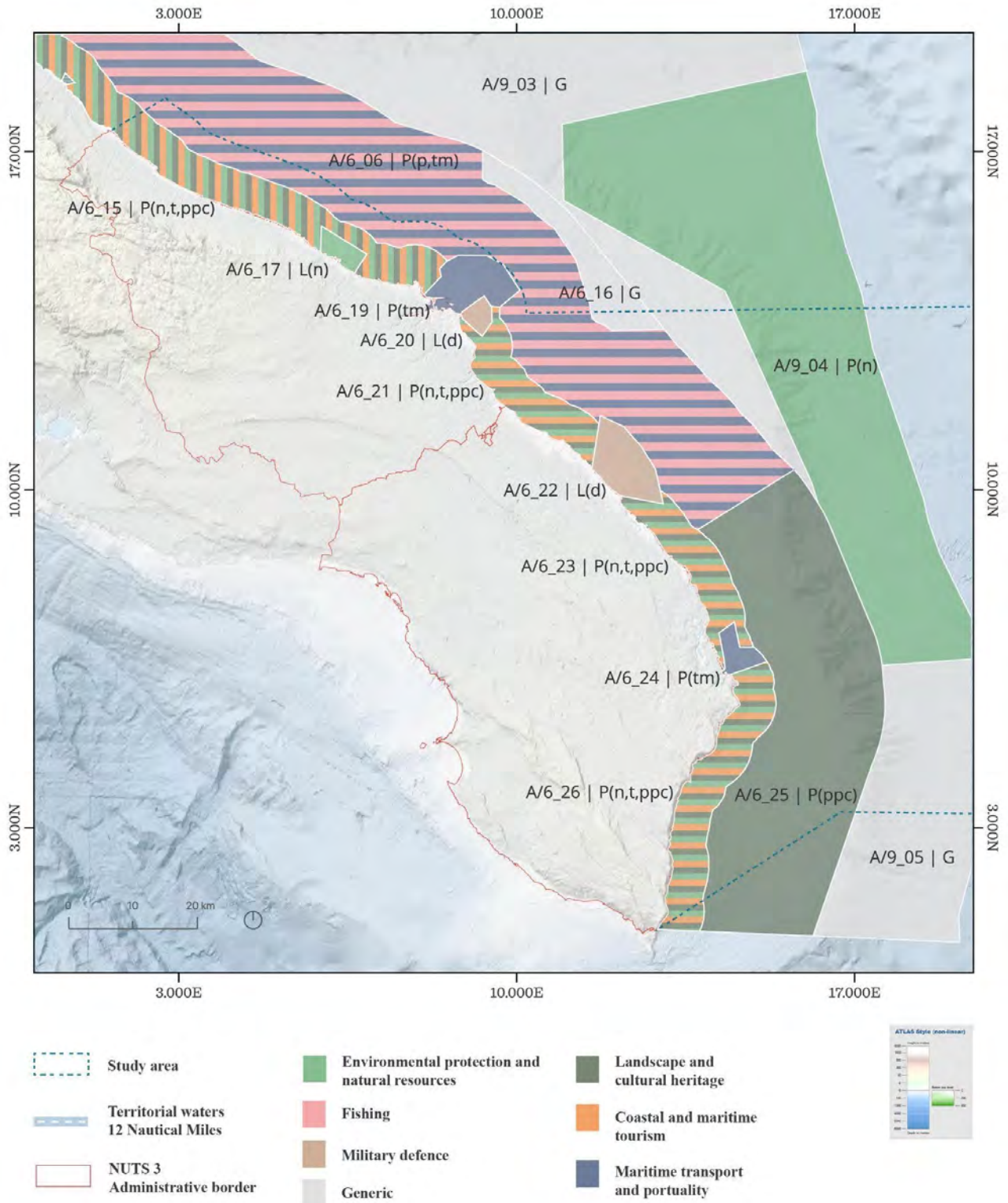

Figura 55. Planifikimi Hapësinor Detar dhe njësitë e planifikimit në rajonin e Puglia-s. Burimi: SID Portale del Mare

Idetë paraprahe për Planifikimin Hapësinor Detar të gjirit të Vlorës

Në kuadër të Projektit Pilot të Planifikimit Hapësinor Detar për Qarkun e Vlorës (Genc Myftiu, 2020), janë zhvilluar idetë e para për një plan MSP. Përdorimet e mëposhtme janë identifikuar si të rëndësishme:

- Zonat e mbrojtura detare
- Zonat ushtarake – poligoni
- Daljet e ujërave të zeza
- Lagunat, grykët e lumenjve – zona mbrojtëse 2 km
- Zonat e akuakulturës
- Trashëgimitë kulturore përfshijnë:
  - zonat kulturore
  - anijet e mbytura
  - shtigjet nënujore
- Aktivitetet turistike përfshijnë:
  - Turizëm biznesin (hotele)
  - Plazhet
  - Zhytjet

- Ankorimi ekzistues dhe sinjalizuesit e propozuar
- Zona e Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe Industrial të cilat përfshijnë
- Shtigjet detare
- Udhëtimet me anije
- Trafiku detar (varkat për rekreacion + anije tregtare)
- Trafiku detar i rekomanduar (varkat për rekreacion + anije tregtare).

Është konstatuar një propozim zonimi për gjirin (Figura 56).

Zhville të tjera të Planifikimit Hapësinor Detar në Shqipëri

Plani është duke u hartuar sipas CAMP Otranto që do të hapë rrugën për krijimin e bazës së nevojshme legjislative dhe institucionale për procesin e Planifikimit Hapësinor Detar në Shqipëri.

Figura 56. Planifikimi i Hapësirës Detare dhe Gjirit të Vlorës. Burimi: Genc Myftiu (2020)

2.9. Identifikimi i zonave potenciale për aplikimin e Instrumenteve të Menaxhimit në Zonë

Përshkrimi i aktiviteteve njerëzore në zonën e studimit, karakteristikat kryesore ekologjike dhe vlerat e saj ekologjike dhe identifikimi i zonave aktuale dhe të propozuara për mbrojtjen e biodiversitetit dhe ekosistemit, ofrojnë një bazë njohurish për të identifikuar zonat potenciale për Instrumentet e Menaxhimit në Zonë.

Hartat e mëposhtme (Figura 57, Figura 59, Figura 60), përmbledhin disa nga informacionet hapësinore të përcaktuara më sipër, duke mbivendosur shpërndarjen e përdorimeve detare (përkatësisht peshkimin, trafikun detar dhe turizmin) me vendndodhjen e zonave të mbrojtura. Në fund, Figura 61 paraqet të gjithë këtë informacion.

Harta e Figurës 58 paraqet ndërveprimin hapësinor midis aktiviteteve të peshkimit (intensiteti i përpjekjes) dhe grupet e specieve në shtratin e detit, duke përfshirë koralet në ujëra të thella.

Hartat, së bashku me elementët e inventarit të përshkruar në paragrafët e mësipërm, mbështesin zonimin e zonës së studimit, me përcaktimin e zonave të menaxhimit, të karakterizuara nga asete të veçanta mjedisore, përdorimet nga njerëzit dhe masa për mbrojtjen e mjedisit. Ky proces i bazuar në prova mundëson që njeriu të identifikojë nevojat e menaxhimit, bazuar në veçoritë kryesore të fushave të përshkruara në Tabelën 11.

Tabela 11. Sinteza e provave të inventarit dhe identifikimi i nevojave të menaxhimit për fusha të ndryshme hapësimore brenda zonës së projektit

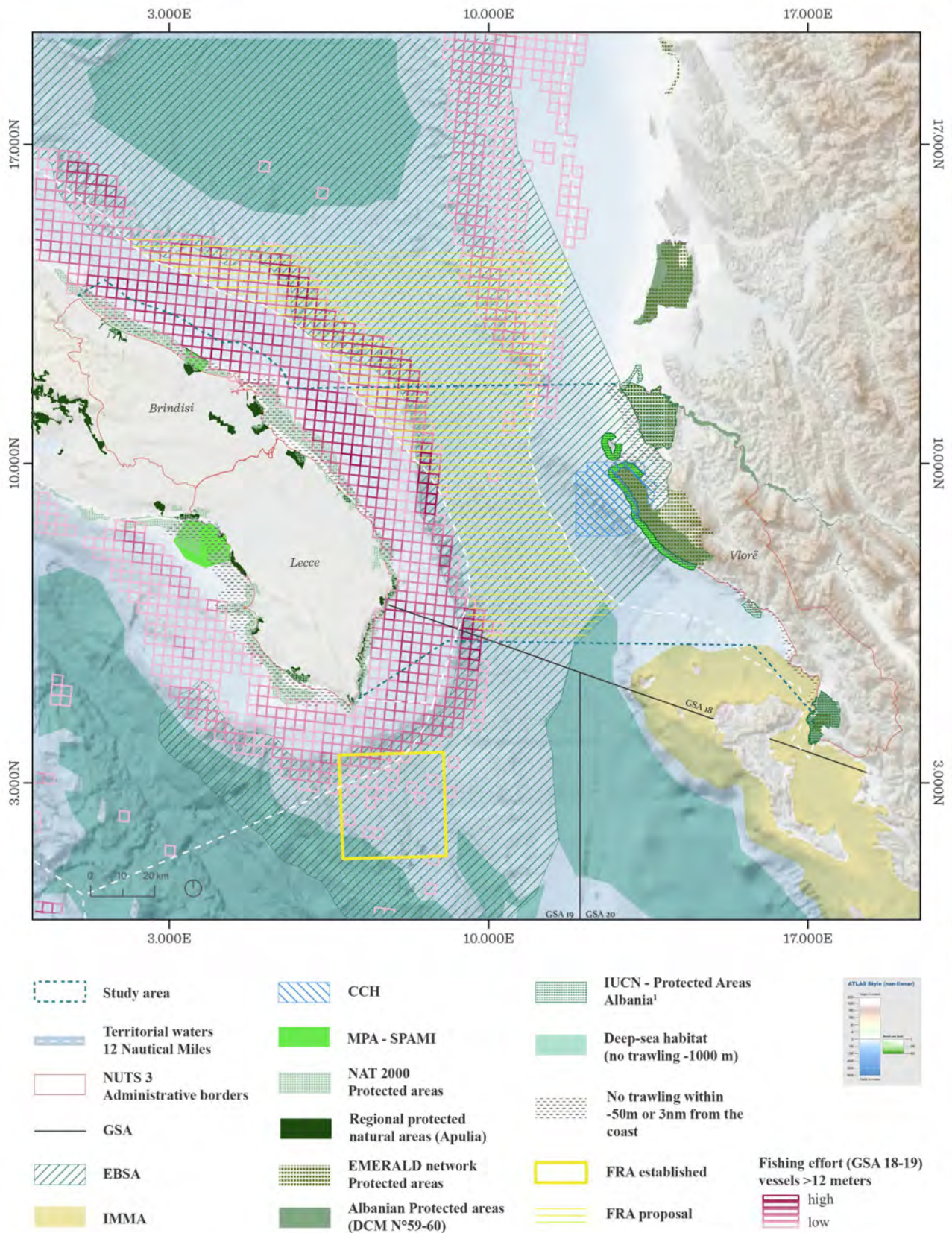
Zona	Nxitësit kryesorë	Presionet kryesore	Ndlikimet mjedisore	Masat hapësimore për mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit	Dispozitat kryesore nga plani për Planifikimin Hapësitor Detar	ABMT: Kërkesat e menaxhimit
Ujërat territoriale italiane: ⁹ përgjatë bregut të Puglia-s në 50 m thellësi / 3 nm	Turizmi (plazhi dhe lundrimi) Peshkimi në sasi të vogla dhe ai rekreativ (Zonat e mundshme të akuakulturës) Ndryshimet klimatike	Ndotja nga burimet bujqësore, industriale dhe urbane (duke përfshirë mbetjet detare) Çrregullim i shtratit të detit (p.sh. nga ankorimi) Shtimi i ngjarjeve ekstreme meteorologjike	Kërcënimet për habitatet e shtratit të detit (duke përfshirë speciet e mbrojtura: <i>Posidonia oceanica</i> , prekoralligjenet, koraligjenet) Erozioni bregdetar	Ndalohet peshkimi me tratë Zonat Natura 2000 dhe një MPA e krijuar përgjatë bregdetit Masat e GSA 18	Përdorimet me prioritet të IT-MSP: Mbrojtja e peizazhit dhe trashëgimisë kulturore Mbrojtja e mjedisit dhe e burimeve natyrore Turizmi Përdorimet e tjera të IT-MSP: Hyrja e portit Zonat ushtarake	Sigurimi i zbatimit të masave aktuale (p.sh. në lidhje me kufizimin e peshkimit profesional dhe rekreativ: në lidhje me kontrollin e hyrjeve në zonat e mbrojtura), kontrollin dhe monitorimin Zgjerimi i zonave natyrore të mbrojtura Sigurimi i integritetit me dispozitat e planifikimit tokësor
Ujërat territoriale italiane në bregun e Puglia-s ndërmjet 3 dhe 12 nm	Peshkimi (me tratë) Transporti detar (mallra dhe anije cisternë) Ndotja nga burimet tokësore dhe nga transporti (duke përfshirë mbetjet detare) Zhurma nënujore Kapjet rastësore Përplasjet	Prishja dhe gërryerja e habitateve të shtratit të detit, risuspensionimi Ndotja nga burimet tokësore dhe nga transporti (duke përfshirë mbetjet detare) Zhurma nënujore Kapjet rastësore Përplasjet	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për habitatet në shtratin e detit Kërcënimet për megafaunën Kërcënimet për trashëgiminë kulturore nënujore	Masat e GSA 18	Përdorimet me prioritet të IT-MSP: Peshkimi Transporti detar	Sigurimi i lidhjes (vazhdimësisë) dhe koherencës ndërmjet zonave bregdetare dhe detit për masat e menaxhimit për trafikun detar dhe peshkimin

⁹ Në këtë analizë nuk merren parasysh ujërat e brendshme

Zona	Nxhtësit kryesorë	Presionet kryesore	Ndikimet mjedisore	Masat hapësinore për mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit	Dispozitat kryesore nga plani për Planifikimin Hapësinor Detar	ABMT: Kërkesat e menaxhimit
Zona detare ndërmjet ujërave territoriale italiane dhe shqiptare	Peshkimi, në kufirin perëndimor (peshkimi me tratë) Transporti detar (mallra, anije cisternë, pasagjerë) (Zonat e mundshme për shfrytëzimin e gazit) Kablot e telekomunikacionit	Ndojta (duke përfshirë mbetjet detare) Zhurma nënujore Kapjet rastësore Përplasjet	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për habitatet në shtratin e detit (duke përfshirë speciet e mbrojtura – koralet në thellësi të detit) Kërcënimet për megafaunën (duke përfshirë speciet e mbrojtura)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) Masat e GSA 18 Ndalohet peshkimi me trata në një pjesë të kufizuar (GFCM-FRA nën 1000 m thellësi)	Përdorimet me prioritet të IT-MSP: Mbrojtja e burimeve natyrore të mjedisit	Përcaktimi i masave të reja për menaxhimin e aktiviteteve të peshkimit (mbyllje e përhershme në një zonë kryesore, peshkim lejohet sipas autorizimit në një zonë mbrojtëse, si në propozimin për kanalën e Otrantos GFCM-FRA) Masat për menaxhimin e trafikut detar (duhet të identifikohen duke marrë parasysh uljen e shpejtësisë, përdorimin e korridoreve të dedikuara, kodin e sjelljes për të shmangur përplasjet me megafaunën detare, etj.)
Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës ndërmjet 3 dhe 12 nm	Transporti detar (Mungojnë të dhënat e peshkimit)	Ndojta (duke përfshirë mbetjet detare) Zhurma nënujore Kapjet rastësore Përplasjet	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për megafaunën (duke përfshirë speciet e mbrojtura)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) CCH i Ishullit të Sazanit – Gadishullit të Karaburunit (nuk janë identifikuar masa) Parku Kombëtar Detar i Porto Palermos Arkipelagu Jon IMMA (nuk janë identifikuar masa) Masat e GSA 18		Krijimi i zonave të reja natyrore të mbrojtura Rritja e njohurive mbi nxhtësit/presionet/ndikimet

Zona	Nxhtësit kryesore	Presionet kryesore	Ndikimet mjedisore	Masat hapësinore për mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit	Dispozitat kryesore nga planet për Planifikimin Hapësinor Detar	ABMT: Kërkesat e menaxhimit
Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës në 50 m/3 nm thellësi	Turizmi (në zhvillim) Akuakultura Peshkimi (praktikë e pallingjshme e raportuar)	Ndotja (duke përfshirë mbejtjet detare) Çrregullim i shtratit të detit (p.sh. nga ankorimi)	Kërcënimet për habitatat në shtratit e detit – shkëmbor dhe ranor (duke përfshirë speciet e mbrojtura: <i>Posidonia oceanica</i>)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) CCH i Ishullit të Sazanit – Gadishullit të Karaburunit (nuk janë identifikuar masa) Arkipelagu Jon IMMA (nuk janë identifikuar masa) MPA e Parkut Kombëtar Karaburun-Sazan Ndalohet peshkimi me tratë Masat e GSA 18	Studimi i Planifikimit Hapësinor Detar në Gjirin e Vlorës: Sigurimi i menaxhimit të qëndrueshëm të trafikut detar	Sigurimi i menaxhimit të qëndrueshëm të flukseve turistike duke përfshirë turizmin detar Sigurimi i zbatimit të masave aktuale, kontrolli dhe monitorimi (p.sh. garantimi i respektimit të dispozitave që kanë të bëjnë me peshkimin, në dallim nga peshkimi i pallingjshëm; garantimi i respektimit të kufizimeve të aksesit) Krijimi i zonave të reja natyrore të mbrojtura Sigurimi i integritimit me dispozitat e planifikimit tokësor
Të gjitha zonat						Prezantimi i një mjeti gjithëpërfshirës të menaxhimit për të realizuar koordinimin dhe harmonizimin e të gjitha masave për të gjithë zonën komplekse të projektit

¹Porto Palermo site is declared "Natural Park" - category IV - IUCN classification, represented in this map, but not included yet in the IUCN database (shp file)

Figura 57. Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura dhe peshkimit. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000, Përpjekje për peshkim; EEA për zonat SMERALD; GFCM për FRA e krijuar, propozuar dhe zonën pa peshkarexha në -50 m ose 3NM

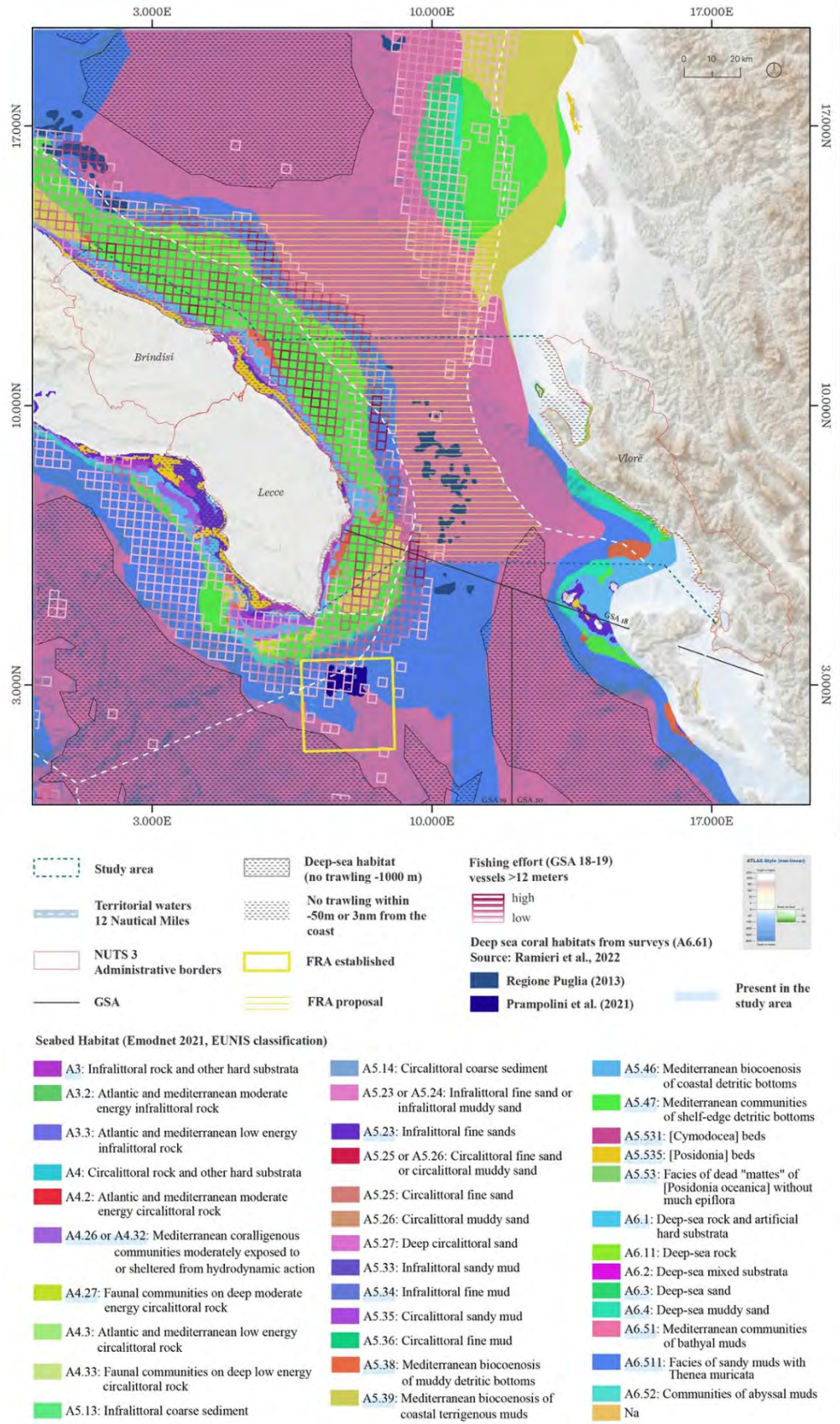

Figura 58. Përfaqësimi i përbashkët i **habitateve në shtratin e detit** (sipas klasifikimit EUNIS) dhe peshkimit. Burimet: SID Portale del Mare për zonat NAT2000, Përpjekje për peshkim; GFCM për FRA të krijuar, propozuar dhe pa peshkarexha në -50 m ose 3NM; Habitatet në shtratit të detit sipas EMODnet; Shpërndarja e grupeve të koraleve në thellësi të detit, që korrespondon me habitatin sipas EUNIS A.6.61: Ramieri et al., 2022 dhe burimet e përcaktuara (anketë nga Rajoni i Puglia-s – Projekti i Biohartës 2013 dhe CNR-ISMAR – Prampolini et al., 2021)

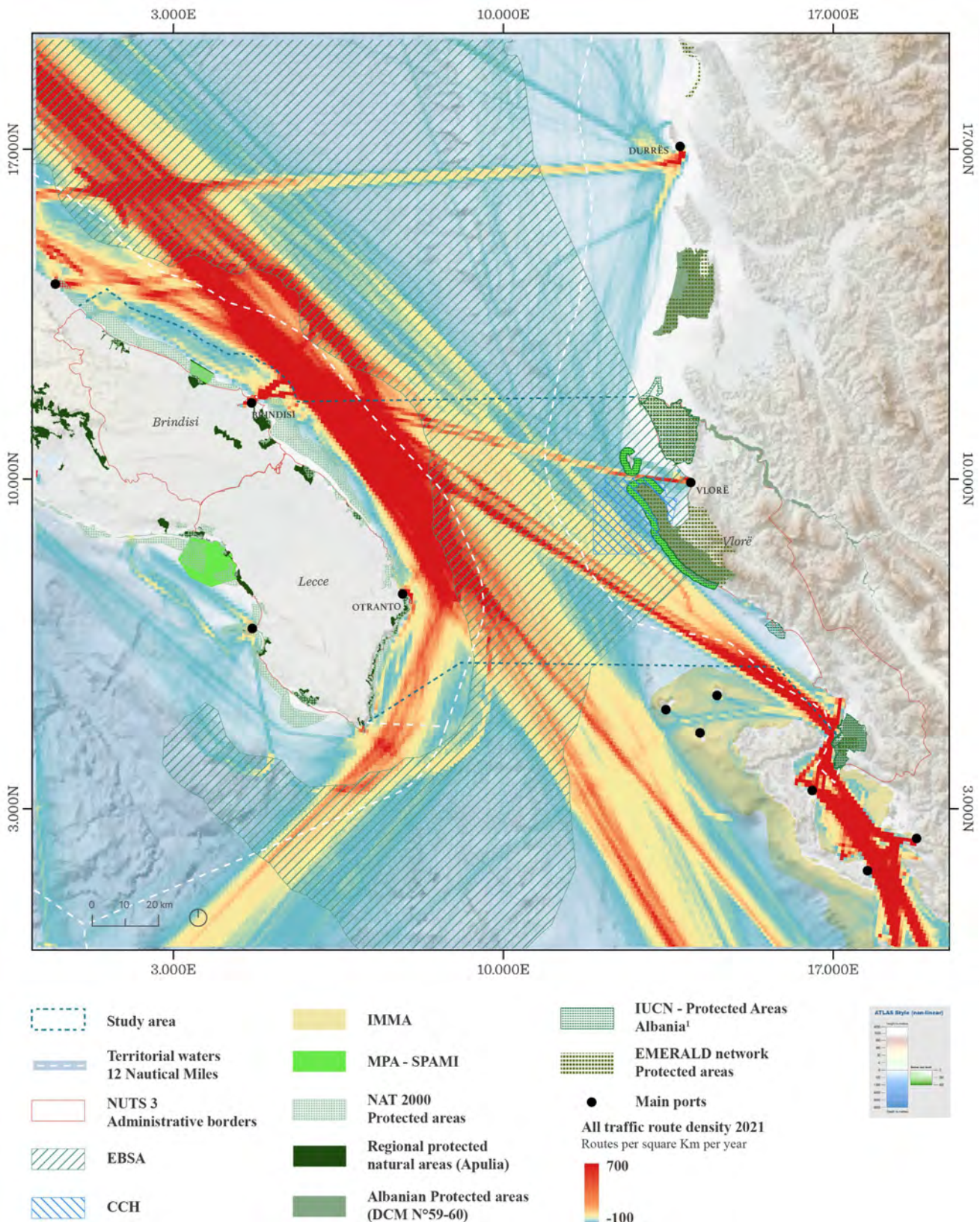

Figura 59. Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura dhe transportit detar. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000; EEA për zonat SMERALD; Emodnet për të gjithë trafikun; Eurostat për portet kryesore

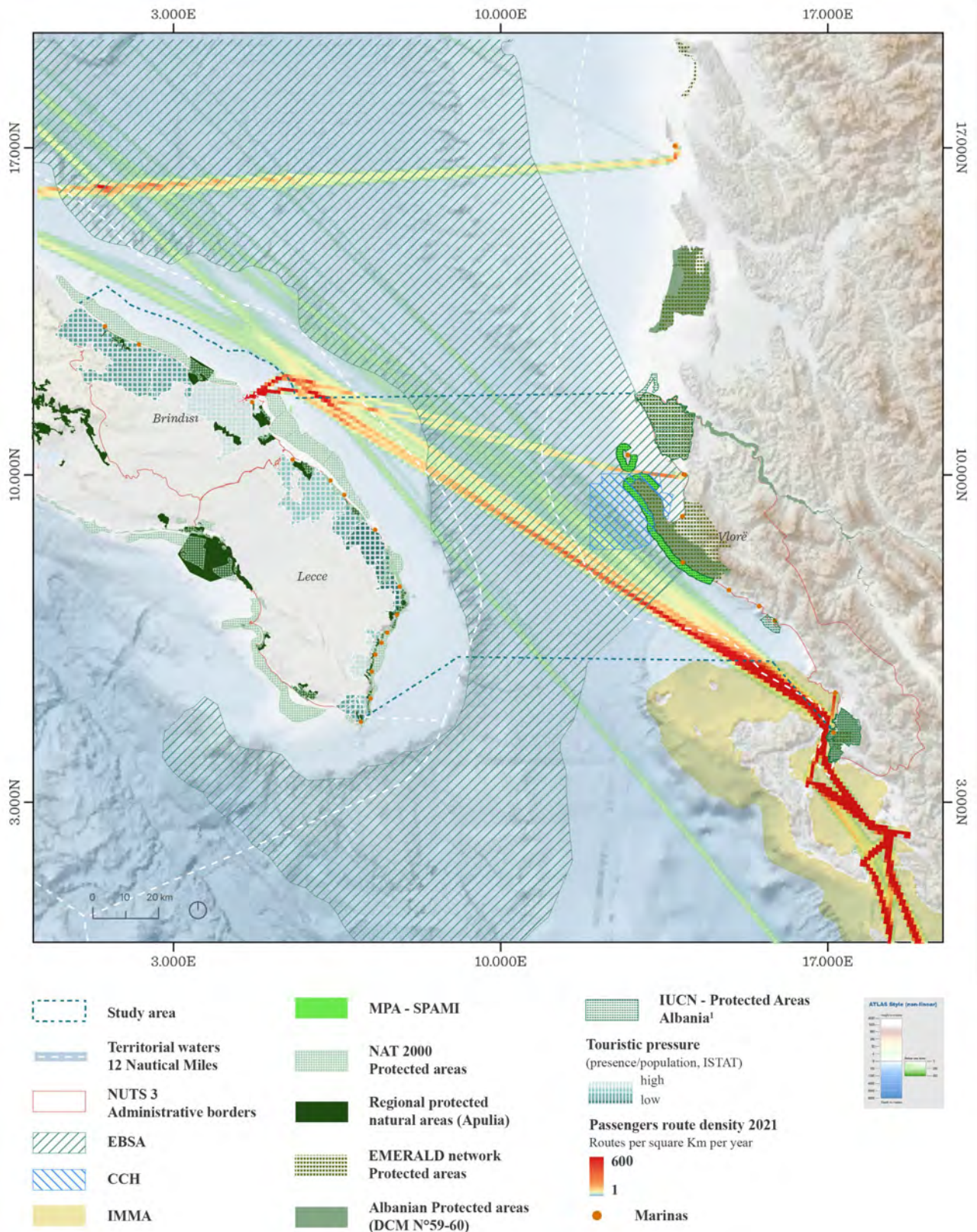

Figura 60. Përfaqësimi i përbashkët i **zonave të mbrojtura dhe turizmit**. Burimet: MAPAMED për zonat MPA, EBSA, habitatet në thellësi të detit, IMMA, CCH, Ramsar; Gjeoportali i Qeverisë Shqiptare – ASIG për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri VKM N°59-60; IUCN për Zonat e Mbrojtura në Shqipëri; SID Portale del Mare për zonat NAT2000, presioni turistik, marina italiane; EEA për zonat SMERALD; Emodnet për trafikun e linjës së pasagjerëve; Eurostat për portet kryesore; Turizmi Kombëtar Shqiptar për marinën shqiptare

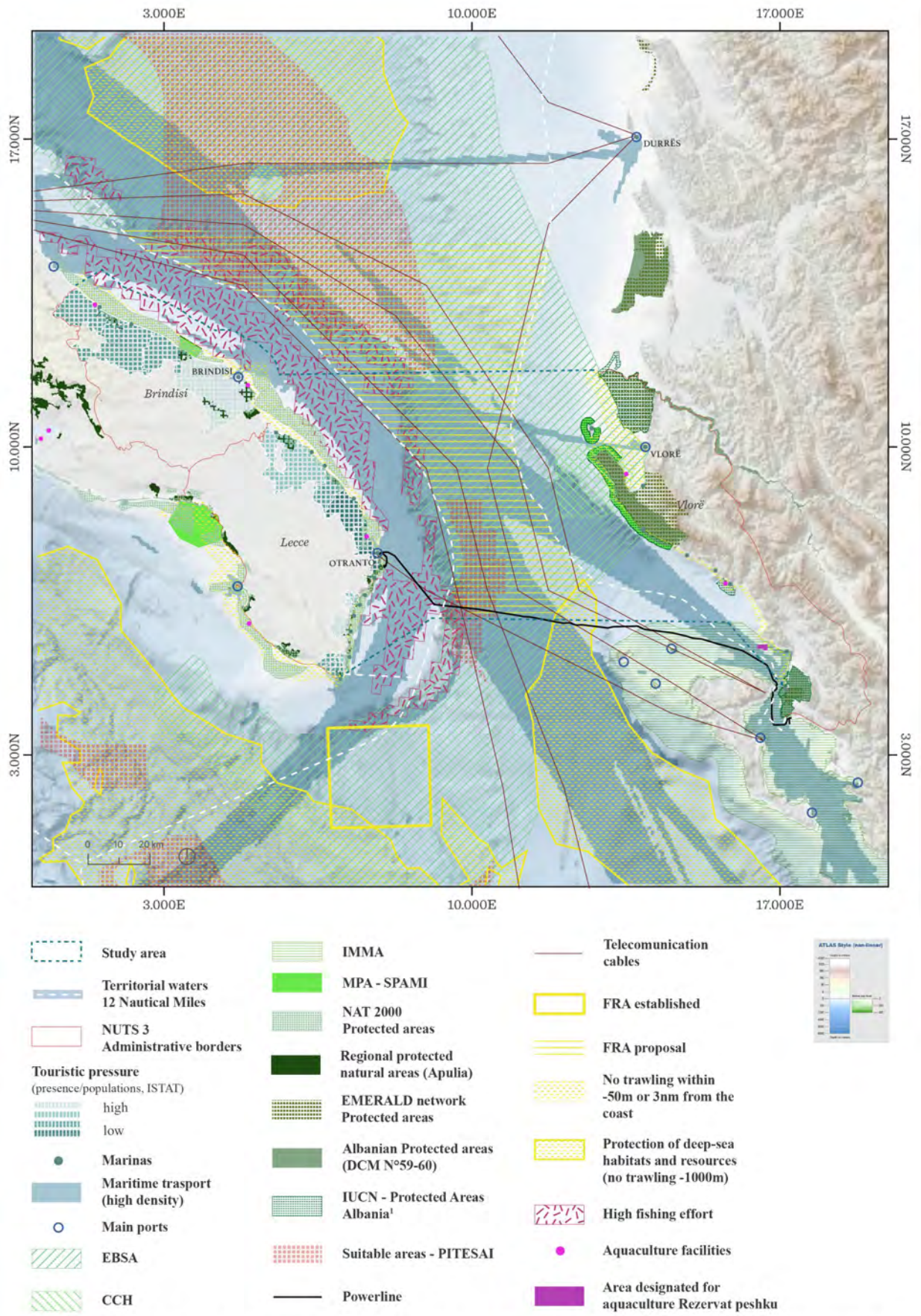

Figura 61. Përfaqësimi i përbashkët i zonave të mbrojtura, akuakulturës dhe peshkimit, transportit detar dhe turizmit në zonën e studimit

3. Analiza e kuadrit ligjor përkatës për ABMT në zonën e projektit

3.1.

Statusi aktual ligjor i zonës së projektit

Duket se është e dobishme për qëllimet e këtij studimi që të specifikohet se cili është statusi aktual ligjor i zonës së projektit për rregulloret përkatëse të së drejtës ndërkombëtare që rezultojnë nga Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtën e Detit (Gjiri i Montego-s, 1982; UNCLOS).

3.1.1.

Ujërat e Brendshme

Ujërat e brendshme detare janë ujërat që ndodhen në pjesën tokësore të vijës bazë të detit territorial, që zakonisht është kufiri i ujit përgjatë bregdetit (Neni 5 i UNCLOS). Çuditërisht, shteti bregdetar mund të tërheqë vija të drejta bazë për matjen e detit territorial ku zhvillohen situata të caktuara gjeografike, si p.sh. gjiret, gropat e

thella ose skajet e ishujve në afërsi të bregdetit (Nenet 10 dhe 7 i UNCLOS). Brenda ujërave të brendshme, shteti bregdetar ushtron sovranitet të plotë dhe ka të drejtë të nxjerrë ligje dhe rregullore në lidhje me çdo veprimtari, duke përfshirë lundrimin dhe përdorimin e burimeve natyrore të çdo lloji.

Shqipëria (Dekreti i 6 marsit të 1970, Nr. 4650, i ndryshuar me Dekretin e 9 marsit 1990, Nr. 73666¹⁰) dhe Italia (Dekreti Presidencial i 26 prillit të 1977, Nr. 816¹¹) kanë miratuar sisteme për vijën e drejtë bazë që lidhen gjithashtu me zonën e projektit. (Shiko Figurën 62 dhe Figurën 63¹²). Greqia ka miratuar së fundmi një sistem për vijën e drejtë bazë në lidhje me Detin Jon dhe, në veçanti, me ishullin e Korfuzit (Dekreti Presidencial i 25 dhjetorit 2020)¹³.

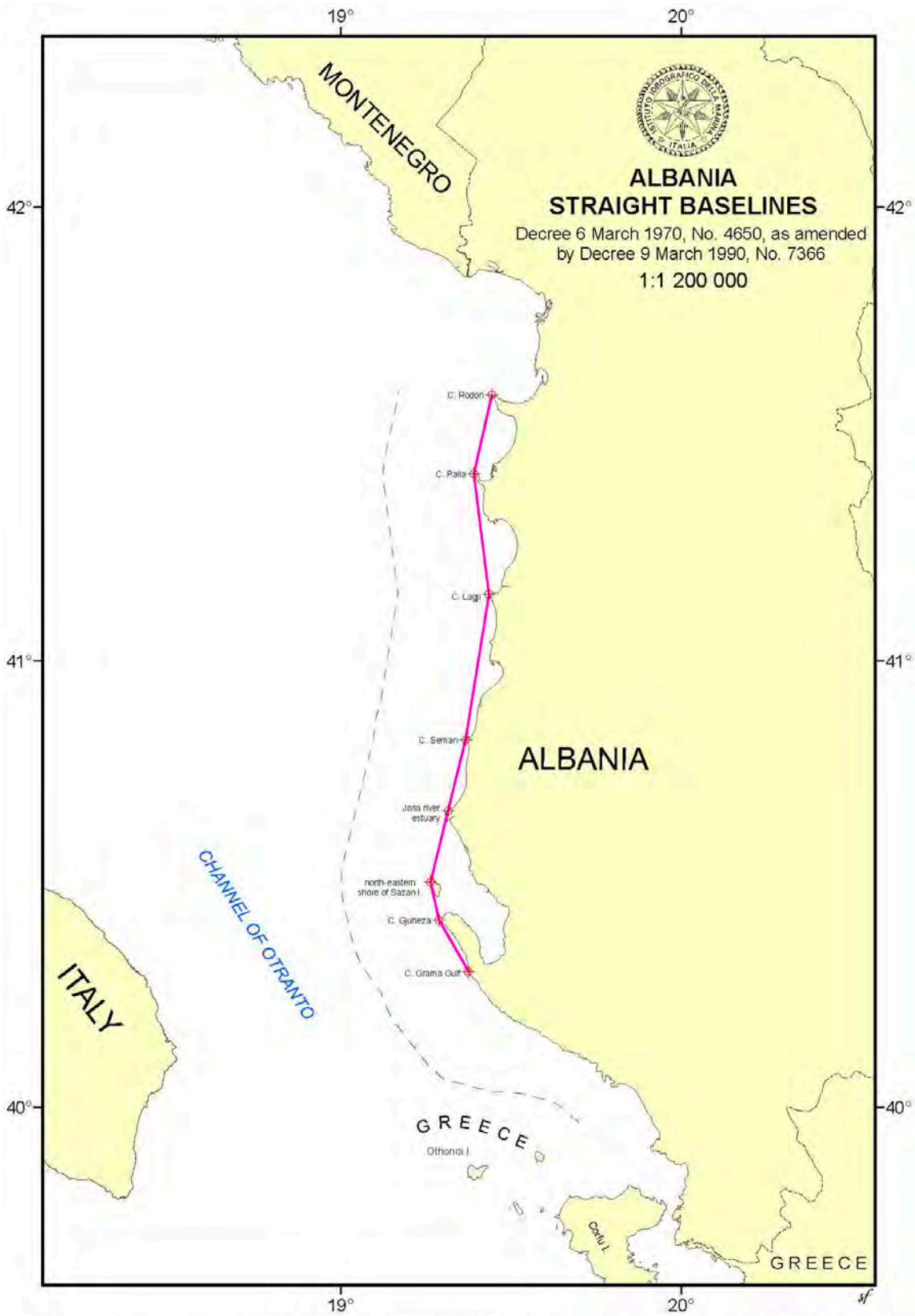
---

¹⁰ Teksti (Përkthimi në anglisht) nga Kombet e Bashkuara, *Law of the Sea Bulletin*, Nr. 16, 1990.

¹¹ Teksti gjendet në *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 305 i datës 9 nëntor 1977.

¹² Nga TANI, FERRERO & PIZZEGHELLO (eds.), *Atlas of Maritime Limits and Boundaries in Central Mediterranean: Legal Texts and Illustrative Maps*, Xhenova, 2020, fq. 30 dhe 55.

¹³ *Efimerida tis Kiverniseos tis Ellinikis Dimokratias* Nr. 258 i datës 27 dhjetor 2020.

NOTICE: This map represents the lines resulting from the relevant national legislation and does not imply the expression of any opinion on whether they comply with the applicable provisions of international law.

Figura 62. Vija e drejtë bazë e Shqipërisë

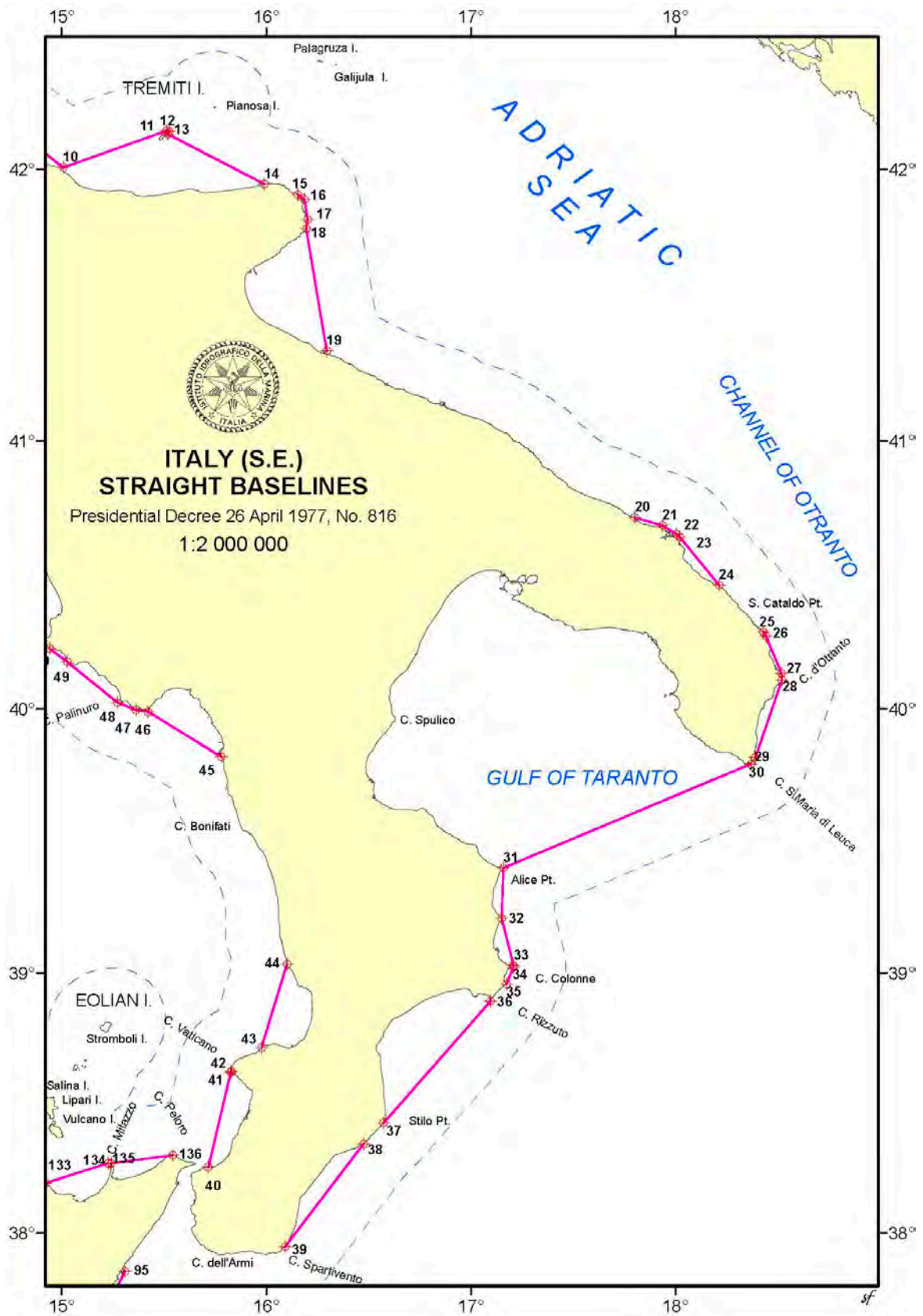

Figura 63. Vija e drejtë bazë e Italisë

3.1.2. Deti territorial

Brenda detit territorial, i cili përfshin ligjërisht edhe hapësirën ajrore sipër, shtratin e detit dhe nëntokën e tij, shteti bregdetar ushtron sovranitet (neni 2 i UNCLOS). Megjithatë, anijet e huaja gëzojnë të drejtën legjitime të kalimit (Nenet nga 17 deri në 26 të UNCLOS).

Deti territorial nuk varet nga asnjë zotërim apo shpallje e shtetit bregdetar. Gjerësia e detit territorial nuk mund të kalojë 12 n.m. nga vijat bazë (Neni 3 i UNCLOS).

Shqipëria dhe Italia kanë një det territorial prej 12 miljesh. Kohët e fundit, Greqia (Ligji i datës 21 janar 2021, Nr. 767.¹⁴) ka zgjeruar nga 6 në 12 n.m. detin e saj territorial në detin Jon, por jo diku tjetër.

Një reflektim interesant është se i ashtuquajtura kanali i Otrantos nuk është një kanal ndërkombëtar nga pikëpamja juridike. Duke qenë se distanca më e shkurtër përgjatë tij është 45 n.m., nuk ka mbivendosje të deteve territoriale të shteteve kufitare. Si rrjedhojë, rregullat e UNCLOS për kalimin tranzit nëpër kanalet ndërkombëtare (Nenet nga 37 në 44 të UNCLOS) nuk zbatohen në zonën e projektit.

3.1.3. Shelfi kontinental

Shelfi kontinental i një shteti bregdetar përfshin shtratin e detit dhe pjesën e nëntokës së zonave nëndetëse që shtrihen përtej detit të tij territorial deri në skajin e jashtëm të kufirit kontinental.¹⁵ ose në një distancë prej 200 n.m. nga vijat bazë të detit territorial, ku skaji i jashtëm i kufirit kontinental nuk shtrihet deri në atë distancë (neni 76, paragrafi 1, UNCLOS). Shelfi kontinental nuk varet nga asnjë zotërim apo shpallje e shtetit bregdetar (neni 77, paragrafi 3, UNCLOS).

Shtetet bregdetare ushtrjnë të drejta sovraane mbi shelfin kontinental me qëllim shfrytëzimin e burimeve të tyre natyrore (Neni 77, paragrafi 1, UNCLOS). Këto burime përfshijnë burimet minerale (nafta, gazi dhe burimet e

tjera minerale), si dhe organizmat e gjallë që i përkasin të ashtuquajturave "specie sedentare".¹⁶

Ashtu si në detin Mesdhe nuk ka asnjë pikë e cila ndodhet në një distancë prej më shumë se 200 n.m. nga toka ose ishulli më i afërt, i gjithë shtrati i detit në këtë det gjysmë të mbyllur, pavarësisht thellësisë së tij, është nën të drejtat sovraane kombëtare dhe i përket ligjërisht shelfit kontinental të një ose një shteti tjetër bregdetar. Kjo nënkupton se, në Mesdhe, UNCLOS Pjesa XI nuk zbatohet dhe, për rrjedhojë, shfrytëzimi i burimeve minerale nuk i nënshtrohet regjimit të trashëgimisë së përbashkët të njerëzimit dhe nuk i është besuar Autoritetit Ndërkombëtar të shtratit të Detit. Brenda zonës së projektit, shelfi kontinental ndahet midis Shqipërisë, Greqisë dhe Italisë, në varësi të kufijve përkatës, nga marrëveshjet që kanë lidhur për caktimin e kufijve, nëse ka.¹⁷

3.1.4. Zona Ekskluzive Ekonomike

Zona ekskluzive ekonomike shtrihet deri në 200 n.m. nga vija bazë e detit territorial (Neni 57 UNCLOS), që përfshin kolonën e ujit si dhe shtratin e detit dhe nëntokën e tij. Brenda zonës ekskluzive ekonomike, shteti bregdetar gëzon të drejta sovraane për të shfrytëzuar burimet natyrore të kolonës së ujit, shtratit të detit dhe nëntokës së tij, qofshin ato burime të gjalla ose jo, si dhe për të prodhuar energji nga uji, rrymat dhe era. Përveç kësaj, shteti ka juridiksion në lidhje me krijimin e ishujve artificialë, instalimeve dhe strukturave, kërkimin shkencor detar, mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar. Brenda zonës ekskluzive ekonomike, të gjitha shtetet e tjera gëzojnë disa të drejta të specifikuar për detin e hapur në lidhje me komunikimet në det, përkatësisht të drejtat e lundrimit, fluturimit, shtrirjes së kabllave dhe tubacioneve nëndetëse, si dhe përdorime të tjera të ligjshme ndërkombëtare në dete në lidhje me këto të drejta.

Ndryshe nga deti territorial ose shelfi kontinental, shteti bregdetar duhet të deklarojë në mënyrë të qartë zonën ekskluzive ekonomike. Në të kundërt, hapësirat detare

¹⁴ *Efimerida tis Kiverniseos tis Ellinikis Dimokratias* Nr. 9 i datës 21 janar 2021.

¹⁵ Për nocionin e marzhit kontinental shih nenin 76, paragrafi 3 dhe 4, UNCLOS.

¹⁶ Sipas UNCLOS, këto përfshijnë "organizmat të cilët, gjatë peshkimit, janë të palëvizshëm ose nën shtratin e detit ose nuk mund të lëvizin përveçse nëse bien në kontakt të vazhdueshëm fizik me shtratin e detit ose nëntokën" (Neni 77, paragrafi 4).

¹⁷ Shih paragrafin 1.5 të kësaj Shtojce.

që korrespondojnë me zonën e saj potenciale ekskluzive ekonomike qeverisen nga regjimi i detit të hapur.

Shqipëria dhe Greqia nuk kanë deklaruar një zonë ekskluzive ekonomike në zonën e projektit deri më tani.

Në 2021, Italia miratoi ligjin e datës 14 qershor 2021, nr. 91¹⁸, për "krijimin e një zone ekskluzive ekonomike përtej kufirit të jashtëm të detit territorial". Në fakt, me ligjin 91/2021 Kuvendi ka autorizuar Këshillin e Ministrave, me propozim të Ministrisë të Punëve të Jashtme, të krijojë një zonë të tillë, sa herë që qeveria e sheh të arsyeshme (gjë të cilën Qeveria nuk e ka bërë).

Një element tjetër në legjisllacionin aktual italian është ligji i datës 8 shkurt 2006, nr. 61¹⁹, sipas të cilit Këshilli i Ministrave, me propozimin e paraqitur nga Ministri i Mjedisit, në bashkëpunim me Ministrin e Punëve të Jashtme dhe pasi ka dëgjuar Ministrin e Kulturës për pronat dhe aktivitetet kulturore, zotëron kompetencën të krijojë zona të mbrojtjes ekologjike (në shumës)²⁰. Brenda këtyre zonave, Italia zbaton rregulloret përkatëse të së drejtës italiane, ligjit të Bashkimit Evropian dhe traktateve ndërkombëtare në fuqi për parandalimin dhe luftimin e të gjitha llojeve të ndotjes detare, duke përfshirë ndotjen nga anijet dhe ujin balast, ndotjen nga hedhja e mbeturinave, ndotja nga eksplorimi dhe shfrytëzimi i shtratit të detit dhe ndotja me origjinë atmosferike, si dhe në lidhje me mbrojtjen e gjitarëve detarë, biodiversitetin dhe trashëgiminë arkeologjike dhe historike. Zona e parë italiane e mbrojtjes ekologjike (dhe, për momentin, e vetmja) është krijuar me Dekretin Presidencial të datës 27 tetor 2011, Nr. 209²¹. Kjo zonë përfshin

ujërat e Detit të Luguria-s, Tirren dhe të Sardenjës Perëndimore dhe nuk është i rëndësishëm për zonën e projektit.

Duhet të merret parasysh se, në kushtet aktuale të ujërave në zonën e projektit, secili nga tre shtetet kufitare mund të krijojë një zonë ekskluzive ekonomike (ose një zonë të mbrojtjes ekologjike, në rastin e Italisë) në çdo kohë, e cila do të zëvendësojë dhe eliminojë zonat e detit të hapur që ndodhen aktualisht në kanalën e Otrantos.

3.1.5. Caktimi i kufijve detarë

Në zonën e projektit, marrëveshjet për caktimin e kufijve detar janë në fuqi midis Shqipërisë dhe Italisë dhe midis Greqisë dhe Italisë.

Më 18 dhjetor 1992, Shqipëria dhe Italia nënshkruan një marrëveshje për caktimin e kufirit të shelfit kontinental²² (Figura 64²³). Marrëveshja hyri në fuqi më 26 shkurt 1999. Metoda e përdorur për caktimin e kufijve është ekuidistenca²⁴.

Më 24 maj 1977, Greqia dhe Italia nënshkruan një marrëveshje për caktimin e kufirit të shelfit kontinental²⁵ (Figura 65²⁶). Marrëveshja hyri në fuqi më 12 nëntor 1980. Metoda e përdorur për caktimin e kufijve ndërmjet dy shteteve është ekuidistanca me disa rregullime të vogla²⁷. Më 9 qershor 2020, Greqia dhe Italia lidhën një marrëveshje tjetër për caktimin e kufijve të zonave detare përkatëse²⁸ që hyri në fuqi më 8 nëntor 2021. Marrëveshja e vitit 2020 parashikon që vija kufitare e zonave detare

¹⁸ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 148 e datës 23 qershor 2021.

¹⁹ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 52 e datës 3 mars 2006. Ligji u ndryshua me nenin 2-bis i Dekretligjit të datës 24 qershor 2014, nr. 91, i konvertuar në ligj me datë 11 gusht 2014, nr. 116 (*Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* nr. 192, datë 20 gusht 2014, shtojca nr. 72).

²⁰ Zonat *Sui generis*, si zona e peshkimit ose zona e mbrojtjes ekologjike, nuk specifikohen në UNCLOS. Megjithatë, ato nuk janë të ndaluara. Ato përfshijnë vetëm disa nga të drejtat që mund të ushtrohen në zonën ekskluzive ekonomike. Mund të supozohet se e drejta për të bërë më pak nënkuptohet në të drejtën për të bërë më shumë (*in maiore stat minus*).

²¹ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 293 e datës 17 dhjetor 2011.

²² *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 99 e datës 29 prill 1995, shtojca.

²³ Nga TANI, FERRERO & PIZZEGHELLO (eds.), *Atlas cit.*, fq. 180.

²⁴ Shih SCOVAZZI & FRANCALANCI, *Albania – Itali*, në CHARNEY & ALEXANDER (eds.), *International Maritime Boundaries*, III, Hagë, 1998, fq. 2447.

²⁵ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 181 e datës 3 korrik 1995, shtojca.

²⁶ Nga TANI, FERRERO & PIZZEGHELLO (eds.), *Atlas cit.*, fq. 244.

²⁷ Shih SCOVAZZI & FRANCALANCI, *Greece – Itali*, në CHARNEY & ALEXANDER (eds.), *International Maritime Boundaries*, II, Dordrecht, 1993, fq. 1591.

²⁸ *Gazzetta Ufficiale della Repubblica Italiana* Nr. 149 e datës 24 qershor 2021.

mbi të cilat të dy palët mund të ushtrojnë të drejta sovrane ose juridiksion përkon me vijën kufitare të përcaktuar nga marrëveshja e vitit 1977. Kjo nënkupton se zonat ekskluzive ekonomike të Greqisë dhe Italisë, nëse dhe kur të krijohen, do të kufizohen nga projekcioni i së njëjtës vijë që kufizon shelfet e tyre kontinentale.

Më 27 prill 2009, Shqipëria dhe Greqia nënshkruan një marrëveshje për përcaktimin e zonave të tyre përkatëse të shelfit kontinental dhe zonave të tjera detare për të cilat ato kanë të drejtë sipas të drejtës ndërkombëtare²⁹ (Figura 66³⁰). Metoda e përdorur për caktimin e kufijve është ekuidistenca³¹, duke i dhënë një efekt të plotë ishujve grekë të Korfuzit, Erikoussa dhe Othonoi. Megjithatë, marrëveshja nuk është në fuqi dhe nuk ka

gjasa që ajo të hyjë në fuqi, pasi, më 15 prill 2010, Gjykata Kushtetuese shqiptare konstatoi se marrëveshja ka shkelje procedurale dhe të përmbajtjes të Kushtetutës së Shqipërisë dhe UNCLOS.

Në fakt, zona e projektit mund të përfshijë disa zona ujore ose të shtratit të detit që mund të pretendohen nga një shtet që nuk është pjesë e Projektit Ndërkufitar CAMP Otranto Greqi). Ky pretendim mund të bazohet në marrëveshjet e viteve 1977 dhe 2020 midis Greqisë dhe Italisë dhe, për sa i përket marrëdhënieve midis Shqipërisë dhe Greqisë, në efektin e dhënë për qëllimet e përcaktimit të kufijve në ishujt e vegjël grekë të Erikoussa dhe Othonoi (një pyetje që nuk është zgjidhur akoma nga dy shtetet në fjalë).

---

²⁹ Teksti në COLSON & SMITH (eds.), *International Maritime Boundaries*, VI, Leiden, 2011, fq. 4470.

³⁰ Nga COLSON & SMITH, *International cit.*, fq. 4469.

³¹ Shih SCOVAZZI, PAPANICOLOPULU & FRANCALANCI, *Shqipëri – Greqia*, në COLSON & SMITH, *International cit.*, fq. 4462.

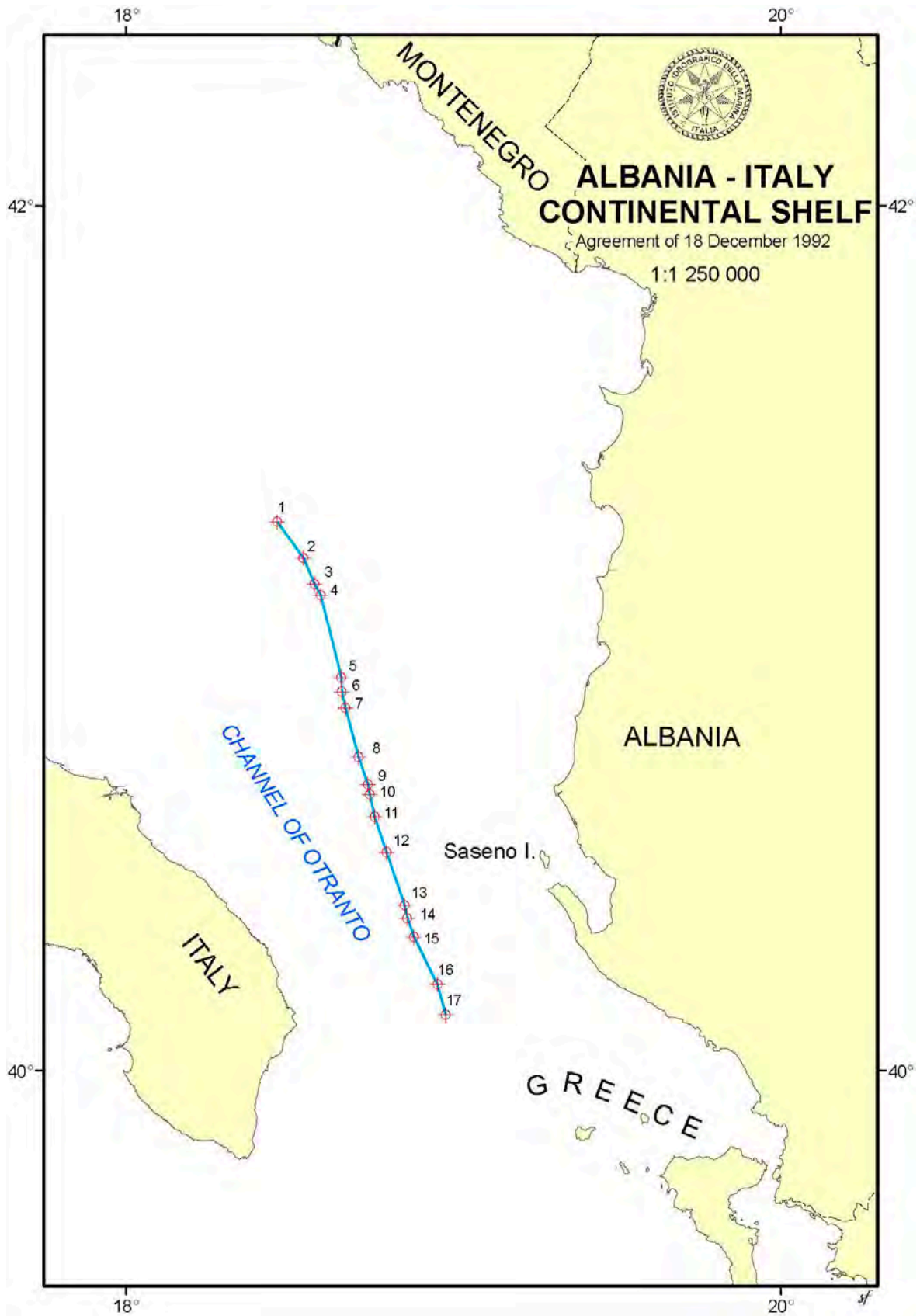

Figura 64. Shelfi kontinental Shqipëri - Itali

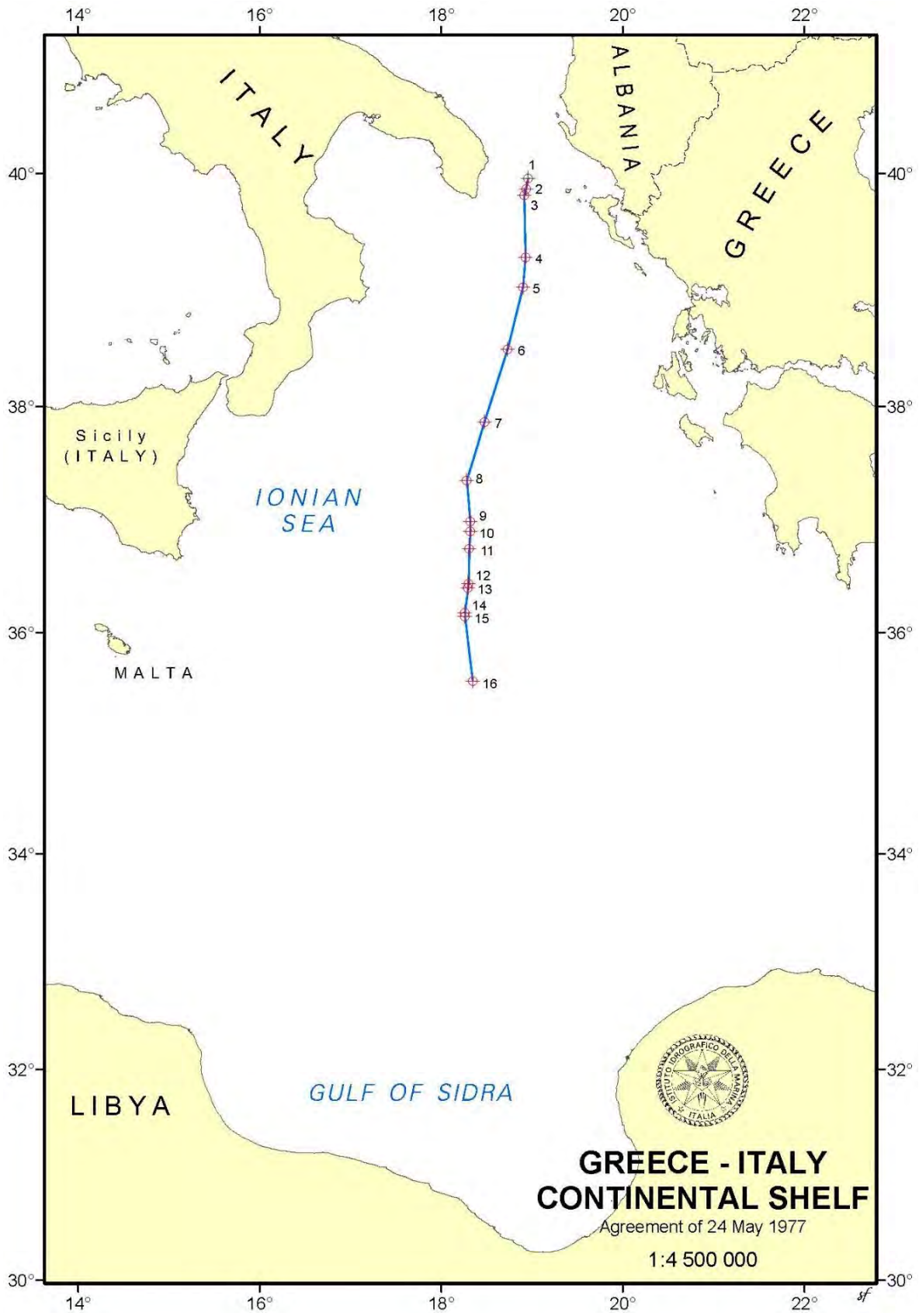

Figura 65. Shelfi kontinental Greqi- Itali

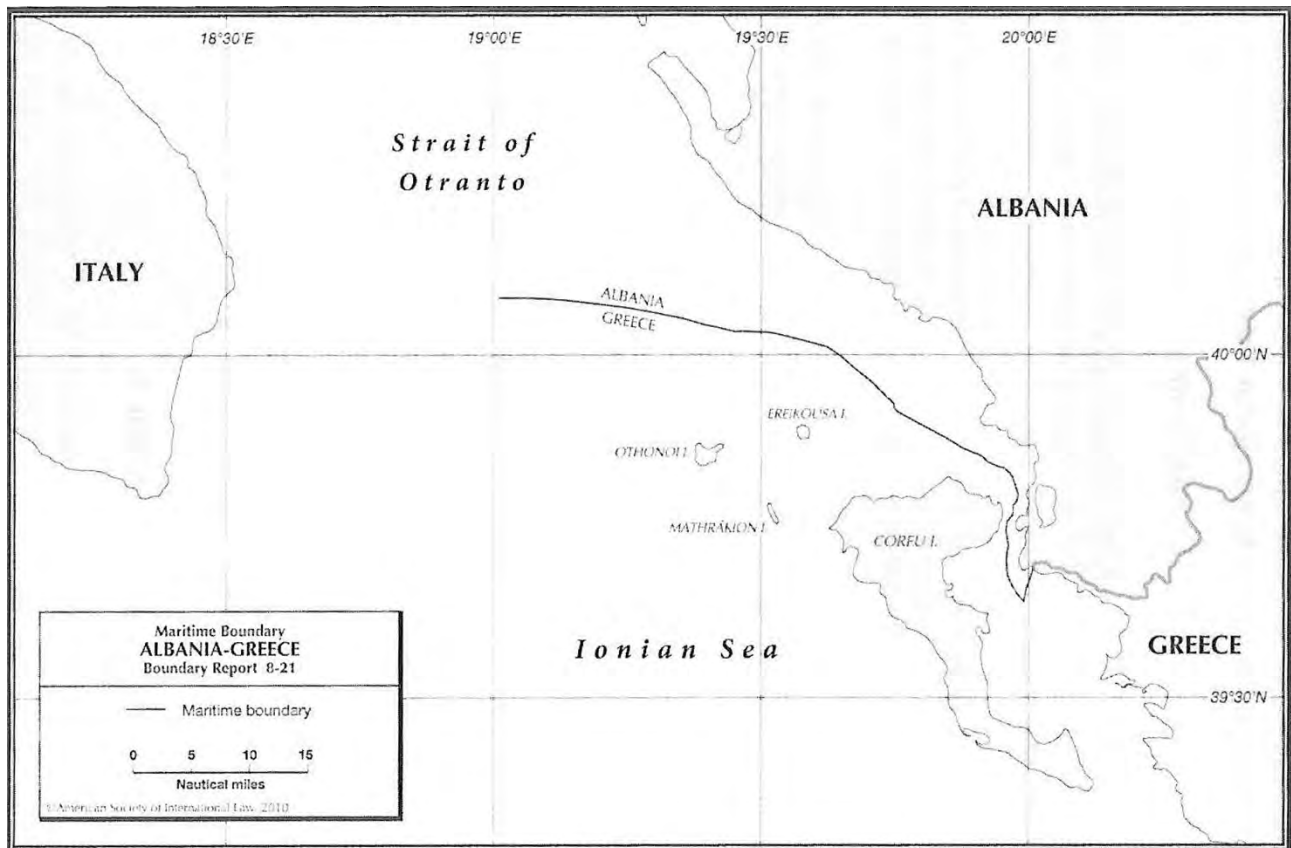

Figura 66. Kufiri detar Shqipëri-Greqi (marrëveshja nuk është në fuqi)

3.1.6. Implikimet e mundshme të miratimit të fundit të Marrëveshjes BBNJ

Marrëveshje sipas UNCLOS për mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik detar të zonave jashtë juridiksionit kombëtar (Marrëveshja BBNJ) u miratua kohët e fundit (qershor 2023) në Kombet e Bashkuara³².

Marrëveshja BBNJ trajton një sërë temash si “burimet gjenetike detare, duke përfshirë ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve”, “instrumentet e menaxhimit në Zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare”, “vlerësimin e ndikimit në mjedis”, “forcimin e kapaciteteve dhe transferimin e teknologjisë detare”, të përshtatshme për mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të mjedisit detar.

Marrëveshja BBNJ, ndër të tjera, përcakton një regjim ndërkombëtar për aksesin në burimet gjenetike detare dhe ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që rrjedhin prej tyre, si dhe një procedurë ndërkombëtare për krijimin e instrumenteve të menaxhimit në zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare.

Megjithatë, Marrëveshja BBNJ zbatohet “për zonat jashtë juridiksionit kombëtar” (Neni 3). Si rrjedhojë, nëse dhe kur Marrëveshja BBNJ hyn në fuqi për Shqipërinë dhe Italinë, ky regjim do të zbatohet në zonën e projektit që ndodhet përtej kufirit prej 12 miljesh të deteve territoriale të dy shteteve. Megjithatë, Marrëveshja BBNJ nuk do të zbatohet në asnjë pjesë të zonës së projektit nëse, gjatë kësaj kohe, Shqipëria dhe Italia deklarojnë zonat e tyre ekskluzive ekonomike³³.

³² Shih dokumentin e OKB A/CONF.232/2023/4 të datës 19 qershor 2023.

³³ Për disa çështje thelbësore të Marrëveshjes BBNJ shih paragrafin 2.B.a të këtij Studimi.

3.2. Kuadri ligjor

Paragrafët e mëposhtëm do të analizojnë kuadrin ligjor ndërkombëtar, kombëtar dhe nënkombëtar, të rëndësishëm për krijimin e ABMT në zonën e projektit. Ndër instrumentet ndërkombëtare, analiza do të marrë në konsideratë instrumentet kryesore të politikave (programet, strategjitë, rekomandimet) të zbatueshme në zonën e projektit, si dhe traktatet përkatëse ku Shqipëria dhe Italia janë palë.

Në lidhje me kuadrin ligjor kombëtar, ka disa dallime institucionale midis dy shteteve. Në Shqipëri kompetencat legjislative dhe administrative për çështjet detare i përkasin shtetit, i cili i ushtron ato edhe nëpërmjet këshillave dhe agjencive, ndërsa niveli rajonal dhe vendor është përgjegjës për promovimin e politikave kombëtare. Qarqet në Itali kanë kompetenca legjislative dhe administrative, ndërsa bashkitë dhe subjektet e tjera territoriale kanë gjithashtu kompetenca administrative. Për këtë arsye, analiza e kuadrit ligjor italian do të përfshijë kuadrin ligjor të Rajonit të Puglia-s, i cili kufizohet me zonën e projektit.

Duke qenë se Italia është anëtare e Bashkimit Evropian dhe ligji i Bashkimit Evropian është pjesë e sistemit juridik italian, analiza e kuadrit ligjor italian do të përfshijë rregulloret dhe direktivat e Bashkimit Evropian.

Duket se është e dobishme për qëllimet e këtij studimi që të specifikohen kompetencat administrative dhe planet dhe programet përkatëse për ABMT në zonën e projektit: skema nr. 1 do të përfaqësojë autoritetet administrative që kanë kompetencat përkatëse për ABMT, ndërsa skema nr. 2 do të përfaqësojë planet dhe programet përkatëse për ABMT në zonën e projektit.

Kjo analizë do të hartojë kuadrin ligjor të ABMT që Shqipëria dhe Italia mund të përdorin për të zbatuar projektin CAMP Otranto: në paragrafin 3 do të ketë një përmbledhje të tij.

Analiza do të bazohet edhe në studimet aktuale. Në veçanti, do të merren parasysh studimet e mëposhtme: "Studimi ligjor për përfshirjen e zonës përtej juridiksionit kombëtar në Projektin Ndërkufitar CAMP Otranto midis

Shqipërisë dhe Italisë" (draft, 2020); "Baza Ligjore për Krijimin dhe Zhvillimin e Mëtejshëm të Zonave të Mbrojtura Detare në "Strategjinë e Bashkimit European për Adriatikun dhe Jonin" (EUSAIR) me Fokus të Veçantë në Zonat e Mbrojtura Detare Ndërkufitare", nëntor 2021; UNEP/MAP, "Draft Studimi i Fizibilitetit për një projekt ndërkufitar CAMP ndërmjet Italisë dhe Shqipërisë (zona e kanalit të Otrantos)", 2019; "Vlerësimi i kuadrit ligjor dhe institucional për kushtet e bregdetit të biodiversitetit dhe detar dhe të zmd-ve" (d.m.th. vlerësimi i kuadrit ligjor dhe institucional për ruajtjen e biodiversitetit bregdetar dhe detar dhe krijimin e zonave të mbrojtura detare dhe bregdetare), 2014.

Duhet pasur parasysh se Italia dhe Shqipëria, siç përcaktohet në paragrafin 1.D, nuk e kanë krijuar akoma Zonën e tyre Ekskluzive Ekonomike. Si rrjedhojë, zona e projektit mbulon edhe një zonë të detit të hapur, ku shtetet mund të miratojnë dhe zbatojnë instrumente dhe masa ligjorisht të detyrueshme vetëm për anijet që mbajnë flamurin e tyre (anijet që mbajnë flamurin e shtetit ku janë regjistruar, përgjegjës për certifikimin e anijeve), shtetasit e tyre dhe aktivitetet nën juridiksionin e tyre³⁴. Megjithatë, Shqipëria dhe Italia mund të krijojnë zona ekskluzive ekonomike në çdo kohë, duke shtrirë juridiksionin kombëtar të dy shteteve në të gjithë zonën e projektit. Në këtë rast, pasojat ligjore të këtij zgjerimi në ABMT të cilat janë të përcaktuara duhet të shqyrtohen rast pas rasti.

3.3. Korniza ndërkombëtare dhe evropiane

3.3.1. Instrumentet e politikave ndërkombëtare për ABMT në zonën e projektit

Në kuadër të Konventës për Diversitetin Biologjik

Ndër objektivat e përcaktuara në Kornizën Globale të Biodiversitetit Kunming-Montreal, të rënë dakord në mbledhjen e 15-të të Konferencës së Palëve të Konventës së OKB-së për Diversitetin Biologjik (2022), si një plan strategjik për zbatimin e Konventës, duhet përmendur si në vijim: Objekti 2 "Të sigurohet që deri në vitin 2030 të paktën 30% e zonave të ekosistemeve të degraduara

³⁴ Shih "Studimi ligjor për përfshirjen e zonës përtej juridiksionit kombëtar në Projektin Ndërkufitar CAMP Otranto ndërmjet Shqipërisë dhe Italisë" (draft, 2020).

tokësore, ujore dhe bregdetare dhe detare të restaurohen në mënyrë efektive, në mënyrë që të përmirësohet biodiversiteti dhe funksionet dhe shërbimet e ekosistemit, integriteti dhe ndërlidhja ekologjike”; Objekti 3 “Të sigurohet dhe të ofrohet mundësia që deri në vitin 2030 të paktën 30% e zonave tokësore, ujore të brendshme dhe bregdetare dhe detare, veçanërisht zonat me rëndësi të veçantë për biodiversitetin dhe funksionet dhe shërbimet e ekosistemit, të ruhen dhe menaxhohen në mënyrë efektive nëpërmjet sistemeve përfaqësuese ekologjike, të mirë koordinuara dhe të drejta të zonave të mbrojtura dhe masave të tjera efektive të ruajtjes në zona, duke njohur territoret indigjene dhe tradicionale, aty ku është e zbatueshme, dhe të integruara në peizazhe më të gjera, peizazhe detare dhe oqean, duke siguruar se çdo përdorim i qëndrueshëm, kur është e përshtatshme në këto zona, është plotësisht në përputhje me rezultatet e ruajtjes, duke njohur dhe respektuar të drejtat e popujve indigjenë dhe komuniteteve lokale, duke përfshirë territoret e tyre tradicionale”.³⁵.

Në kuadër të Konventës së Barcelonës

Në vitin 2021, Mbledhja e Palëve Kontraktuese të Konventës së Barcelonës për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut miratoi vendimin IG.25/11 mbi Programin e Veprimit Strategjik pas 2020 për Ruajtjen e Biodiversitetit dhe Menaxhimin e Qëndrueshëm i Burimeve Natyrore në Rajonin e Mesdheut (Post-2020 SAPBIO). Ai përcakton qëllimet dhe objektivat, ndër të cilat duhet përmendur si në vijim:

- Objektivi 1: Reduktimi i kërcënimeve ndaj biodiversitetit
- Objektivi 2: Sigurimi që biodiversiteti të ruhet dhe mirëmbahet ose përmirësohet në mënyrë që të plotësohen nevojat e njerëzve
- Objektivi 3: Ndryshimi i nevojshëm transformues, duke ofruar instrumente dhe zgjidhje të bazuara në natyrë për zbatimin dhe integrimin.

Vizioni është si në vijim: “Deri në vitin 2050, biodiversiteti detar dhe bregdetar do të vlerësohet, ruhet, restaurohet dhe përdoret në mënyrë të drejtë, duke mbrojtur shërbimet e ekosistemit, duke mbajtur detin dhe bregdetin e Mesdheut në kushte të mira dhe duke ofruar përfitime thelbësore për natyrën dhe njerëzit”. Për ta

realizuar atë, qëllimi është që “Deri në vitin 2030 të fillohet ndalimi i humbjes së biodiversitetit dhe restaurimi i biodiversitetin detar dhe bregdetar mesdhetar në dobi të natyrës dhe njerëzve” (paragrafi 5.1.).

Duhet theksuar se midis nevojave, boshllëqeve dhe sfidave për nënrajonin e Adriatikut dhe Jonit të identifikuar nga vlerësimet nënrajonale të renditura në shtojcën I, janë krijimi i MPA-ve të reja dhe përmirësimi i menaxhimit të MPA.

Për më tepër, Asambleja e Përgjithshme e Palëve Kontraktuese miratoi vendimin IG.25/12, për Mbrojtjen dhe ruajtjen e Mesdheut nëpërmjet sistemeve të mirë koordinuara dhe efektive të zonave të mbrojtura detare dhe bregdetare dhe masave të tjera efektive të ruajtjes të bazuara në zona, duke përfshirë zonat me mbrojtje të veçantë dhe zonat me mbrojtje të veçantë me rëndësi për Mesdheun. Vendimi përfshin objektivat e mëposhtëm pas vitit 2020:

1. Deri në vitin 2030, të paktën 30% e Detit Mesdhe do të mbrohet dhe ruhet nëpërmjet sistemeve të mirë koordinuara, përfaqësuese ekologjike dhe efektive të zonave të mbrojtura detare dhe bregdetare dhe masave të tjera efektive të ruajtjes në zona, duke siguruar ekuilibër të përshtatshëm gjeografik, me fokus në zonat me rëndësi të veçantë për biodiversitetin.
2. Deri në vitin 2030, numri dhe mbulimi i zonave të mbrojtura detare dhe bregdetare me nivele të shtuara mbrojtjeje është rritur, duke ndihmuar në rikuperimin e ekosistemeve detare.

3.3.2. Kuadri ligjor ndërkombëtar i rëndësishëm për ABMT në zonën e projektit: traktate ndërkombëtare

Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtën e Detit dhe Marrëveshja e re BBNJ

Ndonëse nuk përcakton në mënyrë specifike nocionin e ABMT, UNCLOS ofron një bazë ligjore për ABMT në ujërat që ndodhen brenda dhe jashtë juridiksionit kombëtar.³⁶.

³⁵ I ashtuquajtur “objektivi 30-30”.

³⁶ Ky element specifikohet në marrëveshjen BBNJ, neni 1, paragrafi 1.

Në lidhje me ABMT për mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve të gjalla në zonën ekskluzive ekonomike, neni 61 parashikon që shteti bregdetar do të përcaktojë gjuetinë e lejuar të burimeve të gjalla dhe masat e duhura të mbrojtjes dhe menaxhimit për të shmangur mbishfrytëzimin dhe për të ruajtur ose rivendosur grupet e specieve të kapura. Neni 62 përcakton se shteti bregdetar do të përcaktojë kapacitetin e tij për të zënë burimet e gjalla dhe kur i mungon kapaciteti për të kapur të gjithë sasinë e kapur të lejuar, ai, nëpërmjet marrëveshjeve ose kontratave të tjera, do t'u japë shteteve të tjera akses në tepicën e sasisë së kapur të lejuar. Lidhur me ABMT e miratuara në marrëveshje me shtetet e tjera, neni 63 përcakton se kur e njëjta rezervë e specieve të lidhura ndodh brenda zonave ekskluzive ekonomike të dy ose më shumë shteteve bregdetare, këto shtete do të bien dakord mbi masat e nevojshme për të koordinuar dhe siguruar mbrojtjen dhe zhvillimin e këtyre rezervave, dhe kur e njëjta rezervë e specieve të lidhura ndodhin si brenda zonës ekskluzive ekonomike, ashtu edhe në një zonë përtej dhe ngjitur me zonën, shteti bregdetar dhe shtetet që peshkojnë për këto rezerva në zonën ngjitur do të bien dakord për masat e nevojshme për mbrojtjen e këtyre rezervave në zonën ngjitur. Në nenin 64 kërkohet i njëjti bashkëpunim ndërmjet shteteve për të menaxhuar speciet shumë migruese të renditura në Shtojcën I, brenda dhe jashtë zonës ekskluzive ekonomike.

Në lidhje me ABMT për mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve të gjalla në det të hapur, neni 117 përcakton se të gjitha shtetet duhet të marrin ose të bashkëpunojnë me shtetet e tjera në marrjen e masave për shtetasit e tyre përkatës që mund të jenë të nevojshme për mbrojtjen e burimeve të gjalla në detin e hapur. Sipas nenit 118, shtetet, shtetasit e të cilëve shfrytëzojnë burime të njëjta të gjalla, ose burime të ndryshme të gjalla në të njëjtën zonë, do të hyjnë në negociata me qëllim marrjen e masave të nevojshme për mbrojtjen e burimeve të gjalla

në fjalë. Neni 119 rregullon përmbajtjen e këtyre masave.

Për më tepër, fakti që zona e CAMP Otranto, megjithëse nuk është një det gjysmë i mbyllur në vetvete, përbëhet nga ujëra që lidhin dy dete gjysmë të mbyllur (detin Adriatik dhe atë Jon), siç përcaktohet në nenin 122³⁷, e bëjnë këtë zonë një rast veçanërisht të përshtatshme për të përmbushur nenin 123 mbi bashkëpunimin e shteteve bregdetare për të koordinuar menaxhimin, mbrojtjen, kërkimin dhe shfrytëzimin e burimeve të gjalla të detit dhe për të koordinuar zbatimin e të drejtave dhe detyrave të tyre në lidhje me mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar³⁸ (Draft Studimi i Fizibilitetit për një Projekt CAMP Ndërkufitar ndërmjet Shqipërisë dhe Italisë – Zona e Kanalit të Otrantos – paragrafi IV, Marrëveshja për CAMP Otranto, paragrafi 2,3). Ky element mund të përbëjë bazën dhe përmbajtjen kryesore ligjore për marrëveshjen Shqipëri-Itali lidhur me menaxhimin e përbashkët të zonës. Brenda deteve gjysmë të mbyllura mund të ketë bashkëpunim nënrajonal, siç konfirmohet nga marrëveshje të tjera që lidhen me mjedisin detar (Marrëveshja RAMOGE midis Francës, Italisë dhe Monakos, marrëveshje dypalëshe midis Italisë dhe ish-Jugosllavisë dhe midis Italisë dhe Greqisë).

Për më tepër, në zbatim të detyrimit për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar të përcaktuar në nenin 192, neni 194 parashikon që shtetet do të marrin, individualisht ose bashkërisht, të gjitha masat që janë të nevojshme për të parandaluar, reduktuar dhe kontrolluar ndotjen e mjedisit detar nga çdo burim. Ndër këto masa janë ABMT që synojnë mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar Neni 194, paragrafi 5, përfshin ndër masat për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, "masat e nevojshme për mbrojtjen dhe ruajtjen e ekosistemeve të rralla ose delikate, si dhe habitatin e specieve të reduktuara në numër, të kërcënuara ose të rrezikuara dhe forma të tjera të gjallesave detare".

³⁷ Neni 122 i UNCLOS parashikon sinë vijim: "Për qëllimet e kësaj Konvente, "det i mbyllur ose gjysmë i mbyllur" nënkupton një gji, pellg ose det i rrethuar nga dy ose më shumë shtete dhe i lidhur me një det ose oqean tjetër nga një dalje e ngushtë ose që përbëhet tërësisht ose kryesisht nga detet territoriale dhe zona ekskluzive ekonomike të dy ose më shumë shteteve bregdetare".

³⁸ Neni 123 i UNCLOS, përkatësisht "Bashkëpunimi i shteteve në kufi për detet e mbyllura ose gjysmë të mbyllura" parashikon si më poshtë: "Shtetet që kufizojnë një det të mbyllur ose gjysmë të mbyllur duhet të bashkëpunojnë me njëri-tjetrin për ushtrimin e të drejtave të tyre dhe kryerjen e detyrave të tyre sipas kësaj Konvente. Për këtë qëllim ata do të përpiqen, drejtpërdrejt ose nëpërmjet një organizate të përshtatshme rajonale: (a) të koordinojnë menaxhimin, ruajtjen, eksplorimin dhe shfrytëzimin e burimeve të gjalla të detit; (b) të koordinojnë zbatimin e të drejtave dhe detyrave të tyre në lidhje me mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar; (c) të koordinojnë politikatat e tyre të kërkimit shkencor dhe të ndërmarrin, sipas rastit, programe të përbashkëta të kërkimit shkencor në këtë zonë; (d) të ftojnë, sipas rastit, shtete të tjera të interesuara ose organizata ndërkombëtare që të bashkëpunojnë me ta për të mbështetur dispozitat e këtij neni".

Një zhvillim i kohëve të fundit në të drejtën ndërkombëtare të detit është se një konferencë e thirrur nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara, ka miratuar së fundi (qershor 2023) një Marrëveshje sipas UNCLOS për mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik detar në zona përtej juridiksionit kombëtar (Marrëveshja BBNJ)³⁹.

Marrëveshja BBNJ ofron përkufizime që mund të përdoren në çdo analizë në lidhje me zonat detare, duke përfshirë këtë studim. Në veçanti:

- **“Instrument i menaxhimit në zonë”** nënkupton një instrument, duke përfshirë një zonë të mbrojtur detare, për një zonë të përcaktuar gjeografikisht përmes së cilës menaxhohen një ose disa sektorë ose aktivitete me qëllimin e realizimit të objektivave të veçantë të mbrojtjes dhe përdorimit të qëndrueshëm në përputhje me këtë Marrëveshje.⁴⁰
- **“Zonë e mbrojtur detare”** nënkupton një zonë detare të përcaktuar gjeografikisht që është përcaktuar dhe menaxhuar për të realizuar objektiva specifike afatgjata të mbrojtjes së diversitetit biologjik dhe mund të lejojë, në rastet kur është e përshtatshme, përdorim të qëndrueshëm me kusht që të jetë në përputhje me objektivat e mbrojtjes.⁴¹

Si rrjedhojë, duket se zonat e mbrojtura detare janë një element i veçantë i kategorisë më të gjerë të ABMT. Të dyja janë zona gjeografikisht të përcaktuara. Specifikimi i zonave të mbrojtura detare është se ato krijohen për qëllime të veçanta të realizimit të objektivave afatgjata

të mbrojtjes, ndërsa ABMT-të janë krijuar për menaxhimin e një ose disa sektorëve ose aktiviteteve (për shembull, peshkimi ose lundrimi) me qëllim që të arrihen objektivat e mbrojtjes dhe të përdorimit të qëndrueshëm. Shtojca I specifikon kriteret treguese për identifikimin e këtyre zonave⁴².

Disa përkufizime të tjera të dobishme për Projektin CAMP Otranto janë si në vijim:

- **“Përdorim i qëndrueshëm”** nënkupton përdorimin e komponentëve të diversitetit biologjik në një mënyrë dhe në një shkallë që nuk sjell rënien afatgjatë të diversitetit biologjik, duke ruajtur në këtë mënyrë potencialin e tij për të përmbushur nevojat dhe aspiratat e brezave aktual dhe të ardhshëm⁴³.
- **“Burimet gjenetike detare”** nënkupton çdo material me origjinë detare bimore, shtazore, mikrobike ose të tjera që përmban njësi funksionale të trashëgimisë me vlerë aktuale ose potenciale⁴⁴.

Shumica e përkufizimeve të dhëna në Marrëveshjen BBNJ mund të kuptohen si një bazë konceptuale e pranuar përgjithësisht në nivel ndërkombëtar.

Procedura për krijimin e ABMT, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare, sipas Marrëveshjes BBNJ është zhvilluar në mënyrë angazhuese. Propozimet dorëzohen nga një shtet i vetëm ose nga disa shtete me një plan menaxhimi që përfshin masat e propozuara dhe që përshkruan aktivitetet e propozuara të monitorimit, kërkimit dhe rishikimit⁴⁵. Ato miratohen nga Konferenca

³⁹ Dok. A/CONF.232/2023/4 i datës 19 qershor 2023.

⁴⁰ Neni 1, paragrafi 1.

⁴¹ Neni 1, paragrafi 9.

⁴² “(a) Unike; (b) E rrallë; (c) Rëndësi të veçantë për fazat e historisë së jetës së specieve; (d) Rëndësia e veçantë e specieve që ndodhen aty; (e) Rëndësia për speciet ose habitatet e kërcënuara, të rrezikuara ose me numër në rënie; (f) Cenueshmëria, duke përfshirë ndryshimet klimatike dhe acidifikimin e oqeanit; (g) Brishtësia; (h) Ndjeshmëria; (i) Diversiteti biologjik dhe produktiviteti; (j) Përfaqësimi; (k) Varësia; (l) Natyrshmëria; (m) Lidhja ekologjike; (n) Proceset e rëndësishme ekologjike që zhvillohen aty; (o) Faktorët ekonomikë dhe socialë; (p) Faktorët kulturorë; (q) Ndikimet kumulative dhe ndërkufitare; (r) Rikuperimi i ngadaltë dhe elasticiteti; (s) Përshtatshmëria dhe qëndrueshmëria; (t) Replikimi; (u) Qëndrueshmëria e riprodhimit; (v) Prania e masave të mbrojtjes dhe menaxhimit”.

⁴³ Neni 1, paragrafi 13.

⁴⁴ Neni 1, paragrafi 8.

⁴⁵ Neni 19 parashikon se: “Propozimet në lidhje me krijimin e instrumenteve të menaxhimit në zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare, sipas kësaj pjese do t'i dorëzohen sekretarit, individualisht ose bashkërisht nga palët.

2. Palët bashkëpunojnë dhe konsultohen, sipas rastit, me palët përkatëse të interesuara, duke përfshirë shtetet dhe organet globale, rajonale, nënrajonale dhe sektoriale, si dhe shoqërinë civile, komunitetin shkencor, sektorin privat, popujt indigjenë dhe komunitetet lokale, për zhvillimin e propozimeve, siç përcaktohet në këtë pjesë.

e Palëve me konsensus ose, nëse nuk arrihet konsensusi, nga një shumicë prej tre të katërtat e Palëve të pranishme dhe që kanë të drejtën e votës⁴⁶.

Megjithatë, zbatimi në të ardhmen i Marrëveshjes BBNJ në Detin Mesdhe është i pasigurt, në varësi të shtrirjes së zonave të detit të hapur që do të mbeten brenda këtij deti gjysmë të mbyllur. ABMT e krijuara sipas Marrëveshjes BBNJ nuk do të përfshijnë asnjë zonë brenda juridiksionit kombëtar⁴⁷. Megjithatë, kjo dispozitë i referohet procedurës së veçantë për krijimin e ABMT të përcaktuara në Marrëveshjen BBNJ dhe nuk nënkupton që ABMT nuk mund të krijohen përmes procedurave të tjera në këto zona.⁴⁸ Për më tepër, Marrëveshja BBNJ parashikon se *"në rastet kur një instrument menaxhimi në zonë, duke përfshirë një zonë të mbrojtur detare, i krijuar sipas kësaj pjese bie më pas, tërësisht ose pjesërisht, brenda juridiksionit*

*kombëtar të një shteti bregdetar, pjesa brenda juridiksionit nuk do të jetë më në fuqi."*⁴⁹.

Si rezultat i kësaj, Marrëveshja BBNJ, sa herë që ajo të hyjë në fuqi për Shqipërinë dhe Italinë, nuk do të jetë e zbatueshme në Kanalin e Otrantos nëse shtetet kufitare kanë krijuar zonat e tyre ekskluzive ekonomike.

Konventat e IMO

Një grup udhëzuesish për identifikimin e PSSA-ve u miratuan më 6 nëntor 1991 nga Asambleja e IMO sipas Rezolutës A.720(17) dhe u rishikuan sipas Rezolutës A.927(22) të 29 nëntorit 2001 dhe A.982(24) të datës 1 dhjetor 2005. Një PSSA përkufizohet si "një zonë që ka nevojë për mbrojtje të veçantë nëpërmjet veprimet nga IMO për shkak të rëndësisë së saj për arsye të njohura ekologjike, socio-ekonomike ose shkencore dhe e cila

3. Propozimet formulohen mbi bazën e informacionit shkencor më të mirë të disponueshëm dhe, aty ku është e disponueshme, njohuritë përkatëse tradicionale të popujve indigjenë dhe komuniteteve lokale, duke marrë parasysh qasjen paraprake dhe qasjen e ekosistemit.

4. Propozimet për zonat e identifikuar do të përfshijnë elementët kryesorë të mëposhtëm:

- (a) Një përshkrim gjeografik ose hapësinor i zonës që është objekt i propozimit duke iu referuar kriterëve treguesë të specifikuar në shtojcën I;
- (b) Informacion për cilindo nga kriteret e përcaktuara në shtojcën I, si dhe çdo kriter që mund të zhvillohet dhe rishikohet më tej në përputhje me paragrafin 5 të këtij neni, të zbatuara për identifikimin e zonës;
- (c) Aktivitetet njerëzore në zonë, duke përfshirë përdorimet nga popujt indigjenë dhe komunitetet lokale, dhe ndikimin e tyre të mundshëm, nëse ka;
- (d) Një përshkrim i gjendjes së mjedisit detar dhe biodiversitetit në zonën e identifikuar;
- (e) Një përshkrim i objektivave të mbrojtjes dhe, sipas rastit, të përdorimit të qëndrueshëm që do të zbatohen në zonë;
- (f) Një draft plan menaxhimi që përfshin masat e propozuara dhe përshkruan aktivitetet e propozuara të monitorimit, kërkimit dhe rishikimit për të realizuar objektivat e specifikuar;
- (g) Kohëzgjatja e zonës së propozuar dhe masat, nëse ka;
- (h) Informacion mbi çdo konsultim të ndërmarrë me shtetet, duke përfshirë shtetet fqinje bregdetare dhe/ose organet përkatëse globale, rajonale, nënrajonale dhe sektoriale, nëse ka;
- (i) Informacion mbi instrumentet e menaxhimit në zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare të zbatuara sipas instrumenteve dhe kuadrove ligjorë përkatës dhe organeve përkatëse globale, rajonale, nënrajonale dhe sektoriale;
- (j) Të dhënat përkatëse shkencore dhe, aty ku është e disponueshme, njohuri tradicionale për popujt indigjenë dhe komunitetet lokale (...).

⁴⁶ Neni 23, paragrafi 1 dhe 2.

⁴⁷ Neni 18 parashikon se: "Krijimi i instrumenteve të menaxhimit në zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare, nuk do të përfshijë asnjë zonë brenda juridiksionit kombëtar dhe nuk do të mbështetet si bazë për të pohuar ose mohuar një pretendim ndaj sovranitetit, të drejtave sovrane ose juridiksionit, duke përfshirë çdo mosmarrëveshje në lidhje me të. Konferenca e Palëve nuk do të shqyrtojë për vendim propozime për krijimin e këtyre instrumenteve të menaxhimit në zonë, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare, dhe këto propozime të tilla nuk do të interpretohen, në asnjë rast, si njohje ose mosnjohje e një pretendimi për sovranitet, të drejta sovrane ose juridiksion."

⁴⁸ Në këtë kuptim, neni 22, paragrafi 5, parashikon se: "Vendimet dhe rekomandimet e miratuara nga Konferenca e Palëve në përputhje me këtë Pjesë nuk do të dëmtojnë efektivitetin e masave të miratuara në zonat brenda juridiksionit kombëtar dhe ato do të ndërmerren duke marrë parasysh të drejtat dhe detyrat e të gjitha shteteve, në përputhje me Konventën. Në rastet kur masat e propozuara sipas kësaj pjese do të preknin ose në mënyrë të arsyeshme mund të pritej të preknin ujërat mbi shtratin e detit dhe nëntokën e zonave nëndetëse mbi të cilat një shtet bregdetar ushtron të drejta sovrane në përputhje me Konventën, këto masa do të kenë parasysh të drejtat sovrane të këtyre shteteve bregdetare. Për këtë qëllim do të ndërmerren konsultime, në përputhje me dispozitat e kësaj pjese".

⁴⁹ Neni 22, paragrafi 6.

mund të jetë e ndjeshme ndaj dëmtimit nga aktivitetet ndërkombëtare detare”.

Ajo synon të funksionojë si “(...) një instrument gjithëpërfshirës menaxhimi në nivel ndërkombëtar që ofron një mekanizëm për rishikimin e një zone të cënueshme ndaj dëmtimit nga transporti ndërkombëtar dhe përcaktimin e mënyrës më të përshtatshme për të trajtuar këtë cënueshmeri”.

Për t'u identifikuar si PSSA, një zonë duhet të plotësojë të paktën një nga kriteret ekologjike (përkatësisht: e veçantë ose e rrallë; habitat kritik; varësia; përfaqësimi; diversiteti; produktiviteti; zonat ku janë shtruar vezët ose shumimi; natyraliteti; integriteti; cënueshmëria; bio-rëndësia gjeografike), kriteret sociale, kulturore dhe ekonomike (përkatësisht: përfitimi ekonomik; rekreacioni; varësia njerëzore) ose kriteret shkencore dhe arsimore (përkatësisht: kërkimi; studimet bazë dhe monitoruese; arsimit). Për më tepër, zona duhet të rrezikohet nga aktivitetet ndërkombëtare të transportit detar, duke marrë parasysh trafikun e anijeve (faktorët operacional; llojet e anijeve; karakteristikat e trafikut; substancat e dëmshme të transportura) dhe faktorët natyrorë hidrografik, meteorologjik dhe oqeanografik. Udhëzimet e PSSA të rishikuara të vitit 2005 përcaktojnë se të paktën një nga kriteret përkatëse duhet të jetë i pranishëm në të gjithë PSSA e propozuar, megjithëse ky nuk duhet të jetë i njëjti kriter në të gjithë zonën. Trashëgimia kulturore është kthyer sërish si kriter nën emërtimin “kriteret sociale, kulturore dhe ekonomike”.

PSSA mund të vendosen brenda ose përtej kufijve të detit territorial.

Ato identifikohen nga Komiteti për Mbrojtjen e Mjedisit Detar të IMO me propozime nga një ose më shumë Shtete Anëtare dhe sipas një procedure që zhvillohet në nivel shumëpalësh. Propozimet e PSSA duhet të shoqërohen me propozime për “masa mbrojtëse përkatëse”, duke identifikuar bazën ligjore për secilën masë. Masat mbrojtëse përkatëse që mund të merren në PSSA përfshijnë masat e disponueshme sipas instrumenteve të IMO dhe nuk mund të shtrihen në

fusha të ndryshme nga transporti. Ato përfshijnë opsionet e mëposhtme: përcaktimi i një zone si Zonë e Veçantë sipas shtojcave I, II, V dhe VI MARPOL; miratimi i sistemeve të itinerarit të anijeve sipas Konventës Ndërkombëtare të 1974 për Sigurinë e Jetës në Det, duke përfshirë zonat që duhen shmangur, që janë zona brenda kufijve të përcaktuar në të cilat lundrimi është veçanërisht i rrezikshëm ose është jashtëzakonisht i rëndësishëm për të shmangur aksidentet dhe të cilat duhet të shmanget nga të gjitha anijet, ose nga kategori të caktuara të anijeve; sistemet e raportimit pranë ose në zonë; masa të tjera, si skemat e detyrueshme të pilotimit ose sistemet e menaxhimit të trafikut të anijeve.

Duket se PSSA mund të përfshihen në kategorinë e ABMT.

Konventa për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonit Bregdetar të Mesdheut (Konventa e Barcelonës) dhe Protokollet

Pas ndryshimeve të vitit 1995, shtrirja gjeografike e zbatimit të Konventës së Barcelonës, miratuar në vitin 1976, vazhdon në “të gjitha ujërat detare të detit Mesdhe”, duke përfshirë ujërat e brendshme dhe detin e hapur.⁵⁰ Për këtë arsye, dispozitat ligjore të përcaktuara nga kjo Konventë (dhe shtatë protokollet përkatëse) shërbejnë për të krijuar ABMT në zonën e projektit. Në veçanti, neni 10⁵¹ përcakton detyrimin për mbrojtjen dhe ruajtjen e diversitetit biologjik; neni 4, paragrafi 3, shkronja e), përcakton se, për të mbrojtur mjedisin dhe për të kontribuar në zhvillimin e qëndrueshëm të Zonës së Detit Mesdhe, Palët Kontraktuese do të nxisin menaxhimin e integruar të zonave bregdetare, duke marrë parasysh mbrojtjen e zonave me interes ekologjik dhe peizazhor dhe përdorimin racional të burimeve natyrore.

Shtrirja gjeografike e zbatimit të Protokollet në lidhje me Zonat me Mbrojtje të Veçantë dhe Diversitetin Biologjik në Mesdhe (Protokolli SPA/BD)⁵² përfshin ujërat detare të Detit Mesdhe dhe shtratit të detit dhe nëntokës së tij

⁵⁰ Neni 1 i Konventës së Barcelonës. Shqipëria dhe Italia janë palë në Konventën e ndryshuar të Barcelonës.

⁵¹ Sipas nenit 10 “Palët Kontraktuese do të marrin, individualisht ose bashkërisht, të gjitha masat e nevojshme për të mbrojtur dhe ruajtur diversitetin biologjik, ekosistemet e rralla ose delikate, si dhe speciet e faunës dhe florës së egër që janë të rralla, të reduktuara në numër, të kërcënuara ose të rrezikuara dhe habitatet e tyre”.

⁵² Shqipëria dhe Italia janë palë në protokoll.

dhe zonat bregdetare tokësore të përcaktuara nga secila prej Palëve, duke përfshirë ligatinat (neni 2).

Sipas protokollit (neni 3) secila palë do të marrë masat e nevojshme për: (a) të mbrojtur, ruajtur dhe menaxhuar në mënyrë të qëndrueshme dhe të sigurt mjedisore zonat me rëndësi të veçantë natyrore ose kulturore, veçanërisht duke krijuar zona me mbrojtje të veçantë; (b) të mbrojtë, ruajë dhe menaxhojë speciet e kërcënuara ose të rrezikuara të florës dhe faunës. Protokollit përcakton se Palët do të bashkëpunojnë, drejtpërdrejt ose nëpërmjet organizatave ndërkombëtare kompetente, për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik.

Protokollit SPA/BD parashikon krijimin e zonave me mbrojtje të veçantë me rëndësi për Mesdheun (SPAMI), të përfshira në listën SPAMI, që janë të rëndësishme për ruajtjen e komponentëve të diversitetit biologjik në Mesdhe, ose kanë ekosisteme specifike për zonën e Mesdheut ose habitatet e specieve të rrezikuara, ose janë me interes të veçantë në nivelet shkencore, estetike, kulturore ose arsimore (neni 8).

Një SPAMI mund të krijohet në zona brenda juridiksionit kombëtar ose pjesërisht ose tërësisht në det të hapur, për të nxitur bashkëpunimin në menaxhimin dhe mbrojtjen e zonave natyrore, mbrojtjen e specieve të kërcënuara dhe habitateve të tyre.

Për t'u bërë pjesë e Listës SPAMI, një zonë që ndodhet në një zonë të kufizuar mbi të cilën një Palë ushtron sovranitet ose juridiksion duhet të ketë një status të mbrojtur të njohur nga Pala e interesuar (Shtojca I, shkronja C, nr. 2).

Për zonat që ndodhen pjesërisht ose tërësisht në det të hapur, propozimi mund të paraqitet nga dy ose më shumë Palë fqinje.

Propozimi duhet të bazohet në kritere specifike të përcaktuara (Aneksi I i Protokollit⁵³) dhe Pikat Qendrore Kombëtare do të shqyrtojnë përputhshmërinë e tij me këto udhëzime dhe kritere të përbashkëta.

Sipas nenit 9, paragrafi 3: "Palët që bëjnë propozimin për përfshirje në Listën SPAMI do t'i japin Qendrës një raport hyrës që përmban informacion mbi vendndodhjen gjeografike të zonës, karakteristikat fizike dhe ekologjike, statusin e saj ligjor, planet e saj të menaxhimit dhe mjetet për zbatimin e tyre, si dhe një deklaratë që justifikon rëndësinë e saj mesdhetare; (...) Palët fqinje të interesuara do të konsultohen me njëra-tjetrën me synimin për të siguruar qëndrueshmërinë e masave të propozuara për mbrojtjen dhe menaxhimin, si dhe mjetet për zbatimin e tyre; (b) propozimet do të tregojnë masat e mbrojtjes dhe menaxhimit të zbatueshme për zonën, si dhe mjetet e zbatimit të tyre". Në veçanti, shkronja D e shtojcës I përcakton kriteret për masën e mbrojtjes, planifikimit dhe menaxhimit⁵⁴.

⁵³ Në veçanti, "Kriteret e mëposhtme duhet të përdoren për vlerësimin e një zone me rëndësi për Mesdheun:

- (a) *Unike*: Zona ka ekosisteme unike ose të rralla, ose specie të rralla ose endemike.
- (b) *Përfaqësimi natyror*: Zona ka procese ekologjike tejet tipike, ose lloje të specieve ose habitateve ose karakteristika të tjera natyrore. Përfaqësimi është niveli në të cilën një zonë përfaqëson një lloj habitati, proces ekologjik, grup biologjik, veçori fiziografike ose karakteristika të tjera natyrore.
- (c) *Larmishmëria*: Zona ka një larmishmëri të lartë speciesh, grupesh, habitatesh ose ekosistemesh.
- (d) *Natyraliteti*: Zona ka një nivel të lartë natyraliteti si rezultat i mungesës ose nivelit të ulët të shqetësimit dhe degradimit të shkaktuar nga njeriu.
- (e) *Prania e habitateve që janë kritike për speciet e rrezikuara, të kërcënuara ose endemike*.
- (f) *Përfaqësimi kulturor*: Zona ka një vlerë të lartë përfaqësuese për sa i përket trashëgimisë kulturore, për shkak të ekzistencës së aktiviteteve tradicionale mjedisore të sigurta të integruara me natyrën, të cilat mbështesin mirëqenien e popullatave lokale."

⁵⁴ Duke përcaktuar se

- "1. Objektivat e mbrojtjes dhe menaxhimit duhet të përcaktohen qartë në tekstet që kanë me çdo zonë dhe do të përbëjnë bazën për vlerësimin e përshtatshmërisë së masave të miratuara dhe efektivitetin e zbatimit të tyre në rishikimet e Listës SPAMI.
2. Masat e mbrojtjes, planifikimit dhe menaxhimit të zbatueshme për çdo zonë duhet të jenë të përshtatshme për realizimin e objektivave të mbrojtjes dhe menaxhimit të përcaktuara për zonën në afat të shkurtër dhe afatgjatë, dhe të marrin parasysh veçanërisht kërcënimet që i kanosen.
3. Masat e mbrojtjes, planifikimit dhe menaxhimit duhet të bazohen në njohjen e duhur të elementeve të mjedisit natyror dhe të faktorëve socio-ekonomikë dhe kulturorë që janë karakteristike për çdo zonë. Në rast të mangësive në njohuritë bazë, një zonë e propozuar për përfshirje në Listën SPAMI duhet të ketë një program për mbledhjen e të dhënave dhe informacionit që nuk është i disponueshëm.
4. Kompetenca dhe përgjegjësia për administrimin dhe zbatimin e masave të mbrojtjes për zonat e propozuara për t'u përfshirë në Listën SPAMI duhet të përcaktohen qartë në tekstet që rregullojnë çdo zonë.

Vendimi për përfshirjen e zonës në listën SPAMI merret me konsensus midis Palëve Kontraktuese, në mënyrë që të gjitha ato të respektojnë masat e miratuara dhe të mos autorizojnë dhe as të ndërmarrin ndonjë aktivitet që mund të jetë në kundërshtim me objektivat për të cilat është krijuar SPAMI (i ashtuquajtur i efekti *erga omnes partes*). Nëse një SPAMI përcaktohet në det të hapur, masat e mbrojtjes janë ato të përcaktuara nga shtetet që propozojnë SPAMI: Palët e tjera duhet të respektojnë masat, por zbatimi duhet të bëhet në përputhje me të drejtën ndërkombëtare.

Deri më tani, janë renditur 39 SPAMI, siç janë propozuar nga njëmbëdhjetë shtete palë në Protokollin e Zonave (Shqipëria, Algjeria, Qiproja, Franca, Italia, Libani, Monako, Maroku, Sllovenia, Spanja dhe Tunizia). Midis tyre, vetëm dy përfshijnë ujëra përtej kufirit të detit territorial (*Zona e Mbrojtjes Pelagos për ruajtjen e gjitarëve detarë*, e propozuar bashkërisht nga Franca, Italia dhe Monako, dhe *Korridorin për Migrimin e Cetaceanëve*, i propozuar nga Spanja). Dy SPAMI ndodhen brenda zonës CAMP Otranto, përkatësisht *Parku Kombëtar Detar Karaburun-Sazan* (në detin territorial të Shqipërisë) dhe *Zona e Mbrojtur Detare dhe Rezerva Natyrore Torre Guaceto* (në detin territorial të Italisë).

Mund të bëhen ndryshimet në përcaktimin ose statusin ligjor të një SPAMI nëse ka arsye të rëndësishme për ta bërë një gjë të tillë, duke marrë parasysh nevojën për të mbrojtur mjedisin dhe duke ndjekur të njëjtën procedurë për krijimin e SPAMI dhe përfshirjen e saj në Listë (Neni 10). Kjo dispozitë mund të përdoret për të zgjeruar

zonën e dy SPAMI-ve të sipërpërmendura ose për të integruar në SPAMI tipologji të tjera të zonave të menaxhuara si PSSA ose FRA për të krijuar një ABMT më të gjerë.

Sipas Protokollit SPA/BD (neni 11), Palët, në zonat që i nënshtrohen sovranitetit ose juridiksionit të tyre kombëtar, rregullojnë dhe, kur është e përshtatshme, ndalojnë aktivitetet që kanë efekte negative mbi speciet e renditura nga shteti si specie të rrezikuara ose të kërcënuara ose habitatet e tyre, dhe kryejnë menaxhimin, planifikimin dhe marrin masa të tjera për të siguruar një gjendje të favorshme për mbrojtjen e këtyre specieve. Përveç kësaj, Palët do të koordinojnë nëpërmjet veprimeve dypalëshe ose shumëpalëshe, duke përfshirë, nëse është e nevojshme, marrëveshje për mbrojtjen dhe rikuperimin e specieve migratore, vendndodhja e të cilave është në zonën ku zbatohet Protokollin. Për më tepër, Palët do të miratojnë masa bashkëpunuese për të siguruar mbrojtjen dhe ruajtjen e specieve dhe specieve të rrezikuara ose të kërcënuara, shfrytëzimi i të cilave është i rregulluar në shtojcën II.

Shtirja gjeografike e zbatimit të Protokollit për Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare në Mesdhe.⁵⁵ (Neni 3) përfshin zonat bregdetare të Detit Mesdhe, pasi ato kufizohen nga (a) zona detare, kufiri i jashtëm i detit territorial të Palëve, dhe (b) zona tokësore, kufiri i njësive kompetente bregdetare siç përcaktohet nga Palët. Si rrjedhojë, Protokollin nuk zbatohet për zonën ekskluzive ekonomike dhe as për detin e hapur.

5. Për sa i përket specifikimit që karakterizon çdo vend të mbrojtur, masat e mbrojtjes për një SPAMI duhet të marrin parasysh aspektet themelore të mëposhtme:

- (a) forcimin e rregullores për çlirim ose hedhjen e mbetjeve dhe substancave të tjera që mund të dëmtojnë drejtpërdrejt ose tërthorazi integritetin e zonës;
  - (b) forcimin e rregullores së vendosjes ose rivendosjes së një lloji në zonë;
  - (c) rregullimin e një aktiviteti ose veprimi që mund të dëmtojë ose shqetësojë speciet, ose që mund të rrezikojë statusin e mbrojtjes së ekosistemeve ose specieve ose mund të dëmtojë karakteristikat natyrore, kulturore ose estetike të zonës;
  - (d) rregulloren e zbatueshme për zonat përreth zonës në fjalë.
6. Për t'u përfshirë në Listën SPAMI, një zonë e mbrojtur duhet të ketë një organ menaxhues, i cili zotëron kompetenca të mjaftueshme, instrumente dhe burime njerëzore për të parandaluar dhe/ose kontrolluar aktivitetet që mund të jenë në kundërshtim me qëllimet e zonës së mbrojtur.
7. Për t'u përfshirë në Listën SPAMI, një zonë duhet të pajiset me një plan menaxhimi. Rregullat kryesore të këtij plani menaxhimi duhet të përcaktohen që nga momenti i përfshirjes dhe të zbatohen menjëherë. Një plan i detajuar menaxhimi duhet të paraqitet brenda tre viteve nga momenti i përfshirjes. Mosrespektimi i këtij detyrimi sjell heqjen e zonës nga lista.
8. Për t'u përfshirë në Listën SPAMI, një zonë duhet të pajiset me një program monitorimi. Ky program duhet të përfshijë identifikimin dhe monitorimin e një numri të caktuar parametrash të rëndësishëm për zonën në fjalë, për të kryer vlerësimin e statusit dhe zhvillimit të zonës, si dhe efektivitetin e masave mbrojtëse dhe menaxhuese të zbatuara, në mënyrë që të ato mund të përshtaten nëse është e nevojshme. Për këtë qëllim do të kryhen studime të mëtejshme të nevojshme."

⁵⁵ Shqipëria është palë e Protokollit. Ndërsa Italia nuk është palë e këtij të fundit. Megjithatë, protokollin vlen edhe për Italinë, duke qenë se Bashkimi Evropian është palë e protokollit.

Sipas protokollit, Palët duhet të hartojnë një kuadër të përbashkët për menaxhimin e integruar të zonës bregdetare të Mesdheut (Neni 1). Objektivat e menaxhimit të integruar të zonës bregdetare (Neni 5) janë: (a) të lehtësojë, nëpërmjet planifikimit racional të aktiviteteve, zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare duke siguruar që mjedisi dhe peizazhet të merren parasysh në harmoni me zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor; (b) të mbrojnë zonat bregdetare për të mirën e brezave aktual dhe të ardhshëm; (c) të sigurojë përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, veçanërisht në lidhje me përdorimin e ujit; (d) të sigurojë mbrojtjen e integritetit të ekosistemeve bregdetare, peizazheve dhe gjeomorfologjisë; (e) të parandalojë dhe/ose reduktojë efektet e rreziqeve natyrore dhe në veçanti të ndryshimeve klimatike, të cilat mund të shkaktohen nga aktivitetet natyrore ose njerëzore; (f) të arrijë koherencë ndërmjet nismave publike dhe private dhe ndërmjet të gjitha vendimeve të autoriteteve publike, në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor, të cilat ndikojnë në përdorimin e zonës bregdetare”. Për më tepër, parimet e menaxhimit të integruar të zonës bregdetare, të cilat Palët janë të detyruara të respektojnë, përfshijnë “(a) Pasurinë biologjike dhe dinamikën e natyrshme dhe funksionimin e zonës midis baticës dhe zbatës dhe natyrën plotësuese dhe të ndërvarur të zonës detare dhe asaj tokësore përbën një subjekt të vetëm dhe do të merren parasysh në mënyrë specifike. (b) Të gjithë elementët që kanë të bëjnë me sistemet hidrologjike, gjeomorfologjike, klimatike, ekologjike, socio-ekonomike dhe kulturore do të merren parasysh në mënyrë të integruar, që të mos tejkalohet kapaciteti mbajtës i zonës bregdetare dhe të parandalohen efektet negative të fatkeqësive natyrore dhe zhvillimit. (c) Qasja e ekosistemeve ndaj planifikimit dhe menaxhimit bregdetar do të realizohet në mënyrë që të sigurojë zhvillimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare. (...) (j) Duhet të

parandalohet dëmtimi i mjedisit bregdetar dhe, aty ku mundet, të bëhet restaurimi i duhur”.

Sipas nenit 8, instrumentet ligjore kombëtare duhet të përfshijnë kritere për përdorimin e qëndrueshëm të zonës bregdetare, si në vijim: (a) identifikimin dhe përcaktimin, jashtë zonave të mbrojtura, zonave të hapura në të cilat zhvillimi urban dhe aktivitetet e tjera janë të kufizuara ose, kur është e nevojshme, të ndaluara; (b) kufizimin e shtrirjes lineare të zhvillimit urban dhe krijimit të infrastrukturës së re të transportit përgjatë bregdetit; (c) sigurimin që çështjet mjedisore të integrohen në rregullat për menaxhimin dhe përdorimin e domenit publik detar; (d) sigurimin e lirisë së aksesit të publikut në det dhe përgjatë bregut; (e) kufizimin ose, kur është e nevojshme, ndalimin e lëvizjes dhe parkimit të mjeteve tokësore, si dhe lëvizjen dhe ankorimin e anijeve detare, në zona të brishta natyrore në tokë ose në det, duke përfshirë plazhet dhe dunat”.

Sipas nenit 9, Palët, ndër të tjera: “(a) i kushtojnë vëmendje të veçantë aktiviteteve ekonomike që kërkojnë afërsi të menjëhershme me detin; (b) sigurojnë që aktivitetet e ndryshme ekonomike të reduktojnë përdorimin e burimeve natyrore dhe të marrin parasysh nevojat e brezave të ardhshëm; (c) respektojnë menaxhimin e integruar të burimeve ujore dhe menaxhimin e sigurt mjedisor të mbetjeve; (d) sigurojnë që ekonomia bregdetare dhe detare të jetë përshtatur me natyrën e brishtë të zonave bregdetare dhe që burimet e detit të mos ndoten; (e) përcaktojnë tregues të zhvillimit të aktiviteteve ekonomike për të garantuar përdorimin e qëndrueshëm të zonave bregdetare dhe reduktojnë presionet që tejkalojnë kapacitetin e tyre mbajtës; (f) promovojnë kodet e praktikave të mira midis autoriteteve publike, aktorëve ekonomikë dhe organizatave joqeveritare”⁵⁶.

⁵⁶ Në veçanti, sipas nenit 9, Palët kanë detyrime specifike për çdo aktivitet ekonomik:

- “(a) *Agrikultura dhe industria: garantimi i një niveli të lartë të mbrojtjes së mjedisit në vendndodhjen dhe funksionimin e aktiviteteve bujqësore dhe industriale në mënyrë që të ruhen ekosistemet dhe peizazhet bregdetare dhe të parandalohet ndotja e detit, ujit, ajrit dhe tokës;*
- (b) *Peshkimi:*
  - (i) *të merret parasysh nevoja për mbrojtjen e zonave të peshkimit në projektet e zhvillimit;*
  - (ii) *të sigurojë që praktikat e peshkimit të jenë në përputhje me përdorimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore detare;*
- (c) *Akuakultura:*
  - (i) *të merret parasysh nevoja për mbrojtjen e zonave të akuakulturës dhe butakëve në projektet e zhvillimit;*
  - (ii) *të rregullohet akuakultura duke kontrolluar përdorimin e inpueteve dhe trajtimin e mbetjeve;*
- (d) *Turizmi: aktivitete sportive dhe rekreative,*

Sipas Nenit. 10, Palët do të marrin masa për të mbrojtur karakteristikat e disa ekosistemeve specifike bregdetare, si ligatinat, grykëderdhjet dhe habitatet detare, nëpërmjet legjislationit, planifikimit dhe menaxhimit. Ndërsa protokollin zbatohet për të gjithë zonën bregdetare, siç përshkruhet në Nenin. 2.⁵⁷, Shtetet palë mund të krijojnë ABMT dhe zona të mbrojtura detare, veçanërisht në rastin e disa ekosistemeve specifike bregdetare.

Është e rëndësishme të theksohet se neni 27, paragrafi 1, përcakton se "Palët marrin përsipër, drejtpërdrejt ose me ndihmën e Organizatës (që është UNEP-MAP) ose organizatave ndërkombëtare kompetente, të bashkëpunojnë për shkëmbimin e informacionit mbi përdorimin e praktikave më të mira mjedisore". Neni 27, paragrafi 2, detyron Palët të përcaktojnë treguesit e menaxhimit bregdetar dhe të bashkëpunojnë për përdorimin e këtyre treguesve, të krijojnë dhe mbajnë vlerësime të përditësuara të përdorimit dhe menaxhimit të zonave bregdetare, si dhe të kryejnë aktivitete me interes të përbashkët, siç janë projektet demonstruese të menaxhimit të integruar të zonës bregdetare.

Neni 28 nxit shprehimisht bashkëpunimin ndërkufitar, duke i ftuar Palët Kontraktuese që të bëjnë përpjekje, drejtpërdrejt ose me ndihmën e Organizatës ose organizatave ndërkombëtare kompetente, në mënyrë dypalëshe ose shumëpalëshe, për të koordinuar strategjitë, planet dhe programet e tyre kombëtare bregdetare për zonat e afërta bregdetare.

Nisur nga karakteristikat gjeografike të zonës së projektit CAMP Otranto, ku detet territoriale të Shqipërisë dhe Italisë nuk mbivendosen dhe ka një shtrirje të ujërave të detit të hapur midis zonave përkatëse bregdetare të dy shteteve, neni 27 duket më kuptimplotë se neni 28. Shqipëria dhe Italia mund të konsiderojnë krijimin e një mekanizmi për të siguruar shkëmbimin e informacionit, përcaktimin e treguesve të përbashkët, vlerësimin e përdorimit dhe menaxhimit të zonave të tyre bregdetare përkatëse, si dhe kryerjen e aktiviteteve me interes të përbashkët.

Duhet të theksohet se kuadri ligjor shqiptar dhe italian nuk ka një legjislation të veçantë kombëtar të dedikuar për ICZM. Shqipëria është bërë palë e protokollit të ICZM që nga viti 2010, por nuk ka miratuar ndonjë legjislation të veçantë që i dedikohet ICZM. Megjithatë, Plani i Menaxhimit të Zonës Bregdetare është miratuar me VKM Nr. 364, datë 18 korrik 2002. Italia nuk është palë e Protokollit të ICZM, dhe ajo duke qenë palë e Bashkimit Evropian, dispozitat e tij konsiderohen se i përkasin të ashtuquajturit *acquis communautaire*. Italia nuk e ka zbatuar plotësisht Rekomandimin për zbatimin e Menaxhimit të Integruar të Zonës Bregdetare në Evropë. Në Itali nuk ka një politikë kombëtare specifike në lidhje me Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare. Sipas

-
- (i) të nxitet turizmi i qëndrueshëm bregdetar që ruan ekosistemet bregdetare, burimet natyrore, trashëgiminë kulturore dhe peizazhet;
  - (ii) të promovohet forma specifike të turizmit bregdetar, duke përfshirë turizmin kulturor, rural dhe ekoturizmin, duke respektuar traditat e popullatave lokale;
  - (iii) të rregullohet ose, kur është e nevojshme, të ndalohen aktivitetet e ndryshme sportive dhe rekreative, duke përfshirë peshkimin rekreativ dhe nxjerrjen e butakëve;
  - (e) Shfrytëzimi i burimeve të veçanta natyrore:
    - (i) t'i nënshtrohet autorizimit paraprak gërmimit dhe nxjerrjes së mineraleve, duke përfshirë përdorimin e ujit të detit në impiantet e shkripëzimit dhe shfrytëzimin e gurëve;
    - (ii) të rregullojë nxjerrjen e rërës, duke përfshirë në shtratin e detit dhe sedimentet e lumenjve ose ta ndalojë atë kur ka të ngjarë të ndikojë negativisht në ekuilibrin e ekosistemeve bregdetare;
    - (iii) të monitorojë akuiferet bregdetare dhe zonat dinamike të kontaktit ose ndërfaqes ndërmjet ujit të ëmbël dhe të kripur, të cilat mund të ndikohen negativisht nga nxjerrja e ujërave nëntokësore ose nga shkarkimet në mjedisin natyror;
  - (f) Infrastruktura, objektet energjetike, portet dhe punimet dhe strukturat detare: t'i nënshtrohen autorizimeve të tilla infrastrukturë, objekte, punime dhe struktura në mënyrë që ndikimi i tyre negativ në ekosistemet bregdetare, peizazhet dhe gjeomorfologjinë të minimizohet ose, sipas rasti, të kompensohet nga jo- masat financiare;
  - (g) Aktivitetet detare: për të kryer aktivitete detare në mënyrë të tillë që të sigurojë ruajtjen e ekosistemeve bregdetare në përputhje me rregullat, standardet dhe procedurat e konventave ndërkombëtare përkatëse".

⁵⁷ "Zonë bregdetare" nënkupton zonën gjeomorfologjike në të dyja anët e bregut të detit, në të cilën ndërveprimi ndërmjet zonave detare dhe tokësore ndodh në formën e sistemeve komplekse ekologjike dhe burimore të përbërë nga komponentë biotikë dhe abiotikë që bashkëjetojnë dhe ndërveprojnë me komunitetet njerëzore dhe aktivitetet përkatëse sociale dhe ekonomike".

raportit kombëtar 2006-2010 për ICZM.⁵⁸, Ministria e Mjedisit ka hartuar dokumentacionin për të përcaktuar një program pune me qarqet, autoritetet vendore dhe administratat qendrore për një "Strategji Kombëtare për Menaxhimin e Integruar të Zonave Bregdetare". Megjithatë, rajoni i Pulgia-s ka miratuar një ligj dhe një plan për zbatimin e ICZM (ligji rajonal i datës 10 prill 2015, nr. 17, për mbrojtjen dhe përdorimin e bregdetit, dhe plani rajonal bregdetar).

Një tjetër protokoll i Konventës së Barcelonës që mund të përmendet është Protokollin i vitit 1994 për mbrojtjen e Detit Mesdhe nga ndotja si rezultat i kërkimit në dhe shfrytëzimit të shelfit kontinental dhe shtratit të detit dhe nëntokës së tij: sipas nenit 3, Palët do të marrin masa edhe nëpërmjet bashkëpunimit dypalësh dhe shumëpalësh, për të parandaluar, reduktuar dhe kontrolluar ndotjen. Sipas nenit 21, Palët do të marrin masa të veçanta për të parandaluar, reduktuar dhe kontrolluar ndotjen që vjen nga aktivitetet në zonat me mbrojtje të veçantë. Sipas nenit 22, shtetet do të bashkëpunojnë në promovimin e studimeve dhe ndërmarrjen e programeve të kërkimit shkencor dhe teknologjik për të reduktuar dhe kontrolluar ndotjen, veçanërisht në raste emergjente. Megjithatë, vetëm Shqipëria është palë e Protokollit, ndërsa Italia jo.

Në fund, sipas nenit 15 të Protokollit të 2002 në lidhje me bashkëpunimin për parandalimin e ndotjes nga anijet dhe, në raste emergjente, luftimin e ndotjes së detit Mesdhe, Palët duhet të ndërmarrin hapat e nevojshëm për të vlerësuar rreziqet mjedisore të rrugëve të njohura të përdorura në trafikun detar dhe të marrin masat e duhura që synojnë reduktimin e rreziqeve të aksidenteve ose të pasojave mjedisore që shkaktojnë. Megjithatë, vetëm Italia është palë e Protokollit, ndërsa Shqipëria jo.

Konventa për Diversitetin Biologjik

Palëve në Konventën e 1992 mbi Diversitetin Biologjik u kërkohet, për aq sa është e mundur dhe sipas nevojës, të "krijojnë një sistem zonash ose zonash të mbrojtura ku duhen marrë masa të veçanta për të mbrojtur diversitetin biologjik" (Neni 8, a), të "zhvillojnë, kur është e nevojshme, udhëzime për përzgjedhjen, krijimin dhe menaxhimin e zonave të mbrojtura ku duhen marrë

masa të veçanta për të ruajtur diversitetin biologjik" (Neni 8, b), dhe të "rregullojnë ose menaxhojnë burimet biologjike të rëndësishme për mbrojtjen e diversitetit biologjik brenda ose jashtë zonave të mbrojtura, me synimin për të siguruar mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të tyre" (Neni 8, c).

Në vitin 2008, Konferenca e palëve ka miratuar një grup "kriteresh shkencore për identifikimin e zonave detare me rëndësi ekologjike ose biologjike që duhen mbrojtur në ujërat e hapura dhe habitatet në thellësi të detit" (Shtojca I e Vendimit IX/20; të ashtuquajturat kriteret CBD EBSA). Kriteret e EBSA mund t'u ofrojnë shteteve të interesuara informacion të dobishëm se ku mund të krijohen zonat e mbrojtura detare sipas të dhënave shkencore. Ata nuk përfshijnë çështjet politike dhe ligjore që kanë të bëjnë me krijimin e zonave të mbrojtura detare.

Shtojca e Vendimit XII/22, e miratuar nga Konferenca e Palëve të mbajtur në vitin 2014, jep rezultatet e shtatë seminareve rajonale mbi përshkrimin e zonave që përmbushin kriteret shkencore për EBSA. Seminari për Mesdheun, i mbajtur në Malaga në 2014, ka përshkruar disa EBSA, duke përfshirë kanalën e Jonit të Adriatikut Jugor, që mbulon kanalën e Otrantos dhe detin Jon që gjendet aty pranë. Kjo zonë është identifikuar dhe vlerësuar duke përmbushur të gjitha kriteret e përcaktuara nga Konventa për Diversitetin Biologjik. Zona ka një rëndësi të veçantë për sa i përket kriterit të veçantisë ose të rrallësisë, sepse ajo pret pikat e nxehta të biodiversitetit të rërës bathjale të Detit Mesdhe dhe të vetmen specie të balenave me sqep të Kuvier (*Ziphius cavirostris*) në detin Adriatik. Ajo ka një rëndësi të veçantë për kriterin e fazave të historisë jetësore të specieve, sepse aty janë vënë re balenat me sqep të Kuvier dhe Adriatiku Jugor është konstatuar si vivare për kafshët femra me të vegjlit e tyre. Ka një renditje të lartë për nga rëndësia për kriterin e specieve dhe/ose habitateve të kërcënuara, të rrezikuara ose në rënie, sepse zona përmban habitate të rëndësishme për balenat me sqep të Kuvierit, një specie e Shtojcës II të Protokollit SPA/BD dhe dendësi të konsiderueshme të megafaunave të tjera, si p.sh. lopa e detit (*Mobula mobular*), delfini me vija (*Stenella coeruleoalba*), foka murg mesdhetare (*Monachus monachus*) dhe breshka kareta kareta (*Caretta*

⁵⁸ Ministria e Mjedisit dhe Mbrojtjes së Tokës dhe Detit, "Raporte kombëtare mbi progresin e arritur në fushën e menaxhimit të integruar të zonave bregdetare (2006-2010)".

caretta), të gjitha të listuara në Shtojcën II të Protokollit SPA/BD. Kjo zonë ka një brez pothuajse të vazhdueshëm me korale që gjenden në ujëra të thella përgjatë gjithë kufirit jugperëndimor (të Puglia-s), që lidh speciet e Adriatikut me ato në kufirin e detit Jon në Santa Maria di Leuca dhe rreth ishullit të Sazanit. Për më tepër, breshkat e ujit janë të shumta në numër dhe fokat murg kanë vizituar rregullisht zonën. Zona e sipërpërmendur luan një rol të rëndësishëm në cenueshmërinë, brishtësinë, ndjeshmërinë ose kriterin e restaurimit të ngadaltë, sepse grupet e koraleve në thellësi të detit dhe ujëra të thella dhe grupet e sfungjerëve në thellësi të detit janë të ndjeshme ndaj peshkimit me rrjetë në fund të detit për shkak të ritmeve të tyre të ngadalta të rritjes, brishtësisë dhe restaurimit të ngadaltë ose të vështirë pas shkatërrimit të drejtpërdrejtë. Studimet mbi gjenetikën dhe shumimin sugjerojnë fuqimisht se në zonat ku koralet në ujëra të thella preken nga peshkimi me trata, kolonitë mund të reduktohen në një numër të vogël dhe shumimi nuk kryhet. Kjo zonë ka një rëndësi të veçantë për sa i përket kriterit të diversitetit biologjik, sepse ka habitate të rëndësishme për cetacet, fokën murg, breshkat e ujit dhe specie të tjera të megafaunës. Zona ka brigje të rëndësishme për grupet e koraleve në thellësi të detit dhe ujëra të thella, shpesh në lidhje me sfungjerët dhe serpulidët, dhe ky habitat biogjenik vepron si një strehë dhe si një zonë për shtrimin e vezëve dhe një vivar për shumë specie. Ka një rëndësi mesatare për kriterin e produktivitetit biologjik, sepse në krahasim me pjesët e tjera të basenit të Adriatikut, është zona më oligotrofike me produktivitetin biologjik më të ulët. Prania e koraleve në zonën e Santa Maria di Leuca lidhet me sistemin trofik energjik të karakterizuar nga një fluks i rëndësishëm vertikal i grimcave që zhvillohet nga Adriatiku jugor në Jonin Verior dhe ky transferim është një faktor thelbësor për koralet. Santa Maria di Leuca ka një rëndësi të vepantë për kriterin e natyralitetit, sepse ndikimi negativ i peshkimit me rrjetë në fund të detit zvogëlohet nga veçoritë gjeomorfologjike të zonës dhe vazhdon të luajë një rol të rëndësishëm në qarkullimin masiv ujqor dhe funksionimin e ekosistemit të detit Adriatik.

Konventa për Mbrojtjen e Kafshëve të Egra Evropiane dhe Habitave Natyrore (Konventa e Bernës)

Konventa e Bernës e vitit 1979, e miratuar nga shtetet anëtare të Këshillit të Evropës, kërkon që palët të marrin masat e duhura dhe të nevojshme legjislative dhe

administrative për të siguruar mbrojtjen e habitateve të specieve të florës dhe faunës së egër, veçanërisht ato të specifikuar në Shtojcat I (Speciet e florës të mbrojtura rreptësisht) dhe II (Speciet e faunës të mbrojtura rreptësisht), dhe të habitateve natyrore të rrezikuara (Neni 4.1). Për më tepër, palët marrin përsipër t'i kushtojnë vëmendje të veçantë mbrojtjes së zonave të rëndësishme për speciet migratore të përcaktuara në Shtojcat II dhe III (Specie të mbrojtura të faunës) dhe që ndodhen në vendin e përshtatshëm në lidhje me rrugët e migrimit, si dimërimi, zonat e pushimit, ushqimi, zonat e shumimit ose të ndërrimit të lëkurës (Neni 4.3).

Në Shtojcat II dhe III janë renditur disa specie detare.

Rrjeti Emerald është zhvilluar sipas Konventës së Bernës. Ai përbëhet nga "zona me interes të veçantë ruajtje" dhe bazohet në të njëjtat parime si Rrjeti NATURA 2000 i Bashkimit Evropian, duke qenë një shtrirje *de facto* e rrjetit në shtetet që nuk janë anëtare të Bashkimit Evropian. Kjo është rëndësishme për të gjithë basenin e Mesdheut.

Sipas Rekomandimit 16 (1989) të Komitetit të Përhershëm për Zonat me Interes të Veçantë Ruajtje, zonat me interes të veçantë ruajtjeje duhet të plotësojnë një ose më shumë nga kushtet e mëposhtme:

- të kontribuojnë në mënyrë thelbësore në mbijetesën e specieve të kërcënuara, specieve endemike ose çdo specie që renditet në Shtojcat I dhe II;
- të shërbejnë si strehë e një numri të madh speciesh në një zonë me larmishmëri të lartë speciesh ose popullata të rëndësishme të një ose më shumë specieve;
- të jenë një shembull i rëndësishëm dhe/ose përfaqësues i habitateve të rrezikuara;
- të jenë një shembull i jashtëzakonshëm i një lloji të veçantë habitati ose një mozaik i llojeve të ndryshme të habitateve; të përfaqësojnë një zonë të rëndësishme për një ose më shumë specie migratore; ose
- të kontribuojnë në mënyrë thelbësore në realizimin e objektivave të Konventës.

I njëjti Komitet, me Rezolutën nr. 4 (1996), renditi habitatet natyrore të rrezikuara që kërkojnë masa të veçanta ruajtjeje, ndërsa me Rezolutën nr. 5 (1998) miratoi rregullat për Rrjetin e Zonave me Interes të Veçantë Ruajtje (Rrjeti Emerald) dhe Rezoluta Nr. 8 (2012) parashikonte përcaktimin në nivel kombëtar të zonave

Emerald të miratuara dhe zbatimin e masave të menaxhimit, monitorimit dhe raportimit.

Një "kalendar i rishikuar për zbatimin e rrjetit Emerald të zonave me interes të veçantë ruajtjeje 2011-2020" është miratuar në vitin 2015. Ai përfshin vlerësimin e vendeve të propozuara të Emerald në Shqipëri.

ACCOBAMS

Marrëveshja e vitit 1996 për Ruajtjen e Cetaceve në Detin e Zi, Detin Mesdhe dhe Zonën pranë Atlantikut (ACCOBAMS).⁵⁹ është një nga marrëveshjet e nënshkruara në kuadër të Konventës për Ruajtjen e Specieve Migratore të Kafshëve të Egra (Bonn, 1979). ACCOBAMS detyron palët të arrijnë dhe të mbajnë një status të favorshëm ruajtjeje për cetacet. Detyrimet kryesore të Palëve të ACCOBAMS janë të ndalojnë çdo marrje të qëllimshme të cetaceve, të krijojnë dhe mirëmbajnë një rrjet zonash zonat me mbrojtje të veçantë për të ruajtur cetacet (Neni II, paragrafi 1) dhe të ndër marrin masat e përcaktuara në planin e ruajtjes (Shotjca 2).

Takimet e Palëve të ACCOBAMS trajtuan çështjen e zonave të ruajtjes së Habitave Kritike të Cetaceve (CCH), veçanërisht me Rezolutat 3.22 të vitit 2007, 4.15 të vitit 2010 dhe 6.24 të vitit 2016. U identifikuan një numër CCH, duke përfshirë një të tillë në zonën e Projektit CAMP Otranto, që është "Ishulli i Sazanit – Gadishulli i Karaburunit (Deti Adriatik dhe Jon, Shqipëri)", e cila ka një rëndësi të veçantë për delfinin e zakonshëm dhe cetacet e tjerë. Megjithatë, palët e ACCOBAMS janë duke punuar për identifikimin e rishikuar të CCH-ve në zonën ACCOBAMS, për të propozuar masat përkatëse të menaxhimit.

Konventa e UNESCO-s për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore Nënujore

Konventa e vitit 2001 për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore Nënujore, e lidhur në kuadrin e Organizatës së Kombeve të Bashkuara për Arsim, Shkencë dhe Kulturë (UNESCO), synon mbrojtjen e një trashëgimie të tillë në çdo vend, dhe krijimin e bashkëpunimit ndërkombëtar për këtë qëllim. Neni 6 i Konventës nxit shtetet palë të nënshkruajnë një marrëveshje dypalëshe,

rajonale ose marrëveshje të tjera shumëpalëshe, të cilat do të siguronin mbrojtje më të mirë të trashëgimisë kulturore nënujore sesa ajo e ofrohet nga konventa (kriteri i vlerës së shtuar).

Neni 2, paragrafi 5, i Konventës parashikon ruajtjen e trashëgimisë kulturore mundësisht *in situ* (d.m.th. në vendndodhjen e saj origjinale në shtratin e detit). Sipas rregullit 25 të shtojcës, gjatë dhe pas përfundimit të punës në terren, një program i menaxhimit të vendndodhjes do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin *in situ* të trashëgimisë kulturore nënujore, duke përfshirë dispozita të arsyeshme për mbrojtjen kundër ndërhyrjeve. Kjo nënkupton të drejtën për të krijuar rreth trashëgimisë zona të mbrojtura detare, që mund të kualifikohen si raste të veçanta të ABMT. Në vitin 2018 është gjetur një anije e mbytur në kanal in e Otrantos, në një thellësi prej 780 m dhe 22 n.m. në brigjet italiane që daton nga shekulli i VII p.e.s.

3.3.3. Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun

Komisioni i Përgjithshëm i Peshkimit për Mesdheun (GFCM) u krijua me një Marrëveshje të nënshkruar në vitin 1949, si një institucion në kuadër të Organizatës së Kombeve të Bashkuara për Ushqimin dhe Bujqësinë (FAO). Sipas ndryshimeve të vitit 2014, objektivi i Marrëveshjes GFCM është të sigurojë ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm, në nivel biologjik, social, ekonomik dhe mjedisor, të burimeve të gjalla detare, si dhe zhvillimin e qëndrueshëm të akuakulturës. Zona e zbatimit të Marrëveshjes GFCM përfshin "të gjitha ujërat detare të Detit Mesdhe dhe Detit të Zi" (Neni 3, paragrafi 1).

GFCM ka të drejtë të miratojë "rekomandime" për masat e ruajtjes dhe menaxhimit që kanë për qëllim të sigurojnë qëndrueshmëri afatgjatë të aktiviteteve të peshkimit, në mënyrë që të ruhen burimet e gjalla detare, si dhe qëndrueshmëria ekonomike dhe sociale e peshkimit dhe akuakulturës. Ndër këto rekomandime janë edhe ato për krijimin e zonave të kufizuara të peshkimit (FRA) për mbrojtjen e ekosistemeve detare të cënueshme, duke përfshirë, por pa u kufizuar në, vivaret dhe zonat

⁵⁹ Shqipëria dhe Italia janë palë në ACCOBAMS. Shih tek SCOVAZZI, *The Agreement on the Conservation of Cetaceans of the Black Sea, the Mediterranean Sea and the Contiguous Atlantic Area*, in MEKOUAR & PRIEUR (coord.), *Droit, humanité et environnement – Mélanges en l'honneur de Stéphane Doumbé-Billé*, Bruksel, 2020, fq. 589.

për shtrimin e vezëve (Neni 8, b). Ato janë shembulli tipik i ABMT.

Rekomandimet në nenin 8, b, miratohen me një shumicë prej dy të tretave të Palëve të pranishme dhe atyre që kanë të drejtën e votës (neni 13, paragrafi 1) dhe, pavarësisht emrit të tyre, janë detyruese. Palët duhet të zbatojnë këto rekomandime (neni 14, paragrafi 1), me përjashtim të rastit kur ata i kontestojnë ato brenda 120 ditëve nga data e njoftimit (neni 13, paragrafi 3). Veçanërisht të rëndësishme janë masat e marra nga GFCM për krijimin e zonave të kufizuara të peshkimit për të mbrojtur habitatet e ndjeshme në thellësi të detit.

Ndër aktet e GFCM ose aktet që i janë dërguar, duhet të përmenden si më poshtë ato që janë veçanërisht të rëndësishme për Projektin CAMP Otranto:

- Rezoluta GFCM/40/2016/2 për një strategji afatmesme (2017-2020) drejt qëndrueshmërisë së peshkimit në Mesdhe dhe në Detin e Zi, Objektivi 4, Rezultati.2 a) mbi "promovimin e identifikimit dhe krijimit të FRA të reja për të mbrojtur zonat me prioritet brenda zonave detare me rëndësi ekologjike ose biologjike (EBSA), VME-të (Ekosistemet Detare të Cenueshme), etj. nga aktivitetet e dëmshme të peshkimit, dhe zbatimin e sistemeve të monitorimit dhe kontrollit për të siguruar efikasitetin e këtyre masave hapësinore, edhe për sa i përket Objektivit 3".
- Propozimi që MedReAct i dorëzuar GFCM në emër të Projektit të Rikuperimit të Adriatikut më 31 Mars 2018, me synimin për të mbrojtur Habitatet Kryesore të Peshqve në Ujërat e Thella dhe Habitatet e ndjeshme në Adriatikon Jugor nga ndikimet si rezultat i peshkimit.

Propozimi parashikon një dallim midis zonës kryesore, e cila mbulon vivare të rëndësishme dhe zona për shtrimin e vezëve të rezervave të vlefshme në ujërat e thella dhe specieve në Ekosistemet Detare të Cenueshme, dhe një zone mbrojtëse, ku gjenden vivare dhe zona të tjera të rëndësishme për shtrimin e vezëve dhe habitate komplekse dhe heterogjene. Zonat kryesore dhe ato mbrojtëse të FRA së propozuar janë brenda kufijve të EBSA.

Propozimi i FRA sugjeron masa specifike të menaxhimit, në përputhje me sistemin përkatës të zonimit. Në zonën kryesore, propozimi përfshin mbylljen e përhershme të çdo aktiviteti profesional të peshkimit me rrjeta me

mekanizëm tërheqjeje, rrjeta të vendosura në fund të detit dhe me grepa. Masat e sugjeruara në zonën mbrojtëse përfshijnë kryerjen e e aktiviteteve të peshkimit në ujëra të thella me një autorizim të posaçëm peshkimi, nëse njëzia e peshkimit mund të provojë se ka kryer aktivitete peshkimi në zonë gjatë pesë viteve të fundit. Anëtarëve dhe jo-anëtarëve bashkëpunues të GFCM duhet t'u kërkohet të hartojnë dhe t'i dërgojnë Sekretarit Ekzekutiv të GFCM listën e anijeve të tyre të autorizuar. Anijet që nuk respektojnë masat mbrojtëse dhe menaxhimit të GFCM nuk do të autorizohen të peshkojnë në zonën mbrojtëse FRA. Në çdo rast, anijet e autorizuar do të lejohen të peshkojnë maksimumi dy ditë në javë.

Për më tepër, propozimi sugjeron që anëtarët dhe jo-anëtarët bashkëpunues të GFCM duhet të sigurojnë që zona të mbrohet nga ndikimi i aktiviteteve të tjera njerëzore që rrezikojnë ruajtjen e Habiteteve Kryesore të Peshqve (EFH), habitateve të ndjeshme dhe ekosistemeve detare të cenueshme. GFCM do të kryejë vlerësime të pavarura nga peshkimi mbi praninë dhe statusin e EFH, habitateve të ndjeshme dhe VME në zonë dhe mbi efektet e masave të ruajtjes të prezantuara me FRA.

Propozimi thekson se kufijtë e zonës dhe kushtet për të peshkuar aty, siç referohen në masat e sugjeruara të menaxhimit më sipër, duhet të ndryshojnë në bazë të këshillave përkatëse të Komitetit Këshillimor Shkencor të GFCM. Për më tepër, duke pasur parasysh faktin se zona mbrojtëse e FRA së propozuar mbulon vetëm paksa vivaret evropiane të merlucit (një specie e rëndësishme e GFCM për Adriatikon) dhe se pjesa më e madhe e këtyre zonave fidanishte bie brenda ujërave territoriale të Italisë dhe Shqipërisë, do të ishte e dëshirueshme që këto dy shtete të zgjeronin kufizimet e propozuara të peshkimit për të mbrojtur këto EFH të rëndësishme në ujërat e tyre territoriale.

Për sa i përket masave për të zbatuar në mënyrë efektive mbrojtjen e mjedisit dhe të specieve brenda FRA, propozimi sugjeron që anijet e autorizuar të peshkimit duhet të lejohen të zbarkojnë sasinë e rezervave në ujëra të thella vetëm në portet e përcaktuara Anijet e peshkimit pa autorizim të posaçëm peshkimi dhe të pajisura me rrjeta me mekanizëm tërheqjeje, rrjeta të vendosura në fund dhe me grepa të vendosur duhet të kalojnë tranzit brenda dhe përmes FRA ekskluzivisht duke mbajtur një kurs të drejtpërdrejtë, me një shpejtësi konstante që tejkalon 7 nyje dhe me Sistemin e Monitorimit të Anijeve

(VMS) dhe Sistemi i identifikimit automatik (AIS) është aktiv në bord. Tranziti në zonën qendrore duhet të ndalohe për çdo anije që mban në bord rrjeta me grep. GFCM duhet të përcaktojë mekanizmat për të siguruar kontrollin dhe zbatimin e FRA, përmes VMS, AIS ose sistemeve të kontrollit në distancë, si dhe të identifikojë kriteret për vlerësimin e rregullt të statusit të FRA.

Masat e monitorimit, kontrollit dhe mbikëqyrjes në FRA mund të përfshijnë sigurimin e VMS në bord dhe transmetimin e të dhënave të pozicionit në intervale të rregullta në përputhje me Rekomandimin MCS-GFCM/33/2009/7 dhe Rregulloren e Bashkimit Evropian 1224/2009 për anijet e peshkimit që operojnë ose kalojnë tranzit në një FRA; AIS në bord dhe transmetim për anijet e peshkimit që operojnë ose kalojnë tranzit në FRA. Propozimi sugjeron më tej inspektime në det dhe, ndoshta, kontrole ajrore nga shtetet e flamurit të anijeve që operojnë në zonë. Komiteti i Përputhshmërisë së GFCM do të shqyrtojë dhe vlerësojë rregullisht nivelin e zbatimit dhe të përputhshmërisë në FRA dhe do të japë rekomandimet përkatëse.

Propozimi vëren se ndikimi socio-ekonomik i FRA së propozuar duhet të jetë i qëndrueshëm si për flotën italiane ashtu edhe për atë shqiptare, duke marrë parasysh numrin relativisht të ulët të anijeve që aktualisht peshkojnë në zona më të thella dhe përpjekjet relativisht të ulëta të peshkimit në zonën e përzgjedhur të FRA. Në fakt, në FRA e propozuar, prania e zonave shpërthyes, zonave ushtarake dhe koncesioni i nxjerrjes imponon disa kufizime të peshkimit dhe lundrimit.

Rezoluta GFCM/44/2021/3 mbi udhëzuesin për krijimin e një zone të kufizuar peshkimi në Detin Adriatik jugor (nënzona gjeografike 18)

Për momentin, GFCM ka rënë dakord për një udhëzues për krijimin e FRA në Detin Adriatik Jugor (Rezoluta GFCM/44/2021/3). Sipas paragrafit 2, "Sekretariati i GFCM, me mbështetjen e CPC përkatëse (Palët Kontraktore dhe Palët Bashkëpunuese Jo-kontraktore), duhet të mbështesë, në vitin 2023, zbatimin e udhërrëfyesit drejt krijimit të një FRA në Adriatikun jugor (nënzona gjeografike 18)". Sipas paragrafit "Sekretariati i

GFCM, me mbështetjen e CPC përkatëse, duhet të nisë, në vitin 2022, një projekt pilot për të mbështetur biologjinë dhe ekologjinë e koraleve bambu në detin Adriatik, duke përfshirë një përcaktim sasior të ndërveprimeve midis *Isidella* dhe peshkimi me kontakt me fundin e detit dhe përcaktimi i gjurmës së tyre, brenda kuadrit të Grupit të Punës për Ekosistemet Detare të Cenueshme, duke përfshirë një sesion për habitatet kryesore të peshqve".

Sipas paragrafit 6, "Në vitin 2023, KSA (Komiteti Këshillimor Shkencor për Peshkimin) duhet të vlerësojë propozimin e mundshëm të FRA në Detin Adriatik jugor dhe GFCM duhet ta shqyrtojë këtë propozim në sesionin vjetor në 2023".

3.3.4. Rregullorja e Bashkimit Evropian nr. 1082/2006 për një grupim evropian të bashkëpunimit territorial

Kjo rregullore lejon krijimin e një grupimi evropian për bashkëpunimin territorial (EGTC) në zonën e projektit, sipas Nenit. 3 A, para. 2.60.

Jo vetëm shtetet ose autoritetet kombëtare, por edhe autoritetet rajonale dhe autoritetet lokale mund të jenë anëtarë të një EGTC.

Një konventë ndërmjet dy shteteve mund të rregullojë grupimin evropian të bashkëpunimit territorial, duke përcaktuar: objektivin dhe detyrat, kohëzgjatjen, organet dhe kompetencat e tyre përkatëse, ligjin e zbatueshëm të Bashkimit dhe ligjin kombëtar të shtetit anëtar ku EGTC ka selinë e tij të regjistruar. për qëllime të interpretimit dhe zbatimit të konventës (neni 8), me kufizimet e mëposhtme:

Detyrat që i jepen një EGTC nga anëtarët e tij nuk kanë të bëjnë me ushtrimin e kompetencave të dhëna nga drejta publike ose detyrat, qëllimi i të cilave është të mbrojnë interesat e përgjithshme të shtetit ose të autoriteteve të tjera publike, si pushtetet policore dhe rregullatore, gjykata dhe policia e huaj (neni 7).

⁶⁰ Kjo dispozitë përcakton se "Një grupim evropian për bashkëpunimin territorial mund të përbëhet nga anëtarë të vendosur në territorin e vetëm një Shteti Anëtar dhe nga një ose më shumë vende të treta fqinje me atë Shtet Anëtar, duke përfshirë rajonet e tij më të largëta, kur Shteti Anëtar në fjalë konsideron se EGTC është konsistente në kuadër të bashkëpunimit të saj territorial në kuadrin e bashkëpunimit ndërkufitar ose transnacional ose marrëdhënieve dypalëshe me vendet e treta në fjalë".

Një EGTC do të ketë të paktën një asamble, e cila përbëhet nga përfaqësues të anëtarëve të saj, dhe një drejtor, i cili përfaqëson EGTC dhe vepron në emër të saj.

Për më tepër, një EGTC ka një statut, i cili specifikon procedurat e vendimmarrjes (neni 9).

Një EGTC është person juridik (neni 1) dhe mund të jetë përgjegjës për menaxhimin e një zone të mbrojtur ndërkufitare, ose rrejt të zonave, duke miratuar gjithashtu planin e menaxhimit për zonën dhe duke përfaqësuar shtetet dhe autoritetet publike përpara organizatave ndërkombëtare, dhe identifikimin e masave përkatëse të mbrojtjes dhe rishikimin e tyre.

EGTC bëhet person juridik pas regjistrimit ose me publikimit dokumenteve themeluese (konventa dhe statutet e EGTC) në fletoren zyrtare të shtetit ku do të regjistrohet selia e EGTC. Një hap i fundit nënkupton që anëtarët të informojnë Shtetet Anëtare të BE në fjalë dhe Komitetin e Rajoneve për regjistrimin. Brenda 10 ditëve pune nga regjistrimi ose publikimi, EGTC siguron që një kërkesë t'i dërgohet Komitetit të Rajoneve për publikimin e një njoftimi në Fletoren Zyrtare të Bashkimit Evropian, i cili shpall themelimin e EGTC.

3.4. Kuadri italian

3.4.1. Kuadri ligjor kombëtar italian që lidhet me ABMT, duke përfshirë rregulloret e Bashkimit Evropian dhe legjislationin kombëtar që zbaton direktivat e Bashkimit Evropian

Dekreti Legjislativ Nr. 152/2016, Kodi i Mjedisit

Pjesa III e këtij dekreti legjislativ zbaton Direktivën Kuadër të Ujit (2000/60/CE), duke u fokusuar në ruajtjen e burimeve ujore (duke marrë parasysh të gjitha llojet e ujërave, përfshirë ujërat detare). Kjo pjesë trajton mbrojtjen e ujërave brenda "zonës ujëmbledhëse". Njësia territoriale e referencës për menaxhimin është "pellgu i lumit", i përbërë nga zona si tokësore ashtu edhe detare, me një ose më shumë pellgje lumore fqinje dhe ujërat e tyre bregdetare dhe nëntokësore. Sipas kësaj, Italia ka vazhduar me identifikimin e zonave të ujëmbledhësit dhe ka hartuar planet e menaxhimit përkatës.

Miratimi i planeve të menaxhimit u besohet Komiteteve Institucionale të Autoritetit të Basenit me rëndësi kombëtare, të përfaqësuar nga anëtarët e rajoneve, territori i të cilëve shtrihet në rrethin të cilit i referohet plani.

Për sa i përket zonave detare: të gjitha ujërat janë të mbuluara (deri në një milje detare nga bregu) dhe objektivi kryesor janë objektivat ekologjikë, të mbështetur nga objektiva kimikë dhe hidromorfologjikë; ka një theks të fortë në zhvillimin e kontrolleve mbi aktivitetet që ndikojnë në objektivat e ujit, duke përfshirë kërkesat e detajuara për raportim, pjesëmarrjen e publikut, etj.

Ligji nr. 394/1991 për zonat e mbrojtura

Sipas Nenit. 1 të këtij ligji, zonat natyrore të mbrojtura krijohen në territoret ku ka formacione fizike, gjeologjike, gjeomorfologjike dhe biologjike, ose grupe të tyre, që kanë vlerë të rëndësishme natyraliste dhe mjedisore, veçanërisht nëse janë të cenueshme, për t'iu nënshtruar një mbrojtjeje dhe administrimi të veçantë. regjimit, për të ndjekur këto qëllime:

- a) ruajtjen e specieve shtazore ose bimore, singularitetet gjeologjike, formacionet paleontologjike, bashkësitë biologjike, biotopet, vlerat skenike dhe panoramike, proceset natyrore, ekuilibrat hidraulikë dhe hidro-gjeologjikë, ekuilibrat ekologjikë;
- b) aplikimin e metodave të administrimit ose restaurimit mjedisor të përshtatshme për arritjen e integritetit midis njeriut dhe mjedisit natyror, edhe nëpërmjet ruajtjes së vlerave antropologjike, arkeologjike, historike e arkitekturore dhe të veprimtarive agro-pyllore-baritore dhe tradicionale;
- c) nxitjen e veprimtarive arsimore, trajnuese dhe kërkimore-shkencore, përfshirë ato ndërdisiplinore, si dhe aktivitete rekreative të përputhshme;
- d) mbrojtjen dhe rindërtimin e ekuilibrave hidraulikë dhe hidrogeologjikë.

Në këto fusha, mund të promovohet zgjerimi dhe eksperimentimi i aktiviteteve prodhuese të përputhshme.

Zonat e mbrojtura natyrore mund të klasifikohen si në vijim:

1. Parqet kombëtare dhe parqet rajonale⁶¹. Parqet kombëtare krijohen dhe kufizohen me dekret të Presidentit të Republikës, me propozimin e Ministrit të Mjedisit, pas konsultimit me rajonin. Parqet rajonale janë krijuar me ligj rajonal.
2. Rezervat natyrore shtetërore dhe rajonale⁶².
3. Zonat detare veçanërisht të mbrojtura në përputhje me protokollin e Gjenevës në lidhje me zonat veçanërisht të mbrojtura të Mesdheut⁶³.
4. Rezervat natyrore detare sipas ligjit n. 979/1982⁶⁴. Ato krijohen me dekret të Ministrit të Mjedisit, pas konsultimit me qarqet dhe bashkitë përkatëse.

Në rezervatet natyrore detare, çdo aktivitet mund të ndalohet ose kufizohet ose mund t'i nënshtrohet autorizimeve sipas qëllimeve për të cilat është krijuar rezerva.

Në veçanti, mund të ndalohet ose kufizohet:

- a) heqja dhe dëmtimi i formacioneve minerale;
- b) lundrimi, aksesi dhe ndalesa, me anije e varka të çdo lloji dhe si dhe çdo lloj vend për plazh;
- c) peshkim profesional dhe ai sportiv me çdo mjet të ushtruar;
- d) gjuetia, kapja, grumbullimi, dëmtimi dhe në përgjithësi çdo aktivitet që mund të rrezikojë ose shqetësojë speciet e kafshëve ose bimëve, duke përfshirë prezantimin e specieve të huaja;
- e) ndryshimi i drejtpërdrejtë ose i tërthortë me një mjet i mjedisit gjeofizik dhe i karakteristikave biokimike të ujit, si dhe hedhja e mbetjeve të ngurta ose të lëngshme dhe në përgjithësi futja e çdo substance që mund të modifikojë, qoftë edhe përkohësisht, veçoritë e mjedisit detar;

- f) përdorimi i armëve, eksplozivëve dhe çdo mjeti shkatërrues ose për kapje, si dhe substanca toksike ose ndotëse;
- g) aktivitete që mund të shkaktojnë në çdo rast dëmtim ose shqetësim në realizimin e programeve studimore dhe kërkimore-shkencore që do të zbatohen në zonë.

Dekreti për krijimin e rezervës detare parashikon:

- a) përcaktimin e zonave detare dhe pronës shtetërore detare që përbëjnë sipërfaqen e rezervës;
- b) qëllimet e natyrës shkencore, kulturore, ekonomike dhe arsimore për të cilat është krijuar zona e mbrojtur;
- c) programet e studimit dhe kërkimit shkencor dhe programet e vlerësimit që do të zbatohen brenda rezervës;
- d) rregullimin e rezervës me specifikimin e veprimtarive që i nënshtrohen ndalimit ose kufizimit ose autorizimit.

Brenda rezervatit detar mund të zbatohen nga Ministri i Mjedisit programet e ndërhyrjes për vendosjen e peshqve ose për mbrojtjen ekologjike.

1. Ligatinat me rëndësi ndërkombëtare, sipas konventës Ramsar.
2. Komiteti për zonat e mbrojtura natyrore mund të bëjë klasifikime të mëtejshme për të bërë efektive mbrojtjen e parashikuar nga konventat ndërkombëtare.

⁶¹ Neni 2 përcakton se "(...) Parqet kombëtare përmbajnë një ose më shumë ekosisteme të paprekura apo edhe pjesërisht të ndryshuara nga ndërhyrjet antropike, një ose më shumë formacione fizike, gjeologjike, gjeomorfologjike, biologjike me rëndësi ndërkombëtare ose kombëtare për natyrën, shkencore, estetike, kulturore, arsimore dhe vlera rekreative të tilla që kërkojnë ndërhyrjen e shtetit për qëllime të ruajtjes së tyre për brezat e sotëm dhe të ardhshëm. Parqet natyrore rajonale përmbajnë sipërfaqe toke, lumenjsh dhe liqenesh, si dhe një pjesë të detit përballë bregut, me vlera natyraliste dhe mjedisore, të cilat përbëjnë, brenda një ose më shumë rajoneve fqinje, një sistem homogjen të identifikuar nga pasuritë natyrore të vendeve, me peizazh dhe vlerat artistike dhe traditat kulturore të popullatave vendase (...)"

⁶² Neni. 2 përcakton se "(...) Rezervat natyrore janë zona tokësore, lumore, liqenore ose detare që përmbajnë një ose më shumë lloje të florës dhe faunës përkatëse në mënyrë autentike, ose paraqesin një ose më shumë ekosisteme të rëndësishme për diversitetin biologjik ose për ruajtjen e burimeve gjenetike. Rezervatet natyrore mund të jenë shtetërore ose rajonale sipas rëndësisë së interesave të përfaqësuara në to (...)"

⁶³ Sot referenca duhet kuptuar për SPA/BD që ka zëvendësuar Protokollin e Gjenevës të vitit 1982.

⁶⁴ Neni 25 i ligjit nr.979/1982 përcakton se "mjediset detare janë: ujërat, shtrati i detit dhe bregdeti, të cilat paraqesin një interes të konsiderueshëm për karakteristikat natyrore, gjeomorfologjike, fizike, biokimike, veçanërisht për florën dhe faunën detare dhe bregdetare. dhe për rëndësinë shkencore, ekologjike, kulturore, arsimore dhe ekonomike që përfshijnë".

Programi trevjeçar për zonat e mbrojtura natyrore⁶⁵, i përditësuar çdo vit, përcakton afatin për krijimin e zonave të reja të mbrojtura natyrore ose për zgjerimin dhe modifikimin e atyre ekzistuese, duke evidentuar caktimin e përgjithshëm të kufijve të zonave. Propozimet për programin mund t'i paraqiten Komitetit për Zonat e Mbrojtura Natyrore nga secili anëtar i Komitetit, nga Ministrat e tjerë, nga rajonet që nuk i përkasin Komitetit dhe nga autoritetet lokale, duke përfshirë komunitetet malore. Propozimet për krijimin e zonave të reja natyrore të mbrojtura ose për zgjerimin e zonave natyrore të mbrojtura ekzistuese mund t'i paraqiten Komitetit, nëpërmjet Ministrisë së Mjedisit, nga shoqatat e mbrojtjes së mjedisit të identifikuar në bazë të nenit. 13 të ligjit 8 korrik 1986, nr. 349, ose nga pesë mijë shtetas të regjistruar në listat zgjedhore.

Sipas programit, Ministri i Mjedisit, në bashkëpunim me Ministrin e Ekonomisë, përcakton zonat e mbrojtura detare⁶⁶, kombëtare, duke autorizuar edhe financimin e përcaktuar në program. Krijimi i zonave të mbrojtura detare mund të jetë subjekt i marrëveshjeve të përgjithshme ndërmjet rajoneve dhe Ministrisë së Mjedisit. Ndër të tjera, dekreti themelues përmban emërtimin dhe caktimin e kufijve të zonës dhe objektivat që synon mbrojtja e zonës dhe parashikon dhënien me koncesion të përdorimit të pasurive të pronës shtetërore detare dhe të zonave detare.

Për zonat e mbrojtura detare rajonale, ligji parashikon pjesëmarrjen e krahinave, komuniteteve malore dhe bashkive në procesin e krijimit të zonës së mbrojtur.⁶⁷

Për zonat e mbrojtura natyrore, territoret e të cilave janë në kufi ose ngjitur me zona me interes natyral që u përkasin shteteve të huaja⁶⁸, Ministri i Punëve të Jashtme, me propozim të Ministrisë së Mjedisit, pasi është konsultuar me rajonin përkatës, nxit miratimin e marrëveshjeve të duhura për të krijuar forma të integruara mbrojtjeje, kritere të përbashkëta të menaxhimit dhe lehtësime të aksesit, aty ku lejohet. Marrëveshjet mund të nënshkruhen edhe për krijimin e zonave natyrore të mbrojtura me vlerë të veçantë autentike dhe rëndësi ndërkom-bëtare në territorin kombëtar. Dispozitat e marrëve-

shjeve janë të detyrueshme për rajonet dhe organet lokale në fjalë.

Ligji nr. 979/1982 për mbrojtjen e detit

Ky ligj, përveç rezervave detare, rregullon mbikëqyrjen në det, ndalon ndotjen e detit duke përcaktuar një listë të substancave që nuk mund të shkarkohen në det (Shtojca 1) dhe parashikon sanksione penale.

Disa dispozita të ligjit nuk janë zbatuar, veçanërisht ato që parashikojnë një plan të përgjithshëm për mbrojtjen e detit dhe brigjeve nga ndotja dhe për mbrojtjen e mjedisit detar.

Dekreti legjislativ nr. 201/2016 për zbatimin e Direktivës 2014/89/BE për krijimin e kuadrit për planifikimin hapësinor detar

Është transpozimi italian i Direktivës së BE-së për Planifikimin Hapësinor Detar. Kjo direktivë kërkon që Shtetet Anëtare të krijojnë dhe zbatojnë planifikimin hapësinor detar, të identifikojnë shpërndarjen hapësinore dhe kohore të aktiviteteve dhe përdorimeve njerëzore ekzistuese dhe të ardhshme në ujërat e tyre detare, duke balancuar interesat sektoriale dhe duke koordinuar politikat sektoriale.

Një nga synimet e kësaj direktive është mbrojtja e mjedisit dhe ekosistemit dhe realizimi i një përdorimi të qëndrueshëm të burimeve detare. Në listën e aktiviteteve, përdorimeve dhe interesave të mundshme që shtetet anëtare do të marrin në konsideratë në planet hapësinore detare, ka "zona të ruajtjes së natyrës dhe specieve dhe zona të mbrojtura", si dhe zona peshkimi, zona akuakulture, turizëm, trashëgimi kulturore nënujore, instalimet dhe infrastrukturat për burimet energjetike, rrugët e transportit detar dhe flukset e trafikut, zonat e stërvitjes ushtarake, zonat e nxjerrjes së lëndëve të para, kërkimet shkencore dhe rrugët e kablove dhe gazsjellësit.

Sipas kësaj direktive, shtetet Anëtare duhet të zbatojnë një qasje të bazuar në ekosisteme.

Planet hapësinore detare supozohej të ishin krijuar deri në vitin 2021, por Italia nuk e ka përmbytur këtë detyrim.

⁶⁵ Neni 4 i ligjit nr. 394/1991.

⁶⁶ Neni 18 i ligjit nr. 394/1991.

⁶⁷ Neni 22 i ligjit nr. 394/1991.

⁶⁸ Neni 34 i ligjit nr. 394/1991.

Sipas udhëzimeve, ka tre zona detare, që janë tre nënrajonet e Strategjisë Detare:

- Deti Mesdhe perëndimor;
- Deti Adriatik;
- Deti Jon dhe Deti Mesdhe qendror.

Do të ketë një plan hapësinor detar për çdo zonë detare.

Sipas dekretit legjislativ nr. 201/2016, një Komitet Teknik, i cili përfshin përfaqësues të Administratave Qendrore (pesë ministrive me përgjegjësi për çështjet që lidhen me përdorimet detare dhe bregdetare) dhe të Rajoneve, është në ngarkim të përgatitjes së planit (Neni 7).

Dekreti legjislativ nr. 201/2016 përcakton se planet dhe programet ekzistuese që marrin në konsideratë ujërat detare dhe veprimtaritë ekonomike dhe sociale që kryhen në to, si dhe ato që kanë të bëjnë me aktivitetet tokësore që lidhen me shqyrtimin e ndërveprimeve tokë-det, janë zhvilluar dhe të zbatuara sipas dispozitave evropiane dhe kombëtare në fuqi, përfshihen dhe harmonizohen me dispozitat e planeve hapësinore detare (neni 5).

Planet do të kenë një kohëzgjatje 10-vjeçare, me mundësi rishikimi afatmesëm ose, nëse vlerësohet e nevojshme, pas monitorimit të zbatimit të planit ose ngjarjeve që kërkojnë rishikim.

Planet do të ofrojnë të dhëna dhe udhëzime të nivelit strategjik për çdo Zonë Detare dhe nënzonat e saj, për t'u përdorur si referencë për veprime të tjera planifikimi (në nivel sektorial ose lokal) dhe për dhënien e koncesioneve ose autorizimeve.

Planet hapësinore detare janë plane ndërsektoriale, të integruara dhe gjithëpërfshirëse, të cilat janë mbizotëruese ndaj të gjitha planeve dhe programeve të tjera të afta të prekin të njëjtin fushë zbatimi – jo vetëm ato që kanë të bëjnë me ujërat detare, por edhe ato që kanë të bëjnë me aktivitetet tokësore që mund të ndikojnë në ujërat detare. Planet Hapësinore Detare do të jenë referenca për planet sektoriale, duke hartuar kuadrin në të cilën planet sektoriale do të vazhdojnë për të përcaktuar objektivat dhe veprimet e tyre sektoriale (Kap. 14 të udhëzimeve plotësuese dhe interpretuese, që përmbajnë adresat dhe kriteret për hartimin e Planeve Hapësinore Detare, të miratuar më 1 dhjetor 2017 me dekret të Kryetarit të Këshillit të Ministrave).

Për bashkëpunimin ndërkufitar, Dekreti Legjislativ 201/2016 dhe Kap. 15 i Udhëzimeve parashikon dobinë

e parashikimit që në fillim të pjesëmarrjes së shteteve anëtare dhe joanëtare, por fqinje të Bashkimit Evropian në planifikimin kombëtar, nëpërmjet instrumenteve të tilla si marrëveshje programore ose panele dhe forume teknike dhe/ose konsultative, ose të ngjashme, duke përfutur edhe nga shfrytëzimi i projekteve evropiane në të cilat merr pjesë Italia,.

Dekreti ligjor nr. 173/2022 për riorganizimin e ministrive

Parashikon hartimin e planit të detit (neni 12).

Plani i detit është trevjeçar dhe përmban udhëzime strategjike për:

- a) mbrojtjen dhe rritjen e burimeve detare nga pikëpamja ekologjike, mjedisore, logjistike dhe ekonomike;
- b) rritjen ekonomike të detit me referencë të veçantë për arkeologjinë nënujore, turizmin, iniciativat në favor të peshkimit dhe akuakulturës dhe shfrytëzimin e burimeve energjetike;
- c) valorizimin e rrugëve detare dhe zhvillimin e sistemit portual;
- d) promovimin dhe koordinimin e politikave që synojnë përmirësimin e vazhdimësisë territoriale nga dhe drejt ishujve, në tejkalimin e disavantazheve që rrjedhin nga gjendja izoluese dhe në rritjen e ekonomive të ishujve të vegjël;
- e) promovimin e sistemit kombëtar detar në nivel ndërkombëtar, në përputhje me udhëzimet strategjike për promovimin dhe ndërkombëtarizimin e shoqërive italiane;
- f) zgjerimin e pronës shtetërore detare, me referencë të veçantë për koncesionet e pronave shtetërore detare për qëllime turistike-rekreative.

Plani detar botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës Italiane dhe është referencë për planet sektoriale.

Dekreti legjislativ nr. 190/2010, për zbatimin e Direktivës 2008/56 (Direktiva Kuadër e Strategjisë Detare)

Ky dekret legjislativ vendos një kuadër për zhvillimin e strategjive që përfshijnë mjedisin detar dhe miratimin e masave të nevojshme për arritjen dhe ruajtjen e statusit të mirë mjedisor deri në vitin 2020 (neni 1).

Dekreti i Presidentit nr. 357/1997, për zbatimin e Direktivës së BE-së për Habitatet

Rregullorja rregullon procedurat për miratimin e masave të parashikuara nga direktiva "Për Habitatet" 92/43/EEC për ruajtjen e habitateve natyrore dhe gjysmë-natyrore dhe florës dhe faunës së egër, me qëllim ruajtjen e biodiversitetit nëpërmjet ruajtjes së habitateve natyrore të renditura në shtojcën A dhe të llojeve të florës dhe faunës të treguara në shtojcat B, D dhe E të rregullores.

"Habitatet natyrore me interes për Komunitetin" përkufizohen si habitate natyrore, të përcaktuara në Shtojcën A, të cilat, brenda territorit të Bashkimit Evropian, në mënyrë alternative:

1. rrezikojnë zhdukjen;
2. kanë një zonë të vogël të shpërndarjes natyrore si rezultat i regresionit të tyre ose për shkak të faktit se sipërfaqja e tyre është në thelb e vogël;
3. janë shembuj të shquar të veçorive tipike të një ose më shumë prej pesë rajoneve biogeografike të mëposhtme: Alpine, Atlantike, Kontinentale, Makaroneziane dhe Mesdhetare;

"Llojet prioritare të habitateve natyrore" përkufizohen si ato lloje habitatesh natyrore në rrezik zhdukjeje për ruajtjen e të cilave Bashkimi Evropian ka një përgjegjësi të veçantë për shkak të rëndësisë së zonës së tyre natyrore dhe që janë të renditura në Shtojcën A.

"Specie me interes për Komunitetin" përkufizohen si speciet e përcaktuara në Shtojcat B, D dhe E, të cilat, në territorin e Bashkimit Evropian, në mënyrë alternative:

1. rrezikohen me përjashtimin e atyre, zona e shpërndarjes natyrore të të cilëve shtrihet pak mbi territorin e Bashkimit Evropian dhe që nuk janë as të rrezikuara dhe as të pambrojtur në zonën perëndimore palearktike;
2. janë të pambrojtur, kur kalimi i tyre në kategorinë e specieve të rrezikuara konsiderohet i mundshëm në të ardhmen e afërt, nëse vazhdojnë faktorët që qëndrojnë në themel të këtij rreziku;
3. janë të rralla, kur speciet janë të vogla dhe, megjithëse aktualisht as të rrezikuara dhe as të cenueshme, rrezikojnë të bëhen të tilla pavarësisht nga shpërndarja territoriale;
4. janë endemike dhe kërkojnë vëmendje të veçantë, për shkak të specifikës së habitatit të tyre ose ndikimit

të mundshëm të shfrytëzimit të tyre në statusin e tyre të ruajtjes;

5. janë specie prioritare: specie për ruajtjen e të cilave Bashkimi Evropian mban një përgjegjësi të veçantë për shkak të rëndësisë së shtrirjes së tyre natyrore dhe të cilat janë të theksuara në Shtojcën B.

Një "zonë me rëndësi për komunitetin" përkufizohet si një vend i cili është përfshirë në listën e zonave të zgjedhura nga Komisioni Evropian dhe që kontribuon në mënyrë të konsiderueshme në ruajtjen ose restaurimin e një lloji habitati natyror të përmendur në Shtojcën A ose të një specie të Shtojcës B. është në një status të favorshëm ruajtjeje dhe që gjithashtu ka të ngjarë të kontribuojë ndjeshëm në koherencën e rrjetit ekologjik Natura 2000, me qëllim ruajtjen e diversitetit biologjik në rajonin biogeografik ose rajonet biogeografike në fjalë. Për speciet shtazore që zënë territore të mëdha, zona me rëndësi për komunitetin korrespondojnë me vende, brenda zonës së tyre të shpërndarjes natyrore, të cilat paraqesin elementë fizikë ose biologjikë thelbësorë për jetën dhe riprodhimin e tyre.

"Zonë e veçantë e ruajtjes" përcaktohet si një zonë me rëndësi për komunitetin, ku zbatohen masat e ruajtjes.

Rajonet identifikojnë zonat ku ndodhen habitatet e renditura në shtojcën A dhe habitatet e specieve të renditura në shtojcën B dhe njoftojnë Ministrinë e Mjedisit. Ministria e Mjedisit i paraqet Komisionit Evropian propozimin e Zonave me Rëndësi për Komunitetin për krijimin e rrjetit koherent ekologjik evropian të zonave të veçanta të ruajtjes të quajtur "Natura 2000", duke përfshirë kuantifikimin e bashkëfinancimit të Bashkimit Evropian të nevojshëm për zbatimin e planeve të menaxhimit të zonave të veçanta të ruajtjes, të masave të nevojshme për të shmangur degradimin e habitateve dhe çdo masë restauruese. Ministri i Mjedisit, me dekret, cakton zonat si "Zona të veçanta të Ruajtjes", brenda gjashtë viteve nga përcaktimi nga Komisioni Evropian i listës së zonave. Për të siguruar koherencën ekologjike të rrjetit "Natura 2000", Ministria e Mjedisit përcakton direktivat për menaxhimin e zonave funksionale të lidhjes ekologjike.

Dekreti i Ministrisë së Mjedisit i datës 17 tetor 2007 dhe Rregullorja e Rajonit të Puglia-s Nr. 28/2008 përcakton masat e ruajtjes në lidhje me Zonat e Veçanta të Ruajtjes dhe Zonat e Veçanta të Mbrojtjes.

Rregullorja (BE) Nr. 1380/2013 mbi Politikën e Përbashkët të Peshkimit

Rregullorja përcakton masat për ruajtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve biologjike detare që mund të miratohen nga BE dhe shtetet anëtare të BE. Në veçanti, kjo rregullore përcakton se Bashkimi Evropian do të përpiqet të krijojë zona të mbrojtura për shkak të ndjeshmërisë së tyre biologjike, ku aktivitetet e peshkimit mund të kufizohen ose ndalohen.

Neni 11 në lidhje me masat e ruajtjes së nevojshme për respektimin e detyrimeve sipas legjislacionit mjedisor të Bashkimit, lejon miratimin e masave të ruajtjes me qëllim arritjen e objektivave të MSFD dhe Direktivave të Zogjve dhe Habitaveve, si dhe për krijimin e zonave të mbrojtura me ndjeshmëri biologjike. duke përfshirë FRA gjithashtu nën kujdesin e Politikës së Përbashkët të Peshkimit të Bashkimit Evropian.

Dekreti legjislativ nr. 226/2001 dhe dekreti legjislativ nr. 4/2012 për peshkimin dhe akuakulturën

Dekreti legjislativ nr. 226/2001 përcakton parimet e mëposhtme të politikave të peshkimit dhe akuakulturës (neni 1):

- a) parimet e qëndrueshmërisë dhe përgjegjësisë për mjedisin dhe për konsumatorët;
- b) përparësi ndaj mjeteve që sigurojnë prodhime të sigurt, cilësore dhe eko-qëndrueshme;
- c) promovimi i mundësive të punësimit duke inkurajuar multifunksionalitetin;
- d) bashkërendimi ndërmjet shtetit, rajoneve, shoqatave tregtare dhe organizatave sindikaliste;
- e) konsultimi me të gjitha shoqatat e tjera të interesuara në këtë sektor, duke përfshirë organizatat joqeveritare;
- f) kërkimi shkencor për përcaktimin e rregullave teknike për aksesin në burimet biologjike dhe për përcaktimin e treguesve të qëndrueshmërisë.

Ky dekret legjislativ përcakton mënyrën e identifikimit, caktimit e kufijve dhe menaxhimit e zonave të peshkimit, zonave detare homogjene nga pikëpamja mjedisore, sociale dhe ekonomike: ato përcaktohen, me propozimin e qarkut ose qarqeve përkatëse, me dekret të Ministrit të Bujqësisë. dhe Politikave të Pyjeve, në bashkëpunim me Ministrin e Mjedisit, pas konsultimit me shoqatat tregtare kombëtare (neni 4).

Për më tepër, ky dekret legjislativ përcakton që Ministria e Politikave të Bujqësisë, Ushqimit dhe Pyjeve mund të përcaktojë marrëveshje me shoqatat tregtare kombëtare ose konsorciumet e tyre për:

- a) promovimin e aktiviteteve duke përdorur teknologji ekologjike të qëndrueshme;
- b) nxitjen e veprimeve që synojnë mbrojtjen e mjedisit detar dhe bregdetar;
- c) mbrojtjen dhe zgjerimin e traditave vendase të ushqimit, produkteve tipike, organike dhe cilësore;
- d) zbatimin e sistemeve të kontrollit dhe gjurmueshmërisë së zinxhirëve të furnizimit agro-ushqimor dhe peshkut;
- e) lehtësirat për akses në kredi për bizneset e peshkimit dhe akuakulturës;
- f) reduktimin e kohës procedurale dhe aktiviteteve dokumentare në kuadër të thjeshtimit administrativ;
- g) asistencën teknike për shoqëritë e peshkimit.

Dekreti legjislativ nr. 4/2012 zbaton rregulloren nr. 1198/2006 dhe rregulloren nr. 1005/2008 për parandalimin, dekurajimin dhe eliminimin e peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar. Përcakton aktivitetet e peshkimit (nenet 2-6) dhe konstaton shkeljet dhe sanksionet përkatëse, shkeljet administrative (ndër të cilat peshkimi në zona dhe kohë të ndaluara nga rregulloret aktuale evropiane dhe kombëtare, peshkimi i rezervave të peshkut për të cilat peshkimi është pezulluar, peshkimi i sasive më të mëdha se ato të autorizuara, për çdo specie, nga rregulloret evropiane dhe kombëtare) dhe sanksionet përkatëse (7-23). Ministria e Politikave të Bujqësisë, Ushqimit dhe Pyjeve koordinon aktivitetet e kontrollit, nëpërmjet autoriteteve portuale.

Ministri i Politikave të Bujqësisë, Ushqimit dhe Pylltarisë, me anë të një dekreti, pasi është konsultuar me Komisionin Qendror Këshillimor për Peshkimin Detar, mund të rregullojë peshkimin edhe duke anashkuar kuadrin ligjor kombëtar, për ta përshtatur atë me ecurinë e njohurive shkencore dhe aplikimet teknologjike, dhe nxisin zhvillimin e tij në fusha të caktuara ose për klasa të caktuara. Gjithashtu, Ministri i Politikave të Bujqësisë, Ushqimit dhe Pylltarisë, me një dekret, mund të pezullojë aktivitetin e peshkimit ose të vendosë kufizime, në përputhje me Rregulloren e BE, për të ruajtur dhe menaxhuar burimet e peshkimit (neni 24).

Dekret legjislativ nr. 42/2004, Kodi i trashëgimisë kulturore dhe peizazhit

Rripi bregdetar që shtrihet deri në 300 metra nga vija bregdetare, edhe për tokat mbi det, përcaktohet me ligj si zonë me interes të rëndësishëm publik, d.m.th. zonë e mbrojtur nga pikëpamja peizazhore (neni 142). Kjo nënkupton që plani i peizazhit, që ruan dhe përmirëson peizazhin dhe tregon ndryshimet e lejuara, mund të disiplinojë përdorimin e territorit bregdetar. Kërkohej një autorizim nga Qarku dhe Ministria e Kulturës për të bërë ndërhyrje që ndikojnë peizazhin në këtë zonë Trashëgimia kulturore nënujore mund të mbrohet në të njëjtën mënyrë, nëse caktohet nga Ministria e Kulturës si zonë arkeologjike, që është përcaktuar me ligj si zonë me interes të rëndësishëm publik (neni 142); ose mund të mbrohet sipas rregullave për pasuritë kulturore.

3.4.2. Kuadri ligjor i Rajonit të Puglia-s për ABMT në zonën e projektit

Ligji i Rajonit të Puglia-s për mbrojtjen dhe përdorimin e bregdetit, r.l. Nr. 17/2006

Në kuadër të menaxhimit të integruar të zonës bregdetare, ky ligj rregullon funksionet administrative të qarkut, bashkive dhe krahinave për administrimin e pronës shtetërore detare dhe të zonave detare territoriale.

Këto janë parimet për veprimin rajonal (Neni 1):

- ruajtja, mbrojtja dhe shfrytëzimi ekologjik i qëndrueshëm të mjedisit;
- planifikimi i zonës bregdetare;
- aksesi ndaj pronave shtetërore detare dhe detit territorial;
- thjeshtimi i masave administrative;
- transparenca e procedurave dhe pjesëmarrja e publikut;
- bashkëpunimi dhe bashkërendimi i autoriteteve publike;
- decentralizimi administrativ;
- zhvillimi i qëndrueshëm të turizmit bregdetar.

Plani rajonal bregdetar rregullon aktivitetet dhe ndërhyrjet në pronën shtetërore detare dhe në zonat e detit territorial, duke përfshirë udhëzimet për projektimin e punimeve mbrojtëse, porteve turistike dhe guroreve detare për

nxjerrjen e rërës për rindërtimin e plazheve të gërryera (Neni 3).

Plani bregdetar i bashkisë duhet të jetë në përputhje me planin rajonal bregdetar (neni 4).

Qarku ushtron këto funksione administrative (neni 5):

- planifikimin, menaxhimin dhe koordinimin e përgjithshëm;
- identifikimin e zonave për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit;
- menaxhimin e sistemit të informacionit të pronës shtetërore (SID);
- mbështetjen për bashkitë bregdetare;
- monitorimin dhe verifikimin e aktiviteteve të bashkive bregdetare;
- lirimin e koncesioneve të pronës shtetërore të kërkuara nga komunat;
- ushtrimin e kompetencave zëvendësuese;
- ushtrimin e aktiviteteve rajonale të identifikuara nga Plani Rajonal Bregdetar;
- lirimin e koncesioneve për ndërtimin e veprave inxhinierike bregdetare.

Bashkitë ushtrojnë të gjitha funksionet e tjera administrative në lidhje me pronën shtetërore detare, duke përfshirë edhe koncesionet që nuk i përkasin kompetencës rajonale (neni 6).

Nenet 8-15 rregullojnë procedurën e dhënies së koncesioneve dhe regjimin e koncesioneve të dhëna.

Neni 16 ndalon koncesionin në zonat e mëposhtme dhe zonat mbrojtëse të lidhura me to:

- brazda erozive;
- grykë lumenjsh ose përrenjsh;
- kanale aluviale;
- zonat e rrezikuara nga erozioni pranë shkëmbinjve;
- zonat arkeologjike dhe zonat që i përkasin trashëgimisë historike dhe mjedisore.

Në zonat e klasifikuara si zona me interes për Komunitetin dhe zona të mbrojtjes së veçantë ose në çdo rast të klasifikuara si të mbrojtura, si dhe në zonat e brezave të dunave dhe maquis mesdhetare, koncesioni i nënshtrohet vlerësimit të favorshëm të incidencës mjedi-

sore nga zyra rajonale kompetente, me përjashtim të në rastet e treguara nga rregulloret rajonale.

Për më tepër, jo më pak se 60% e territorit detar shtetëror të çdo bashkie bregdetare (në metra linearë, duke iu referuar vijës bregdetare) është e rezervuar për përdorim publik dhe larje falas, dhe jo më shumë se 40% e kësaj sipërfaqeje të lirë mund të përdoret për struktura të klasifikuara si “plazh falas me shërbime”.

Rajoni klasifikon vlerën turistike të zonës bregdetare, sipas Nenit 6 të D.M. të datës 5 gusht 1998, nr. 342, i Ministrit të Transportit dhe Lundrimit (Rregullorja që përmban rregulla për përcaktimin e tarifave në lidhje me koncesionet detare shtetërore për qëllime turistike-rekreative).

3.4.3. Planet dhe programet italiane të lidhura me ABMT në zonën e projektit

Programi trevjeçar kombëtar i peshkimit dhe akuakulturës 2022-2024, dekret ministror nr. 677287/2021

Disa ndër veprimet e parashikuara janë: reformimi i kufirit të ditëve vjetore të peshkimit të caktuara për disa segmente të flotës, me rishikim të listave dhe caktimin e kufirit të ditëve/varkave vjetore. Në këtë kontekst, do të vlerësohet mundësia e lejimit të transferueshmërisë së kuotave të ditëve të caktuara ndërmjet anijeve private,

duke vendosur kritere dhe masa mbrojtëse; miratimi i masave të reja teknike për peshkimin me tratë që synojnë shmangien e kapjes së kafshëve që nuk janë rritur akoma dhe të kapurit të rastësishëm (rrjeta dhe pajisje të tjera të aplikuara në tratë); shkalla në të cilën do të zhvillohet kjo masë do të vlerësohet në nivelin e klasave të gjatësisë së anijes dhe shtrirjes hapësinore (GSA); eksperimentimi i TAC dhe Kuotave të aplikuara për disa specie të ujërave të thella në GSA për t’u identifikuar; identifikimi i mbylljeve të mëtejshme hapësinore-kohore; hartimi i Planeve të Menaxhimit për sistemet e kapjes/speciet në ujëra të thella në GSA të prekura nga mbishfrytëzimi; rritja e bashkëpunimit ndërmjet shteteve për menaxhimin e qëndrueshëm të kapaciteteve të sektorëve të tyre kombëtarë të peshkimit dhe zhvillimit e rajonalizimit në përputhje me nenin 18 të Rregullores 1380/2013; planifikimi hapësinor i aktiviteteve të kapjes dhe akuakulturës (AZA), me krijimin e rezervave dhe zonave që i nënshtrohen masave të përkohshme të reduktimit të përpjekjeve, për rikuperimin dhe mbrojtjen e rezervave të peshkut (ZTB, FRA) duke iu referuar veçanërisht pjesës së ulët të Adriatikut dhe Tirren-it, duke marrë parasysh zonat aktuale të ruajtjes; zbatimi i aktiviteteve ndërgjegjësuere dhe informuese që synojnë operatorët në sektorin e peshkimit për menaxhimin më të mirë të sistemit dhe zbatimin e planeve ekzistuese; lufta kundër çdo forme të peshkimit të paligjshëm; forcimi i shoqatave; përmirësimi i organizimit të tregut të produkteve të peshkimit dhe marketingut.

Tabela 12. Rajoni i Puglia-s ka plane të rëndësishme për ABMT në zonën e projektit

Plani	Burimi
Dokumenti i Strukturës së Përgjithshme të Rajonit të Puglia-s	http://www.sit.Puglia.it/portal/portale_pianificazione_regionale/DRAG
Plani Bregdetar i Rajonit të Puglia-s	http://www.sit.Puglia.it/portal/portale_pianificazione_regionale/Piano%20Regionale%20delle%20Coste
Planet e Koordinimit Territorial Krahinor	http://www3.provincia.le.it/ptcp/ptcp/index.htm http://sit.provincia.brindisi.it/ptcp/
Plani i Parkut Kombëtar Alta Murgia (2016)	https://www.parcotalmurgia.it/index.php/ente-gestore/pianificazione
Plani i Peizazhit Territorial të Rajonit të Puglia-s (2015)	http://www.sit.Puglia.it/portal/portale_pianificazione_regionale/Piano%20Paesaggistico%20Territoriale
Plani Tematik i Peizazhit Territorial të Aseteve të Peizazhit dhe Mjedisit – Plani Tematik i Peizazhit Urban “Peizazhi” (2000)	http://www.sit.Puglia.it/portal/portale_pianificazione_regionale/Piano%20Urbanistico%20Territoriale%20Tematico
Plani strategjik i turizmit të rajonit të Puglia-s	https://partecipazione.regione.Puglia.it/uploads/decidim/attachment/file/2860/Piano-Strategico-del-Turismo-Puglia365_2016_2025.pdf

3.5.

Kuadri shqiptar

3.5.1.

Kuadri ligjor shqiptar i lidhur me ABMT

Ligji për mbrojtjen e mjedisit, Nr. 10431/2011

Ligji ka për qëllim mbrojtjen e mjedisit, ruajtjen dhe përmirësimin e tij, parandalimin dhe zvogëlimin e rreziqeve për jetën dhe shëndetin e njeriut, sigurimin dhe përmirësimin e cilësisë së jetës në dobi të brezave të sotëm dhe të ardhshëm dhe sigurimin e kushteve për zhvillimin e qëndrueshëm të vendit.

Ky ligj përcakton parimet e përgjithshme, kërkesat, përgjegjësitë, rregullat dhe procedurat për të garantuar një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit në Republikën e Shqipërisë.

Ligji për mbrojtjen e biodiversitetit, Nr. 9587/2006

Ky ligj ka për qëllim të rregullojë përdorimin e qëndrueshëm të komponentëve të diversitetit biologjik duke integruar elementët kryesorë të biodiversitetit në strategji, plane, programe dhe vendimmarrje në të gjitha nivelet, si dhe të përcaktojë masat për të ruajtur ose rivendosur në një status të favorshëm ruajtjeje habitatet natyrale dhe kafshët e egra të Shqipërisë dhe me interes për Komunitetin Evropian.

Ligji kërkon krijimin e Rrjetit të Inventarit dhe Monitorimit të Biodiversitetit si një burim kryesor informacioni për të mbështetur vendimmarrjen në të gjitha nivelet për ruajtjen e biodiversitetit dhe përdorimin e qëndrueshëm të përbërësve të tij. Ekosistemet, habitatet dhe peizazhet mbrohen edhe kur gjenden jashtë rrjetit përfaqësues të zonave të mbrojtura. Ruajtja e tyre përfshin: a) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e mbrojtura; b) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e mbrojtura posaçërisht; c) ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e degraduara.

Aktivitetet ose përdorimet e reja në ekosistemet, habitatet dhe peizazhet e mbrojtura mund të kryhen vetëm pasi t'i nënshtrohen procedurave të vlerësimit të ndikimit në mjedis dhe të kenë marrë lejet mjedisore.

Ligji për mbrojtjen e faunës së egër, Nr. 10006/2008

Ky ligj synon mbrojtjen, menaxhimin dhe kontrollin e faunës së egër, me qëllim ruajtjen e specieve, popullatave, habitateve ku ata jetojnë, rrugëve të migrimit, si dhe sigurimin e kërkesave të tyre për ushqim, strehim dhe riprodhim. Fauna e egër në territorin e Republikës së Shqipërisë është një pasuri kombëtare, e cila administrohet dhe mbrohet me ligj, në përputhje me konventat ndërkombëtare përkatëse, në të cilat Shqipëria është palë.

Ligji për zonat e mbrojtura, Nr. 81/2017⁶⁹

Ky ligj rregullon shpalljen, ruajtjen, menaxhimin, përdorimin e qëndrueshëm të zonave të mbrojtura mjedisore dhe burimeve të tyre natyrore dhe biologjike, si dhe përcaktimin e roleve dhe përgjegjësi të institucioneve publike dhe subjekteve fizike/juridike private për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të PA, përmes:

- identifikimit, përcaktimit dhe zgjerimit të zonave të mbrojtura;
- ruajtjes, mbrojtjes, rehabilitimit dhe rimëkëmbjes e ekosistemeve dhe habitateve natyrore, specieve, peizazheve brenda zonave të mbrojtura;
- përdorimit të qëndrueshëm të zonave të mbrojtura duke integruar elementet e tij në planifikimin dhe vendimmarrjen strategjike.

Klasifikimi i zonave të mbrojtura është në përputhje me klasifikimin dhe kriteret ndërkombëtare të IUCN:

⁶⁹ Shiko gjithashtu: VKM për Miratimin e listave të llojeve të habitateve natyrore, bimëve, kafshëve dhe shpendëve me interes për BE, Nr. 866/2014; VKM Miratimi i listave të llojeve të habitateve natyrore, bimëve, kafshëve dhe shpendëve me interes për BE, Nr. 866/2014; VKM për kriteret dhe modalitetet e zonimit të territorit brenda zonave të mbrojtura mjedisore, Nr.57/2019; VKM për kriteret e ushtrimit, miratimit dhe monitorimit të veprimtarive kërkimore-shkencore në zonat e mbrojtura mjedisore, Nr.302/2019; Urdhri për miratimin e strukturës së standardizuar të planit të menaxhimit të zonës së mbrojtur, Nr. 148/2013; VKM për anëtarët, funksionet, detyrat dhe përgjegjësitë e komiteteve të menaxhimit të zonave të mbrojtura, Nr. 593/2018. Në përgjithësi, shih Komisioni Evropian, *Studimi mbi Propozimet për Zonat e Reja të Mbrojtura Detare në Shqipëri, Bosnjë dhe Hercegovinë dhe Mal të Zi, 2021.*

- “Rezervat i rreptë natyror/rezervatet shkencore (kategoria I)”;
- “Parku Kombëtar (kategoria II)”;
- “Monument Natyre (kategoria III)”;
- “Rezervat natyrorë të menaxhuar/park natyror (kategoria IV)”;
- “Peizazh i mbrojtur (Kategoria V)”;
- “Zonë e mbrojtur e burimeve të menaxhuara (kategoria VI)”.
- “Parku Natyror Komunal (kategoria IV)”;
- “Kurora e gjelbër (kategoria V)”.

Zonat e mbrojtura mjedisore përfshijnë: zonat e mbrojtura me interes kombëtar; zonat e mbrojtura me interes ndërkombëtar duke përfshirë: Zonat “Ramsar”, zona të veçanta të ruajtjes me interes për Komunitetin Evropian (SAC), zona me interes për komunitetin për zonat e ruajtjes së habitateve dhe shpendëve dhe zona të veçanta të mbrojtjes (SCI dhe SPA); zonat me interes të veçantë ruajtjeje (zonat e rretit Emerald); Zonat e “Rezervatit të Biosferës”; dhe zonat e trashëgimisë natyrore.

Zonat e mbrojtura mjedisore në territorin e Shqipërisë janë pronë kombëtare, publike ose private, ndërsa monumentet e natyrës janë pronë publike e patjetërsueshme. Zonat e mbrojtura mjedisore në territorin e Shqipërisë janë pronë kombëtare, publike ose private, ndërsa monumentet e natyrës janë pronë publike e patjetërsueshme. Kjo përcaktohet në VKM që miraton zonën e mbrojtur.

Territori i zonës së mbrojtur të kategorisë “Park Kombëtar”, “Rezervat Natyror i Menaxhuar” dhe “Peizazhi i Mbrojtur” ndahet në nënzona: nënzona qendrore (niveli i parë (rreptësisht) i mbrojtjes); zona e përdorimit tradicional dhe të qëndrueshëm (niveli i dytë i mbrojtjes); zona rekreative (niveli i tretë i mbrojtjes); zona mbrojtëse; nënzona e trashëgimisë dhe peizazhit kulturor. Kategoritë “rezervat i mbrojtur rreptësisht” dhe “monumentet e natyrës” janë të rrethuara vetëm nga një zonë mbrojtëse.

Aktivitetet e lejuara në zonat e mbrojtura përfshijnë si në vijim: aktivitetet në përputhje me Planin e Menaxhimit; monitorimi i ekosistemit, habitateve dhe florës dhe

faunës; ndërhyrje për rigjenerimin e ekosistemit; çdo aktivitet në përputhje me vendimin e Këshillit Kombëtar të Territorit. Në zonat e mbrojtura detare, liqenore dhe lumore, pas miratimit paraprak do të lejohen aktivitetet e mëposhtme: monitorimi i ekosistemit, habitateve dhe florës dhe faunës; zhytje dhe turizëm i qëndrueshëm nënujor me metoda miqësore me mjedisin; ndërtime turistike të përkohshme sezonale me struktura të lehta, miqësore me mjedisin; çdo aktivitet tjetër në përputhje me Planin e Menaxhimit; çdo veprimtari tjetër në përputhje me vendimin e Këshillit Kombëtar të Territorit. Veprimtarive ushtarake nuk i’u nevojitet leja paraprake mjedisore. Në zonat e mbrojtura detare dhe bregdetare ndalohet peshkimi për qëllime tregtare. Peshkimi tregtar lejohet vetëm në zonat e mbrojtura detare dhe bregdetare të kategorive IV, V dhe VI, pas miratimit të Drejtorit të Përgjithshëm të Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura. Pyjet në zonat e mbrojtura mjedisore nuk klasifikohen si pyje prodhuese. Gjuetia është e ndaluar në të gjitha kategoritë e zonave të mbrojtura mjedisore. Ndërhyrjet e nevojshme për rigjenerimin dhe mirëqenien e ekosistemeve në zonat e mbrojtura kryhen nga banorët e zonave të mbrojtura, për plotësimin e nevojave të tyre për ngrohje, në bazë të miratimit paraprak nga RAPA të projektit teknik dhe listës nominale të banorëve të zonës. Konfirmohet nga administratori i njësisë së qeverisjes vendore. Menaxhimi i pasurive pyjore, aseteve ujore, si dhe pasurive të tjera publike dhe private që ndodhen brenda një zone të mbrojtur duhet të kryhet nga administrata e zonës së mbrojtur dhe në përputhje me planin e menaxhimit të zonës. Administrata i kryen këto aktivitete vetë, nëpërmjet komunitetit lokal dhe/ose një subjekti të autorizuar prej saj. Kur këto asete janë pronë private, ato menaxhohen dhe përdoren nga pronari ose përdoruesi ligjor vetëm në përputhje me planin e menaxhimit të zonës dhe me miratimin paraprak të administratës së zonës së mbrojtur. Deklaroni palët kryesore të interesuara për ruajtjen, planifikimin dhe menaxhimin.

Ligji për menaxhimin e integruar të ujërave, Nr. 111/2012⁷⁰

Qëllimi i këtij ligji është:

⁷⁰ Shih gjithashtu ligjin “Për trajtimin mjedisor të ujërave të ndotura”, Nr. 9115/2003; VKM për rregulloren sanitare për menaxhimin e ujërave të larjes, Nr. 797/2010; VKM për normat e lejuara të shkarkimeve të efluentëve dhe kriteret e zonimit për mjedisin ujor marrës, Nr. 177/2005; VKM për përcaktimin e normave të cilësisë së ujërave mjedisore, Nr.246/2014; VKM për Miratimin e listës së substancave prioritare në mjedisin ujor, Nr. 267/2014; VKM për Miratimin e kërkesave për parandalimin e shkarkimit

- a) mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit ujor, ujërave sipërfaqësore, të përkohshme apo të përhershme, ujërave detare të brendshme, ujërave territoriale, zonave ekskluzive ekonomike, shelfit kontinental, ujërave ndërkufitare, ujërave nëntokësore dhe statusit të tyre;
- b) sigurimi, ruajtja, zhvillimi dhe shfrytëzimi i burimeve ujore si racionale dhe të nevojshme për jetën dhe zhvillimin social dhe ekonomik të vendit;
- c) shpërndarja e drejtë e burimeve ujore, sipas qëllimeve të përdorimit dhe menaxhimit dhe menaxhimit efektiv të tyre;
- d) mbrojtja e burimeve ujore nga ndotja, mbeturinat dhe mbetjet përtej nevojave aktuale;
- e) përcaktimin e kuadrit institucional, në nivel kombëtar dhe vendor, për zbatimin e një politike kombëtare për menaxhimin dhe menaxhimin e burimeve ujore në dobi të komunitetit dhe të interesave sociale dhe ekonomike të vendit.

Janë në pronësi të shtetit dhe administrohen nga organet shtetërore: a) të gjitha burimet ujore të Republikës së Shqipërisë; (b) të gjitha shtretërit dhe brigjet e lumenjve, përrrenjve dhe rrjedhave të tjera natyrore, të përkohshme ose të përhershme, kurative, minerale, termo-minerale dhe gjeotermale, kanalet, liqenet, pellgjet, lagunat dhe ujëmbledhësit natyrore ose artificiale, ishujt dhe ujëmbledhësit, rëra, shkëmbinj të dhe dherat në shtretërit e lumenjve, liqenet dhe ujëmbledhësit, si dhe formacionet gjeologjike të ujërave nëntokësore; c) toka e dalë nga tërheqja e ujit ose ecuria e tokës në drejtim të ujit, kur ka të bëjë me tokë në pronësi të shtetit; d) të gjitha strukturat dhe punimet moderne hidroteknike, si digat, sistemet e ujitjes, kullimit dhe lundrimit, stacionet dhe kanalet e ujit të pijshëm dhe punimet përkatëse. Këto të drejta pronësore shtetërore janë të patjetërsueshme dhe të përgjeshme.

Menaxhimi i integruar i burimeve ujore bazohet në parimet e mëposhtme: respektimi i integritetit të baseneve ujore, bazuar në kërkesat sociale dhe ekonomike të burimeve ujore, duke mbrojtur dhe ruajtur cilësinë e këtyre burimeve dhe cilësinë e mjedisit për brezat e ardhshëm; koordinimin e kontrollit publik mbi burimet ujore nëpërmjet planifikimit të territorit dhe

projekteve të zhvillimit social-ekonomik, në nivel kombëtar dhe vendor; shfrytëzimi racional i burimeve ujore dhe kontrolli i shkarkimeve; respektimi i parimit të mbulimit të kostove të shërbimeve të ujit, përfshirë kostot mjedisore, në përputhje me parimin "ndotësi paguan"; parimet e mbrojtjes së mjedisit të përcaktuara në ligjin nr. 10 431, datë 9 qershor 2011 "Për mbrojtjen e mjedisit"; sigurimi i një furnizimi të mjaftueshëm me ujë sipërfaqësorë dhe nëntokësorë me cilësi të mirë për përdorim të qëndrueshëm, të balancuar dhe të barabartë të ujit; marrjen e masave parandaluese për të mos dëmtuar burimet ujore, si prioritet, i cili duhet korrigjuar në burim. Menaxhimi i integruar i burimeve ujore synon të kontribuojë veçanërisht në: sigurimin e një sasive të mjaftueshme të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore të cilësisë së mirë të nevojshme për një përdorim të qëndrueshëm, të balancuar dhe të mirë të ujit; ulje e ndjeshme e ndotjes së ujërave nëntokësore; arritjen e objektivave, në përputhje me marrëveshjet ndërkombëtare përkatëse, duke përfshirë ato që synojnë të parandalojnë dhe t'i japin fund ndotjes detare.

Ujërat sipërfaqësore klasifikohen sipas statusit të tyre kimik dhe ekologjik. Ujërat nëntokësore klasifikohen sipas statusit sasior dhe kimik. Ky klasifikim për çdo basen ujor miratohet me VKM, pas miratimit paraprak nga Këshilli Kombëtar i Ujit. Zonat e mbrojtura, në përputhje me këtë ligj dhe akte të tjera ligjore dhe nënligjore, caktohen me qëllim të mbrojtjes së ujërave dhe ekosistemeve ujore dhe përfshijnë masa të veçanta mbrojtëse. Zonat e mbrojtura përfshijnë: zonat higjieno-sanitare për mbrojtjen e burimeve ujore, të përcaktuara për prodhimin e ujit të pijshëm; zonat e mbrojtura, të përcaktuara në ligjin "Për zonat e mbrojtura", zonat e peshkimit dhe të rritjes së butakëve, në përputhje me legjislacionin e peshkimit; zona për banja termale, për trajtim kurativ dhe rekreacion; zonat e prirura për eutrofikim dhe zonat në rrezik nga nitratet dhe nitritet; zonat e synuara për mbrojtjen e bimëve ose kafshëve, si dhe habitatet, ku ruajtja ose përmirësimi i gjendjes së ujit është një element i rëndësishëm i mbrojtjes së tyre. Disa pellgje lumore ose rrjedha ujore mund të përcaktohen si "zona të veçanta të ruajtjes". Zonat e mbrojtura sipas këtij ligji përcaktohen nga Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, në bashkëpunim me Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit. Shpallja e zonave të

---

në det të mbetjeve dhe ngarkesave të krijuara nga anijet, Nr. 1104/2015; Ligjin për menaxhimin e integruar të mbeturinave, Nr. 10463/2011.

tilla bëhet me VKM. Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, Zyrat e Menaxhimit të Baseneve Ujore, Këshillat e Baseneve Ujore dhe Ministria e Turizmit dhe Mjedisit hartojnë, menaxhojnë dhe përditësojnë inventarin e zonave të mbrojtura si pjesë integrale e planit të menaxhimit të zonave të mbrojtura. Plani i menaxhimit të zonës së mbrojtur përfshihet në planin e menaxhimit të basenit ujqor përkatës.

Burimet ujore përdoren për: qëllime shtëpiake, komunale, bujqësore, duke përfshirë ujëjitjen dhe ujë blegtoral; akuakulturë, transport ujqor, industrial, prodhim hidro-energjetik; tregtia; turizëm, argëtim, duke përfshirë lundrimin për argëtim; për qëllime të tjera të miratuara nga Këshilli Kombëtar i Ujit. Aktivitetet që kryhen në baza profesionale në basene ujore ose që kërkojnë përdorim të ujit mund të kenë nevojë për leje, autorizim ose koncesion.

Autoritetet që hartojnë planet dhe studimet e rregullimit të territorit duhet të marrin në konsideratë edhe planet e menaxhimit të burimeve ujore.

Ligji për mbrojtjen e mjedisit detar nga ndotja dhe dëmtimi, Nr. 8905/2002

Ky ligj synon mbrojtjen e mjedisit detar të Shqipërisë nga ndotja dhe dëmtimet, si dhe parandalimin e ndotjes dhe dëmtimeve të shkaktuara nga aktivitetet njerëzore në det dhe në zonën bregdetare, të cilat dëmtojnë cilësinë e ujit, dëmtojnë burimet detare dhe bregdetare, rrezikojnë faunën dhe florën. kërcënojnë shëndetin e njeriut dhe pengojnë zhvillimin normal të aktiviteteve në këtë mjedis.

Mjedisit detar i Shqipërisë është në mënyrë të patjetërsueshme pronë e shtetit. Mund të përdoret dhe shfrytëzohet për aktivitete ekonomike, tregtare, shkencore, sociale, sportive, turistike dhe ushtarake. Ky përdorim mund të bëhet nga organet shtetërore, nga persona fizikë dhe juridikë, vendas ose të huaj, vetëm në kushtet e parashikuara në ligj. Inspektorati i Mjedisit, kapitenët e portit, autoritetet shtetërore që kanë licencuar veprimtaritë dhe organet e tjera të përcaktuara me ligj janë organet e ngarkuara me kontrollin e mjedisit detar dhe veprimtarive që kryhen aty. Për kryerjen e detyrave të tij, Inspektorati koordinon punën me kapitenët e portit, me Inspektoratin e Peshkimit, me Policinë e Shtetit dhe me Rojet Bregdetare të Republikës së Shqipërisë. Ligji ndalon që aktivitetet e mëposhtme të zhvillohen në mjedisin detar: asgjësimi i substancave dhe mbetjeve të rrezikshme toksike dhe shpërthyes; asgjësimi i listës

së substancave të përmendura në Shtojcën I bashkëlidhur këtij ligji; derdhja e hidrokarbureve dhe ujërave të zeza; asgjësimi i materialeve të ngurta të çdo natyre dhe lloji, me përjashtim të mjeteve dhe pajisjeve të peshkimit dhe materialeve të nevojshme për ndërtimin e porteve; asgjësimi i mbetjeve dhe çdo materiali nga anijet, platformat, instalimet dhe nga bregu; transportimi i materialeve dhe mbeturinave të rrezikshme; fundosja e anijeve, ngarkesave dhe mallrave të çdo lloji; fundosja dhe braktisja e çdo instalimi që i ka shërbyer aktiviteteve të ndryshme; ndërtimi dhe funksionimi i pajisjeve që emetojnë rrezatim jonizues; djegia e materialeve të çdo lloji; hyrje në portet me çakëll të papastër të anijeve të çdo lloji, lloji dhe tonazhi.

Ligji për peshkimin, Nr. 64/2012

Ky ligj rregullon menaxhimin e aktivitetit të peshkimit dhe siguron mbrojtjen e jetës detare dhe ujërave të brendshme, duke nxitur zhvillimin e qëndrueshëm në ujërat detare dhe të brendshme të Shqipërisë. Synon:

- sigurimin e një përdorimi racional dhe të përgjegjshëm të burimeve biologjike, ujërave të brendshme dhe detare të Shqipërisë.
- përcaktimin e rregullave për menaxhimin e sektorit të peshkimit;
- përcaktimin e masave të ruajtjes për mbrojtjen e burimeve biologjike në ujërat detare dhe të brendshme;
- promovimin e kërkimit shkencor dhe teknologjik dhe mbledhjes së të dhënave të peshkimit;
- sigurimin e funksionimit dhe menaxhimit të porteve dhe qendrave të peshkimit;
- politikën strukturore, me qëllim ristrukturimin e sektorit të peshkimit, sigurimin e zhvillimit të qëndrueshëm të sektorit, forcimin e konkurrencës së zhvillimit ekonomikisht të vlefshëm të subjekteve të peshkimit, rivitalizimin e zonave të varura nga peshkimi, si dhe përmirësimin e ofertës së tregut dhe rritjen e vlerës së prodhimit;
- krijimin e një sistemi kontrolli për peshkim.

Këto janë objekte të këtij ligji:

- Shtetas shqiptarë dhe të huaj që kërkojnë të kryejnë veprimtari peshkimi në hapësirën detare dhe në ujërat e brendshme të Shqipërisë.
- Anije shqiptare dhe të huaja që kërkojnë të kryejnë aktivitet peshkimi në zonën detare të Shqipërisë.

- Aktivitetet e anijeve të peshkimit me flamur shqiptar që operojnë në ujërat e vendeve të tjera dhe në det.
- Të gjitha aktivitetet e peshkimit që zhvillohen në territorin e Shqipërisë.

Zonat e mbrojtura të peshkimit miratohen me VKM. Në zona të tilla, aktivitetet e mëposhtme janë të ndaluara:

- kryerja e aktiviteteve të peshkimit;
- zotërimi ose përdorja e faunës ose florës;
- përdorja e rërës ose zhavorrit, hedhja e çdo materiali ndotës ose zhvendosja e ujërave ose dëmtimi i mjedisit,
- ndërtimi i strukturave në tokë ose në ujë;
- ndërmarrja ose kryerja e aktiviteteve të tjera që mund të kenë ndikim negativ në ekosistemin e zonës së mbrojtur.

Për të mbrojtur riprodhimin natyror të peshkut të ujërave detare dhe të brendshme, si dhe të organizmave të tjerë ujorë, ministri mund të urdhërojë ndalimin e peshkimit për periudha të caktuara kohore. Ministri mund të përcaktojë edhe numrin e anijeve të peshkimit, fuqinë e tyre, pajisjet e peshkimit që mund ose nuk mund të përdoren në zona të caktuara peshkimi, numrin e lejeve në një zonë të caktuar etj.

Ligji ndalon si në vijim:

- kapjen, grumbullimin dhe/ose tregtimin e peshqve dhe organizmave të tjerë ujorë me eksplozivë, kimikate ose çdo mënyrë tjetër që i vret ose i helmon ata;
- mbajtjen në breg të eksplozivëve ose substancave kimike që vrasin, helmojnë peshqit dhe organizmat e tjerë ujorë;
- përdorimi dhe përfshirja e substancave toksike, narkotike dhe gërryese; pajisje që gjenerojnë shkarkime elektrike; eksploziv; substanca të cilat, nëse bashkohen, mund të shpërthejnë; mjete me mekanizëm tërheqjeje, kryqi i Shën Andreut ose pajisje të ngjashme, të përdorura për grumbullimin e koraleve të kuqe dhe llojeve të tjera të koraleve ose organizmave të tjerë të ngjashëm me koralet; çekiçët pneumatikë ose pajisje të tjera për thithjen e goditjeve, veçanërisht për molusqet me dy këmbë të ngulitura në shkëmb; rrjeta grumbulluese që vendosen në fund të detit me madhësi hapeje më të vogël se 40 mm për tratat.

- Peshkimin në zonën e portit, rrugët hyrëse dhe ankorimet.
- Peshkimi me trata, grepa, kurthe, kazan rrjeta bregdetare dhe të ngjashme në thellësi të detit ku ka bimësisë, veçanërisht *Posidonia oceanica* dhe farë të tjerë detarë (*lamparo*).

Aktet e tjera të ndaluara përfshijnë: Peshkimin, mbajtjen në bord, tranzit, vendosja e qëllimshme në treg ose për konsum në çdo periudhë, zonë dhe me çdo mjet ose pajisje të këtyre organizmave ujorë:

- koral lumi – *Salmo letnica*, lumë;
- koral (*Corallium* spp.);
- Troft; – *Salmotrutta magrostigma*; *Salmo marmoratus*;
- *Acipenser sturio*;
- *Acipenser naccarii*;
- peshkaqen – *Cetorhinus maximus*,
- *Carcharoeodon carcharias*;
- *Sirenia-Mobular mobular*;
- Midhje hurmë – *Lithophaga lithophaga*;
- sfungjer;
- gjitarët e detit (balena, delfinët dhe fokat);
- breshkat e detit (*Carretta carretta*, *Chelonia mydas* dhe *Dermochelys coriacea*);
- breshkat e ujërave të ëmbla (*Emys orbicularis*, *Mauremys caspica*);
- zogjtë detarë.

Anijet e peshkimit të pajisura me leje peshkimi tregtar u ndalohet të përdorin pajisje që nuk janë të markës në vende të caktuara përtej 12 miljeve detare nga deti territorial. Ndalohet pajisja e anijeve të peshkimit me fuqi motorike në peshkim në fund të detit më të vogël se 224 KW dhe më të madhe se 746 KW. Peshkimi jashtë ujërave territoriale të Shqipërisë kryhet me autorizim të veçantë të ministrit.

Ligji për Akuakulturën, Nr. 103/2016

Është në fuqi një sistem lejesh për aktivitetet e akuakulturës dhe është nënshkruar një kontratë për të zhvilluar një aktivitet të tillë. Zonat e përcaktuara për akuakulturë miratohen nëpërmjet një sistemi planifikimi për të integruar veprimtarinë e akuakulturës në zonën ujore, bregdetare dhe tokësore me përdoruesit e tjerë, për të shmangur konfliktet në përdorimin e këtyre zonave. Janë përcaktuar tre kategori zonash:

- zona të përshtatshme për aktivitetin e akuakulturës;
- zona të papërshtatshme për aktivitetin e akuakulturës;
- zonat e veprimtarisë së akuakulturës me rregulla dhe/ose kufizime të veçanta.

Ligji për trashëgiminë kulturore dhe muzetë, Nr.27/2018

Ligji synon ruajtjen e trashëgimisë kulturore kombëtare, muzeve dhe peizazhit kulturor, ruajtjen e vlerësimit dhe menaxhimit, duke kontribuar kështu në ruajtjen e kujtesës kombëtare dhe përfaqësimin e prekshëm dhe të dukshëm të identitetit kombëtar, duke shprehur kështu vlerat kulturore, duke nxitur zhvillimin kulturor të vendit, si dhe parandalimin e trajtimit të paligjshëm të pasurive kulturore

Trashëgimia kulturore jomateriale përfshihet gjithashtu në trashëgiminë kulturore (neni 4). Pronat kulturore, sitet arkeologjike dhe objektet me origjinë nga ujërat nëntokësore ose territoriale të Shqipërisë konsiderohen pronë shtetërore dhe publike (neni 4). Ky ligj përcakton (neni 5) "trashëgimin kulturore nënujore": përfshin të gjitha gjurmët e ekzistencës njerëzore, të natyrës kulturore, historike ose arkeologjike, të vendosura pjesërisht ose tërësisht dhe periodikisht ose përgjithmonë nën ujë, për të paktën 100 vjet, si p.sh. :

- a) zonat, strukturat, ndërtesat, mjetet e punës dhe mbetjet njerëzore, së bashku me kontekstin e tyre arkeologjik dhe natyror;
- b) anijet, avionët ose mjetet e tjera ose ndonjë pjesë e tyre, ngarkesën e tyre ose përmbajtje të tjera, së bashku me kontekstin e tyre arkeologjik dhe natyror.

Tubacionet dhe kabllo të shtratin e detit nuk konsiderohen trashëgimi kulturore nënujore. Instalimet e tubacioneve dhe kabllove të vendosura në shtratin e detit në përdorim të vazhdueshëm nuk konsiderohen pjesë e trashëgimisë kulturore nënujore.

Ekziston edhe një përkufizim për "site arkeologjike": është një zonë natyrore ose peizazh me objekte të luajtshme ose të paluajtshme, të gërmuara ose jo, që gjenden ose ndodhen në sipërfaqe, nëntokë ose në ujërat territoriale shqiptare dhe janë objekt studimi. me metoda arkeologjike.

Ligji për Turizmin, Nr. 93/2015

Qëllimi i këtij ligji është të promovojë Shqipërinë si një destinacion tërheqës turistik për vizitorët vendas dhe të huaj, duke mbështetur zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm, duke siguruar që ofruesit e shërbimeve turistike të përmbushin kërkesat e turistëve, në një mjedis të shëndetshëm dhe të sigurt dhe duke respektuar nevojat e komuniteteve të sotme pritëse dhe brezat e ardhshëm. Objektet e këtij ligji janë: rregullimi i marrëdhënieve ndërmjet institucioneve publike dhe subjekteve private, personave fizikë dhe juridikë, vendas ose të huaj, që ushtrojnë veprimtari turistike në Shqipëri; rregullimi i bashkëpunimit dhe ndërveprimit të pushtetit qendror dhe vendor në përcaktimin e politikave dhe zhvillimin e strategjive në fushën e turizmit; rregullimi i marrëdhënieve ndërmjet institucioneve shtetërore dhe investitorëve potencialë, bazuar në interesin publik për zhvillimin e turizmit. Turizmi dhe aktivitetet e tjera të ngjashme bazohen në parimin e zhvillimit të qëndrueshëm, duke përfshirë zhvillimin ekonomik, mjedisor dhe socio-kulturor.

3.5.2.

Planet dhe programet shqiptare të rëndësishme për ABMT në zonën e projektit

Plani i Përgjithshëm Kombëtar Hapësinor 2015–2030

është instrumenti më i lartë i planifikimit të territorit në Shqipëri, i cili trajton çështjet e planifikimit në mënyrë të integruar, duke e parë territorin shqiptar në tërësi. Veçon bregdetin si zonën më të rëndësishme të territorit kombëtar për shkak të pozicionit, vlerave natyrore, rëndësisë së biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore dhe historike (Marrëveshja për CAMP Otranto, paragrafi 2.3).

Plani Ndërsektorial i Zonës Bregdetare të Integruar (PINS-Bregdeti)

ofron vizionin e zhvillimit të vijës bregdetare. Orienton zhvillimet sektoriale me rëndësi kombëtare në fushën e turizmit, mjedisit, transportit, energjisë, bujqësisë, kulturës etj., si dhe zhvillimet urbane në territoret e administruara nga bashkitë. Për më tepër, plani synon të krijojë një marrëdhënie më të mirë midis kërkesave për investime të biznesit me zhvillimin e qëndrueshëm të territorit, mbrojtjen dhe ruajtjen e aseteve historike, trashëgimisë kulturore, zonave të mbrojtura natyrore dhe në të njëjtën kohë parandalimin e investimeve në zona që paraqesin rrezik për jetën natyrën apo mjedisin. Në kuadër të ICZM, PINS Bregdeti ofron

një vizion dhe strategji zhvillimi që do të sigurojë prosperitet për të ardhmen e afërt dhe mbrojtjen dhe ruajtjen e zonës bregdetare për brezat e ardhshëm, ku integriteti i ekosistemeve bregdetare mbetet një prioritet (Marrëveshja për CAMP Otranto, paragrafi 2,3).

Planet e zonave natyrore: VKM 96, datë 21 nëntor 1966 për krijimin e Parkut Kombëtar të Llogarasë dhe planin e menaxhimit të tij; VKM 289, datë 28 prill 2010, për krijimin e Parkut Kombëtar Detar Sazan-Karaburun; Rregullorja e Ministrisë së Bujqësisë nr. 1, datë 27 korrik 1977, për krijimin e Rezervatit Natyror të Menaxhuar të Karaburunit; VKM6 Nr.680, datë 22 tetor 2004, për krijimin

e Peizazhit të Mbrojtur Vjosë-Nartë dhe planin e menaxhimit të tij; Plani i Menaxhimit Orikum-Tragjas; Plani i Menaxhimit të Parkut Kombëtar të Butrintit.

Në bazë të aspekteve specifike gjeografike dhe ekologjike të zonës së studimit të përshkruar nga paragrafi 2.1 deri në 2.9, dhe duke marrë parasysh instrumentet ligjore të disponueshme të analizuara nga Para. nga 3.1 deri në 3.3, dy opsione për veprime të mëtejshme drejt krijimit të ABMT dhe një sistemi të integruar ABMT në zonën e kanalit së Otrantos do të propozohen në kapitullin vijues.

4. Propozimi i ABMT në zonën e projektit

Siç përshkruhet në kapitullin 2, zona e projektit karakterizohet nga disa veçori, presione dhe çështje të përbashkëta që kërkojnë një qasje ndërkufitare dhe të integruar të menaxhimit. Analiza e aktiviteteve ekonomike dhe veçorive mjedisore ofron sfondin mbi nxitësit dhe presionet e ushtruara në zonën bregdetare dhe në det të hapur dhe provat shkencore të disponueshme për disa aspekte kyçe lejojnë identifikimin e ndikimeve kryesore në habitatet, biodiversitetin dhe mjedisin në përgjithësi në zonën e projektit. :

- Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut
- Ndikimet në megafaunën detare
- Ndikimet në habitatet bentike
- Grumbullimi i mbetjet detare
- Erozioni bregdetar
- Cenueshmëria ndaj përmbytjeve.

Duke e plotësuar këtë analizë me masat e ruajtjes hapësinore në vend dhe me dispozitat nga mjetet e disponueshme të planifikimit, është ofruar një sintezë e evidentimeve të inventarit dhe identifikimit të zonave kandidate për ABMT, duke i ndarë zonat e projektit në "domene hapësinore", nga perëndimi në lindje (shih Tablën 13, Tabelën 11). Për çdo fushë, janë identifikuar nevoja specifike të menaxhimit. Domenet e mëposhtme janë marrë në konsideratë:

- Ujërat territoriale italiane përgjatë bregut të Puglia-s në 50 m thellësi/3 nm
- Ujërat territoriale italiane në bregun e Puglia-s ndërmjet 3 dhe 12 nm
- Zona detare ndërmjet ujërave territoriale italiane dhe shqiptare

- Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës ndërmjet 3 dhe 12 nm
- Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës në 50 m/3 nm thellësi
- Të gjitha zonat.

Bazuar në evidencat dhe konkluzionet nga faza e inventarit të përshkruar në kapitullin 2 dhe duke marrë parasysh rezultatet e analizës së kontekstit ligjor dhe mjeteve përkatëse në dispozicion, siç analizohet në kapitullin 3, disa propozime për identifikimin e ABMT në zonën e projektit janë paraqitur në këtë kapitull.

4.1. Qasja e menaxhimit hapësinor të detit në zonën e projektit

Siç u vërejt⁷¹, ngushtica e Jonit të Adriatikut Jugor, e cila përfshin zonën e projektit, kualifikohet për një EBSA, sipas kriterëve shkencore për identifikimin e zonave detare me rëndësi ekologjike ose biologjike që duhet të mbrohen në ujërat e hapura dhe habitatet në thellësi të detit, të miratuara brenda kuadrit e Konventës CBD. EBSA janë identifikuar me synimin për të mbështetur veprimet efektive të politikave nga vendet dhe organizatat kompetente ndërkombëtare dhe rajonale. Ofrojnë një kuptim të zonave oqeanike me rëndësi të madhe ekologjike ose biologjike që mbështesin ekosistemet detare në kushte të mira. Kriteret për identifikimin e EBSA jepen në kutinë e mëposhtme dhe jepet edhe vlerësimi i tyre për ngushticën e Jonit të Adriatikut Jugor.

⁷¹ Supra, paragrafi 3.3.2.

**Kriteret shkencore të CBD për zonat me rëndësi ekologjike ose biologjike (EBSA)
(Shtojca I, Vendimi IX/20) dhe vlerësimi i tyre në zonën e ngushticës së Jonit të Adriatikut Jugor
(dhjetor-COP-12-DHJETOR-22)**

- Unike ose e rralle (e lartë)
- Rëndësi e veçantë për fazat e historisë së jetës së specieve (E lartë)
- Rëndësia për speciet dhe/ose habitatet e kërcënuara, të rrezikuara ose në rënie (E lartë)
- Cenueshmëria, brishtësia, ndjeshmëria ose rikuperimi i ngadalshëm (i lartë)
- Produktiviteti biologjik (i mesëm)
- Diversiteti biologjik (i lartë)
- Natyrshmëria (e mesme)

Duke qenë se tashmë ekzistojnë baza të forta shkencore, veprimet e ardhshme nga Shqipëria dhe Italia në zonën e projektit mund të ndjekin **dy opsione të propozuara**, bazuar në dy nivele të ndryshme bashkëpunimi.

Sipas **opsionit të parë, duke përdorur mjetet ligjore** në dispozicion, Shqipëria dhe Italia mund të krijojnë, brenda ose jashtë deteve të tyre territoriale në Kanalin e Otrantos, një ose më shumë ABMT rast pas rasti. Një veprim i tillë do të japë një kontribut të rëndësishëm për arritjen e objektivit 30 x 30, i ndjekur si në objektivat e Kunming-Montreal CBD ashtu edhe në objektivat e Konventës së Barcelonës pas 2020. Gjithashtu do të tregojë se si mund të paraqiten iniciativat nën-rajonale në zonën e Detit Mesdhe. Përmbajtja e këtij opsioni të bashkëpunimit është ilustruar në para. 0.

Opsioni i dytë bazohet në një nivel më të avancuar bashkëpunimi. ABMT e parashikuara në opsionin e parë do të përfshiheshin në një skemë fleksibël dhe të përhershme, e cila, nëpërmjet një marrëveshjeje kuadër (në vijim referuar si "Marrëveshja"), parashikon zonën e ngushticës së Otrantos si "një zonë të vetme komplekse", të përbërë nga një numri i ABMT të ndryshuara, por të koordinuara dhe zonave pasuese të menaxhimit. Ky opsion më i integruar i bashkëpunimit është ilustruar në para. 4.2.2.2. **Bazohet në opsionin e parë** për të përfshirë ABMT e parashikuara brenda një skeme integrimi të përhershëm dhe fleksibël. Sipas opsionit të dytë, Shqipëria dhe Italia mund të vendosin gjithashtu një nivel më të integruar bashkëpunimi, nëse e gjykojnë të përshtatshme.

4.2.

Opsioni 1 – Përdorimi i mjeteve ligjore në dispozicion: ABMT do të krijohen ose zgjerohen në zonën e projektit

Mjetet ligjore të disponueshme mund të aplikohen për të krijuar ABMT ose për të zgjeruar ato ekzistuese. Kjo mund të bëhet ose në zonat brenda juridiksionit kombëtar (AWNJ) ose në zonat përtej tij (ABNJ).

Në zonën e projektit, palët mund të marrin përsipër të:

- studiojnë mundësinë e krijimit ose zgjerimit të një ose më shumë ABMT në AWNJ dhe ABNJ, në kuadër dhe në bashkëpunim me organizatat kompetente ndërkombëtare (p.sh. GFCM, IMO, Konventa e Barcelonës etj.);
- studiojnë mundësinë e krijimit ose zgjerimit në zonat e mbrojtura natyrore të AWNJ, duke përfshirë zonat e mbrojtura natyrore me interes ndërkombëtar;
- në rastin e Shqipërisë, plotësoni kushtet e renditura për rrjetin Emerald, sipas Rekomandimit 16/89 dhe Rezolutës Nr. 5 (1998) të Komitetit të Përhershëm për Zonat me Interes të Veçantë të Konservimit (ASCI) të Konventës së Bernës për Ruajtjen e Kafshët e egra evropiane dhe habitatet natyrore.⁷²;

⁷² Kriteret për identifikimin e zonave me interes të veçantë ruajtjeje sipas rrjetit EMERALD: Shtojca I e rishikuar e Rezolutës Nr. 4 të 1996 të Konventës së Bernës mbi llojet e habitateve natyrore të rrezikuara duke përdorur klasifikimin e habitateve EUNIS (Rezoluta nr. 4 e 1996) dhe Shtojca 1 e rishikuar: Llojet që kërkojnë masa specifike të ruajtjes së habitatit (Rezoluta nr. 6 e 1998).

- në rastin e Shqipërisë⁷³ dhe Italisë, plotësoni kushtet e renditura për rrjetin Natura 2000, sipas (i) Direktivës së Këshillit Evropian 92/43/EEC (Direktiva mbi Habitatet), duke përfshirë Zonat me Rëndësi për Komunitetin (SCI)/Zonat e Veçanta të Ruajtjes (SAC), të identifikuar sipas listave të habitateve dhe specieve të treguara në Shtojcën I dhe Shtojcën II të Direktivës së Habitateteve, përkatësisht; (ii) Direktiva e Këshillit të Bashkimit Evropian 79/409/EEC (Direktiva për Zogjtë), duke përfshirë Zonat e Mbrojtjes së Veçantë (SPA) për llojet e shpendëve;
- shkëmbejnë të dhëna, informacione dhe njohuri, si dhe praktika të mira për menaxhimin e zonave bregdetare, veçanërisht për rregullimin e turizmit, ruajtjen e peizazhit dhe trashëgimisë kulturore nënujore, parandalimin e ndotjes së mbeturinave detare dhe mbrojtjen e specieve⁷⁴, kryesore karakteristike, krijimin e një mekanizmi për menaxhimin e koordinuar të zonave përkatëse bregdetare, sipas nenit. 27 të Protokollit për Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare në Mesdhe.⁷⁵ Kjo dispozitë detyron Palët të bashkëpunojnë në aktivitete me interes të përbashkët (shkëmbimi i informacionit mbi praktikat më të mira mjedisore, përcaktimi dhe përdorimi i treguesve të menaxhimit të zonës bregdetare, krijimi dhe mirëmbajtja e përditësuar e vlerësimeve të përdorimit dhe menaxhimit të zonave bregdetare, projekte demonstruese të menaxhimit të integruar të zonës bregdetare, etj.).

Paragrafët e mëposhtëm identifikojnë disa ABMT të disponueshme që mund të zbatohen në zonën e projektit, të cilat mund të promovohen në mënyrë të pavarur ose nga Marrëveshja që propozohet në paragrafin 4.2. Për secilin mjet identifikohen elementët e mëposhtëm: baza ligjore, shtrirja gjeografike, sektorët që i nënshtrohen rregullimit, presionet që mjeti do të ndihmonte për të menaxhuar, elementët e rëndësishëm që duhen mbrojtur,

përmbajtja e mundshme e masave, procedura për vendosjen e saj (me kohëzgjatjen e parashikuar të procedurës, e supozuar në bazë të kohës së kërkuar nga dispozitat ligjore dhe në bazë të kohës që është përdorur në raste të ngjashme), aspektet problematike dhe përfundimisht shembujt përkatës. Propozimet janë identifikuar bazuar në analizën e shtytësve kryesorë, presioneve dhe ndikimeve mjedisore, si dhe dispozitave nga mjetet e menaxhimit në fuqi, siç përmbledhen në tabelën në fund të kapitullit të mëparshëm.

4.2.1. Zonat e mbrojtura natyrore

Për ujërat që ndodhen brenda detit territorial të Shqipërisë dhe Italisë, shtetet mund të parashikojnë zgjerimin ose forcimin e statusit të mbrojtjes së zonave ekzistuese të mbrojtura natyrore, si dhe krijimin e zonave të reja të mbrojtura. Kjo lloj ABMT mund të përfshijë gjithashtu krijimin ose zgjerimin e Zonave me Interes të Veçantë të Ruajtjes (ASCI) (rrjeti Emerald) ose i Zonave me Rëndësi për Komunitetin (SCIs) / Zonat e Veçanta të Ruajtjes (SAC) dhe Zonat e e Veçanta të Mbrojtura (SPA) (Natura network 2000), si dhe instrumente të tjera të tilla si, për shembull, rezervat e Biosferës nën programin e ri të OKB-së Njeriu dhe Biosfera (MAB).

Gjithashtu, Shqipëria dhe Italia mund të parashikojnë masa që do të zbatohen në rrjetin e zonave të Natura 2000 për të garantuar mbrojtjen e korridoreve ekologjike të specieve të mbrojtura në kanalin e Otrantos, aty ku konstatohen nga studime shtesë.

Ministria Shqiptare e Mjedisit dhe Turizmit mund të punojë për planin e administrimit të rrjetit ekologjik në lidhje me zonat e mbrojtura ekzistuese ose që do të krijohen me interes të Bashkimit Evropian, sipas Arteve. 30 dhe 31 të ligjit nr.81/2017, duke përcaktuar:

⁷³ Ndonëse Shqipëria nuk është shtet anëtar i Bashkimit Evropian, ligji shqiptar nr. 81/2017 parashikon mundësinë e vendosjes si zona të mbrojtura me interes ndërkombëtar jo vetëm ato të Konventës së Ramsarit apo të Konventës së Bernës, por edhe zonave me interes për komunitetin evropian, të cilat përfshijnë zona të veçanta të ruajtjes së habitateve dhe shpendëve (nenet 6, 28, 29, 30, 31 dhe 32 të ligjit nr. 81/2017).

⁷⁴ Në këtë drejtim, fokus i veçantë do t'i kushtohet forcimit të bashkëpunimit tashmë ekzistues midis Zonave të Mbrojtura Detare në zonën e studimit – duke përfshirë edhe zonat fqinje malazeze dhe greke – për monitorimin dhe vlerësimin e gjendjes së breshkës detare *Caretta caretta*. në funksion të identifikimit të masave të përbashkëta ndërkufitare për mbrojtjen e kësaj specie.

⁷⁵ Shqipëria është palë e Protokollit. Megjithëse Italia nuk është palë e Protokollit, Protokollin është miratuar nga Bashkimi Evropian që është palë e saj (vendimi i Këshillit të Bashkimit Evropian i datës 13 shtator 2010, në lidhje me përfundimin, në emër të Bashkimit Evropian, të Protokollit mbi Menaxhimin e Integruar të Zonës Bregdetare në Mesdhe në Konventën për Mbrojtjen e Mjedisit Detar dhe Rajonin Bregdetar të Mesdheut).

- a) objektivat e rrjetit;
- b) kontributin e secilit element të rrjetit në arritjen e këtyre objektive;
- c) dështimet e rrjetit;
- d) plan veprimi për arritjen e objektivave.

Rrjeti ekologjik formohet nga:

- a) zona qendrore, me rëndësi evropiane për ruajtjen e diversitetit biologjik, e cila përfshin ekosistemet, habitatet dhe peizazhet natyrore e gjysmë-natyrore;
- b) korridoret për të përmirësuar lidhjen e zonave qendrore, duke favorizuar lëvizjen e specieve;
- c) zonat mbrojtëse për të mbështetur dhe mbrojtur rrjetin ekologjik nga ndikimet e jashtme dhe ku brenda tyre promovohet zhvillimi i qëndrueshëm dhe ekologjik.

Në mënyrë të ngjashme, Ministria Italiane e Mjedisit mund të hartojë udhëzime të mëtejshme për menaxhimin e zonave funksionale të lidhjes ekologjike, të cilat janë të një rëndësie parësore për faunën dhe florën e egër, sipas Nenit 3 të D.P.R. nr 357/ 1997.

Paragrafët e mëposhtëm ilustronë se si kjo ABMT mund të përdoret në çdo shtet.

4.2.1.1.

Shqipëri: forcimi i mbrojtjes dhe/ose zgjerimi i Parkut Kombëtar Detar të Porto Palermos

Baza ligjore: Ligji Shqiptar për zonat e mbrojtura, Nr. 81/2017.

Sektorët: Të gjithë

Elementë të rëndësishëm: Siç është theksuar tashmë në kapitullin 2, zona e Porto Palermos është e shtrirë në biodiversitet. Për sa i përket habitateve detare dhe specieve me interes për ruajtje, në zonë janë vërejtur si në vijim (RAC/SPA – UNEP/MAP, 2013): bashkim me *Lithophyllum byssoides*, bashkim me *Cystoseira amentacea* var. *spicata*, livadhe *Posidonia oceanica*, bashkim me *Cymodocea nodosa*. Zonastrehon gjithashtu disa lloje peshqish me rëndësi ndërkombëtare si specie të rralla ose të rrezikuara që kërkojnë mbrojtje dhe ruajtje të veçantë të habitateve të tyre, siç parashikohet në disa marrëveshje dhe konventa ndërkombëtare (RAC/SPA – UNEP/MAP, 2013): *Hippocampus hippocampus* – Kal deti me hundë të shkurtër, *Isurus oxyrinchus* – Peshkaqen Mako, *Lamna nasus* – Peshkaqen skumbri, *Rostroraja alba* – Raxhe, *Sciaena umbra* – Korbi i zi, *Sphyrna zygaena* – Peshkaqen kokë çekiç, *Syngnathus*

druam, Gjilpërëza shiritazezë *Umbrina cirrosa* – Korb i bardhe, *Xiphias gladius* – Peshk shpatë.

Ekosistemi natyror detar-bregdetar i Gjirit të Porto Palermos është shpallur "Park Natyror" (kategoria IV e zonave të mbrojtura sipas klasifikimit IUCN dhe nenit 14 të ligjit nr. 81/2017) me vendim të Këshillit të Ministrave Nr. 557 e 29 korrikut 2022.

Shtrirja gjeografike: Zgjerimi aktual i Parkut Natyror të Porto Palermos dhe zonave përreth (zonat detare brenda juridiksionit kombëtar).

Objektivat e përgjithshme: Kjo ABMT parashikon:

1. forcimin e statusit të mbrojtjes së zonës nga kategoria IV ("Parku Natyror", i rregulluar nga neni 19 i ligjit nr. 81/2017) në kategorinë II ("Parku Kombëtar", i rregulluar nga neni 16 i ligjit nr. 81/2017) sipas klasifikimit të IUCN dhe Nenit 14 të Ligjit Nr.81/2017; **dhe/ose**
2. zgjerimin e shtrirjes gjeografike të Parkut Natyror Detar. Pavarësisht mungesës së presioneve specifike në zonë (shih kapitullin 2), zgjerimi i zonës së mbrojtur do të lejonte krijimin e një zone mbrojtëse rreth pjesës thelbësore të zonës së mbrojtur që do të mbetet brenda gjirit. Për më tepër, disa nga speciet kryesore me interes ruajtjeje të regjistruara në zonë janë të lëvizshme dhe për këtë arsye do të përfitonin shumë nga një zonë më e madhe e mbrojtur. Një propozim për zgjerim është paraqitur në Figurën 67.

Procedura: Sipas Nenit. 35 dhe 36 të ligjit nr.81/2017, miratimi i modifikimit të zonës së mbrojtur ose zgjerimi i saj vendoset nga Këshilli i Ministrave, sipas propozimit të ministrit dhe pas vendimit të Këshillit Kombëtar të Territorit.

Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura, e cila është autoriteti përgjegjës për menaxhimin dhe monitorimin e zonës së mbrojtur, duhet të hartojë planin e menaxhimit të zonës.

Objektivat e menaxhimit: Mbrojtja e habitatit dhe specieve kryesore, restaurimi i zonave të degraduara dhe sigurimi i përdorimit të qëndrueshëm nga komunitetet lokale. Objektivat specifike të menaxhimit duhet të përcaktohen përmes një studimi të veçantë dhe konsultimit me palët e interesuara vendore.

Masat: Zgjerimi i zonës për mbrojtje strikte, dhe nën-zonave të tjera: zona e përdorimit tradicional dhe të

qëndrueshëm (niveli i dytë i mbrojtjes), zona rekreative (niveli i tretë i mbrojtjes), zona mbrojtëse; nënzona e trashëgimisë dhe peizazhit kulturor. Hartimi i një plani menaxhimi, pas një studimi dhe konsultimi të vecantë me aktorët lokalë, individualizimi i masave për monitorimin e ekosistemit, habitateve dhe florës dhe faunës.

Problemet: Konflikte të mundshme me aktivitetet ekonomike gjatë forcimit të nivelit të mbrojtjes ose zgjerimit të shtrirjes gjeografike të Parkut Detar.

Koha e parashikuar e krijimit të parkut: 10 vite.⁷⁶

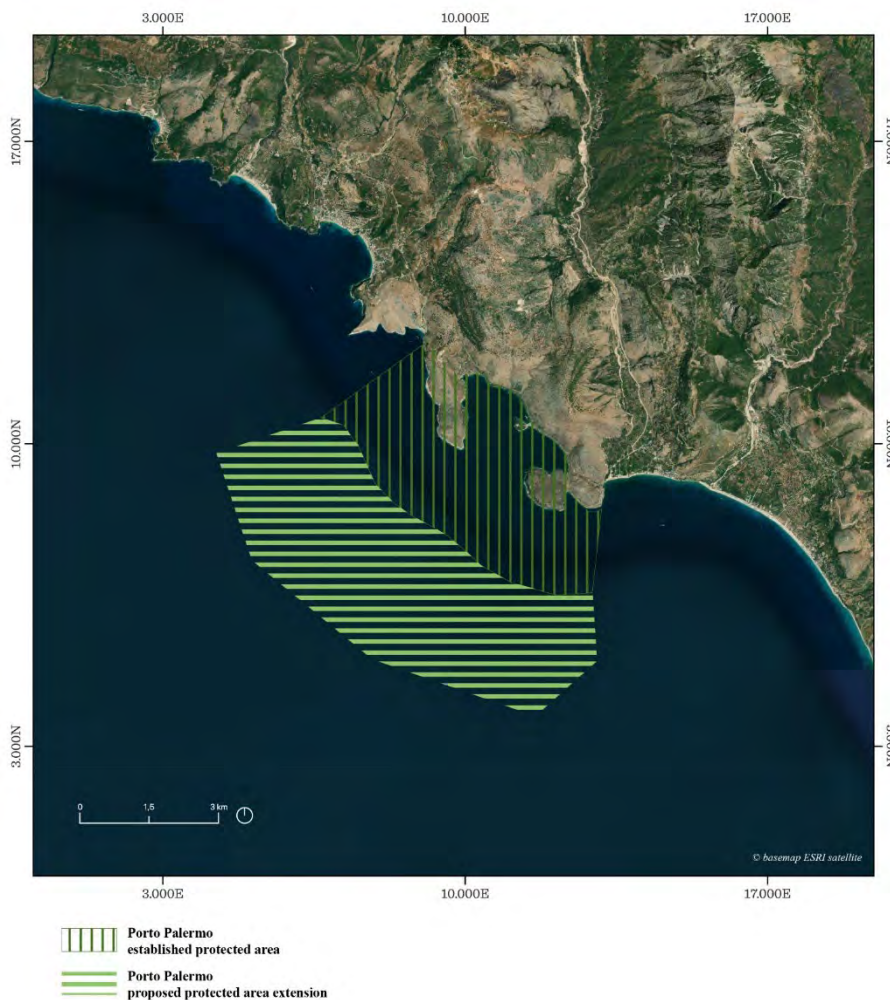

Figura 67. Propozohet zgjerimi i zonës së mbrojtur në Porto Palermo

4.2.1.2.

Itali: zgjerimi i zonës së mbrojtur detare të Torre Guaceto

Baza ligjore: Ligji italian për zonat e mbrojtura, Nr. 394/1991 dhe 979/1982.

Sektorët: Lundrim, turizëm, peshkim.

Elementë të rëndësishëm: Së fundmi (2020), në kuadër të projektit MAVA (Fuqizimi i trashëgimisë: Duke rritur Zonat e Ndaluar/Zonat e Mbrojtura Detare të bashkë-

menaxhuara dhe të qëndrueshme financiarisht), Zona e Mbrojtur Detare e Torre Guaceto ka punuar me palët e interesuara për të diskutuar zgjerimin e shtrirjes aktuale MPA në të gjithë SAC të Torre Guaceto dhe Macchia San Giovanni. Nëpërmjet përfshirjes së palëve të interesuara, u identifikuan NTZ e reja (Zonat e ndaluara, zona në të cilat çdo aktivitet peshkimi është i ndaluar)

⁷⁶ Krijimi i Parkut Natyror të Gjirit të Porto-Palermos është rezultat i një procesi pjesëmarrës që filloi në vitin 2012 nën drejtimin e Ministrisë së Mjedisit dhe Agjencisë Kombëtare të Zonave të Mbrojtura dhe përfundoi në vitin 2022 (burimi: [këtu](#)).

dhe më pas iu propozuan Ministrisë kompetente në përputhje me Direktivat Evropiane (Habitatet dhe Shpendët) dhe me Strategjinë e re të Biodiversitetit 2030.

Presionet: në bregdet: prani e lartë turistike në zonë; në ndërfaqen tokë-det: ndryshimi hidrologjik dhe ekologjik i zonës së ligatinave; në det: peshkim profesional artizanal dhe peshkim rekreativ; Peshkimi i paligjshëm, i paraportuar dhe i parregulluar (IUU).

Shtrirja gjeografike: Zgjeroni MPA aktuale për të përfshirë dhe menaxhuar Zonën e Veçantë të Ruajtjes (SAC) të krijuar tashmë të Torre Guaceto dhe Macchia San Giovanni (zona detare brenda juridiksionit kombëtar dhe zona tokësore).

Objektivat e përgjithshme: Identifikoni një zonë unike të mbrojtur (shih Figurën 68) duke përfshirë masat ekzistuese të mbrojtjes për të rritur efikasitetin e mbrojtjes.

Procedura: Ministri i Mjedisit dhe Sigurisë së Energjisë përcakton zgjerimin e zonës së mbrojtur detare sipas

nenit 18 të Ligjit 394/1991, Nenit 26 të Ligjit 979/1982 dhe Nenit 77, klauzola 2 e Dekretit Legjislativ 112/1998, në bazë të propozimit të organit drejtues të zonës.

Objektivat e menaxhimit: Për sa i përket peshkimit: zvogëloni presionin e peshkimit në disa zona kyçe, për të mbështetur rikuperimin e rezervave të peshkut dhe në fund të rrisni kapjen dhe të ardhurat për peshkimin në sasi të vogla në zonë; rritjen e efikasitetit të masave për ndalimin e peshkimit të paligjshëm, të paraportuar dhe të parregulluar.

Masat: Krijimi i zonave të reja të Ndalura. Rritja e

Problemet: Mungesa e integritit me pjesën tokësore të bregdetit për shkak të mungesës së kompetencave të menaxhimit të MPA; mungesa e mjeteve menaxhuese për MPA (personeli, burimet), kuadri kompleks legjislativ.

Koha e parashikuar e krijimit: 3 vite.

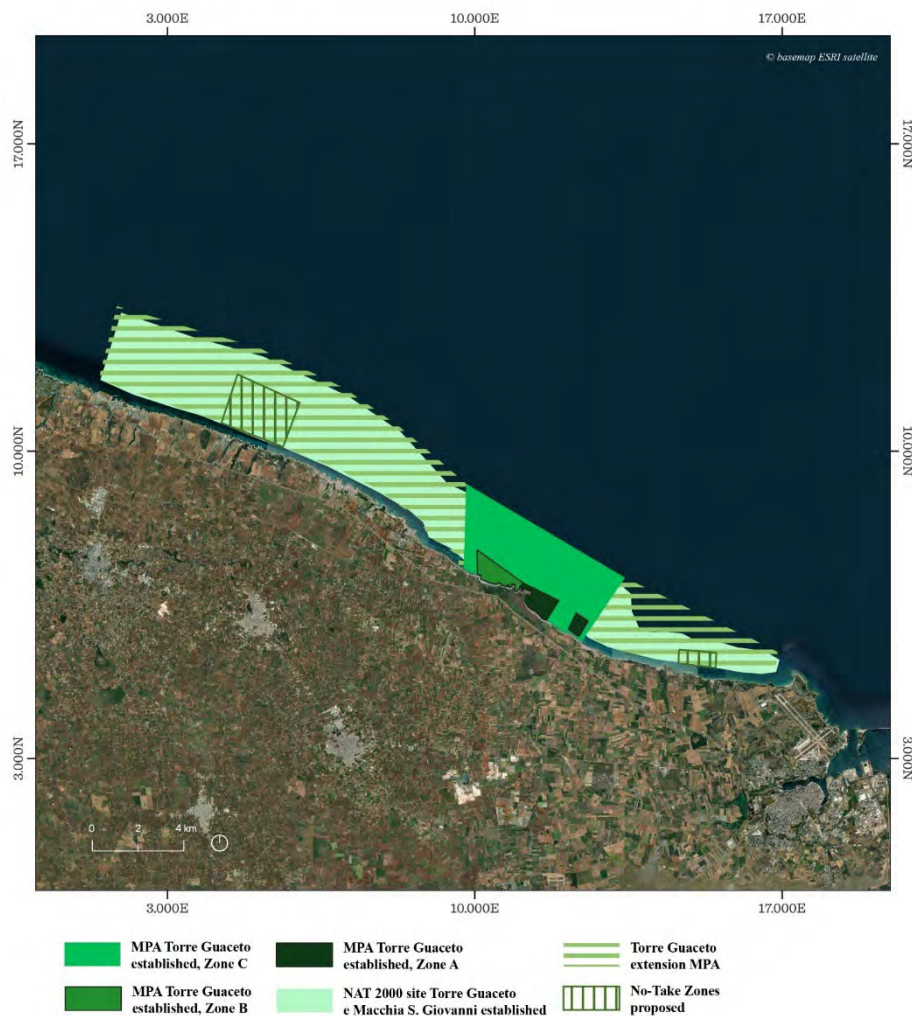

Figura 68. Zgjerimi i propozuar i zonës së mbrojtur detare të Torre Guaceto

4.2.1.3.

Itali: përcaktimi i zonës së mbrojtur detare të shpellave Capo d'Otranto – Zinzulusa dhe Romanelli – Capo di Leuca

Aktualisht është duke u zhvilluar një proces procedural, nën Ministrinë Italiane të Mjedisit dhe Sigurisë së Energjisë (MASE), me mbështetjen e Institutit Italian për Mbrojtjen dhe Kërkimin e Mjedisit ISPRA, për ngritjen e Zonës së Mbrojtur Detare “Capo d'Otranto – Zinzulusa dhe Shpellat e Romanelli – Capo di Leuca. Njëmbëdhjetë (11) bashki bregdetare janë të interesuara për procesin e emërimit (Figura 69): Alessano, Andrano, Castri-gnano del Capo, Castro, Corsano, Diso, Gagliano del Capo, Otranto, Santa Cesarea Terme, Tiggiano dhe Tricase. Në të njëjtën kohë, rajoni i Puglia-s ka financuar,

si pjesë e programimit të PO EMFF 2014-2020, projektin “CORISMA” (në të cilin merr pjesë edhe ARPA e Puglia-s) i cili ndër objektivat e tij ka mbështetjen e përfundimit të të dhënave të detajuara në zonë, për të mbështetur përfundimin e hetimeve teknike ISPRA. Duke qenë se procesi i marrjes së të dhënave është në të njëjtën fazë, nuk ka asnjë informacion deri më tani në lidhje me perimetrin e mundshëm për të mbrojturit që do të përcaktohet, as mbi objektivat apo masat e mundshme të ruajtjes.

Figura 69. Komnat bregdetare të interesuara për përcaktimin e propozuar të zonës së mbrojtur detare të shpellave Capo d'Otranto – Zinzulusa dhe Romanelli – Capo di Leuca

4.2.2. ABMT të tjera

Instrumente të tjera të menaxhimit në zonë, të ndryshme nga zonat e mbrojtura natyrore, mund të parashikohen gjithashtu për zonën e projektit, duke ndjekur instrumentet përkatëse ndërkombëtare. Ata kanë për qëllim menaxhimin e një aktiviteti të caktuar me synimin për të arritur objektiva të veçanta të ruajtjes dhe përdorimit të qëndrueshëm.

4.2.2.1. Zona e Kufizuar e Peshkimit (FRA)

Baza ligjore: Marrëveshja sipas Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit të Mesdheut (GFCM). Ky propozim përkon me propozimin për një Zonë të Kufizuar të Peshkimit të quajtur *Habitatet thelbësore të peshqve në ujëra të thella dhe habitatet e ndjeshme në Adriatikon e Jugut* të paraqitur në Komitetin Nënrajonal të GFCM për Detin Adriatik në 2018 nga MedReaAct në emër të Projektit të Rikuperimit së Adriatikut.

Sektorët: Peshkimi.

Elementë të rëndësishëm: EBSA sipas CBD. Propozimi i dorëzuar në GFCM nga MedReAct në emër të Projektit të Rimëkëmbjes së Adriatikut më 31 Mars 2018, për Habitatet Themelore të Peshqve në Ujërat e Thella dhe Habitatet e ndjeshme në Adriatikon e Jugut (GSA18). Rezoluta GFCM/44/2021/3 mbi një udhërrëfyes për krijimin e një zone të kufizuar peshkimi në Detin Adriatik jugor (nënzona gjeografike 18). Sipas paragrafit 2, "Sekretariati i GFCM, me mbështetjen e CPC përkatëse (Palët Kontraktore dhe Palët Bashkëpunuese Jo-kontraktore), duhet të mbështesë, në vitin 2023, zbatimin e udhërrëfyesit drejt krijimit të një FRA në Adriatikon jugor (nënzona gjeografike 18). ". Sipas paragrafit 1 "Sekretariati i GFCM, me mbështetjen e CPC përkatëse, duhet të nisë, në vitin 2022, një projekt pilot për të mbështetur biologjinë dhe ekologjinë e koraleve bambu në detin Adriatik, duke përfshirë një përcaktim sasior të ndërveprimeve midis *Isidella elongata* dhe peshkimi me kontakt me fundin e detit dhe përcaktimi i gjurmës së tyre, brenda kuadrit të Grupit të Punës për Ekosistemet Detare të Cënueshme, duke përfshirë një sesion për habitatet thelbësore të peshqve". Sipas paragrafit 6, "Në vitin 2023, KSA (Komiteti Këshillimor Shkencor për Peshkimin) duhet të vlerësojë propozimin e mundshëm të FRA në Detin

Adriatik jugor dhe GFCM duhet të shqyrtojë një propozim të tillë në sesionin e tij vjetor në 2023".

Sipas raportit të takimit të Komitetit Nënrajonal për Detin Adriatik të GFCM (Split, Kroaci, 30 maj–2 qershor 2023), rezultatet afatmesme të paketave të punës 3 (Analiza e të dhënave në dispozicion) dhe 4 (Mosha dhe rritja e *Isidella elongata*) janë paraqitur. Ky raport thekson se "analiza e të dhënave të disponueshme (2012-2020) në lidhje me shpërndarjen e *facies Isidella elongata*, mbivendosjen e habitateve thelbësore të peshkut dhe shpërndarjen hapësinore-kohore të përpjekjeve të peshkimit me rrjetë në fund të detit në të njëjtat zona, tregoi rëndësinë e marrjes së informacionit të ri mbi shpërndarjen aktuale të sipërfaqes të koraleve bambu me anë të një metode jo-shkatërruese siç është sondazhi ROV i planifikuar për gushtin e vitit 2023. Të dhënat treguan se prania e koraleve të bambusë ishte ulur në mënyrë progresive në zonën e anketuar nga MEDITS si për sa i përket biomasës ashtu edhe për klasat e moshës me zhdukjen e gjallesave më të mëdha nga tërheqjet më të fundit (2018-2020). Megjithatë, shpërndarja e përpjekjeve të peshkimit (bazuar vetëm në të dhënat e AIS) dukej se po rritej dhe po zgjerohej në mënyrë progresive në zona më të thella dhe madje edhe rreth 1000 m në disa raste. Studimi mbi moshën dhe rritjen e *Isidella* evidentoi një ritëm të ngadaltë rritjeje dhe ekzemplarë të vjetër deri në 70 vite – në përputhje me rezultatet e marra gjetkë – që konfirmojnë ndjeshmërinë ekstreme të kësaj specie ndaj shqetësimeve antropogjene, si dhe elasticitetin e saj të ulët".

Presionet: Presionet për shkak të peshkimit në rezervat e peshqve në ujëra të thella dhe ekosistemet detare të cënueshme, duke përfshirë vivaret dhe zonat për shtrimin e vezëve.

Shtrirja gjeografike: zonat detare përtej juridiksionit kombëtar, shelfi kontinental, zonat detare brenda juridiksionit kombëtar në Adriatikon e Jugut (Figura 70).

Objektivat e përgjithshme: Ky ABMT synon të krijojë një zonë të kufizuar peshkimi nën GFCM në zonën detare të treguar në Figurën 70.

Procedura: Propozim Komitetit Këshillimor Shkencor të GFCM, për paraqitje në GFCM. Rekomandim i Komisionit të Përgjithshëm të Peshkimit për Detin Mesdhe, miratuar me dy të tretat e shumicës së palëve të pranishme dhe votuese.

Objektivat e menaxhimit: rikuperimi i rezervave të mbishfrytëzuar të peshkut, minimizimi i ndikimit në habitatet në fund të detit, minimizimi i ndikimeve në megafaunën detare, të lidhura me kapjen.

Masat: Zona të ndryshme dhe ndalime/kushte të lidhura me aktivitetet e peshkimit: për shembull, ndalimi në zonën A; mbylljet kohore në zonën B/C dhe autorizimi i kërkuar; përcaktimi i pikave të zbarkimit ku mund të zbarkohen kapjet. Monitorimi, kontrolli dhe mbikëqyrja: lista e të gjitha pikave të zbarkimit dhe lista e të gjitha anijeve të autorizuara duhet t'i komunikohen GFCM çdo vit; Anijet e peshkimit të autorizuara për të peshkuar duhet të jenë të pajisura me sisteme të monitorimit të

anijeve (VMS) ose sisteme të automatizuara identifikimi (AIS). Anijet që nuk janë të autorizuara për peshkim në këto zona lejohen të kalojnë transit përmes FRA vetëm nëse zbatojnë disa kushte: për shembull, nëse ndjekin një kurs të drejtpërdrejtë me një shpejtësi konstante jo më pak se 7 nyje dhe janë të pajisura me VMS ose AIS është aktiv në bord.

Problemet: Pasojat e mundshme në aktivitetet ekzistuese të peshkimit

Shembujt: Gropa Jabuka/Pomo FRA, Kanioni i Barit FRA.

Koha e parashikuar e krijimit: 1 vit.

Figura 70. Shtrirja e mundshme gjeografike për një zonë të kufizuar peshkimi në Adriatikon e Jugut

ABMT e tjera tregohen në paragrafët e mëposhtëm, për t'u konsideruar ndoshta për t'u zbatuar në të gjithë zonën e studimit ose në pjesë të saj. Bazuar në informacionin e disponueshëm, nuk ka qenë e mundur të identifikohet një shtrirje gjeografike për aplikimin e tyre. Kjo do të kërkonte studime shtesë (në rastin e PSSA) ose veprime të tjera paraprake (në rastin e SPAMI). Megjithatë, rëndësia e tyre e mundshme për zonën e studimit si mjete menaxhimi konfirmohet bazuar në informacionin e disponueshëm mbi veçoritë mjedisore, socio-ekonomike dhe legjislativ të zonës së studimit.

4.2.2.2.

Zonë Detare veçanërisht e ndjeshme (PSSA)

Baza ligjore: Konventat e Organizatës Ndërkombëtare Detare.

Sektorët: Transporti detar.

Elementë të rëndësishëm: prania e cetaceve të mëdhenj dhe e megafaunës detare në përgjithësi. Në zonë mungojnë ende dëshmitë e ndikimit në këta komponentë të biodiversitetit. Ekziston nevoja për dokumentimin më të mirë të pranisë së këtyre specieve të lëvizshme në zonë dhe mbledhjen e dëshmive mbi ndikimet e mundshme të trafikut detar: përplasje, plagosje, zhvendosje, çorientim etj.

Presionet: Emetimi i ndotjes, duke përfshirë mbetjet detare, emetimin e zhurmës, rrezikun e përplasjes me megafaunën detare.

Shtrirja gjeografike: Zonat detare brenda juridiksionit kombëtar dhe zonat detare përtej juridiksionit kombëtar në zonën e projektit, brenda kufijve që do të përcaktohen.

Procedura: Dorëzimi i përbashkët i një propozimi PSSA në IMO nga Shqipëria dhe Italia, së bashku me masat mbrojtëse përkatëse shoqëruese (qoftë të detyrueshme ose të rekomanduara). Propozim nga Ministria Italiane e Mjedisit dhe Sigurisë së Energjisë nëpërmjet përfaqësuesit të saj pranë IMO. Propozim nga Ministria Shqiptare e Mjedisit dhe Ministria e Infrastrukturës për Ministrinë e Punëve të Jashtme.

Objektivat: reduktimi i ndotjes së anijeve dhe rreziku i incidenteve detare.

Masat: Kufizimet e shkarkimit, si ato të zbatueshme në Zonat e Veçanta sipas Shtojcave I, II, V dhe VI MARPOL (për shembull, një ndalim për shkarkimin e substancave të lëngshme të dëmshme sipas Shtojcës II); masat e drejtimit të anijeve (të sugjeruara ose të detyrueshme); raportimi i detyrueshëm dhe instalimi i Shërbimeve të Trafikut të Anijeve (VTS); kërkesat e pajisjeve për anijet, siç janë cisternat e naftës; masat për shkëmbimin e ujit balast; raportimi për shikimin e specieve të veçanta.

Problemet: Vështirësi për të marrë mbështetje ndërkombëtare për një propozim që mund të ndikojë në trafikun detar në një rrugë ujore që përdoret shumë për lundrimin ndërkombëtar. Në një kontekst të tillë, realizimi i objektivave të Shtojcës II të MARPOL në lidhje me Kontrollin e ndotjes nga substanca të lëngshme të

dëmshme në masë do të ishte ndoshta më e lehtë dhe e realizueshme për t'u adresuar.

Koha e parashikuar e krijimit: 5 vite.

Shembull: Ngushtica e Bonifacios PSSA.

4.2.2.3.

Zonë ndërkufitare e mbrojtur posaçërisht me rëndësi mesdhetare (SPAMI)

Baza ligjore: Konventa e Barcelonës, Protokollin në lidhje me Zonat e Mbrojtura veçanërisht dhe Diversitetin Biologjik në Mesdhe.

Objekti: Zonat Detare brenda dhe jashtë Juridiksionit Kombëtar. Në parim, ky ABMT mund të zbatohet në të gjithë zonën e projektit, duke përfshirë zonën bregdetare.

Sektorët: turizmi bregdetar dhe detar, peshkimi, transporti detar, aktivitetet në tokë (p.sh. bujqësia, industria, prania e zonave urbane).

Presionet: Të gjitha llojet e presioneve mbi zonat me vlerë të veçantë natyrore ose kulturore.

Elementë të rëndësishëm: SPAMI ekzistuese tashmë në zonë: Parku Kombëtar Detar Karaburun Sazan (Shqipëri) dhe Zona e Mbrojtur Detare dhe Rezerva Natyrore Torre Guaceto (Itali). Përveç kësaj, siç detajohet në paragrafin 4.2.1.3, një propozim për krijimin e Zonës së Mbrojtur Detare të Otrantos – Santa Maria di Leuca është në një fazë të avancuar përpunimi. Duke qenë se 11 nga 29 zonat e mbrojtura detare italiane janë përfshirë më pas në Listën SPAMI, kushtet për një përfshirje të tillë duhen vlerësuar edhe në këtë rast konkret.

Procedura: Propozim i përbashkët nga Ministria Italiane e Mjedisit dhe Sigurisë së Energjisë dhe Ministria Shqiptare e Turizmit dhe Mjedisit nëpërmjet pikave të tyre përkatëse kombëtare kontaktuese për RAC SPA. dhe dorëzohet tek Palët e Protokollit SPA/BD. Vendimi për përfshirjen e zonës në Listën SPAMI merret me konsensus nga Palët gjatë takimeve të tyre periodike.

Problemet: Përpunimi dhe miratimi i propozimit mund të marrë shumë kohë. Nevoja për një vendim të marrë me konsensus nga palët në Protokollin SPA/BD. Vetëm palët në Protokoll janë të detyruara nga masat përkatëse në det të hapur.

Objektivat: Mbroni habitatin dhe speciet specifike.

Masat: Plani i menaxhimit (i detyrueshëm).

Masat për të siguruar një gjendje të favorshme ruajtjeje për specie të caktuara dhe për t'i mbrojtur ato dhe habitatin e tyre nga ndikimet negative; miratimi i strategjive kombëtare me synimin për të shtypur në mënyrë progresive hedhjet e komponentëve toksikë; ndalimi i 'marrjes' ose shqetësimit të specieve; promovimin, në forumet kompetente dhe pas vlerësimit shkencor, të rregulloreve në lidhje me përdorimin e metodave të reja të peshkimit; ndalimi i garave në det të hapur me shpejtësi të lartë.⁷⁷

Masat për monitorimin e zonës dhe intensifikimin e luftës kundër të gjitha burimeve të ndotjes, si në det ashtu edhe në tokë; takime të rregullta për të siguruar zbatimin dhe ndjekjen e masave; nxitja e programeve kërkimore kombëtare dhe ndërkombëtare, si dhe fushatat e ndërgjegjësimit të publikut drejtuar përdoruesve profesionistë dhe të tjerë të detit dhe organizatave joqeveritare që kanë të bëjnë me komunikimin tek autoritetet kompetente të informacionit përkatës.

Shembull: Zona së Mbrojtjes Pelagos.

Koha: Disa vite.

4.2.2.4.

ABMT sipas Marrëveshjes BBNJ

Meqenëse Marrëveshja nën UNCLOS për ruajtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të diversitetit biologjik detar të zonave përtej juridiksionit kombëtar (Marrëveshja BBNJ) është miratuar kohët e fundit (qershor 2023), mund të parashikohet të krijohen në të ardhmen ABMT në zonën e projektit tek procedurat e përcaktuara nga neni 19 deri në 23 të kësaj Marrëveshjeje. Në fakt, siç ilustron nga kutia e mëposhtme, kriteret treguese për identifikimin e zonave të identifikuara sipas Marrëveshjes BBNJ përfshijnë (dhe integrojnë) ato të identifikuara për EBSA. Prandaj, nga pikëpamja ekologjike dhe biologjike, dhe në pritje të procesit zyrtar të vlerësimit, zona duket të jetë e përshtatshme për t'u konsideruar si zonë e mbrojtur sipas Marrëveshjes BBNJ.

Kriteret treguese për identifikimin e zonave të identifikuara sipas Marrëveshjes BBNJ (Shtojcë 1, A/CONF.232/2023/4)

a) E veçantë	k) Varësia
b) E rrallë	l) Natyraliteti
c) Rëndësi e veçantë për fazat e historisë së jetës së specieve	m) Lidhja ekologjike
d) Rëndësia e veçantë e specieve që gjenden aty	n) Proceset e rëndësishme ekologjike që ndodhin
e) Rëndësia për speciet ose habitatet e kërcënuara, të rrezikuara ose në rënie	o) Faktorët ekonomikë dhe socialë
f) Cenueshmëria, duke përfshirë ndryshimet klimatike dhe acidifikimin e oqeanit	p) Faktorët kulturorë
g) Cenueshmëria	q) Ndikimet kumulative dhe ndërkufitare
h) Ndjeshmëria	r) Rimëkëmbja e ngadaltë dhe elasticiteti
i) Diversiteti biologjik dhe produktiviteti	s) Përshtatshmëria dhe qëndrueshmëria
j) Përfaqësimi	t) Replikimi
	u) Qëndrueshmëria e riprodhimit
	v) Ekzistenca e masave të ruajtjes dhe menaxhimit.

⁷⁷ Kjo masë u miratua posaçërisht në Zonën e mbrojtjes Pelagos pas aksidentit fatal të Stefano Casiraghi, bashkëshortit të Caroline të Monakos, gjatë Kampionatit Botëror në det të hapur 1990 në Monte Carlo.

Megjithatë, mundësia për t'iu drejtuar Marrëveshjes BBNJ duket më shumë hipotetike sesa reale nga pikëpamja praktike. Marrëveshja BBNJ nuk është ende në fuqi, dhe nevojitet pak kohë për ratifikimin e tij nga numri i kërkuar i shteteve (60). Për më tepër, Marrëveshja BBNJ do të zbatohet për "zonat jashtë juridiksionit kombëtar"⁷⁸ dhe rrjedhimisht nuk do të jetë e zbatueshme në zonën e projektit, sapo Shqipëria dhe Italia të vendosin të krijojnë në të një zonë ekonomike ekskluzive.⁷⁹ Së fundi, me miratimin dhe hyrjen në fuqi të Marrëveshjes BBNJ në të ardhmen, ka edhe më shumë gjasa që ato pak shtete mesdhetare (si Shqipëria dhe Italia) që nuk kanë krijuar ende një zonë ekskluzive ekonomike të marrin një vendim të tillë. Arsyeja është se Marrëveshja BBNJ parashikon një rregull të ndarjes së përfitimeve që rrjedhin nga burimet gjenetike detare në zona përtej juridiksionit kombëtar.⁸⁰, të njëjtat burime do të binin nën të drejtat sovraane të shtetit bregdetar, nëse krijon një zonë ekonomike ekskluzive. Kjo nuk e ndryshon faktin se Marrëveshja BBNJ mund të shihet si një shembull i jashtëzakonshëm i prirjes së përgjithshme për të mbrojtur mjedisin detar dhe si një nxitje e mëtejshme morale për krijimin e ABMT, duke përfshirë zonat e mbrojtura detare, kudo që të ndodhin kushtet për ta bërë këtë dhe instrumente të tjera ligjore janë në dispozicion.

4.2.3.

Shqipëria: fusha me interes për studime shtesë për MSP dhe ABMT

Bazuar në të dhënat nga faza e inventarit, janë evidentuar disa zona me interes të veçantë për ngritjen e ABMT-ve në ujërat territoriale shqiptare që përfshihen në zonën e studimit, për shkak të vlerave dhe veçorive të tyre mjedisore dhe social-ekonomike. Ato janë:

1. zona e Gjirit të Vlorës e përfshirë në praninë e livadheve *Posidonia oceanica* në fund;
2. zona detare e gadishullit të Karaburunit, e njohur si Habitat Kritik Cetacean (CCH) nën ACCOBAMS (Ishulli i Sazanit – Gadishulli i Karaburunit, Deti Adriatik dhe Jon, Shqipëri), si një zonë me rëndësi të veçantë për delfinin e zakonshëm dhe cetacet e tjerë.

Të dyja këto dy zona janë vendimtare për një sërë sektorësh ekonomikë: zona e gjirit të Vlorës është e rëndësishme për turizëm (turizëm me varkë, për plazh dhe turizëm bregdetar); zona në det të hapur e gadishullit të Karaburunit përdoret intensivisht për trafik detar dhe peshkim.

Duke njohur nevojën për të harmonizuar mbrojtjen e mjedisit me qëndrueshmërinë socio-ekonomike, ky studim fizibiliteti sugjeron studime shtesë në kontekstin e MSP që do të ndërmerren në këto zona, duke u fokusuar në vlerësimin e efektit kumulativ të aktiviteteve njerëzore në habitatet dhe speciet detare dhe analizën e skenarit alternativ, në mënyrë që të identifikohen opsionet më të qëndrueshme (mjedisore, ekonomike dhe sociale) të menaxhimit hapësinor. Mund të merren parasysht masat e menaxhimit hapësinor dhe johapësinor për të rritur qëndrueshmërinë mjedisore të turizmit, navigimit dhe peshkimit (p.sh. kodi i sjelljes për aktivitetet detare, aktivitetet e informacionit për turistët, instalimi i sistemeve ekologjike të ankorimit, kontrolli i shpejtësisë së anijeve dhe varkave, aktivitetet stërvitore të peshkatarëve, pajisje të përmirësuara të peshkimit për të shmangur kapjen e rastësishme, etj.).

⁷⁸ Neni 3.

⁷⁹ Veçanërisht, Marrëveshja BBNJ parashikon gjithashtu se, në rast se një ABMT e krijuar në bazë të saj më pas bie, tërësisht ose pjesërisht, brenda juridiksionit kombëtar të një shteti bregdetar, "pjesa që përfshihet në juridiksionin kombëtar ndalon menjëherë së qeni në fuqi" (Neni 22, paragrafi 6).

⁸⁰ Pjesa II e Marrëveshjes BBNJ.

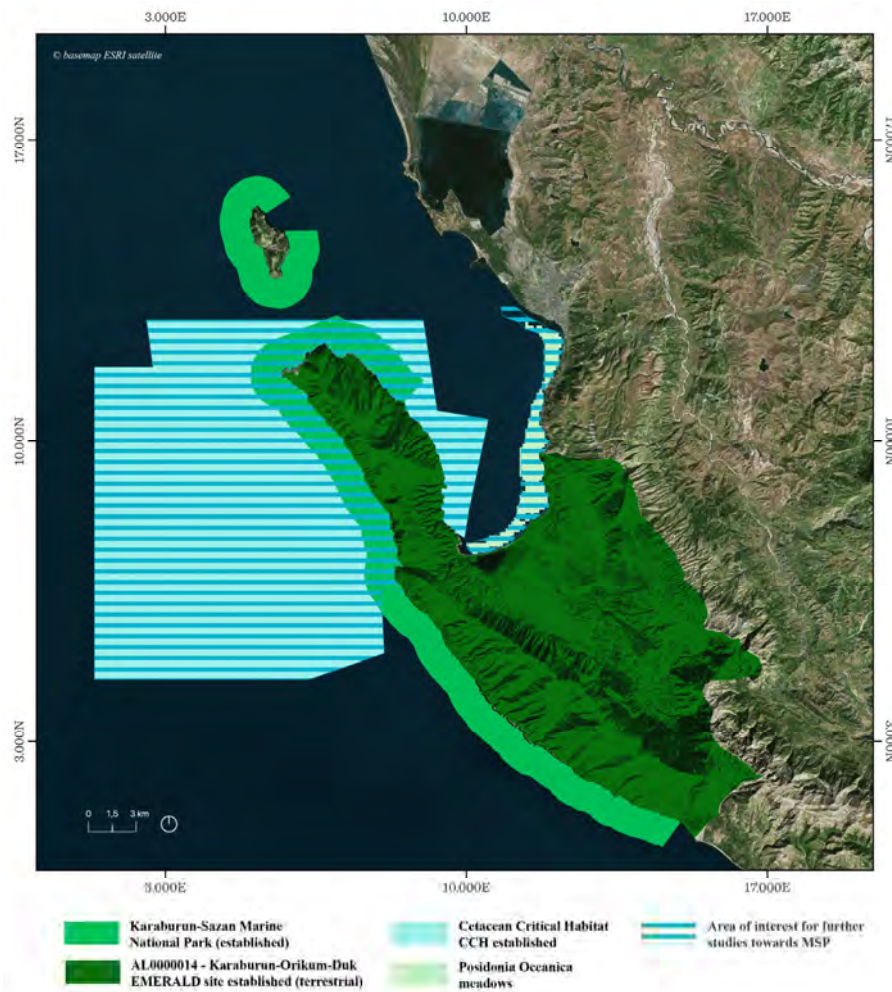

Figura 71. Fushat e interesit për studime shtesë për MSP

4.3. Opsioni 2 – Një skemë e integruar bashkëpunimi

Si opsion i dytë, mund të konsiderohet një nivel më i avancuar bashkëpunimi, duke integruar ABMT e parashikuara brenda një skeme gjithëpërfshirëse të përhershme dhe fleksibël. Ky opsion bazohet në të parin në kuptimin që është i përshtatshëm për të përfshirë ndonjë (ose të gjitha) ABMT e përkrahura në paragrafin 4.2.

Mund të parashikohet gjithashtu një nivel më i integruar bashkëpunimi nëse Shqipëria dhe Italia e gjykojnë të përshtatshme. Do të bazohet në një marrëveshje kuadër dypalëshe, e cila parashikon zonën e Kanalit të Otrantos si “një zonë e vetme komplekse”, e përbërë nga një numër ABMT të ndryshuara, por të koordinuara dhe zonave të menaxhimit si pasojë. Të gjitha ABMT do të përfshihen në skemën e bashkëpunimit të integruar.

Një Marrëveshje specifike për Bashkëpunimin në **Zonën Ndërkufitare në Kanalin e Otrantos (OSTAC)** duket zgjidhja më e mirë (dhe, ndoshta, e vetmja) për të integruar veprime të ndryshme sektoriale, që korrespondojnë me ABMT të ndryshme dhe mbulojnë ujërat nën regjime të ndryshme ligjore, në një plan koherent koordinimi. Nëse krahasohet me Marrëveshjen e Pelagosit të vitit 1999, Marrëveshja e parashikuar duhet të ketë një përmbajtje më të gjerë dhe një qëllim më të artikuluar, si dhe dispozita më të forta zbatuese, për shkak të objektivave të shumta dhe të ndryshme të mbrojtjes.

Marrëveshja do të ketë si shtrirje gjeografike të zbatimit të gjithë zonën e projektit, siç përkrahur në kapitullin

2, duke përfshirë pjesën tokësore të zonës bregdetare, pjesën e deteve territoriale të dy shteteve, si dhe ujërat e detit të hapur përtej tyre (ose ujërat e përfshira në zonat ekskluzive ekonomike, nëse ato janë krijuar). Me një shtrirje të tillë, Marrëveshja do të lejojë një qasje holistike për menaxhimin e zonës së projektit, duke integruar nevojat e menaxhimit të ujërave bregdetare, të ndërveprimeve tokë-det dhe të hapësirës detare midis dy shteteve.

Mundësia që Shqipëria ose Italia të krijojnë në zonën e projektit zona të mbrojtjes ekologjike ose zona ekskluzive

ekonomike, në të cilat do të ushtrojnë të drejta sovraane dhe juridiksion për çështjet përkatëse, duhet të konsiderohet gjithashtu në Marrëveshje nëpërmjet një dispozite të hartuar me kujdes.

Marrëveshja do të përmirësojë ABMT tashmë e vendosura në zonë dhe do të sigurojë një kuadër për ABMT e tjera që do të krijohen në zonë, ku ka nevojë për ta bërë këtë, sipas logjikës së ndërhyrjes së ilustruar në Figurën 72.

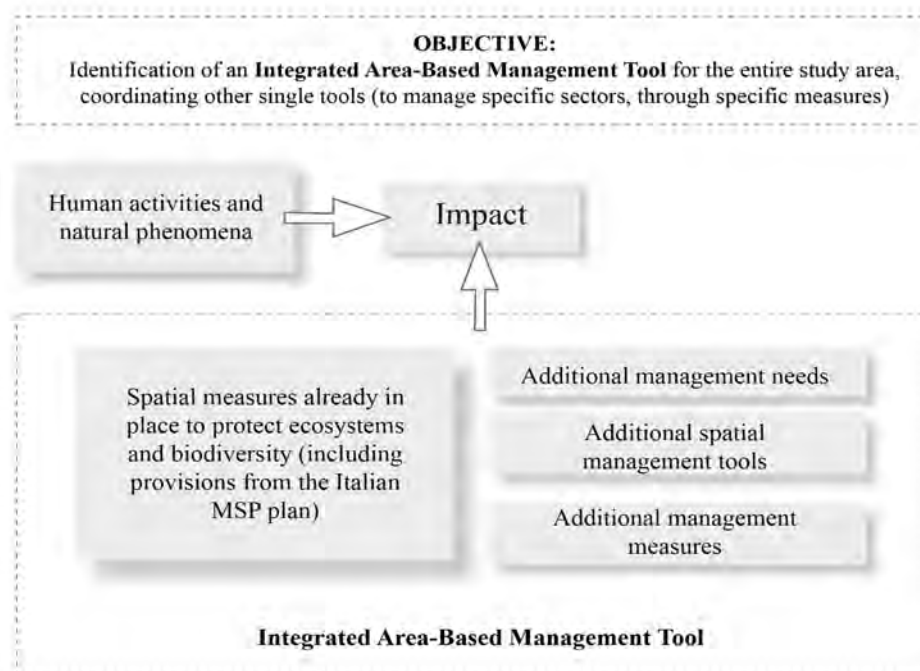

Figura 72. Diagrami që ilustron logjikën e ndërhyrjes për ngritjen e një grupi ABMT në zonën e projektit

Përbërja e detajuar e Trupit Koordinues do të përcaktohet nga Palët në një fazë të mëvonshme, në lidhje me nevojat e tyre specifike. Në përgjithësi, duhet të përbëhet në mënyrë të tillë që të përfaqësojë, përveç dy Shteteve Palë, edhe organet publike të përfshira në zbatimin e planit të menaxhimit të zonës së projektit. Subjekti drejtues/ organi koordinues mund të mbështetet nga p.sh. Komiteti Shkencor, Komiteti Rezervë, etj., që përfaqësojnë komunitetin e gjerë me interesa në këtë fushë: shkencëtarë, përfaqësues të shoqërisë civile, operatorë ekonomikë dhe shoqata tregtare. Për të garantuar një menaxhim efektiv të OCTAC, është e rëndësishme që në menaxhim të përfshihen edhe institucionet, organet lokale dhe operatorët me bazë në territor.

Trupi Koordinues i OSTAC duhet të miratojë një plan menaxhimi për të gjithë zonën e projektit. Plani i menaxhimit të OSTAC do të identifikojë objektivat, masat, qëllimin dhe autoritetet përgjegjëse për zbatimin e masave të identifikuara për të gjithë zonën e Marrëveshjes, si dhe për çdo ABMT të vetme. Plani i menaxhimit të të gjithë zonës do të përditësohet pas miratimit të ABMT dhe masat përkatëse të të cilit do të raportohen në shtojcat e planit. Trupi Koordinues do të monitorojë zbatimin e planit të menaxhimit.

Shqipëria dhe Italia duhet të vendosin sanksione ekuivalente për shkeljen e dispozitave të planit të menaxhimit dhe shtojcave të tij.

Përfshirja e ardhshme në skemën e bashkëpunimit të shteteve të tjera në nënrajonet e Adriatikut dhe Jonit, të cilat kanë interes në kanalën e Otrantos për lundrim, peshkim apo qëllime të tjera, duhet të konsiderohet me kujdes si një shtesë e frytshme, veçanërisht kur të gjitha do të vendosen kufijtë detarë në zonë. Në këtë këndvështrim më të gjerë, skema e bashkëpunimit mund të përfshihet në Strategjinë e Bashkimit Evropian për Rajonin e Adriatikut dhe Jonit (EUSAIR), bazuar në Komunikimet e miratuara nga Komisioni në 2012 dhe 2014 dhe pasuar nga një Plan Veprimi, i cili përfshin një shtyllë të cilësisë mjedisore. (Grbec *et al.*, 2023).

Për më tepër, të dy shtetet mund të studiojnë më tej mundësinë për të krijuar, me përfshirjen e Rajonit të Pulgia-s dhe të Vlorës, një Grup Evropian të Bashkëpunimit Territorial (EGTC), "Zonën Ndërkufitare të Bashkëpunimit të Kanalit të Otrantos" (OSTAC), duke ofruar një trup të përbashkët Koordinues, një plan menaxhimi dhe një sistem monitorimi.

EGTC janë instrumente të Bashkimit Evropian për të lehtësuar bashkëpunimin territorial transnacional, siç përcaktohet në bazë të një konvente specifike të lidhur nga institucionet e interesuara (për shembull, Parku Detar Ndërkombëtar i Ngushticës së Bonifacios, i krijuar nga Zyra Mjedisore e Korsikës, Franca dhe Arkipelagu La Maddalena Parku Kombëtar, Itali). Pjesëmarrja në një EGTC nga anëtarë nga vende të treta (p.sh. Shqipëria) fqinje me një shtet anëtar të BE-së (p.sh. Italia) "duhet të jetë e mundur kur legjislacioni i një vendi të tretë, ose marrëveshjet midis të paktën një shteti anëtar pjesëmarrës dhe një vendi të tretë, që lejon"⁸¹. Një EGTC mund të sigurojë jo vetëm një integrim të fortë, por

edhe zbatimin e operacioneve të mbështetura nga Bashkimi Evropian nëpërmjet Fondit Evropian të Zhvillimit Rajonal, Fondit Social Evropian dhe/ose Fondit të Kohezionit..⁸².

Në veçanti, organi i përbashkët i menaxhimit OSTAC mund të ketë funksionin e:

- promovimit të aktiviteteve të parashikuara në Marrëveshje;
- miratimit të planit të përgjithshëm të menaxhimit;
- propozimit të krijimit ose zgjerimit të ABMT tek institucionet kompetente;
- monitorimit të përputhshmërisë me Marrëveshjen.

4.4. Përmbledhje rreth ABTM së mundshme

Harta e mëposhtme ofron një përmbledhje të ABMT të propozuara për t'u aplikuar në të gjithë zonën e projektit (ato që janë përshkruar në paragrafët e mësipërm dhe për të cilat identifikimi i një shtrirjeje të mundshme gjeografike ishte i realizueshëm). ABMT e tjera mund të identifikohen (siç përshkruhet më lart, si PSSA dhe SPAMI), bazuar në studime dhe iniciativa shtesë.

Në tabelën 13 ABMT është përshtatur në kontekstin e evidencave të inventarit të paraqitura në kapitullin 2 dhe nevojat e menaxhimit të identifikuara si pasojë. Është e qartë se jo të gjitha nevojat e menaxhimit janë plotësisht në synim nga ABMT e propozuara, megjithatë zbatimi i këtyre ABMT do të përmirësonte shumë menaxhimin e qëndrueshëm të aktiviteteve detare dhe bregdetare në zonën e projektit.

⁸¹ Paragrafi hyrës nr. 9 i Rregullores 1302/2013. Kjo mund të kuptohet në kuptimin që, për të krijuar një EGTC në zonën e kanalit të Otrantos, Shqipëria nuk ka nevojë të përafrojë legjislacionin e saj me legjislacionin e BE, me kusht që rregulla specifike për OCTAC të përfshihen në një marrëveshje midis Shqipërisë dhe Italisë.

⁸² Shih Nenin 7, paragrafi 3, të Rregullores së BE-së 1082/2006 të datës 5 qershor 2006, e ndryshuar nga Rregullorja e BE-së 1302/2013 e datës 17 dhjetor 2013. Sipas Nenit 3a, paragrafi 2, i rregullores së ndryshuar, "një EGTC mund të përbëhet nga anëtarë të vendosur në territorin e vetëm një Shteti Anëtar dhe nga një ose më shumë vende të treta fqinje me atë Shtet Anëtar, duke përfshirë rajonet e tij më të largëta, ku Shteti Anëtar në fjalë konsideron se EGTC të jetë në përputhje me qëllimin e bashkëpunimit të saj territorial në kontekstin e bashkëpunimit ndërkufitar ose transnacional ose marrëdhënieve dypalëshe me vendet e treta në fjalë".

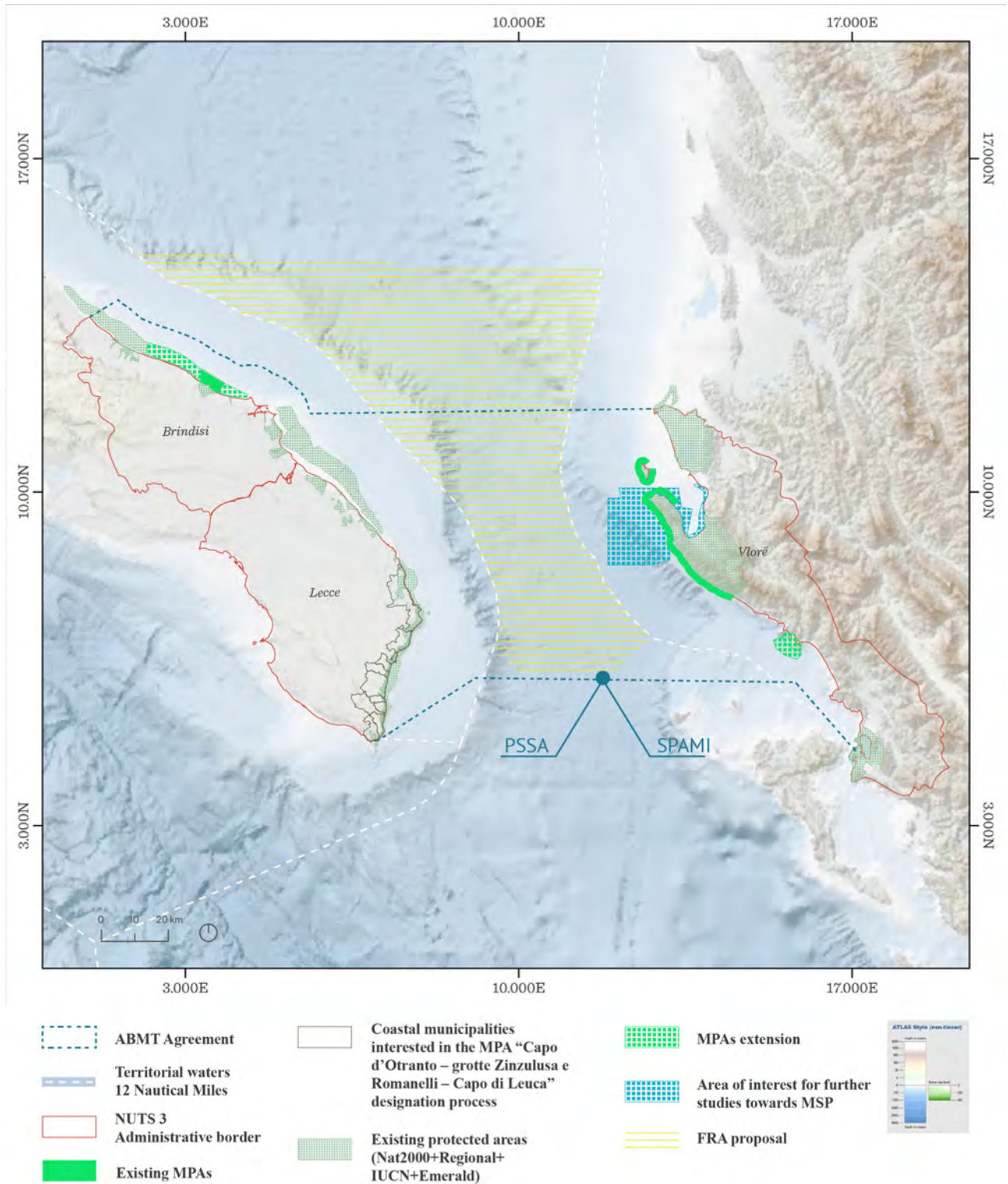

Figura 73. Harta që përmbledh identifikimin e mundshëm të ABMT në zonën e projektit. Përveç ABMT të përshkruara në legjendën e hartës, PSSA dhe SPAMI janë gjithashtu mjete të rëndësishme që duhen marrë në konsideratë, edhe nëse një fushë specifike gjeografike për aplikimin e tyre në zonën e projektit nuk është identifikuar në kuadrin e këtij studimi

Tabela 13. Sintezë e ABMT të propozuara siç rrjedhin nga evidencat e inventarit dhe nevoja e menaxhimit në fusha të ndryshme kandidatë

Zona	Nxitësit kryesorë	Ndikimet mjedisore	Masat hapësinore për mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit	Kërkesat e menaxhimit	ABTM e propozuara
Ujërat territoriale italiane⁸³ përgjatë bregut të Puglia-s në 50 m thellësi/3 nm	Turizmi (plazhi dhe lundrimi) Peshkimi në sasi të vogla dhe ai rekreativ (Zonat e mundshme të akuakulturës) Ndryshimet klimatike	Kërcënimet për habitatet e shtratit të detit (duke përfshirë speciet e mbrojtura: <i>Posidonia oceanica</i> , prekoralgjenet, koraligjenet) Erozioni bregdetar	Ndalohej peshkimi me tratë Zonat Natura 2000 dhe një MPA e krijuar përgjatë bregdetit Masat e GSA 18	Sigurimi i zbatimit të masave aktuale (p.sh. në lidhje me kufizimin e peshkimit profesional dhe rekreativ: në lidhje me kontrollin e hyrjeve në zonat e mbrojtura), kontrollin dhe monitorimin Zgjerimi i zonave natyrore të mbrojtura Sigurimi i integritetit me dispozitat e planifikimit tokësor	Zgjerimi i MPA së Torre Guaceto
Ujërat territoriale italiane në bregun e Puglia-s ndërmjet 3 dhe 12 nm	Peshkimi (me tratë) Transporti detar (mallra dhe anije cisternë)	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për habitatet në shtratin e detit Kërcënimet për megafaunën Kërcënimet për trashëgiminë kulturore nënujore	Masat e GSA 18	Sigurimi i lidhjes (vazhdimësisë) dhe koherencës ndërmjet zonave bregdetare dhe detit për masat e menaxhimit për trafikun detar dhe peshkimin	Mund të konsiderohet krijimi i një PSSA
Zona detare ndërmjet ujërave territoriale italiane dhe shqiptare	Peshkimi, në kufirin perëndimor (peshkimi me tratë) Transporti detar (mallra, anije cisternë, pasagjerë) (Zonat e mundshme për shfrytëzimin e gazit) Kabllot e telekomunikacionit	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për habitatet në shtratin e detit (duke përfshirë speciet e mbrojtura – koralet në thellësi të detit) Kërcënimet për megafaunën (duke përfshirë speciet e mbrojtura)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) Masat e GSA 18 Ndalohej peshkimi me trata në një pjesë të kufizuar (GFCM-FRA nën 1000 m thellësi)	Përcaktimi i masave të reja për menaxhimin e aktivitetëve të peshkimit (mbyllje e përhershme në një zonë kryesore, peshkim lejohet sipas autorizimit në një zonë mbrojtëse, si në propozimin për kanalin e Otrantos GFCM-FRA) Masat për menaxhimin e trafikut detar (duhet të identifikohen duke marrë parasysh uljen e shpejtësisë, përdorimin e korridoreve të dedikuara, kodin e sjelljes për të shmangur përplasjet me megafaunën detare, etj.)	Krijimi i GFCM-FRA për kanalin e Otrantos Mund të merret parasysh gjithashtu krijimi i një PSSA
Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës ndërmjet 3 dhe 12 nm	Transporti detar (Mungojnë të dhënat e peshkimit)	Mbishfrytëzimi i rezervave të peshkut Kërcënimet për megafaunën (duke përfshirë speciet e mbrojtura)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) CCH i Ishullit të Sazanit – Gadishullit të Karaburunit (nuk janë identifikuar masa) Arkipelagu Jon IMMA (nuk janë identifikuar masa) Masat e GSA 18	Krijimi i zonave të reja natyrore të mbrojtura Rritja e njohurive mbi nxitësit/presionet/ndikimet	Krijimi i një zone SMERALD në gadishullin e Karaburunit, për të mbrojtur cetacet Mund të konsiderohet krijimi i një PSSA

⁸³ Në këtë analizë nuk merren parasysh ujërat e brendshme

Zona	Nxitësit kryesorë	Ndikimet mjedisore	Masat hapësinore për mbrojtjen e ekosistemeve dhe biodiversitetit	Kërkesat e menaxhimit	ABTM e propozuara
Ujërat territoriale shqiptare në bregdetin e Vlorës në 50 m/3 nm thellësi	Turizmi (në zhvillim) Akuakultura Peshkimi (praktikë e paligjshme e raportuar)	Kërcënimet për habitatet në shtratin e detit – shkëmbor dhe ranor (duke përfshirë speciet e mbrojtura: <i>Posidonia oceanica</i>)	EBSA e detit Jon dhe detit të Adriatikut Jugor (nuk janë konstatuar masa) CCH i Ishullit të Sazanit – Gadishullit të Karaburunit (nuk janë identifikuar masa) Arkipelagu Jon IMMA (nuk janë identifikuar masa) MPA e Parkut Kombëtar Karaburun-Sazan Parku Kombëtar Detar i Porto Palermos Ndalohet peshkimi me tratë Masat e GSA 18	Sigurimi i menaxhimit të qëndrueshëm të flukseve turistike duke përfshirë turizmin detar Sigurimi i zbatimit të masave aktuale, kontrolli dhe monitorimi (p.sh. garantimi i respektimit të dispozitave që kanë të bëjnë me peshkimin, në dallim nga peshkimi i paligjshëm; garantimi i respektimit të kufizimeve të aksesit) Krijimi i zonave të reja natyrore të mbrojtura Sigurimi i integritetit me dispozitat e planifikimit tokësor	Forcimi i mbrojtjes dhe/ose zgjerimi i Parkut Kombëtar Detar të Porto Palermos Ngritja e një zone SMERALD në Gjirin e Vlorës për të mbrojtur Posidonia
Të gjitha zonat				Prezantimi i një mjeti gjithëpërfshirës të menaxhimit për të arritur koordinimin dhe harmonizimin e të gjitha masave për të gjithë zonën komplekse të projektit, duke përfshirë pjesën tokësore	Marrëveshja Shqipëri-Itali (OSTAC) Përfundimisht, një SPAMI mund të propozohet

Sugjerime shtesë

Shqipëria dhe Italia mund të konsiderojnë zgjerimin e zonës së bashkëpunimit ndërkuftar dhe hapjen e bisedimeve me Greqinë. Kjo do të ndihmonte në adresimin më të mirë të menaxhimit ndërkuftar të aktiviteteve detare dhe bregdetare në zonë, sipas qasjes së bazuar në ekosistem. Në fakt, disa presione të rëndësishme kanë rëndësi ndërkuftare (p.sh. të gjitha presionet që lidhen me trafikun detar, ndotjen e mbeturinave detare, etj.). Përveç kësaj, mbrojtja e

specieve në lëvizje kërkon një qasje më gjithëpërfshirëse. Mbrojtja e cetaceve dhe llojeve të tjera karizmatike të megafaunës detare (*Delphinus delphis Monachus monachus Tursiops truncatus, Monachus monachus, Balaenoptera physalus*) në zonën ndërkuftare të Arkipelagut Jon përfaqëson një shembull të shkëlqyeshëm të nevojës për një menaxhim ndërkuftar të detit, zonat e deteve greke, por elementë të tjerë me interes të përbashkët ekzistojnë në zonë.

Referencat

- ACCOBAMS (2021). Estimates of abundance and distribution of cetaceans, marine mega fauna and marine litter in the Mediterranean Sea from 2018–2019 surveys. ACCOBAMS Survey Initiative.
- Agjencia Kombëtare e Planifikimit të Territorit, Ministre e Zhvillimit Urban. (2016). *Shqipëria 2030: Plani i Integruar Ndërsëktorial për Bregdetin*. ISBN 978-9928-228-45-1.
- Andersen, J.H., Stock, A., Heinänen, S., Mannerla, M, and Vinther, M. (2013). Human Uses, Pressures and Impacts in the Eastern North Sea. Technical Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy 18. Aarhus University. <http://www.dmu.dk/Pub/TR18.pdf>.
- Angeletti, L., Taviani, M., Canese, S., Fogliani, F., Mastrototaro, F., Argnani, A., Trincardi, F., Bakran-Petricioli, T., Ceregato, A., Chimienti, G., *et al.* (2014). New deep-water cnidarian sites in the southern Adriatic Sea. *Mediterr. Mar. Sci.*, 15, 263–273.
- Baku R, *et al.* (2019). Albania Marine Aquaculture for Gilthead Seabream and European Seabass Production: Sectorial Analyses and Considerations. *Pro Aqua Farm Marine Biol* 2019, 2(2): 180020.
- Black Sea Fisheries 2022.
- Bruno, Maria Francesca, Alessandra Saponieri, Matteo Gianluca Molfetta, and Leonardo Damiani (2020). The DPSIR Approach for Coastal Risk Assessment under Climate Change at Regional Scale: The Case of Puglian Coast (Italy). *Journal of Marine Science and Engineering* 8, no. 7: 531. <https://doi.org/10.3390/jmse8070531>
- Carbonara P., Zupa W., Follesa M. C., Follesa, Maiorano *et al.*, 2022. Spatio-temporal distribution of *Isidella elongata*, a vulnerable marine ecosystem indicator species, in the southern Adriatic Sea. *Hydrobiologia* 849(21): 1-19. DOI: 10.1007/s10750-022-05022-4
- Caterina M. Fortuna, Carola Vallini, Elio Filidei Jr., Marco Ruffino, Ivan Consalvo, Stefano Di Muccio, Claudia Gion, Umberto Scacco, Enrico Tarulli, Otello Giovanardi & Antonio Mazzola (2010): By-catch of cetaceans and other species of conservation concern during pair trawl fishing operations in the Adriatic Sea (Italy), *Chemistry and Ecology*, 26:S1, 65-76 <http://dx.doi.org/10.1080/02757541003627662>
- Colloca F, Garofalo G, Bitetto I, Facchini MT, Grati F, Martiradonna A, *et al.* (2015) The Seascape of Demersal Fish Nursery Areas in the North Mediterranean Sea, a First Step Towards the Implementation of Spatial Planning for Trawl Fisheries. *PLoS ONE* 10(3): e0119590. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0119590>.
- Cushman-Roisin, B., Gacic, M., Poulain, P.M., and Artegiani, A. (Eds.) (2001). *Physical Oceanography of the Adriatic Sea: Past, Present and Future*, p. 304.
- Fogliani, F., Campiani, E., and Trincardi, F. (2016). The reshaping of the South West Adriatic Margin by cascading of dense shelf waters. *Marine Geology*, 375, 64-81.
- Genc Myftiu (2020). Assessment of the Ecological Status and MSP preliminary initial assessment in VloraMarine Area (Albania) in the framework of the MSP Pilot Project supported by the Italian Ministry of Environment, Land and Sea (IMELS) within the cooperation agreement with UNEP/MAP.
- General Fisheries Commission of the Mediterranean (GFCM), 2022. *The State of Mediterranean and*
- Giménez G., C. Pierri, I. Coccia, C. Longo, C. N. Marzano and M. Mercurio, "Insights into the impact of marine litter on coralligenous structuring species in Puglia (Italy)," 2022 IEEE International Workshop on Metrology for the Sea; Learning to Measure Sea Health Parameters (MetroSea), Milazzo, Italy, 2022, pp. 334-338, doi: 10.1109/MetroSea55331.2022.9950846.
- Halpern, B., Walbridge, S, Selkoe, k. A., Kappel, V. K., Micheli, F., D'Agrosa, C., Bruno, J. F., *et al.* (2008). A Global Map of Human Impact on Marine Ecosystems. *Science* 319 (5865): 948–52. <https://doi.org/10.1126/science.1149345>.
- Grbec M., Scovazzi T. & Tani I. (eds.). *Legal Aspects of Marine Protected Areas in the Mediterranean Sea – An Adriatic and Ionian Perspective*, London – New York, 2023.
- IREPA (2010). XVII Rapporto dell'Osservatorio Economico IREPA sulle strutture produttive della pesca marittima in Italia 2008.
- JRC, 2016. The 2016 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (STECF 16-11). Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF).
- Judd, A.D., Backhaus, T., and Goodsir, F. (2015). An Effective Set of Principles for Practical Implementation of Marine Cumulative Effects Assessment. *Environmental Science & Policy* 54 (December): 254–62. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2015.07.008>.
- Manea, E., Di Carlo, D., Depellegrin, D., Agardy, T., and Gissi, E. (2019). Multidimensional assessment of supporting ecosystem services for marine spatial planning of the Adriatic Sea. *Ecological Indicators*, 101, 821-837.

- Marina Militare, 2021. Fondazione Leonard, Civiltà del mare – Geopolitica, strategia, interessi nel mondo subacqueo, senza data, p. 8.
- Maynou, F., & Cartes, J. (2012). Effects of trawling on fish and invertebrates from deep-sea coral facies of *Isidella elongata* in the western Mediterranean. *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom*, 92(7), 1501-1507. doi:10.1017/S0025315411001603
- MBPC project (2022). Transboundary governance in the South Adriatic Ionian Straight Ecologically or Biologically Significant Area (SAIS-EBSA) and contiguous regions: from the identification of an area to biodiversity conservation. A draft action plan and roadmap.
- Mediterranean Sensitive Habitats, 2013. Edited by Giannoulaki M., A. Belluscio, F. Colloca, S. Frascchetti, M. Scardi, C. Smith, P. Panayotidis, V. Valavanis M.T. Spedicato. DG MARE Specific Contract SI2.600741, Final Report, 557 p.
- Menegon, S., Depellegrin, D., Farella, G., Gissi, E., Ghezzi, M., Sarretta, A., Venier, C., and Barbanti, A. (2018b). A Modelling Framework for MSP-Oriented Cumulative Effects Assessment. *Ecological Indicators* 91 (August): 171–81. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2018.03.060>.
- Menegon, S., Sarretta, A., Depellegrin, D., Farella, G., Venier, C., and Barbanti A. (2018a). Tools4MSP: An Open Source Software Package to Support Maritime Spatial Planning. *PeerJ Computer Science* 4 (October): e165. <https://doi.org/10.7717/peerj-cs.165>.
- MIPAAF (2011). Piano di gestione GSA 17 e GSA 18 per traino pelagico e circuizione.
- MIPAAF (2018). National Management Plan relating to fishing fleets to capture resources demersals in the context of GSA 17 (Mar Central-Northern Adriatic) and GSA 18 (Southern Adriatic Sea). In Italian.
- Orlic, M., Gacic, M., and Laviolette, P. E. (1992). The currents and circulation of the Adriatic Sea. *Oceanologica acta*, 15(2), 109-124.
- Pulcinella J, Bonanomi S, Colombelli A, Fortuna CM, Moro F, Lucchetti A and Sala A (2019). Bycatch of Loggerhead Turtle (*Caretta caretta*) in the Italian Adriatic Midwater Pair Trawl Fishery. *Front. Mar. Sci.* 6:365. doi: 10.3389/fmars.2019.00365
- RAC/SPA – UNEP/MAP, 2013. Ecological study in the Porto Palermo Bay and surrounding areas. By Lefter KASHTA, Sajmir BEQIRAJ, Arjan GACE and Xhemal MATO. Ed. RAC/SPA – MedMPAnet Project, Tunis. 44 pp + annexes.
- Ramieri E., A. Barbanti, G. Farella., E. Manea, S. Menegon, A. Mulazzani (2022). SAIS-EBSA – Human pressures, key ecological components, analysis of interactions and future scenarios. Mediterranean Biodiversity Protection Community project.
- Russo, A., and Artegiani, A. (1996). Adriatic Sea hydrography. *Scientia Marina*, 60, 33-43.
- Spedicato M.T. 2015. Critical and protected habitats of the Mediterranean Sea: knowledge from the MAREA project and insights for the Maritime Spatial Planning. *Biol. Mar. Medit.* 22: 29-33.
- Spedicato, M.T., Zupa, W., Carbonara, P., Casciaro, L., Bitetto, I., Facchini, M.T....&Lembo, G. (2015). Lo stato delle risorse biologiche e della pesca nel Basso Adriatico e nello Ionio nord occidentale. In: *Il Mare Adriatico e le sue risorse Atti del Convegno a cura di M. Marini, G. Bombace, G. Iacobone*. COISPA.
- STEF (2017). Annual economic report of the fleet of 2017.
- Stelzenmüller, V., Coll, M., Cormier, R., Mazaris, A.D., Pascual, M., Loiseau, C., Claudet, J., Katsanevakis, S., Gissi, E., Evagelopoulos, A., et al. (2020). Operationalizing risk-based cumulative effect assessments in the marine environment. *Science of The Total Environment* 724, 138118. <https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.138118>.
- Taviani, M., Angeletti, L., Beuck, L., Campiani, E., Canese, S., Fogliani, F., ..., and Trincardi, F. (2016). Reprint of 'On and off the beaten track: Megafaunal sessile life and Adriatic cascading processes. *Marine Geology*, 375, 146-160.
- Taviani, M., Angeletti, L., Beuck, L., Campiani, E., Canese, S., Fogliani, F., ..., and Trincardi, F. (2016). Reprint of 'On and off the beaten track: Megafaunal sessile life and Adriatic cascading processes. *Marine Geology*, 375, 146-160.

Shtojca 1

Ekstrakte nga projekt-plani i MSP italiane për zonën detare të Adriatikut në lidhje me ujërat e Adriatikut në Puglia

Objektivat specifike për ujërat territoriale në Puglia. Burimi: draft plani i MSP italiane për zonën detare të Adriatikut. Tabela e mëposhtme është përkthyer nga italishtja në anglisht nga autorët e këtij raporti, kështu që përkthimi nuk duhet të konsiderohet si zyrtar.

Përdorni / Sektori	Kodi	Objektivi specifik
Mbrotjtja e mjedisit dhe e burimeve natyrore	(A/6)OSP_N 01	Kontributi në arritjen dhe mirëmbajtjen e objektivave mjedisore që rrjedhin nga direktiva kuadër e strategjisë detare (MSFD) dhe direktiva kuadër për ujërat (Direktiva 2000/60/KE) gjithashtu duke plotësuar boshllëqet e njohurive të pranishme në përshkruesit dhe duke parashikuar modernizimin strukturor dhe menaxhimin korrekt të mbetjeve urbane dhe industriale
	(A/6)OSP_N 02	Ruajtja, rivendosja dhe monitorimi i biodiversitetit detar (p.sh. livadhet <i>Posidonia oceanica</i> , biokenozat koraligjene dhe të thella, gjitarët detarë) në përputhje me objektivat e Strategjisë së Biodiversitetit dhe me dispozitat e PAF, duke përmirësuar, zgjeruar dhe forcuar sistemin e zonave të mbrojtura dhe Rrjeti Ekologjik Rajonal në kuadër të koherencës së përgjithshme ekologjike
	(A/6)OSP_N 03	Përmirësimi i cilësisë mjedisore të sistemit bregdetar duke rritur gradientin e tij ekologjik; duke integruar aspektet e ndërveprimit tokë-det dhe menaxhimin e integruar të brezit bregdetar, duke iu referuar veçanërisht aspekteve mjedisore dhe natyraliste, duke pasur parasysh gjithashtu habitatet dhe speciet tokësore
	(A/6)OSP_N 04	Mbrojtja e mjedisit detar nga ndikimet e aktivitetit njerëzor
	(A/6)OSP_N 05	Promovimi i veprimeve të menaxhimit të mbetjeve që gjenden në det dhe në plazhe, nëpërmjet politikave për të luftuar "mbeturinat detare", të cilat përfshijnë menaxhimin më të mirë të mbetjeve, reduktimin e mbetjeve të ambalazheve, rritjen e shkallës së riciklimit (veçanërisht të plastikës), përmirësimin e mbetjeve trajtimi i ujit, promovimi i aktiviteteve të rikuperimit të mbetjeve tashmë të shpërndara
Peizazhi dhe trashëgimia kulturore	(A/6)OSP_PPC 01	Rritja e shkallës së natyralitetit të sistemit bregdetar, ridizajnimi dhe rrizhivillimi i peizazheve rurale bregdetare dhe brigjeve ujore historike urbane, rivendosja e vendeve bregdetare natyrore dhe historiko-kulturore me vlerë peizazhi kur degradohen nga zhvillimi i pakontrolluar njerëzor
	(A/6)OSP_PPC 02	Rritja e strukturës perceptuese estetike të peizazhit dhe promovimi i marrëdhënieve reciproke dhe plotësuese midis peizazheve të brendshme dhe peizazheve bregdetare për të zhvilluar ndërveprimin tokë-det dhe përdorimin e trashëgimisë kulturore, duke pasur parasysh veçanërisht vendet dhe trashëgiminë kulturore në brigjet që lidhen me sistemin mbrojtës (historik qendra, kështjella, pallate të fortifikuara, kulla, mure të qytetit), shpesh të futura në kontekste prestigjioze urbane dhe mjedisore; parandalimi i transformimeve që ndryshojnë ose komprometojnë komponentët dhe marrëdhëniet funksionale, historike, vizuale, kulturore, simbolike dhe ekologjike që karakterizojnë dhe identifikojnë strukturën e peizazhit rajonal bregdetar
	(A/6)OSP_PPC 03	Rikuperimi i sistemeve të dunave, shkëmbinjve, ligatinave, pellgjet ujore dhe kanalet, si dhe zonat marginale pranë bregdetit dhe të degraduara rëndë dhe forconi lidhjet ekologjike edhe nëpërmjet zhvendosjes së infrastrukturave ekzistuese pa vlerë peizazhi dhe vlerë identiteti
	(A/6)OSP_PPC 04	Përmirësimi i ndërhyrjeve që synojnë promovimin e sistemeve të lëvizshmërisë së ngadaltë edhe për lidhjet midis bregdetit dhe prapatokës

Përdorni / Sektori	Kodi	Objektivi specifik
	(A/6)OSP_PPC 05	Ruajtja e skenarëve të mëdhenj që karakterizojnë imazhin rajonal: ruajtja e pamjeve panoramike të vlerave të rëndësishme të peizazhit, të karakterizuara nga vlera të veçanta mjedisore, natyraliste dhe historiko-kulturore
	(A/6)OSP_PPC 06	Promovimi i mbrojtjes dhe rritjes së bukurive panoramike bregdetare, në përputhje me përdorimet e lejuara, duke ruajtur vijën e horizontit si një element i vlefshëm i peizazhit detar bregdetar, duke identifikuar gjithashtu shtrirjet detare të ujit si kontekste të mëtejshme të mbrojtjes së peizazhit të zonave bregdetare, duke rritur horizontet konet vizuale, ndërshikueshmërinë e vendeve, pikat panoramike dhe pikat mbështetëse vizuale natyrore dhe antropike, vendbanimet kryesore, kështjellat, kullat, fenerët dhe çdo pasuri tjetër arkitekturore dhe kulturore, e vendosur në një pozicion të privilegjuar orografik, nga ku mund të kapni pamje panoramike të peizazheve që karakterizojnë identitetin rajonal
	(A/6)OSP_PPC 07	Mbrojtja e trashëgimisë arkeologjike që gjendet nën ujë edhe nëpërmjet forcimit dhe përshtatjes së bazës së njohurive, thellimit të vlerësimeve të ndikimit dhe forcimit të veprimeve monitoruese të shtratit të detit që lidhen me zbatimin e ndërhyrjeve (p.sh. ushqimi, gërmimi, lëvizjet e vogla) të cilat mund të kenë pasoja në vende të njohura dhe të mundshme
	(A/6)OSP_PPC 08	Forcimi i ndërhyrjeve që synojnë promovimin dhe ruajtjen <i>in situ</i> të trashëgimisë kulturore nënujore dhe vlerave arkeologjike, monumentale dhe të trashëgimisë kulturore, nëpërmjet mbrojtjes së vlerave të kontekstit dhe ruajtjes së peizazhit detar dhe bregdetar për të integruar dimensionin e peizazhit me atë kulturor të aseteve të trashëgimisë
Siguria detare	(A/6)OSP_S 01	Rritja e ligjshmërisë dhe sigurisë në zonat detare dhe në aktivitetet dhe infrastrukturat portuale, gjithashtu duke promovuar një prani të gjerë të rojeve bregdetare dhe agjencive të tjera ligjzbatuese
	(A/6)OSP_T 01	Promovimi i turizmit cilësor i fokusuar në produkte inovative dhe në produkte të karakterizuara nga një gjurmë e fortë territoriale dhe që sheh arritjen e standardeve të cilësisë së lartë (si ruajtja e statusit cilësor të ujit të larjes, ruajtja dhe respektimi i natyrës) elemente për promovimin e tij)
	(A/6)OSP_T 02	Promovimi i shpërndarjes së flukseve turistike përgjatë gjithë vitit, nëpërmjet zgjerimit të prapatakës dhe reduktimit të pikave të nxehta me një përqendrim të lartë të flukseve turistike dhe vendosja e kritereve të bazuara në një qasje ekosistemit për përdorimin e zonave shtetërore për qëllime turistike dhe rekreative
	(A/6)OSP_T 03	Promovimi i shëtitjeve me varkë kënaqësie përmes krijimit të një rrjeti të infrastrukturave të qëndrueshme të dedikuara, duke promovuar inovacionin në sektorin e ndërtimit të anijeve dhe të turizmit eksperimental në brezin bregdetar duke mbrojtur tiparet e peizazhit të sistemit bregdetar dhe tiparet arkitekturore të qyteteve bregdetare
Turizmi bregdetar dhe detar	(A/6)OSP_T 04	Promovimi i zhvillimit të integruar të aktiviteteve të qëndrueshme turistike-sportive (p.sh. turizmi me biçikleta, kanotazh, vela, kite-surfing (rëshqitje në valët e detit), windsurfing (rëshqitje në ajër), zhytje rekreative) përmes planifikimit të duhur hapësinor të të njëjtave, duke ofruar mbështetje të përshtatshme infrastrukturore në tokë (pikat e uljes, strukturat mbështetëse, etj.) dhe rritjen e përdorimit të teknologjive të reja
	(A/6)OSP_T 05	Promovimi i pikave të pamjes panoramike si një burim për përdorimin turistik të zonës, si pika nga të cilat është e mundur të kapni pamjet e përgjithshme panoramike të peizazhit rajonal
	(A/6)OSP_T 06	Përmirësimi i ndërhyrjeve që synojnë promovimin e turizmit eksperimental të detit "nga deti", duke rritur perceptimin e peizazhit bregdetar nga deti me sisteme të përshtatshme transporti (sisteme shtytëse në përputhje me mjedisin) dhe përmes mbrojtjes së ndërshikueshmërisë
	(A/6)OSP_T 07	Përmirësimi i ndërhyrjeve që synojnë promovimin e turizmit nënujor duke rritur përdorimin e teknologjive të reja
Peshkimi, duke përfshirë aspektet që	(A/6)OSP_P 01	Promovimi i ruajtjes dhe menaxhimit racional të burimeve biologjike të detit dhe ujërave të brendshme në përputhje me mbrojtjen e mjedisit dhe ekosistemeve detare, gjithashtu nëpërmjet planifikimit të përpjekjeve të peshkimit, adoptimit të sistemeve selektive të peshkimit si dhe studimit dhe kontrollit të ndërlidhjeve midis mjedisit detar, lagunor, liqenor dhe lumor dhe peshkimit dhe akuakulturës

Përdorni / Sektori	Kodi	Objektivi specifik
lidhen me akuakulturën	(A/6)OSP_PI02	Mbështetja dhe zbatimi i menaxhimit të integruar të brezit bregdetar përmes mjeteve efektive të qeverisjes (gjithashtu lokale) të burimeve dhe territoreve bregdetare, duke promovuar qarkullimin e gjenerimit dhe përshtatjen e infrastrukturës dhe shërbimeve të lidhura
	(A/6)OSP_PI03	Eliminimi i peshkimit të paligjshëm në përputhje me rregulloret e BE-së, veçanërisht për mbrojtjen e rezervave të peshkut në fazat e riprodhimit dhe rritjes, gjithashtu përmes krijimit të zonave të pushimit biologjik, vivareve dhe zonave ku vendosen peshqit
	(A/6)OSP_PI04	Promovimi i reduktimit të përdorimit të plastikës, luftimi i peshkimit fantazmë dhe përhapja e mikroplastikës
	(A/6)OSP_PI05	Përmirësimi i ndërhyrjeve që synojnë nxitjen e riciklimit të produkteve të mbetjeve dhe asgjësimin korrekt të mbetjeve që rrjedhin nga peshkimi, shëtitjet me varkë argëtimi etj.
	(A/6)OSP_PI06	Garantimi i ndihmave të nevojshme për mirëmbajtjen e sistemeve tradicionale të peshkimit dhe pajisjeve përkatëse (rrjeta tradicionale në formë të rrumbullakët, peshkim me "fenerë" etj.) për sektorin e peshkimit në të gjithë zonën
Akuakultura	(A/6)OSP_AI01	Identifikimi i zonave të përshtatshme për akuakulturën (AZA) që do të përdoren për qëllime bujqësore, si dhe hapësirat e shërbimit të nevojshme për kryerjen e këtij aktiviteti
	(A/6)OSP_DC 01	Mbrojtja e ekuilibrit morfo-dinamik të mjediseve bregdetare nga fenomenet e erozionit nëpërmjet përgatitjes së një kuadri njohës për fenomenin e erozionit bregdetar në kompleksitetin, sipërfaqen dhe dimensionin kohor të tij, identifikimin e zonave në rrezik dhe faktorët/aksidentet predispozues (rrëshqitje, transport i fortë, etj.), përcaktimi i ndërhyrjes së fenomenit me procese të tjera (për shembull humbja e habitatit) në shkallën e Njesisë Fiziografike bregdetare
Mbrojtja bregdetare në kontekstin e Menaxhimit të Integruar të Zonës Bregdetare	(A/6)OSP_DC 02	Hartimi, në një shkallë të njesisë fiziografike, i metodologjive dhe strategjive të ndërhyrjes për erozionin në bregdetin, rrëshqitjen e rrafshnaltave bregdetare dhe për mbrojtjen e zonave bregdetare nga përmbytjet e shkaktuara nga ngjarjet klimatike-detare, sipas popullsisë dhe elementeve të ekspozuara si dhe kufizimet ekzistuese, duke siguruar lidhjen me planin e menaxhimit të rrezikut nga përmbytjet dhe planifikimin e mbrojtjes civile
	(A/6)OSP_DC 03	Deti si park i madh publik: rregullimi i përdorimit të sipërfaqeve të pronës shtetërore detare duke ruajtur ato nga përdorime të papërshtatshme dhe përdorim të paautorizuar, duke promovuar qëllime të përdorimit të lirë dhe zhvillimin e aktiviteteve turistike rekreative miqësore me mjedisin, duke garantuar mbrojtjen e mjedisit, aspekte natyraliste dhe peizazhore të bregdetit në Puglia
	(A/6)OSP_DC 04	Sigurimi i një 'mbrojtjeje aktive' të bregdetit për të kundërshtuar kërkesën gjithnjë në rritje për transformimin e tokës bregdetare nëpërmjet: (i) Sistemet e shpërbllimit për të nxitur përshtatjen e ndërtesave aktuale ndaj ndryshimeve të motit dhe klimës; (ii) Modifikimet në sistemin e shtratit të detit të ndërtesave ekzistuese për të reduktuar ndërhyrjen në lëvizjen e valëve dhe dinamikën bregdetare; (iii) Identifikimi i zonave me elementë në rrezik (ndërtesa, etj.) të pranishme brenda pronës shtetërore detare ose pranë saj; (iv) Identifikimi i zonave mbrojtëse; (v) Miratimi i mekanizmave për blerjen e zonave në pronësi publike dhe zhvendosjen/tërheqjen e elementeve në rrezik; (vi) Aktivizimi i projekteve pilot në shtrirjet e bregdetit (madje edhe të kufizuara), nëpërmjet stimuljeve ekonomikë/urbanë që synojnë rivendosjen e kapacitetit natyror të bregdetit për t'u përshtatur me ndryshimet klimatike, përfshirë ato të shkaktuara nga rritja e nivelit të detit; (vii) Rregullimi i ndërhyrjeve në ndërtesat ekzistuese ose të reja brenda zonave mbrojtëse; (viii) Restaurimi dhe krijimi i infrastrukturave të gjelbra me objektiva strategjike për paqëndrueshmërinë hidrogeologjike bregdetare të kundërta si brezat bregdetar dhe ligatinat bregdetare
	(A/6)OSP_DC 05	Promovimi i ushqimit natyror të bregdetit dhe administrimi dhe ushqimi artificial i brezit bregdetar duke rritur sedimentet si një burim strategjik dhe duke zhvilluar programe të përshtatshme menaxhimi për sedimentet që rrjedhin nga aktivitetet e gërmimit
	(A/6)OSP_DC 06	Promovimi i kontratave mbi bregdetin si mjete planifikuese vullnetare që synojnë ndjekjen, nëpërmjet veprimeve të integruara, si mbrojtjen dhe zgjerimin e territoreve dhe zhvillimin lokal

Përdorni / Sektori	Kodi	Objektivi specifik
Transporti detar dhe portet	(A/6)OSP_DC 07	Nxjtja e zbatimit të programeve për bonifikimin e zonave të mëdha industriale, rikonstruksioni i zonave në zonat e krizës/çmontimit dhe kryerja e aktiviteteve të ndërhyrjes emergjente për mbrojtjen e detit dhe brigjeve nga ndotja nga hidrokarburet dhe substancat e tjera të dëmshme
	(A/6)OSP_DC 08	Rritja e cilësisë urbane të zonave bregdetare, nëpërmjet rizhullimit të brigjeve detare dhe ujore
	(A/6)OSP_DC 09	Garantimi i ruajtjes së bregdetit, duke siguruar gjithashtu mbrojtjen e dukshmërisë së vijës bregdetare si nga prapatoka ashtu edhe nga deti dhe duke kufizuar mundësinë e parashikimit të ngarkesave të reja të vendbanimeve në frontin bregdetar jashtë kufijve të konsoliduar të vendbanimeve urbane
	(A/6)OSP_DC 10	Promovimi i reduktimit të inputeve terrigjene në zonën detare
	(A/6)OSP_DC 11	Promovimi i transformimit të strukturave fikse të përdorura si objekte për plazh në struktura që hiqen lehtë, në mënyrë që të mundësohet ndjekja e objektivave të mbrojtjes së vlerës së rëndësishme të peizazhit dhe rivendosja e ekuilibrit gjatë stinës së dimrit
	(A/6)OSP_TM 01	Shfrytëzimi i të gjitha mundësive që ofron krijimi i ZES ndër-rajonal, garanton zhvillimin e trafikut tregtar detar që përfshin sistemin rajonal tregtar portual, në kontekstin e rrjeteve TEN-T dhe skenarëve të trafikut ndërkombëtar dhe global, me synim zhvillimin e qëndrueshëm
	(A/6)OSP_TM 02	Mundësimi i zhvillimit të aktiviteteve të ndërtimit të anijeve në përputhje me tendencat e prodhimit të sektorit
	(A/6)OSP_TM 03	Menaxhimi i periodicitetit të ndërhyrjeve të mirëmbajtjes së shtratit të detit në funksion të aktiviteteve të sistemit të portit tregtar dhe turistik, duke garantuar menaxhimin e qëndrueshëm të sedimenteve
	(A/6)OSP_TM 04	Nxjtja e bashkëpunimit ndërkufitar duke krijuar një partneritet aktiv dhe afatgjatë përmes përmirësimit të lidhjeve multimodale dhe transportit detar
	(A/6)OSP_TM 05	Përmirësimi i zonave portuale përmes një procesi rizhullimi, me zhvillimin e porteve të pasagjerëve dhe lundrimit dhe integrimin urban dhe aplikimin e standardeve të përcaktuara nga MITE për portet e gjelbra të përshtatura me realitetet e ndryshme portuale rajonale
	(A/6)OSP_TM 06	Promovimi i riciklimit të njësisë të vjetruara detare nëpërmjet përcaktimit dhe kërkimit të standardeve të reja për zbatimin e aktiviteteve duke miratuar parimet e ekonomisë rrethore
(A/6)OSP_TM 07	Promovimi i reduktimit të emetimeve të CO ₂ dhe zhurmës nga njësitë detare (ulja e shpejtësisë, përdorimi i burimeve dhe karburanteve jo tradicionale të energjisë, etj.)	
(A/6)OSP_TM 08	Kundërshtimi i vendosjes së specieve jo-indigjene nëpërmjet transportit detar (ndotja biologjike dhe uji balast)	
Energjia	(A/6)OSP_E 01	Promovimi i kërkimit në fushën e shfrytëzimit të qëndrueshëm të energjisë së valës në përputhje me mbrojtjen e peizazhit dhe biodiversitetit
	(A/6)OSP_E 02	Promovimi i shndërrimit të porteve në struktura me bilanc pozitiv energjetik, gjithashtu nëpërmjet prodhimit të energjisë së valës, duke inkurajuar reduktimin e emetimeve të CO ₂ dhe ndotësve të tjerë që lidhen me djegjen e fosileve të lidhura me aktivitetet portuale
	(A/6)OSP_E 03	Koordinimi i mbrojtjes së habitatit detar-bregdetar, peizazhit dhe integritetit vizual me format inovative të prodhimit të energjisë nga burimet e rinovueshme (p.sh. era në det të hapur në platformat ekzistuese dhe të braktisura të integruara me zinxhirin e prodhimit të hidrogjenit të gjelbër dhe të ngjashme)
Mbrojtja ushtarake	(A/6)OSP_DI 01	Të lejojë ruajtjen e funksioneve ushtarake të disa zonave, duke reduktuar konfliktet e tyre me përdorime të tjera ekzistuese
	(A/6)OSP_DI 02	Në përputhje me përdorimin institucional, promovoni rizhullimin përfaqësues dhe përdorshmërinë e fortifikimeve dhe vendeve ushtarake me vlerë kulturore (p.sh. Kalaja e Tarantos)

Njësitë e Planifikimit (UP) dhe thirrjet në ujërat territoriale në Puglia. Burimi: draft plani i MSP italiane për zonën detare të Adriatikut. Tabela e mëposhtme është përkthyer nga italishtja në anglisht nga autorët e këtij raporti, kështu që përkthimi nuk duhet të konsiderohet si zyrtar.

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6.01	<p>P (t,n,ppc)</p> <p>Përdorim me prioritet (P):</p> <ul style="list-style-type: none"> turizmi bregdetar dhe detar mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me një vokacion të lartë natyralist dhe peizazhor (SIC-ZSC-ZPS-PNG) në tokë dhe në det.</p> <p>Zonat turistike me densitet të lartë (komuna Hvar).</p> <p>Prania e marinave (gryka Varano dhe gryka e Capotaie).</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> peshkim transporti detar dhe portet turizëm detar akuakulturë përdorime të tjera të përbaashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Në zonë ka ferma me butak.</p> <p>Prania e linjës së energjisë Itali-Mali i Zi.</p> <p>Zona e transportit (tregtar, nafte, pasagjer).</p> <p>Prania e zonave të përdorimit për stërvitjet ushtarake.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>Në bregdet dhe në det ka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ishulli SAC dhe Liqeni Varano (IT9110001) SAC Duna dhe Liqeni i Lesinës (IT9110005) Parku Kombëtar Gargano pSIC Torre Mileto <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania në masë e siteve arkeologjike nënujore (të dhënat ARCHEOMAR) dhe arkitektonike me interes kulturor përgjatë bregdetit.</p>
A/6.02	<p>L (n)</p> <p>Përdorimi i kufizuar:</p> <ul style="list-style-type: none"> mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore 	<p>Prania e zonave me një vokacion të lartë natyralist dhe peizazhor (SIC-ZSC-ZP-AMP-PNG) në tokë dhe/ose në det.</p> <p>Zona e mbrojtjes biologjike.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> peizazhi dhe trashëgimia kulturore turizmi bregdetar dhe detar përdorime të tjera të përputhshme me përdorimin e kufizuar, duke iu referuar veçanërisht dispozitave të Rregullores së Zbatimit dhe Organizimit të Zonës së Mbrojtur Detare Isole Tremiti 	<p>Zona turistike me densitet shumë të lartë.</p> <p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual dhe rreguloret e zonave të mbrojtura dhe zonave të mbrojtjes biologjike.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>UP përfshin si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> SPA "Ishujt Tremiti" (IT9110040) ZTB "Zona Tremiti" Rezerva Natyrore Detare AMP "Ishujt Tremiti" <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania në masë e objekteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribuirin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatesë të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6.03	<p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ turizmi bregdetar dhe detar ■ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ■ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me një vokacion të lartë natyralist dhe peizazhor (SIC-ZSC-ZPS-PNG) në terren.</p> <p>Zonë me frekuencim intensiv për turizmin e plazhit me qytetet Peschici, Vieste dhe Mattinata, me praninë e marinave (Vieste, Peschici, Rodi Garganico dhe Mattinata).</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ akuakulturë ■ peshkim ■ turizëm detar ■ transporti detar ■ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Zona e trafikut të transportit (tregtar, naftë, pasagjer).</p> <p>Prania e objekteve të vogla të akuakulturës.</p> <p>Përdorimi për akuakulturë për aq kohë sa është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktiva e Habitateve dhe me mbrojtjen e siteve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA!</p>	<p>Në bregdet gjenden si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ SPA Gargano Promontory (IT9110039) ■ SAC Testa del Gargano (IT9110012) ■ SAC Manacore del Gargano (IT9110025) ■ ZSC Pineta Marzini (IT9110016) ■ Parku Kombëtar Gargano <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e sipërfaqes së gjerë koralësh (habitati 1170) dhe habitateve 8330 (shpella gjysmë të zhytura dhe të zhytura).</p> <p>Zona karakterizohet nga bregdeti shkëmbor me shkëmbinj me vlerë të lartë panoramike dhe peizazh.</p> <p>Prania në masë e siteve arkeologjike nënujore (të dhënat ARCHEOMAR) dhe arkitektonike me interes kulturor.</p> <p>Prania e depozitave të rërës.</p>
A/6.04	<p>P (ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me një vokacion të lartë natyralist dhe peizazhor në bregdet.</p> <p>Zona karakterizohet nga prania e bregdetit shkëmbor me shkëmbinj me vlerë të lartë panoramike dhe peizazh.</p>	<p>Përdorimet</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ■ turizmi bregdetar dhe detar ■ akuakulturë ■ peshkim ■ turizëm detar ■ transporti detar ■ heqja e rërës së shkatërruar ■ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Prania e depozitave të rërës.</p> <p>Prania e sipërfaqes së madhe të koralëve.</p> <p>Përdorimi për akuakulturë për aq kohë sa është në përputhje me praninë e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktiva e Habitateve dhe me mbrojtjen e siteve arkeologjike nënujore.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA!</p>	<p>Në bregdet gjenden si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ SPA Gargano Promontory (IT9110039) ■ SAC Testa del Gargano (IT9110012) ■ SAC Manacore del Gargano (IT9110025) ■ ZSC Pineta Marzini (IT9110016) ■ Parku Kombëtar Gargano <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e sipërfaqes së gjerë koralësh (habitati 1170) dhe habitateve 8330 (shpella gjysmë të zhytura dhe të zhytura).</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6_05	<p>P (tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Transporti detar dhe portet 	<p>Prania e Portit Industrial Manfredonia.</p> <p>Zona e transportit (tregtar, nafte, pasagjer).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZES Adriatica Porti i Manfredonia <p>Zonat me një dendësi mesatare turistike (komuna e Manfredonia).</p>	<p>Përdorimet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ peshkim ▪ turizëm detar <p>▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet</p>	<p>Prania e Marinës (Marina del Gargano).</p> <p>Prania e objekteve të akuakulturës.</p> <p>Zonat me një dendësi mesatare turistike (komuna e Manfredonia).</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA1.</p>	<p>UP përfshin si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ SPA Gargano Promontory (IT9110039) ▪ Parku Kombëtar Gargano <p>Prania e vendeve arkitekturore me interes kulturor.</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>UP përfshin zonën e kontaminuar të Interesit Kombëtar të Manfredonia, e cila përfshin zonën detare me pamje nga qendra kimike.</p>
A/6_06	<p>P (tm, p)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ transporti detar ▪ peshkim 	<p>Zonë me trafik intensiv detar (merkantil, naftë dhe pasagjerë).</p> <p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislationin aktual.</p>	<p>Përdorimet</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ turizëm detar <p>▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet</p>	<p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA1.</p>	<p>Prania e objekteve arkeologjike të zhytura në ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Një pjesë e zonës përfshihet në EBSA (Zonat me rëndësi ekologjike ose biologjike CBD) "Ngushtica e Detit Jon dhe Adriatikut Jugor.</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribuirin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6_07	<p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ turizmi bregdetar dhe detar ▪ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ▪ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me një vokacion të lartë natyralist dhe peizazhor (ZSC-ZP-ZPS-AP) në tokë dhe/ose në det.</p> <p>Prania e zonave të lagështa.</p> <p>Zonë me frekuencim intensiv për turizmin e plazhit në qytetin e Margherita di Savoia.</p> <p>Zonë e destinuar për zhvijje turistike-rekreative.</p> <p>Marina of Margherita di Savoia e pranishme.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ peshkim ▪ turizëm detar ▪ përdorime të tjera të përbaashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Prania e zonave të akuakulturës dhe objekteve të kultivimit të molusqeve.</p> <p>Përdorimi për akuakulturë për aq kohë sa është në përputhje me pranimë e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktiva e Habitateve dhe me mbrojtjen e siteve arkeologjike nënujore.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA.</p>	<p>UP përfshin si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ SAC Captaincy Wetlands (IT91 10005) ▪ AP Saline di Margherita di Savoia ▪ Kënetat SPA pranë Gjirit të Manfredonia (IT91 10038) <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e Biocenozës së fundeve korale, mozaiku i koraleve dhe mbeturinave bregdetare (habitati 1170) dhe livadheve <i>Cymodocea nodosa</i> (Habitat 1110).</p> <p>Prania e specieve të mbrojtura nga Direktiva për Habitatet dhe Zogjtë.</p> <p>Lidhja arkeologjike "Porto di Salapia.</p> <p>Prania e trashëgimisë arkeologjike të zhytur nën ujë, kufizimi arkeologjik, sitet dhe gjetjet arkeologjike (të dhënat ARCHEOMAR), trashëgimia arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit.</p>
A/6_08	<p>L (d)</p> <p>Përdorimi i kufizuar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ E mbrojtur 	<p>Prania e zonave të stërvitjeve ushtarake kombëtare "T-East of Foggia" dhe "Barletta Foce Ofanto".</p>	<p>Përdorime të tjera në përputhje me përdorim të kufizuar.</p>	<p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA.</p>	<p>Gryka e lumit Ofanto.</p> <p>Prania e koraleve (habitati 1170).</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), rezervuar, kufizuar (L) dhe përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6.09	<p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ turizmi bregdetar dhe detar ▪ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ▪ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e SAC.</p> <p>Prania e biocenozës në <i>Posidonia oceanica</i> dhe në shtratit e detit në Coralligeno.</p> <p>Prania në masë e marinave.</p> <p>ZES Adriatica (Barletta Molfetta).</p> <p>Zonat me numër të lartë të turistëve.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ peshkim ▪ turizëm detar <p>përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet</p>	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Prania e fermës së peshkut. Përdorimi për akuakulturë për aq kohë sa është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktiva e Habitaveve dhe me mbrojtjen e siveve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>Në UP përfshihet ZSC (IT9120009) Posidonio San Vito Barletta.</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania në masë e siveve dhe gjetjeve arkeologjike (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Prezenca e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit.</p>
A/6.10	<p>G</p> <p>Përdorimi i Përgjithshëm</p>	<p>Përdorime të ndryshme që ndajnë të njëjtën hapësirë në përputhje me rregullat specifike të çdo përdorimi dhe rregullat e përshtatjes midis përdorimeve.</p>	<p>Përdorimet kryesore:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ energjia ▪ peshkim ▪ akuakulturë ▪ transporti detar 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>
A/6.11	<p>P (n,tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Transporti detar dhe portet 	<p>Prezenca e Portit të Barletës.</p> <p>ZES Adriatica (Barletta Molfetta).</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ peshkim ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>Prania e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit.</p> <p>Vendndodhja dhe gjetje arkeologjike (të dhënat ARCHEOMAR).</p>
A/6.12	<p>P (n,tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ▪ transporti detar dhe portet 	<p>Prania e Portit të Molfetta.</p> <p>ZES Adriatica (Barletta Molfetta).</p> <p>Vendndodhja e zonave me vokacion të lartë natyralist (ZSC).</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> e Biocenozës së fondeve në Coralligeno.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ peshkim ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAI.</p>	<p>Prania e zonës me vlerë të lartë natyrore:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ (SAC) Posidonio San Vito Barletta (IT9120009) <p>Prania e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit të Pulias.</p> <p>Prania e armëve të luftës.</p>
A/6.13	<p>G</p> <p>Përdorimi i përgjithshëm</p>	<p>Përdorime të ndryshme që ndajnë të njëjtën hapësirë në përputhje me rregullat specifike të çdo përdorimi dhe rregullat e përshtatjes midis përdorimeve.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ energjia ▪ peshkim ▪ akuakulturë ▪ transporti detar 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p>	<p>Një pjesë e zonës përmban themelet (D.M. 22/01/2009) "Z. T.B. Në brigjet e Puglia-s".</p> <p>Një pjesë e zonës përfshihet në EBZA (Zonat me rëndësi ekologjike ose biologjike CBD) "Ngushtica e Detit Jon dhe Adriatikut Jugor".</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6_14	<p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ transporti detar dhe portet 	<p>Prania e Portit të Barit.</p>	<p>Përdorimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mbrojtur ■ përdorime të tjera të përbaškëta me përdorimet me prioritet 	<p>Vendodhja e zonave të stërvitjeve ushtarake kombëtare "Bari-Fesca".</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAJ.</p>	<p>Prania e habitatit me prioritet <i>Posidonia oceanica</i>.</p>
A/6_15	<p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ turizmi bregdetar dhe detar ■ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ■ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me vlerë të lartë natyrore (SAC-AP).</p> <p>Prania e habitatit me prioritet <i>Posidonia oceanica</i> në Coralligeno.</p> <p>Prania e habitateve 8330 shpella gjysmë të zhytura dhe të zhytura në ujë.</p> <p>Zonë me numër mesatar dhe të lartë të turistëve.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ akuakulturë ■ peshkim ■ turizëm detar ■ përdorime të tjera të përbaškëta me përdorimet me prioritet 	<p>Prania e porteve (Cala Ponte, Monopoli, Savelletri, Torre Canne), anijet e peshkimit dhe kënaqësitë Autoriteti Portual në Monopoli.</p> <p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Përdorimi për akuakulturë për aq kohë sa është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktiva e Habitaveve dhe me mbrojtjen e siteve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAJ.</p>	<p>Prania e zonës me rëndësi të madhe natyrore:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ (SAC) Posidonieto San Vito Barletta (IT9120009) Posidonieto ■ Bregdeti SAC Brindisino (IT9140002) ■ SAC Torre Guaceto e macchia S. Giovanni (IT9140005) <p>Prania e Parkut Rajonal të Costa Ripagnola në tokë/det.</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania në masë e objekteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Prania e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p>
A/6_16	<p>P (n,tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ■ transporti detar dhe portet 	<p>Prania e Portit të Monopolit.</p> <p>ZES Adriatica.</p> <p>Prania e zonave me rëndësi të madhe natyrore (ZSC).</p> <p>Prania e habitatit me prioritet <i>Posidonia oceanica</i> di <i>Biocnosi</i> dei fondalli a Coralligeno.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ peshkim ■ turizmi bregdetar dhe detar ■ përdorime të tjera të përbaškëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESAJ.</p> <p>Zonat me numër mesatar të turistëve.</p>	<p>Prania e zonës me rëndësi të madhe natyrore:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ (SAC) Posidonieto San Vito Barletta (IT9120009) <p>Prania e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatesë të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6.17	<p>L(n)</p> <p>Përdorimi i kufizuar:</p> <ul style="list-style-type: none"> mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore 	<p>Prania e zonave rëndësi të madhe natyrore (ZSC-ZPS-ZSC).</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> e Biocenozës së fondeve në Coralligeno.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> turizmi bregdetar dhe detar peizazhi dhe trashëgimia kulturore përdorime të tjera të përbashkëta me përdorim të kufizuar 	<p>Aktivitetet e peshkimit lejohen në përputhje me legjislacionin aktual dhe rregulloren e AMP Torre Guaceto.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PTESAI.</p>	<p>Prania e:</p> <ul style="list-style-type: none"> SAC Torre Guaceto e macchia S. Giovanni (IT9140005) SPA Torre Guaceto (IT9140008) Zona e Mbrojtur Detare Rezerva Natyrore Torre Guaceto <p>Prania e specieve të mbrojtura nga Direktiva për Habitatet dhe Zogjtë.</p> <p>Prania e trashëgimisë arkitekturore me interes kulturor të deklaruar përgjatë bregdetit të Pulias.</p> <p>Prania në masë e objekteve arkeologjike që gjenden nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>
A/6.18	<p>G</p> <p>Përdorim i përgjithshëm</p>	<p>Përdorime të ndryshme që ndajnë të njëjtën hapësirë në përputhje me rregullat specifike të çdo përdorimi dhe rregullat e përshtatjes midis përdorimeve.</p>	<p>Përdorimet kryesore:</p> <ul style="list-style-type: none"> energji peshkim akuakulturë transporti detar 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PTESAI dhe mund të jetë objekt i një kërkesë për koncesion në zbatim të ligjit 13 janar 2023, nr. 6 (leje kërkimi F.R40.NP).</p>	<p>Një pjesë e zonës përfshihet në EBZA (Zonat me rëndësi ekologjike ose biologjike CBD) "Ngushtica e Datt Jon dhe Adriatikut Jugor.</p>
A/6.19	<p>P(tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> transporti detar dhe portet 	<p>Prania e Portit të Brindizit (ZES Adriatica). SIN Brindisi.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> peshkim turizëm detar përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e lejuara të peshkimit në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PTESAI.</p>	<p>Prania në masë e objekteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>UP përfshin zonën e kontaminuar të interesit kombëtar të Brindisit, e cila përfshin një pjesë të gjerë detare që shtrihet për rreth 5600 hektarë.</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribuirin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6_20	<p>L (d)</p> <p>Përdorimi i kufizuar:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ E mbrojtur 	<p>Prania e zonave për stërvitje ushtarake kombëtare "Capo Torre Cavallo".</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorim të kufizuar 	<p>Ndalimi i rasteve të reja të kërkimit dhe përpunimit të hidrokarbureve në marrëveshje me PITESA!</p>	<p>Prania e pellgjeve ZSC SPA dhe Saline Punta della Contessa (IT9140003) dhe Parku Rajonal Ponds Saline Punta della Contessa</p> <p>Prania e habitateve dhe specieve të mbrojtura nga Direktiva për Habitatet dhe Zogjtë</p> <p>Prania në masë e aseteve arkeologjike që ndodhen në ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>
A/6_21	<p>P (t, n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ turizmi bregdetar dhe detar ■ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ■ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me vlera të larta natyrore (ZSC-SPA-AP) në tokë dhe/ose në det.</p> <p>Prania e habitatit me prioritet <i>Posidonia oceanica</i> dhe Biocenoza e shtërimit të detit koraligjen.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ akuakulturë ■ peshkim ■ turizëm detar ■ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Prania e zonës koncesionare të peshkimit-akuakulturës.</p> <p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Prania e porteve turistike (Casalabate, Frigole).</p> <p>Përdoret për akuakulturë për sa kohë që është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga direktiva e habitateve dhe me mbrojtjen e siteve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESA!</p>	<p>Prania e:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ZSC-SPA Stagni e Saline di Punta della Contessa (IT9140003) dhe Parku Rajonal Stagni Saline Punta della Contessa ■ SAC Bosco Tramazzone (IT0140001) ■ ZSC Rauccio (IT9150006) ■ SAC Aquatina di Frigole (IT9150003) ■ Rezervat natyror rajonal i orientuar Bosco di Cerano (EUAP0579) <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e aseteve arkitekturore dhe aseteve arkitekturore me interes të deklaruar kulturor përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p> <p>Prania në masë e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>

U.P.	Përdorimet: Me prioritet (P), rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	Motivimet për atribimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
A/6.22	<p>L (d)</p> <p>Përdorimi i kufizuar: E mbrojtur</p>	<p>Prania e zonave të stërvitjeve ushtarake kombëtare "Torre Venneri".</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Zonat me numër të lartë të turistëve.</p> <p>Prania e porteve turistike (San Cataldo). Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESAI.</p> <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>	<p>PU përfshin si në vijim:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ SAC Aquatina di Frigole (IT9150003) ▪ ZSC Venneri Tower (IT9150025) ▪ ZSC/SPA Le Cesine (IT9150032) ▪ Rezervat Natyrore Le Cesine <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>
A/6.23	<p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Turizmi bregdetar dhe detar ▪ mbrojtja e mjedisit dhe burimeve natyrore ▪ peizazhi dhe trashëgimia kulturore 	<p>Prania e zonave me vlerë të lartë natyrore në tokë dhe/ose në det.</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> (1120) dhe habitati koral (1170) dhe habitati 8330 (shpellat gjysmë të zhytura dhe të zhytura nën ujë).</p> <p>Zonat me numër të lartë të turistëve. Prania e porteve turistike (San Foca di Melendugno).</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ peshkim ▪ turizëm detar ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Përdoret për akuakulturë për sa kohë që është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga direktiva e habitateve dhe me mbrojtjen e sifeve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESAI.</p>	<p>PU përfshin:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZSC Le Cesine (IT9150032) ▪ SPA le Cesine (IT91500014) ▪ ZSC Alimini (IT9150011) ▪ ZSC Torre dell'Orso (IT9150004) <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Prania e aseteve arkitekturore me interes të deklaruar kulturor përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p>
A/6.24	<p>P(tm)</p> <p>Përdorimi me prioritet: Transporti detar dhe portet</p>	<p>Prania e Portit të Otrantos.</p> <p>Zona e trafikut të anijeve (fregtar, naftë, pasagjerë).</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ peshkim ▪ turizmi bregdetar dhe detar ▪ turizëm detar ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESAI.</p>	<p>Prania e zonave me vlera të larta natyrore:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZSC Alimini (IT9150011) <p>Prania e habitatit me prioritet <i>Posidonia oceanica</i> (1120) dhe habitatit koraligjen (1170).</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Prania e aseteve arkitekturore me interes të deklaruar kulturor përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p>

Përdorimet: Me prioritet (P), I rezervuar, I kufizuar (L) dhe I përgjithshëm (G)	U.P.	Motivimet për atribuirimin e tipologjisë	Përdorime të tjera	Konsiderata për përdorime të tjera	Elementet përkatëse të vlerave mjedisore, peizazhore dhe kulturore
<p>A/6.25</p> <p>P (ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <p>Peizazi dhe trashëgimia kulturore</p>		<p>Zona karakterizohet nga prania e një bregdeti shkëmbor me vlera të larta panoramike dhe peizazh.</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> (1120) dhe habitati me korale (1170) dhe i 8330 habitateve të shpellave gjysmë të zhytura dhe të zhytura.</p> <p>Prania e zonave me vlerë të lartë natyrore (SAC-AP) në bregdet dhe në det</p> <p>Zonë me numër mesatar dhe të lartë të turistëve.</p>	<p>Zona karakterizohet nga prania e një bregdeti shkëmbor me vlera të larta panoramike dhe peizazh.</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> (1120) dhe habitati koraligjen (1170) dhe i habitateve 8330 shpella gjysmë të zhytura dhe të zhytura.</p> <p>Prania e zonave me vlera të larta natyrore (SAC-AP) në bregdet dhe në det</p> <p>Zonë me numër mesatar dhe të lartë të turistëve</p>	<p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESA.</p>	<p>Zona karakterizohet nga prania e një bregdeti shkëmbor me vlera të larta panoramike dhe peizazh.</p> <p>Prania e:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZSC Costa Otranto S. Maria di Leuca ▪ Parku Natyror Rajonal Costa Otranto S. Maria di Leuca <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Një pjesë e zonës përfshihet në EBSA (Zonat me rëndësi ekologjike ose biologjike CBD) "Ngushtica e Detit Jon dhe Adriatikut Jugor".</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p>
<p>A/6.26</p> <p>P (t,n, ppc)</p> <p>Përdorimi me prioritet:</p> <p>Turizmi bregdetar dhe detar</p> <p>Mbrojtja e mjedisit natyror, peizazhit dhe trashëgimisë kulturore</p>		<p>Prania e zonave me vlerë të lartë natyrore (- ZSC-AP) në tokë dhe/ose në det.</p> <p>Prania e habitatit prioritar <i>Posidonia oceanica</i> (1120) dhe habitati koraligjen (1170) dhe i habitateve 8330 shpella gjysmë të zhytura dhe të zhytura).</p> <p>Zona me numër të lartë të turistëve, me një prani në masë e të marinave.</p>	<p>Përdorime të tjera:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ akuakulturë ▪ peshkim ▪ turizëm detar ▪ transporti detar ▪ përdorime të tjera të përbashkëta me përdorimet me prioritet 	<p>Prania e zonës koncesionare të peshkimit-akuakulturës.</p> <p>Aktivitetet e peshkimit të lejuara në përputhje me legjislacionin aktual.</p> <p>Përdoret për akuakulturë për sa kohë që është në përputhje me vendndodhjen e specieve dhe habitateve të mbrojtura nga direktiva e habitateve dhe me mbrojtjen e sifeve arkeologjike të zhytura nën ujë.</p> <p>Ndalimi i kërkesave të reja për kërkimin dhe prodhimin e hidrokarbureve në përputhje me PITESA.</p>	<p>Prania e:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ZSC Costa Otranto S.M. of Leuca (IT9150002) ▪ Parku rajonal Otranto-SM Leuca (tokë) <p>Vlerë e lartë natyrore si rezultat i numrit të lartë të specieve dhe habitateve të mbrojtura nga Direktivat Natura2000 (Habitatet dhe Zogjtë).</p> <p>Prania e aseteve arkeologjike të zhytura nën ujë (të dhënat ARCHEOMAR).</p> <p>Prania e aseteve arkitekturore me interes të dekluar kulturor përgjatë bregdetit të Puglia-s.</p>

Shtojca 2

Shembuj të ABMT të zbatuara në fusha të tjera

Zona e Mbrojtjes së Pelagos

Një SPAMI që paraqet një karakter ndërkufitar është Zona e Mbrojtjes së Pelagos për gjitarët detarë, i krijuar sipas një Marrëveshjeje të nënshkruar në Romë në 1999 nga Franca, Italia dhe Monako. Kjo është marrëveshja e parë e lidhur me objektivin specifik të krijimit të një zone të mbrojtur për gjitarët detarë. Hyri në fuqi më 21 shkurt 2002 dhe gjithashtu besohet të jetë shembulli i parë i zonës së mbrojtur detare në det të hapur në botë. Megjithatë, duke pasur parasysh se që nga miratimi i Marrëveshjes, Franca ka krijuar një zonë ekonomike ekskluzive dhe Italia ka krijuar një zonë të mbrojtjes ekologjike, deti i hapur është në Zonës e Mbrojtjes së Pelagos sot është reduktuar në ujërat mbi shelfin kontinental Monegask.

Zona e Mbrojtjes shtrihet për rreth 96 000 km² ujëra të vendosura midis brigjeve kontinentale të tre shteteve palë dhe ishujve të Korsikës (Francë) dhe Sardenjës (Itali). Përfshin ujërat që kanë kushte të ndryshme ligjore të ujërave të brendshme detare, detit territorial, zonës së mbrojtjes ekologjike (në rastin e Italisë), zonës ekskluzive ekonomike (në rastin e Francës) dhe detit të hapur.

Palët në Marrëveshje marrin përsipër të miratojnë masa për të siguruar një gjendje të favorshme ruajtjeje për çdo specie gjitarësh detarë dhe për t'i mbrojtur ata dhe habitatin e tyre nga ndikimet negative, të drejtpërdrejta dhe të tërthorta (Neni 4).

Për më tepër, palët marrin përsipër të monitorojnë zonën dhe të intensifikojnë luftën e tyre kundër të gjitha burimeve të ndotjes, si në det ashtu edhe në tokë. Në veçanti, neni 6, paragrafi 2, parashikon miratimin e strategjive kombëtare me synimin për të eliminuar në mënyrë progresive hedhjet e përbërësve toksikë brenda zonës së mbrojtjes, duke u dhënë përparësi substancave të renditura në Shtojcën I të Protokollit të Bazuar në Tokë të Konventës së Barcelonës.

Palët ndalojnë në Zonën e Mbrojtjes çdo 'marrje' të qëllimshme (të përcaktuar si "gjuetia, kapja, vrasja ose ngacmimi i gjitarëve detarë, si dhe tentativa e veprimeve të tilla") ose shqetësimi i gjitarëve. Kapjet jovekëprurëse

mund të autorizohen në situata urgjente ose për qëllime kërkimore shkencore në vend (Neni 7a).

Për sa i përket çështjes së peshkimit me rretë, palët angazhohen të respektojnë regjimet përkatëse ndër-kombëtare dhe të Bashkimit Evropian (Neni 7b). Kjo është një referencë e nënkuptuar ndaj Rregullores së Këshillit Evropian nr. 1239/98, datë 8 qershor 1998, e cila ndaloi që nga 1 janari 2002 mbajtjen në bord ose përdorimin për peshkim të një ose më shumë rretave të përdorura për kapjen e specieve të renditura në shtojcë. Palët në Marrëveshje marrin përsipër të shkëmbejnë pikëpamjet e tyre, nëse është e përshtatshme, për të promovuar, në forumet kompetente dhe pas vlerësimit shkencor, miratimin e rregullores në lidhje me përdorimin e metodave të reja të peshkimit që mund të përfshijnë kapjen e rastësishme të gjitarëve detarë ose të rrezikojnë burimet e tyre ushqimore, duke marrë parasysh rrezikun e humbjes ose hedhjes së instrumenteve të peshkimit në det (Neni 7 c).

Palët gjithashtu marrin përsipër të shkëmbejnë pikëpamjet e tyre me objektivin e rregullimit dhe, nëse është e përshtatshme, të ndalimit të garave në det të hapur me shpejtësi të lartë në Zonën e Mbrojtjes (Neni 9).

Palët janë të detyruara të mbajnë takime të rregullta për të siguruar zbatimin dhe ndjekjen e Marrëveshjes (Neni 12, paragrafi 1). Në këtë kuadër, atyre u kërkohet të inkurajojnë programet kërkimore kombëtare dhe ndër-kombëtare, si dhe fushatat e ndërgjegjësimit të publikut drejtuar përdoruesve profesionistë dhe përdoruesve të tjerë të detit dhe organizatave joqeveritare, që kanë të bëjnë, ndër të tjera, me parandalimin e përplasjeve ndërmjet anijeve dhe detareve. gjitarët dhe komunikimi tek autoritetet kompetente për praninë e gjitarëve detarë të ngordhur ose të shqetësuar (neni 12, paragrafi 2).

Megjithatë, mungon një organ menaxhues i Zonës së Mbrojtjes së Pelagos.

Përpara vitit 2004, secila palë përcaktonte prioritetet e veta dhe projektet e menaxhimit në nivel kombëtar.

Bashkëpunimi me palët e tjera ishte joformal dhe ndodhte vetëm herë pas here, për të vendosur qëllime të përbashkëta si pjesë e zhvillimit të planit të menaxhimit, i cili u miratua nga të tre palët në vitin 2004. Me krijimin e një Sekretariati të Përhershëm në vitin 2006, palët filluan të punojnë në mënyrë rutinë së bashku për të zbatuar dispozitat e planit të menaxhimit. Kjo e fundit merr parasysh edhe veprimet e zbatuara si pjesë e marrëveshjeve të tjera dhe programeve ndërkombëtare, si ACCOBAMS, RAMOGE dhe UNEP/MAP. Për më tepër, në vitin 2007 u krijuan tre Grupe Pune në kuadër të Zonës së Mbrojtjes së Pelagos, me synimin për të ndjekur këto synime: njohuritë dhe mjetet e menaxhimit; komunikimi dhe parandalimi; dhe qeverisjes. Ndër synimet e grupeve të punës është propozimi i masave konkrete që përmbushin objektivat e përbashkëta dhe u përgjigjen çështjeve praktike të menaxhimit për skenarë të ndryshëm, si dhe përcaktimi i rekomandimeve që përfshijnë një përmbledhje të synimeve, koston e parashikuar, financimi, plani dhe kriteret e vlerësimit. Në mungesë të një organi specifik menaxhues për këtë zonë, bashkëpunimi ndërmjet palëve, edhe përmes Grupeve të Punës, mbetet vendimtar.

Neni 56, b, iii, të UNCLOS njeh në mënyrë specifike juridiksionin e shteteve bregdetare në lidhje me mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit brenda shteteve bregdetare brenda zonës ekonomike ekskluzive, duket se palët tashmë kanë të drejtë të zbatojnë rregullat që zbatohen brenda Zonës së Mbrojtjes së Pelagos në lidhje me të gjitha anijet e huaja që gjenden brenda kufijve të tij në zbatim të parimit të përgjithshëm *in maiore stat minus*. Kjo, të paktën, është sigurisht e vërtetë kur qëllimi i qartë i këtyre masave është mbrojtja dhe ruajtja e habitatit natyror të cetaceve. Megjithatë, vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet të drejtave të lundrimit të shteteve të treta, pasi asnjë masë nuk mund të cenojë lirinë e lundrimit që zbatohet jo vetëm në det të hapur, por edhe në zonën ekskluzive ekonomike.

Në këtë drejtim, është e rëndësishme që përfshirja e Zonës së Mbrojtjes së Pelagos në Listën SPAMI ka siguruar njohjen e zonës nga të gjitha palët në Konventën e Barcelonës, duke zgjeruar kështu numrin e shteteve që janë të detyruara nga masat përkatëse. Gjithashtu, Zona e Mbrojtjes së Pelagos njihet edhe në

kuadër të ACCOBAMS si një zonë e rëndësishme për arritjen e objektivave të kësaj marrëveshjeje.

Dy Sekretariatet e Përhershme të ACCOBAMS dhe Marrëveshja Pelagos kanë nënshkruar një Memorandum Mirëkuptimi për të zyrtarizuar partneritetin e tyre dhe për të harmonizuar përpjekjet në mbrojtjen e atyre llojeve të cetaceve që mbrohen nën ACCOBAMS dhe gjenden brenda Zonës së Mbrojtjes së Pelagos. Kjo lloj nisme mund t'i shtyjë palët të ndërmarrin masa të mëtejshme. Për shembull, Franca ka miratuar kohët e fundit një legjislacion që ndalon, duke filluar nga 1 janari 2021, qasjen e qëllimshme ndaj llojeve të caktuara të cetaceve brenda më pak se 100 metra në të gjitha zonat e mbrojtura detare, duke përfshirë Zonën e Mbrojtjes së Pelagos.

Prandaj, Zona e Mbrojtjes së Pelagos është një zonë që i nënshtrohet, në të njëjtën kohë, një traktati trepalësh, dy traktateve të dedikuara posaçërisht për mbrojtjen e specieve (ACCOBAMS) dhe habitateve (Protokolli SPA/BD), si dhe legjislacionit kombëtar të shteteve kufitare. Mund të shtohet se, në vitin 2022, Komiteti i Mbrojtjes së Mjedisit Detar të IMO ra dakord në parim mbi propozimin për përcaktimin e një PSSA në Detin Mesdhe Veriperëndimor për të mbrojtur cetacet nga transporti ndërkombëtar, paraqitur nga Franca, Italia, Monako dhe Spanja⁸⁴. Propozimi, i cili përfshin dy SPAMI e Zonës së Mbrojtjes Pelagos dhe korridorin spanjoll të cetaceve, synon mbrojtjen e cetaceve nga rreziku i përplasjeve të anijeve dhe ndotjes së gjeneruar nga anijet dhe rritjen e ndërgjegjësimit për një zonë kritike për balenën fin dhe balenën e spermës. Pas diskutimeve dhe mbështetjes së gjerë për propozimin, u krijua një grup teknik për ta shqyrtuar atë⁸⁵.

Zona e Mbrojtjes së Pelagos është një shembull i bashkëpunimit ndërkombëtar për arritjen e objektivave mjedisore bazuar në krijimin e një zone të mbrojtur posaçërisht përmes dy hapave paralelë të një traktati specifik dhe një SPAMI. Shtresa të tjera të bashkëpunimit që përfshijnë ABMT të tilla si një PSSA, ka të ngjarë të shtohen në figurë. Trafiku detar në Zonën e Mbrojtjes së Pelagos mund të krijojë rreziqe për specie të caktuara, si në Projektin CAMP Otranto. Megjithatë, ndryshe nga Projekti CAMP Otranto, Zona e Mbrojtjes së Pelagos synon të mbrojë habitatin e një numri të kufizuar specimesh gjitarësh detarë dhe nuk trajton në mënyrë specifike

⁸⁴ IMO dok. MEPC 79/10 e 9 shtatorit 2022.

⁸⁵ IMO dok. MEPC 79/15 e 8 shkurtit 2023.

zonën bregdetare. Për më tepër, Zona e Mbrojtjes së Pelagos përfshin të tre shtetet bregdetare në kufi me zonën, gjë që nuk është rasti në Projektin CAMP Otranto.

Ngushtica e Bonifacios

Ngushtica e Bonifacios është një ngushticë ndërkombëtare midis dy ishujve të Korsikës (Francë) dhe Sardenjës (Itali). Gjerësia më e vogël e tij është 3,23 n.m. Lundrimi nëpër ngushticë është i vështirë për shkak të erërave, rrymave dhe disa formacioneve të vogla izoluese (ishuj, shkëmbinj dhe lartësi të ulëta).

Ngushtica e Bonifacios është PSSA e parë e krijuar në Detin Mesdhe (Rezoluta IMO MEPC.204(62) e 15 korrikut 2011) dhe e dyta në botë në nivelin e ngushtive ndërkombëtare. Rezoluta MEPC.204(62) rekomandon një sërë masash, të tilla si përdorimi i rrugëtimit të anijeve, raportimi i anijeve dhe pilotimi, të cilat u drejtohen cisternave të ngarkuara të naftës dhe anijeve që transportojnë kimikate ose substanca të rrezikshme me shumicë.

Brenda ngushticës së Bonifacios, e cila gjithashtu përfshihet tërësisht në Zonën e Mbrojtjes së Pelagos SPAMI, janë krijuar dy zona të mbrojtura detare nga Franca dhe Italia, përkatësisht, në anën veriore, *Rezerva Natyrore e Ngushticës së Bonifacios* (1999).⁸⁶ dhe, në anën jugore, *Parku Kombëtar i Arkipelagut La Maddalena* (1996).⁸⁷

Për më tepër, Franca dhe Italia shfrytëzuan për Ngushticën e Bonifacios mundësinë e ofruar nga Rregullorja e Bashkimit Evropian 1082/2006 për një Grupim Evropian të Bashkëpunimit Territorial (EGTC).⁸⁸, i cili prezantoi një instrument të ri për bashkëpunimin ndërkufitar, EGTC janë persona juridikë të krijuar nëpërmjet një konvente bashkëpunimi detyruese nga shtetet anëtare të Bashkimit Evropian, autoritetet rajonale, autoritetet lokale ose organet e rregulluara nga e drejta publike, sipas rastit Për më tepër, një EGTC mund të përfshijë si anëtarë një ose më shumë shtete të treta

që janë "fqinj" me të paktën një shtet anëtar të Bashkimit Evropian që është anëtar i të njëjtit EGTC.⁸⁹ (kjo nënkupton që Shqipëria ose organet publike të këtij shteti mund të bëhen anëtarë të një EGTC për zonën e Projektit CAMP Otranto).

Më 20 dhjetor 2010, Bordi Ekzekutiv i *Parkut Kombëtar të Arkipelagut La Maddalena* miratoi Konventën për Themelimin e Parkut Ndërkombëtar Detar të Ngushticës së Bonifacios (*Parc Marin International des Bouches de Bonifacio – PMIBB*).⁹⁰ Më 27 janar 2011, Asambleja e Korsikës, në emër të Zyrës së Mjedisit të Korsikës, miratoi të njëjtin instrument.⁹¹ Statuti i PMIBB dhe EGTC u nënshkrua nga përfaqësues të dy shteteve më 7 dhjetor 2012. EGTC është përgjegjëse, ndër të tjera, për miratimin e planit të menaxhimit për zonën dhe për rishikimin periodik të tij mbi bazën e gjetjeve shkencore, për t'u propozuar autoriteteve përkatëse masat e duhura për forcimin e sigurisë detare në ngushticë dhe për zbatimin veprimet e përbashkëta të mirëmbajtjes dhe restaurimit të habitateve të ndjeshme detare dhe tokësore.

Bashkëpunimi i krijuar nga Franca dhe Italia për Ngushticën e Bonifacios tregon se si dy zona të mbrojtura kombëtare fqinje, duke ruajtur individualitetin e tyre, kanë krijuar një park detar ndërkombëtar. Ata kanë përdorur një instrument të veçantë të Bashkimit Evropian (Grupimi Evropian i Bashkëpunimit Territorial), i cili mund të jetë i dobishëm edhe për zonën e Projektit CAMP Otranto. Masat e miratuara në Ngushticën e Bonifacios janë veçanërisht të adresuara për sigurinë e lundrimit në një ngushticë ndërkombëtare dhe kanë përfshirë IMO për miratimin e një PSSA. Masa dhe procedura të ngjashme mund të merren në konsideratë edhe për zonën e projektit CAMP Otranto. Megjithatë, duhet të kujtojmë se, megjithëse është një rrugë detare e rëndësishme ndërkombëtare, për arsye gjeografike, kanali i Otrantos nuk është një kanal në të cilin zbatohet regjimi i kalimit tranzit të UNCLOS.⁹² Për më tepër, Shqipëria dhe Italia kanë përfunduar tashmë në vitin

⁸⁶ Dekreti ministror i 23 shtatorit 1999.

⁸⁷ Dekret i Presidentit të Republikës Italiane të 17 majit 1996.

⁸⁸ Gazeta Zyrtare e Bashkimit Evropian Nr. L 210, datë 31 korrik 2006.

⁸⁹ Sipas Nenit 3a, paragrafi 3, të Rregullores EGTC, "vendet e treta fqinje me një shtet anëtar, duke përfshirë rajonet e tij më të largëta, përfshijnë kufijtë detarë midis vendeve në fjalë".

⁹⁰ Diskutimi i Bordit Ekzekutiv të Parkut Kombëtar të Arkipelagut La Maddalena Nr. 31, datë 20 dhjetor 2010.

⁹¹ Diskutimi i Asamblesë së Korsikës Nr. 11/004 i datës 27 janar 2011.

⁹² Shih *supra*, para. 1.B.

2000 katër memorandume mirëkuptimi në lidhje me sigurinë e lundrimit në Detin Adriatik Jugor.⁹³

Gropa Jabuka/Pomo FRA

Ndër FRA e krijuara nga GFCM çështjet janë të rëndësishme ato të cilat janë vendosur në Adriatik. Gropa Jabuka/Pomo FRA u krijua në 2017 përmes Rekomandimit GFCM/41/2017/3.

Si bazë e masës, ky instrument i referohet në mënyrë eksplicite qasjes paraprake, në përputhje me Marrëveshjen e vitit 1995 për Zbatimin e Dispozitave të UNCLOS në lidhje me ruajtjen dhe menaxhimin e Rezervave të Peshqve të Bllokuar dhe Grumbujve të Peshqve shumë Migrues dhe Kodit të FAO të Sjelljes për Peshkimin e Përgjegjshëm.

Krijimi i FRA pasoi Rezolutën GFCM/40/2016/2 për një strategji afatmesme (2017-2020) drejt qëndrueshmërisë së peshkimit Mesdhetar dhe Detit të Zi, veçanërisht Objektivi 4, Rezultati 2 a) mbi "promovimin e identifikimit dhe vendosjes të FRA të reja për të mbrojtur zonat me prioritet brenda zonave detare me rëndësi ekologjike ose biologjike (EBSA), VME (ekosistemet detare të cenueshme), etj. nga aktivitetet e dëmshme të peshkimit, dhe zbatimin e sistemeve të monitorimit dhe kontrollit për të siguruar efikasitetin e këtyre masave hapësinore, gjithashtu në lidhje me objektivin 3". Në fakt, gropa Jabuka/Pomo është gjithashtu një EBSA nën CBD.

Mjetet përmes të cilave synohet mbrojtja e specieve në ujëra të thella në zonë përfshin mbrojtjen e VME përkatëse dhe habitateve thelbësore, nëpërmjet një mjeti inovativ të mbrojtjes të bazuar në zona të ndarë në zona të ndryshme.

Në Zonën A ndalohet çdo aktivitet profesional i peshkimit me rrjeta në fund, trata në fund, me grep dhe kurthe. Në zonën B, që nga viti 2017, aktivitete të tilla peshkimi janë të ndaluara nga data 1 shtator deri më 31 tetor të çdo viti. Aktivitetet profesionale mund të lejohen në këtë zonë vetëm nëse anija ose pronari i saj posedon një autorizim specifik dhe nëse demonstron aktivitetet

historike të peshkimit. Shtetet – qofshin anëtarë të GFCM ose joanëtare bashkëpunuese – u kërkohet të mbajnë një regjistër të anijeve të peshkimit të autorizuara për të peshkuar në këtë zonë. Në çdo rast, anije të tilla nuk mund të peshkojnë për më shumë se dy ditë peshkimi në javë; dhe ata që përdorin tratave të dyfishta nuk kanë të drejtë të peshkojnë për më shumë se një ditë peshkimi në javë. Në zonën C, si aktivitetet e mësipërme të peshkimit ashtu edhe peshkimi rekreativ janë të ndaluara nga data 1 shtator deri më 31 tetor të çdo viti. Vlen të theksohet se rekomandimi përkatës nuk e ndalon llojin e dytë të veprimtarisë as brenda zonës A apo zonës B. Në Zonën C mund të lejohen vetëm aktivitetet profesionale, me kusht që anija ose kapiteni i saj të ketë një autorizim specifik dhe që janë demonstruar aktivitetet historike të peshkimit në zonë. Gjithashtu në këtë rast, anijet duhet të regjistrohen në mënyrë që të lejohen në zonë. Ata që peshkojnë me trata në fund të detit kanë të drejtë ta bëjnë këtë vetëm të shtunave dhe të dielave, nga ora 05:00 deri në orën 22:00. Ata që peshkojnë me rrjeta që vendosen në fund të detit, me grep dhe kurthe mund të peshkojnë vetëm nga e hëna në orën 05:00 deri të enjten në orën 22:00. Pajisjet e peshkimit në bord ose në përdorim duhet të identifikohen, numërohen dhe shënohen siç duhet përpara se të filloni ndonjë operacion peshkimi ose lundrim brenda FRA.

Të gjitha kapjet e rezervave në ujëra të thella mund të zbarkohen vetëm në pikat e përcaktuara të zbarkimit: për këtë qëllim, anëtarët e GFCM dhe bashkëpunëtorët jo-anëtarë përcaktojnë pikat e zbarkimit në të cilat autorizohen zbarkimet e rezervave në të thella nga gropa e Jabuka/Pomo FRA.

Lista e të gjitha pikave të zbarkimit dhe lista e të gjitha anijeve të autorizuara duhet t'i komunikohen GFCM deri më 30 prill të çdo viti.

Përveç masave të bazuara në zonë dhe mbylljeve kohore, instrumenti që krijon FRA e Jabuka Pomo/Pit përfshin disa dispozita që adresojnë monitorimin. Në veçanti,

⁹³ Memorandume mirëkuptimi për sistemin e detyrueshëm të raportimit të anijeve në detin Adriatik (Trafiku Adriatik), për krijimin e një shërbimi të përbashkët të trafikut të anijeve në detin Adriatik, për krijimin e një sistemi të përbashkët të itinerarit dhe skemës së ndarjes së trafikut në Detin Adriatik Jugor dhe në bashkëpunimin në operacionet e kërkim-shpëtimit në detin Adriatik. Të gjitha memorandumet u përfunduan në Ankona më 19 maj 2000. Në fakt, memorandumi mbi një sistem të përbashkët itinerar rendit koordinatat e dy "kurseve të rekomanduara" për anijet që shkojnë drejt veriut dhe jugut. Shih Interreg Adrion (Adriatik-Jon) – Administrata Detare Sllovene, *Analysis of Existing Agreements in the Field of Safety of Navigation in the Adriatic and Ionian Seas*, 2022.

anijet e peshkimit të autorizuara për të peshkuar në Zonën B ose C duhet të pajisen me sisteme monitorimi të anijeve (VMS) ose sisteme të automatizuara identifikimi (AIS). Ato anije që nuk janë të autorizuara për peshkim në zona të tilla lejohen të kalojnë tranzit përmes FRA vetëm nëse ndjekin një kurs të drejtpërdrejtë me një shpejtësi konstante jo më pak se 7 nyje dhe janë të pajisura me VMS ose AIS aktive në bord.

Parashikohet gjithashtu që anëtarët e GFCM dhe jo-anëtarët bashkëpunues të tërheqin vëmendjen e autoriteteve përkatëse kombëtare dhe ndërkombëtare për të mbrojtur gropa e Jabuka/Pomo FRA nga ndikimi i çdo aktiviteti që mund të rrezikojë ruajtjen e tipareve karakteristike të habitatet. Këto shtete mund të vendosin të miratojnë masa më të rrepta për anijet që mbajnë flamurin e tyre.

Në momentin e miratimit të tij, u vendos që rekomandimi për krijimin e gropës Jabuka/Pomo FRA të jepte efekt deri më 31 dhjetor 2020. Informacioni i drejtpërdrejtë i mbledhur nga konsulentët e këtij studimi me GFCM konfirmon se gropa e Jabukës/Pomo FRA konsiderohet si një nga shembujt më të mirë të menaxhimit për ruajtjen e specieve të ujërave të thella në një zonë ndërkufitare (që përfshin Kroacinë dhe Italinë). Rrjedhimisht, gropa e Jabuka/Pomo FRA është konfirmuar si një FRA "e përhershme", së bashku me të gjitha masat e lidhura me menaxhimin, në sesionin e 44 të GFCM (2-6 nëntor 2021).

Kanioni i Barit FRA

Sesioni i 44 i GFCM përcakton një FRA në të ashtuquajturin "Kanioni i Barit".

Rekomandimi GFCM/44/2021/3 përcakton dy zona: në Zonën A ndalohet peshkimi profesional dhe rekreativ (par.4) dhe zona B është zonë mbrojtëse, ku ndalohet peshkimi me rrjeta me mekanizëm tërheqjeje, rrjeta të vendosura në fund dhe peshkimi rekreativ (paragrafi 5). Aktivitetet e peshkimit me grepa të vendosur dhe kurthe mund të lejohen me kusht që anija dhe/ose kapiteni i saj të kenë një autorizim specifik dhe që të demonstrohen aktivitetet historike të peshkimit në zonën mbrojtëse. CPC do të krijojë një regjistër të anijeve të peshkimit të autorizuara për të peshkuar në zonën B (paragrafi 6).

CPC i komunikojnë Sekretariatit të GFCM, jo më vonë se data 30 Prill 2022 e vitit të parë të zbatimit, listën e anijeve të autorizuara për vitin 2022 dhe më pas, jo më vonë se data 30 prill çdo vit, listën e anijeve të autorizuara për vitin e ardhshëm. Për çdo anije, lista do të përmbajë informacionin e detajuar në Shtojcën 2 (paragrafi 7).

Anijet e autorizuara të peshkimit zbarkojnë vetëm sasinë e rezervave në ujëra të thella në pikat e përcaktuara të zbarkimit nga CPC. Për këtë qëllim, çdo CPC përcakton pikat e zbarkimit në të cilat autorizohen zbarkimet e rezervave të ujërave të thella nga FRA e Kanionit të Barit. Lista e pikave të tilla të zbarkimit do t'i komunikohet Sekretariatit të GFCM deri më 30 prill të çdo viti duke filluar nga viti 2022 (paragrafi 8).

Anijet e peshkimit të autorizuara për të peshkuar në Zonën B duhet të pajisen me sisteme të monitorimit të anijeve (VMS) dhe/ose sisteme të identifikimit të automatizuar (AIS) në gjendje të duhur pune, dhe pajisjet e peshkimit në bord ose në përdorim duhet të identifikohen, numërohen dhe shënohen siç duhet përpara fillimit të çdo operacioni peshkimi ose lundrimi në FRA (para. 9).

Anijet e peshkimit të pajisura me rrjeta të vendosura në fund, tratave në fund të detit, me grepa, dhe kurthe pa autorizim do të lejohen të kalojnë tranzit përmes FRA vetëm nëse ato ndjekin një kurs të drejtpërdrejtë me një shpejtësi konstante prej jo më pak se 7 nyje dhe janë të pajisura me VMS dhe/ ose AIS aktive në bord (neni 10).

Dy FRA e krijuara tashmë në detin Adriatik tregojnë se sa dispozita specifike mund të miratohen për të rregulluar peshkimin brenda ABMT dhe për të promovuar shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve të gjalla në to. Duke marrë parasysh që GFCM ka rënë dakord për një udhërrëfyes për krijimin e një FRA në Adriatikon e Jugut, një FRA⁹⁴, e ardhshme në zonën e Projektit CAMP Otranto duket një ABMT e përshtatshme për të forcuar bashkëpunimin midis dy shteteve kufitare (duke përfshirë edhe shtete të treta në të) dhe për të krijuar një lidhje midis dy zonave përkatëse bregdetare.

⁹⁴ *Supra*, paragrafi 2.C.

NXITJA E PARTNERITETE VE PËRTEJ DETIT ADRIATIK

Për qëndrueshmërinë bregdetare në Shqipëri dhe Itali

CAMP Otranto është i pari projekt ndërkufitar që nga prezantimi për herë të parë i Programit për Menaxhimin e Zonave Bregdetare (CAMP) në vitin 1989. Objektivi kryesor i këtij projekti është të testojë metodologjinë e CAMP në një shkallë ndërkufitare në kanalën e Otrantos, duke përfshirë zonat bregdetare brenda dhe përtej juridiksionit kombëtar, që prek si Shqipërinë ashtu edhe Italinë pavarësisht kushteve të ndryshme natyrore, juridike dhe socio-ekonomike. Duke trajtuar sfidat e hasura të mjedisit bregdetar dhe detar në këtë pjesë kaq sensitive të basenit të Mesdheut, projekti do të kontribuojë në zhvillimin e menaxhimit të qëndrueshëm bregdetar dhe shkëmbimin e njohurive, së bashku me modelimin e praktikave më të mira.

PËR MË SHUMË BURIME DHE DETAJE LIDHUR ME PROJEKTET CAMP,
VIZITONI WWW.PAPRAC.ORG